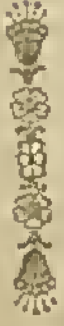

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

उपोद्घातः ।

‘वेकुण्ठे तु परे लोके श्रीसहायो जनार्दनः ।

उभाभ्यां भूमिनीलाभ्यां सेवितः परमेश्वरः ॥’ इति,

‘वेकुण्ठे तु परे लोके श्रिया सार्धं जगत्पतिः ।

आस्ते विष्णुरचिन्त्यात्मा भक्तैर्भागवतैस्सह ॥’ इति,

‘अत्यर्कानलदीप्तं तत्स्थानम् ।’ इति चोक्तप्रकारेण परमपद-
उभयविभूतिसुचकविभागविशिष्टश्रीदिव्यसिंहासने श्रीभूमिनी-
लाभिः सहोभयविभूतिनिर्वाहकस्सन्विराजमानः ‘स्वेतरसमस्त-
वस्तुविलक्षणज्ञानानन्दैकस्वरूपः’ इत्युक्तप्रकारेण स्वयमपि निरति-
शयानन्दयुक्तो विस्मृतिशून्यामराः “तद्विप्राप्तो विपन्यवः—साध्या-
स्सन्ति देवाः” इति च स्थिताननन्तगण्डविष्वक्सेनादोत्रित्यसूत्रि-
निवृत्तसंसारान्त्रित्यवल्लब्धकैङ्कर्याश्च मुक्तानपि ‘एष लेवानन्दयाति-
रसो वै सः—रसश्छोवायं लब्धवानन्दी भवति’ इति चानन्दयन्त्रे-
इव संसारिणोऽपि मामनुभूयानुभवजनितप्रीतिकारिताशेषावस्थो-
चितशेषशेषतैकरतिरूपनित्यनिरवधानिरतिशयानन्दरूपमत्कैङ्कर्य-
भूतां महतीं संपदं प्राप्योजीवितुं योग्यतायां सत्यामपि अनेन
कैङ्कर्येण हीना हाहेति परमपदस्थानुभवानपि कणेहत्य ‘स एकाकी
न रमेत’ इत्यतिलिन्नः एतेषां करणफलेवरविधुरतां छिन्नपक्षपक्षि-
यस्त्विति चावलोक्य ‘करणकेलवैर्घटयितुं दयमानमनाः’ इति
परमदयालुः सकलात्मनां करणकेलवराभयन्वयशुद्धात् । एतं च
पुनः समिदाहरणार्थं दत्तच्छुरिकया गोपुच्छेत्तार इव यवसो-

नामा दिग्बोधिदयो दिव्यदेशानन्दनयोध्याया श्रीगुवरं संवत्-
 दान्त तदा कस्यां चिदाद्यौ दक्षिणस्यां दिशि किंचिदिव्यं तेजो
 दृष्ट्वमचिन्तयत् 'अहो यत् किमिदं दिव्यं तेजः किमुत्पत्तिस्तान-
 मस्य कस्य वा महापुरुषस्य गत्वाहं पश्यामि' इति प्रभाते पुनस्त-
 दिव्यतेजसां रेवः प्रकटभाभिरन्तर्हिततया आरात्रि तत्रैव स्थितस्त-
 दिव्यं तेजः पुनरप्यपश्यत्, दृष्ट्वा च तदभिमुखमाप्रभातं गच्छतिस्म
 मन्त्रिषोर्दिव्यं कस्मिंश्चित्प्रदेशः शिप्त्वा प्रतिरात्रं दक्षिणाभिमुखो दूर-
 मध्वानं गमयामास । एवं सति कस्मिंश्चिद्दिने श्रीरंगं प्राप्यात्रैवदं
 तेजः स्यादिति तर्कयामास । ततस्तद्वार्तां ततोऽपि दक्षिणस्यां दिशि
 तत्पदयन्स्वयमपि ततः प्रचाल । ततः श्रीकुरुकापुरीं प्राप्य तत्रत्य-
 जनान् किमस्यामाश्रयमिति पृष्ट्वा तत्र विदितवृत्तान्तस्तिन्निगी
 मन् प्राप्य तत्र पञ्चासनेनापविष्टमप्राकृतदिव्यतेजस्कं भगदनुभव-
 विन्नुत्पन्नरक्षणकलेवरं योगिदर्यं श्रीशङ्कोरसूरिमपश्यत् । दृष्ट्वा
 चैव सूक्तं जान्यां वेतिवितर्कयन्काचित् स्थूलशर्करामादाय तत्पु-
 रतो भूमीं त्यजित्वा, तन्पतनजरवं श्रुत्वाऽन्मूर्च्छितनेत्रः श्रीपराङ्मु-
 न्निर्गन् विशदमपश्यत् । तत्कटाक्षपतिन धन्यधन्यमात्मानं
 मन्यमानः " गतामीं मातांशुः किं खादन्कुत्र तिष्ठत् " इत्यपृ-
 च्छत् । सांनि " तद्वत् खादस्तत्रैव तिष्ठत् " इति चेन्नरयत् ।
 वामेवदन्तरं धृत्वा दण्डवनद्रुमीं प्रणम्य तत्पादयोः शिरः पात-
 यामास । ततः च स्निग्धयेण कृपयां तथाप्य स्वस्यान्तरंगान्तेवासी-
 कृत्य भगवदनुभवजनितप्रीतिप्रकर्षामृतप्रवाहं वेदन्तुष्टयं द्रमिड-
 भावात्मकप्रवचनपुष्ट्यस्त्रेण श्रीमुखनाधिरकारि । अन्तश्च न
 तदाक्षया श्रीमधुरकविमूर्तिना । तत्र प्रथमप्रवचनं (तिरुविरुत्तं)
 श्रीचन्द्रमि संसारसंवन्निवृत्तिरूपेभिता । (तिरुवाशिरये)

श्रीअशिरयालये चन्द्रमि निवृत्तसंसारैरनुभाव्यसौन्दर्यादीनन्वभ-
 वत् । (पेरियतिस्वन्दादीं) इहन्नुन्तादी अनुभवजनिताभि-
 निवेशातिशयमकथयत् । चरमे चास्यां (तिरुवायमोञ्जि) सहस्र-
 गीतां अभिनिवेशानुरूपं पूर्ण भगवद्विषयमनुभूय कृतार्थयति च
 स्वात्मानम् । तत्र चरमप्रवचनार्थतसामवेदीयसहस्रशास्त्रात्मकश्रीस-
 हस्रगीतां " श्रीपतिश्चेतनस्यास्य हेतुत्वेन समाश्रितः । अनिष्टहा-
 निमिष्टस्य प्राप्तिं च कुरुते स्वयम् ॥ " इति श्रियःपतिश्चेतनस्या-
 पायत्वेनाश्रितस्तन्निष्ठनिवृत्तिमिष्टप्राप्तिं च न्ययमेव विदधाता-
 त्यर्थकमहावाक्यार्थः प्रतिपाद्यते । प्रबन्धस्यास्य सर्वशास्त्रोपबृंहण-
 त्वात्सकलवेदशास्त्रतात्पर्यभूतार्थपक्षकं चैतत्प्रबन्धमहावाक्ययेन्त-
 र्भूतम् । श्रीपतिः इति प्राप्यस्य ब्रह्मणस्त्वरूपं, चेतनस्य इति
 प्रत्यगात्मनः स्वरूपं, हेतुत्वेन इत्युपायस्वरूपं, अनिष्टहानिम्
 इति विरोधिनिवृत्तिः, इष्टस्य प्राप्तिम् इति प्राप्तिफलप्राप्तिश्चेत्यर्थ-
 पक्षकमपि सूचितं भवति ।

अस्मिन्प्रवचने प्रथमचतुःशतकेन सिद्धरूपपराधरात्मपायात्म्यं
 प्रतिपाद्यते । चरमचतुःशतकेन साध्यरूपनिष्ठानिष्टिपूर्वकैष्टप्राप्तिः
 प्रतिपाद्यते । मध्यमशतकद्वयेन सिद्धसाध्यरूपनिरायापायवरणं
 प्रतिपाद्यते । तत्र प्रथमशतकद्वयेन प्राप्यपरस्वरूपं तृतीयचतुर्था-
 भ्यां प्राहुः प्रत्यगात्मनः स्वरूपं, पञ्चमषष्ठ्याभ्यां प्राप्त्युपायस्वीकारः,
 सप्तमाष्टमाभ्यां प्राप्तिविरोधिनिवृत्तिः, त्रयमदशमाभ्यां प्राप्तिफलं
 च प्रतिपाद्यते ।

तत्र च प्रथमशतके परस्य शेषिणो रक्षकत्वं, द्वितीयं भाग्यत्वं,
 तृतीयं भगवदंशेषभूतस्यात्मनस्तदेकानुभवत्वं, चतुर्थं तदेकप्रिय-
 त्वं, पञ्चमे निरपायोपायवर्णं, षष्ठे तदरण्यप्रकारता, सप्तमे अनिष्टरूप-

(८)

उपोद्धातः ।

विरोधिप्रकारता, अष्टमे तद्विद्वत्प्रकारता, नवमे फलप्रकारता,
दशमे तद्विद्वत्प्रकारता चेत्यर्थपञ्चकस्यावान्तरार्थभेदेनास्मिन्प्रबन्धे
दशार्थाः प्रतिपाद्यन्ते ॥ अनुसंधेयतया शिष्टाचारप्रबन्धस्यास्यानु-
संधानादावनुमतौ श्रीभट्टनाथसिंहाश्रमधुरकविसिंहाभ्यां विरचितौ
(तिरुप्पट्टाण्डु) श्रीवहुशरदः, (कण्ठिनुणशिरुत्तांडु) ग्रन्थिमत्सु-
हस्रस्वरजमृश्रेति ह्यपि प्रबन्धौ पुरतो निविष्टौ सहस्रगीतरादौ
द्रविडोपनिषत्संगतैरुपोद्धातश्लोकाः कवितार्किकसिंहवन्दान्तदेशि-
कचित्तद्रविडोपनिषत्तात्पर्यरत्नावलेरुपोद्धातश्लोकाः पुनश्च प्रतिदश-
कस्यान्ते द्रविडोपनिषत्संगतेश्लोकाः द्रविडोपनिषत्तात्पर्यरत्नाव-
लिश्लोकाश्च निविष्टा वर्तन्ते अपि च (तिरुप्पावै) श्रीव्रतं रामानुज-
वृत्तन्दादिकारिकाश्च सहस्रगीत्यनन्तरं निविष्टाविति ज्ञेयम् ॥

गुणदोषाविति न्यायनाभिज्ञाः परं कण्ठ इत्यकृत्वा पुनरावृत्ति-
संस्करणोपश्रुतया प्रकटीकुर्युरिति सविनयमन्यर्थये ।

विदुषामनुचरः

श्रीनिवासरामानुजदासः,

श्रीवहुशरदः नमः ।

श्रीमते रामानुजाय नमः ॥

तिरुप्पट्टाण्डु ।

(श्रीवहुशरदः)

श्रीशैलेशदयापात्रं श्रीभक्त्यादिगुणार्णवम् ॥ यतीन्द्र-
प्रवणं वन्दे रम्यजामातरं मुनिम् ॥ १ ॥ रम्यजामानृयांगी-
न्द्रपादरेखामयं मदा ॥ तदायत्तात्मनस्तदि गमानुजमुनिं
भजे ॥ २ ॥ लक्ष्मीनाथनमारम्भां नाययामुनमध्यमाम् ।
अस्मदाचार्यपत्न्यतां वन्दे गुरुपत्न्यगाम् ॥ ३ ॥ यो
नित्यमच्युतपदांजुजगुग्मरुक्मव्यामोहतस्तदितराणि तृणाव-
मेने । अस्मदुरोर्भगवतोभ्य दयंकमिन्द्रां गमानुजस्य चरणौ
शरणं प्रपये ॥ ४ ॥ मातापितायुषतयस्तनया विभूतिः सर्व-
यदेव नियमेन मदन्त्ययानाम् । प्रायस्य नः कुलपतेर्वकुलाभि-
रामं श्रीमत्तद्विद्युगलं प्रणमामि मूर्ध्ना ॥ ५ ॥ भूतं परम्यनन्दाद-
यभट्टनाथश्रीभक्तितान्कुलशेखरयोगिवाहान् ॥ भक्तान्निष्कृन्त-
कालयतीन्द्रमिश्राञ्ज्जीमत्परांकुशमुनिं प्रणतोस्मि नित्यम् ॥ ६ ॥

गुरुमुखमनधीन्य प्राह वेदानशेषाक्षरपतिपरिकल्पं शुल्कमा-
दानुकामः ॥ अशुग्ममग्बन्धं सन्नाथस्य साक्षाद्विजकुल-
निलकं तं विष्णुचित्तं नमामि ॥ ३ ॥

श्रीगुणानिविशालनालविलसच्छ्रीधन्विपूर्वापुरीत्येवं संव-
दतां मरुत्पदमगोज्ञानं समुत्तंसितम् ॥ पूर्वं शुल्कधनस्य हारक-
इति प्राक्तं च नीचैर्गतः पन्थाः सोऽपि विनाशितः प्रियतमः
स्वान्तानुकल्याणव ॥ १ ॥ पाण्डये स्तोत्रकरे समागत इति
श्रीभट्टनाथो महानाध्मातेषु समस्तशेखरनिवहेषद्वृत्य विद्वद्वरेः ॥
पारम्यैक्यगान्धर्वोपनिगमानुच्चार्य विष्णोर्दुतं छेत्तः शुल्कध-
नस्य पादकमलं प्राप्य नदा नः परम् ॥ २ ॥

बहुशरदो बहुशरदो बहुसहस्रशरदः । बहुकोटिश-
तसहस्राणि । मल्लनियन्तृदृढभुजमणिवर्ण । तवर्जुचर-
णकान्तेः श्रीक्षा ॥ १ ॥ दासानामस्माकं तव च
विशेषमन्तरा सहस्रं बहुशरदः । रूपभूता तव दक्षिण-
वशसि वर्द्धमाना युवतिश्च बहुशरदः । रूपपूर्णज्योति-
र्दक्षिणे नित्यं वसत्तेजश्चक्रं च बहुशरदः । सेनायुद्धे
प्रविश्य घोषयत्तत्पाञ्चजन्यं च बहुशरदः ॥ २ ॥
वृद्धये दास्यं लब्ध्वा तिष्ठन्तः स्थ यदि आगत्य मृदं
कर्याणं च स्वीकुरुत । अत्राय दास्यं लब्ध्वा
स्थितानामस्माकं गोष्ठ्यां प्रवेशं न संमन्यामहे ।

सप्तपुरुषकालं निन्दाशून्या वयम् । राक्षसाभिवृद्धि-
स्थानलंकायाः शून्यपुरुषभावाय युद्धं कृतवन्तो
बहुशरदो वदामः ॥ ३ ॥ वस्तुभूमौ स्थापनान्पूर्वमाग-
त्यास्मत्संधेः प्रविश्य । सङ्गन्तुं मनोवन्तो मर्यादां
विहायाऽऽगत्य शीघ्रं संगच्छध्वम् । देशस्य नगरस्य
च सम्पक् प्रकाशो यथा स्यात्तथा नमो नागयणायेति ।
गातुं मनोवन्तो भक्ताः स्थिता आगत्य बहुशरदो
वदत ॥ ४ ॥ अण्डकुलस्याधिपतिर्भूत्वाऽसुरराक्षसान् ।
चण्डालकुलमुद्धृत्यापाकृतवतो हृषीकेशस्य । भक्तकुले
विद्यमानाः आगत्य चरणौ प्रणम्य सहस्रनामान्युक्ता ।
प्राचीनकुलं विहाय बहुशरदो बहुसहस्रशरदोवदत ॥
॥ ५ ॥ मत्पितृपितृपितृपितृम्बपूर्वपितृसप्तपुरुष-
कालमारभ्य । आगत्य मार्गेण मार्गेण दास्यं कुर्मः
श्रीश्रवणश्रीमदुत्सवे । सन्ध्यासमये हनिरूपो भूत्वाऽरि-
नाशितवतः । भयनिवृत्तिर्यथा स्यात्तथा बहुशरदो
बहुसहस्रशरद इति गायामः ॥ ६ ॥ अग्न्यधिकरक्त-
प्रभवर्तुलकान्तिश्रीचक्र-मन्दिरचिह्नेन चिह्निताः
स्थित्वा कुलतः कुलतो दास्यं कुर्मः । मायायुद्धवल-
वाणस्य सहस्रभुजेभ्य आसाररुधिरप्रसारो यथा
स्यात्तथा । भ्रमितसुदर्शनसमर्थस्य बहुशरदो वदामः ॥
॥ ७ ॥ घृतमध्यमर्माचीनैर्कादनं च नियतं च सन्नि-

कृष्टदान्यं च । करनाम्बुलं च कण्ठस्याभरणेन सह
कर्णस्य कुण्डलं च देहे धारणाय समीचीनैकचन्दनं
च दत्त्वा मामवदातप्राणं कर्तुं समर्थस्य । फणवन्नाग-
शब्दध्वजस्य बहुशरदो गायामि ॥ ८ ॥ धृत्वाऽपनीतं
तव पीताम्बरं पण्डिताय पात्रेऽवशिष्टं भुक्त्वा । ग्रथिततु-
लसीपुष्पाणि धृत्वाऽपनीतानि दधाना एते दासा
वयम् । प्रीतिदिकर्म निर्वर्त्य श्रीश्रवणश्रीमदुत्सवे
शयितफणावन्नागशयने शयितवत्मे बहुशरदो वदामः ॥
॥ ९ ॥ यस्मिन्काले स्वामिस्तव दासा इति लेखं
प्राप्ताः स्माम्मिन्काले एव । दासा वयं पादकुटीरेण सह
मोक्षं प्राप्यो जीवनं प्राप्ता भोः । क्रञ्जुकाले आविर्भूय
श्रीमधुनयां चापं नमयित्वा । पञ्चशिरसः फणावन्ना-
गस्य शिरसि निपतितम् । तव बहुशरदो वदामः ॥
॥ १० ॥ अन्यायेनैकेनापि शून्याभरणगोष्ठीपुर-
वासिनां म्राम्यभिमानतुङ्गः । शैल्य इव श्रीपतेऽहमपि
तव प्रार्थनदामः । समीचीनप्रकारेण नमो नारायणाये-
ति नामानि वदन्ति प्रलप्य । नानाप्रकारेणपि पवित्रं तव
बहुशरदो वदामि ॥ ११ ॥ बहुशरदमिति पवित्रं
परमेश्वरेण शार्ङ्गाभिमुख्यं धनुर्नियमयन्तम् । विष्टिपुत्रवि-
ष्णुचित्तं बहुशरद इत्यादरेणोक्तम् । समीचीनशरदि-
त्यभ्यस्य वदन्तो नमो नारायणायेति । बहुशरदः
फणान्मानं परितः स्थित्वास्तु पूर्वबहुशरद एव ॥ १२ ॥

कण्ठिणुण्शिरुत्तांनु ।

(ग्रन्थिमत्सृक्षमहस्वरज्जुः)

अविदितविषयान्तराशङ्करूपनिपदाभुपगानमात्रभागः ।
अपि च गुणवशात्तदंशेषां मधुरकविर्ददये ममाविगन्तु ॥ १ ॥
अन्यन्किञ्चिन्त जानामि वेदं द्रमिडीकृतमागः शठकोप
उदारकुरुकापुर्यधिपतिरन्मज्जीवनमिति स्तुवन्मधुरकविरन्म-
त्पाता म एव रक्षकः ॥ २ ॥

ग्रन्थिमत्सृक्षमहस्वरज्ज्वा वन्धनयोग्यं कृतवतो
महामायिनो मत्पितरुपगम्य सुन्दरकुरुकापुरीपूर्ण
इत्युक्तो मधुरीभवत्यमृतं स्रवति मद्रसनाया एव ॥
॥ १ ॥ रसनयोक्ताऽऽनन्दं प्राप्तवान्, आहतवांस्तस्य
स्वर्णचरणं याथार्थ्यमेव देवमन्यं न जानामि कुरुका-
पुरीपूर्णच्छन्दोमधुररागं गीत्वा संचरामि ॥ २ ॥
निवृत्त्यापि देवोपकारकस्य नीलसुन्दरश्रीरूपं पश्येयं
महामहोदारकुरुकापुरीनगरपूर्णस्य दासोऽनुरूपो भूत्वा
दासेन मया प्राप्तं सामीचीन्यम् ॥ ३ ॥ समी-
चीनेनाधिकाश्रतुर्वेदविदो नीचतया गणयेयुर्बन्धुत-
त्वात् माता भूत्वा पिता भूत्वा मन्त्रियमनस्वभाववान्
शठकोपो मम पूर्ण एव ॥ ४ ॥ अभिलपितवानन्य-
समीचीनद्रव्यमभिलपितवान्योपितश्च पूर्वं सर्वदा

रक्तवर्णगृहश्रीकुरुकापुरीपूर्णस्य प्रीतिमान्भूत्वा सोढं
चतुर्गे जातोऽद्यैव ॥ ५ ॥ अद्यारभ्य सप्तपुरुषपर्यन्त-
मस्मत्स्वामी स्थित्वा स्वकीर्तिस्तोत्रकरणाय कृपां
कुनवान् पर्वतगृहश्रीकुरुकापुरीपूर्णः - सर्वदा मां न
त्यजेन्पश्यत ॥ ६ ॥ पश्यन्सन्मां कारिमारं उपका-
रकः प्राचीनप्रबलपापं विनाश्यान्वगृह्णात् अपौ दिशश्च
यथा जानीयुस्तथा वदामि उज्ज्वलद्रामिडशठको-
पकृपामेव ॥ ७ ॥ कृपां श्लाघमाना दासा यथाऽऽ-
नन्दं प्राप्नुयुस्तथाऽन्वगृह्णात् तदुल्लभवेदार्थं कृपां स्वी-
कृत्य सत्तमं मधुरद्राविडान्यगायत्कृपां पश्यतास्मि-
ल्लोकैयिका ॥ ८ ॥ श्रेष्ठवेदिनां वेदस्यान्तःपदार्थं
सुस्थिरं गीत्वा मम मनसि स्थापितवान् उचितगुण-
स्य शठकोपस्य मम पूर्णस्य दास्यं प्रवेशकृदाशा दास्य-
फलं तदैव ॥ ९ ॥ फलाभावेऽप्योचित्यशून्या अपि
न्यापारेण सम्यञ्चो यथा भवेयुस्तथा विशोधय दास्यं
स्वीकुर्यान्कोकिला स्थित्वा यत्र कोलाहलं कुर्वन्ति
तादृशोद्यानपर्वतकुरुकापुरीपूर्णोऽयवस्यामि तव
निषिद्धचरणयोजभिनिवेशमेव ॥ १० ॥ भक्तस्य स्वमा-
त्रितानां सर्वेषां मन्दवनः दक्षिणकुरुकापुरीनगरपूर्णस्य
मन्दवना मधुसूतविनोक्तं वाक्यं विश्रामयतां स्थानं
वेकुण्ठं पश्यत ॥ ११ ॥

अथ श्रीसुन्दरजामातृमुनिवृन्दमि-

डोपनिपत्संगतेरुपोद्घातः ।

— — — — —

यश्चकार सैकलार्थमस्यदां व्यंजनीं द्रमिडवेदसंगतिम् ।
तं द्वितीयशठकोपमन्वहं स्तौमि सुन्दरवराहपं मुनिम् ॥ १ ॥
आचार्योदितपल्लव्या द्रामिडाम्नायसंगतिम् ।
अभिधास्यं विशेषतैरादराद्भजतामिह ॥ २ ॥

श्रीमान्गुणान्धुधिरवातसमस्तकामः

शौरिदशठारिमनुजन्मपारिभ्रमन्तम् ।

आकस्मिकेक्षणवशादातनिष्पुमुक्तं

वृन्दातृणीकरणशक्तिधरश्चकार ॥ १ ॥

आद्ये वयस्यपि ततोऽनुभवन्पुनरागि-

मस्तन्यपानरसिकदशठजिन्मुनीन्द्रः ।

आस्थाय मौनमवधीर्य च लोकदृष्ट-

मापोदशाब्दमतिवाहितवान्निनानि ॥ २ ॥

ये राघवं भरतलक्ष्मणजानकीनां

ये घोषसुखमुदशामपि नन्दसुखी ।

भावा रसैकवपुषः प्रथिनादशठारि-

स्तानिष वा तदधिकाकृतं तत्र लेभे ॥ ३ ॥

प्रह्लादनारदमुखप्रभवा च भक्तिः

स्नेहस्तथा दशरथाजुनवान्पयोऽन्यः ॥

सर्वे च ते शठजितः पुरुषे परस्मि-

न्तानन्दमे पदजुषामनिमायमागते ॥ ४ ॥

इत्थं हरं नृभवाभूतवारिराशि-
रन्तर्मुनिः शठरिपोरमितशरीर ।
सूतया बहिः परिवहन्सुतरां जगन्ति-
सद्यः सिषेच वनसंस्तरणानलानि ॥ ५ ॥

नातापि नृप्रभृतिर्लोपि च वत्सलत्वा-
त्सर्वापकारचपलाच्छठजिन्मुनीन्द्रात् ॥
वेदश्चतुर्विधतया विदितस्स साक्षा-
दाविर्बभूव हि निबन्धचतुष्टयात्मा ॥ ६ ॥

शब्दस्य संस्कृततया यदि गौरवं स्या-
द्वादिशाल्ववचसामपि तत्प्रसंगः ।
वाच्येन चेत्कथितमुत्तमवाच्यमेषु
भाषानिकर्ष इह तेन न शक्यशङ्कः ॥ ७ ॥

पुरुवं निशम्य पुरुषोत्तमताविशिष्टे
स्त्रीप्रायभावकथनाजगतोऽखिलस्य ॥
पुंसां च रजकवपुर्गुणवत्तयापि
शरीरशठारिपमिनोऽजनि कामिनीत्वम् ॥ ८ ॥

या प्रीतिरन्ति विषयेष्वविधेकभाजां
सैवाच्युते भवति भक्तिपदाभिधेया ।
भक्तिन्तु काम इह तत्कमनीयरूपे
हन्मन्मुनेरजनि कामुकवाक्यभङ्गा ॥ ९ ॥

यश्चैवमेष विशदानुभवः परस्मि-
न्गणेषु पृथु गणरत्नमहाम्बुराशी ।
विच्छिन्निरस्य विरहमिव ह याद्वसंगा-
त्कामचया विगच्छिता मृनिपुंगवस्य ॥ १० ॥

तज्यतेयद्रवमं मयं प्रवन्दे
श्रीगुणं शठजिन्नन्तर्वादिनां ।

नृणामवर्द्धयत भोक्तुमिमं तृतीये
यावन्मन्त्रार्थमलम्फलं चतुर्थे ॥ ११ ॥
कैकर्यमस्य नियमावधि वेष्टुपाय-
तत्स्वीक्रियाविषयबाधनिरासनं च ।
शीलं हरेरधिगताधिगमं शठारि-
स्तुर्यमवन्धशतकैर्दशभिर्जगाद ॥ १२ ॥

अथ श्रीवेदांतदेशिककृतत्रिमिडोपनिषत्ता-
त्पर्यरत्नावलेरुपोद्धातः ।

सारस्सारसंतानां शठरिपुभणितिशान्तिशुद्धान्तसीमा
मायामायाभिनीभिः स्वगुणविततिमिर्वन्धयन्तीं धयन्तीम् ।
पारं पारंपरीतो भवजलाधिभवन्मज्जमानां जनानां
प्रत्यक्षप्रत्यक्षयेवः प्रतिनियतरमासंनिधानं निधानम् ॥ १ ॥
प्रज्ञारूपे मयं शैले प्रथितगुणरुचिं नेत्रवन्सम्प्रदायं
तत्तल्लब्धिप्रसक्तैरनुपधि विबुधैर्यतो वंकेटकः ।
तत्पं कल्पान्तपूनः शठजिदुपनिषद्व्यसिन्धुं विमन्य
न्प्रश्नाति स्वादुगाथाह्वारि दशशतैर्निर्गतं रानजातम् ॥ २ ॥
पांचालीगात्रशोभाहृतहृदयवपुर्वर्गपुंभावनीत्या
पत्न्या पद्मासहाये प्रणयिनि भजतः प्रेयसांपारतन्त्र्यम् ।
भक्तिशृंगारवृत्त्या पारिणमति मुनेर्भावंदन्धमयिन्ता
योगाग्रागुक्तभाषस्थितिरिह विद्यां देशिकास्तव इताः ॥ ३ ॥
भाषागीतिः प्रशस्ता भगवति वचनातानवमोपचारा-
त्सा चागस्त्यप्रसृता विविदि पारजगद्रे भूमिकाभेदपांगया ।

यत्तदुक्तं भूतीनां मुनिगणविहितस्मृतिहासैः पुराणे-
 स्तत्राती मन्त्रसीम्नः कठमथनमुनेस्संहिता सार्वभौमी ॥ ४ ॥
 आदौ शरीरकार्यक्रममिह विशदं विंशतिर्वक्ति साया
 संक्षेपार्त्ता विभागं प्रथयति च कृत्वा चारुपाठोपपन्नम् ॥
 सम्पन्नोत्तावद् सकलमनुगतं सामशास्त्रासहस्रं
 संलक्ष्यं साभिधेयैर्यत्रापि दशकैर्भान्यथयो रसैश्च ॥ ५ ॥
 भाष्ये सेवानुगुण्याप्रभूमिह शतकेऽमंस्त मुक्तेरुपायः
 मुक्तप्राप्यं द्वितीये मुनिरनुग्रहं भोग्यता विस्तरेण ।
 प्राप्यन्वारायभावा शुभसुभगतनोरित्यवादीचतुर्थीये-
 जन्यमाप्यश्रुतं समभवदितरेरप्यनन्ताव्यायः ॥ ६ ॥
 देवः श्रीमान्स्वमिदं करणमिति वदन्नेकमर्थं सहस्रं
 मुच्यन्वादान्दशार्थान्पृथगिह शतैर्ब्रूयति तत्स्थापनार्थान् ।
 तत्रैकैकान्वयः दिपु दशकगुणैश्चायतन्ते तथा तैः
 तत्राथागुणानामनुविदधति तत्प्रेक्तयः पंक्तिरेकया ॥ ७ ॥
 सप्तधाष्टांग्यभावाच्चतुर्भुवनविभवात्सर्वभांग्याधिकत्वा-
 च्छ्रुयन्तेऽनुदानान्द्विदशविंशतया स्वाश्रितानिष्टहस्वात् ।
 भक्त्यन्तानुश्रुतिनिरुपयिक्तेषुद्रावतस्मात्पदव्यां
 साहाय्याच्च स्वमिदं स्वयमिह करणं श्रीधरः प्रत्यपादि ॥ ८ ॥
 अने गाथासहस्रं सुरमयनगुणस्तोमगर्भं मुनीन्द्रः
 मन्त्रैश्च गाथाः प्रथितविभुगुणाः सप्तमन्त्रप्रलयामः ।
 तत्रासौ शार्ङ्गनन्दशस्त्रगुणस्तथापनीविभययुक्ता-
 न्देवयोनिरुक्तानगणितगुणितान्मद्वृणानुदूषीमः ॥ ९ ॥
 इच्छामास्यमन्त्राः पितृगणकमन्त्रकान्तगीतान्तमिदञ्च-
 क्लृप्तान्तानागुणैर्गन्धर्वमन्त्रगुणग्रन्थिवन्थानुवद्धा ।
 वचादन्तावर्गान्तिदगनशठनिद्रुप्रसयार्थशास्त्रा-
 गाथानां परमन्त्रानि रगिलभयोपागर्णिः आरणीया ॥ १० ॥

भक्तमृतं विश्वेज्जनानुमोदतं सर्वार्थदं श्रीशठकोपवाङ्मयम् ।
 सहस्रशास्त्रोपनिषन्ममागमं नमाम्यहं द्राविडवेदमागमम् ॥ १ ॥
 श्रीपाण्ड्यदेशपर इति श्रेष्ठा कुक्कुटि तादृषणीति । श्रुति-
 मन्त्रादिं वदन्श्रितय चेतः मदाक्षियुगममलम् ॥ २ ॥ मनसा
 याचा दक्षिणकुक्कुटान्निर्गन्तः परं न भजे । पूर्णोऽस्मि सर्ववि-
 तैस्तातशठारैः पदे द्वि जः प्राप्य ॥ ३ ॥ वन्दे मद्रित-
 यशोभररामानुजरम्यपादपाश्र्वांजम् । विमलमहागुणशठजि-
 त्सौम्यद्रमिदं श्रुतिज्ञसुदृढहृदं ॥ ४ ॥ व्याघ्रनभोवनमालभ्यारं-
 गपतेरुदारगुणविषये । द्राविडवेदनहसं प्रसूयतागर्वितीश्वरं
 धात्री ॥ ५ ॥ अतिशय ईश्वररूपं ह्यनादिनिष्टपञ्चितमयनं च ।
 प्रतिबन्धिगणं प्राप्यं वीणाम्बर आह शठजितो वेदः ॥ ६ ॥

वाधूलवैशकलशाम्पुधिपूर्णचन्द्रं

श्रीश्रीनिवासागुरुवयेनदाब्जं भूम्नम् ।

श्रीशान्मृगितनये विनयोज्ज्वलं

श्रीगङ्गेशिकमदं शरणं प्रपद्ये ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीसहस्रगीतिः ।

(तिग्वाचमोऽलि)

प्रथमशतके प्रथममुच्छ्रायशून्यं दशकम् ।

उच्छ्रायशून्यमुच्छ्रायदानन्दवान्यः सोऽज्ञाननि-
वृत्ति मत्यानन्दं दत्तवान् यः स विस्मृतिशून्यामरा-
धिपतिर्यस्तस्य दुःखनिवर्तकतेजश्चरणावाश्रित्य वर्द्ध-
न्व मन्यनः । १ । १ । १ । मनोन्तरमलेषु नश्यत्सु
विकम्बरोपर्युपरिजृम्भमाणमनोज्ञानपरिच्छेदरहितेन्द्रि-
यज्ञानतद्रहितः इत्थंभूतज्ञानकृत्स्नानन्दो भविष्यद्वर्त्त-
मानभूतकालेषु सदृशरहितो मदात्माधिकंशून्यः । १ ।
३ । ५ । रहितस्तेन युक्तोनेनेति ज्ञातुमशक्यो भूतल
आकाश रूपवत्त्वानरूपवानिन्द्रियैः सहेंद्रियाग्राह्योऽ-
विच्छिन्नतस्तदानन्दिनमेकमाश्रिता वयमेव । १ । १ । ३ ।
वयं सोयमन्यः सेयमन्याका पूज्यः सोयमन्यस्तदिद-
मन्यत्किं नश्वरं तदिदमन्यत्किं गुणो दोषो भविष्यद्भूतं
भुत्वा स्थितः सः । १ । १ । ४ । तेते स्वस्वज्ञानप्रकारै-
स्तेते स्वामिनः इति चरणौ समाश्रयन्ते तेन स्वामि-
नोन्यनतारहिताः स्वामी नेते विधिमागेण यथा प्राप्नु-

प्रथमशतकम् ।

(१३)

युस्तथा स्थितः । १ । १ । ५ । तिष्ठन्त आसीनाः शयानाः
संचरन्त अतिष्ठन्त अनासीना अशयाना असंचरन्तश्च
ये तत्सर्वं सदैकस्वभाववानिति ज्ञातुमशक्यः सदैक-
स्वभावतया स्थितोऽस्माकं दृढः । १ । १ । ६ । दृढ
आकाशोऽग्निर्वायुर्जलं पृथिवी एतदुपरि समवेतपदार्थाः
सर्वे भूत्वा तेषुतेषु शरीर आत्मवत्सूक्ष्मीभूय सर्वत्र
व्याप्य स्थितस्तेजोविकश्रुतावेतदत्ता सुर एव । १ ।
१ । ७ । सुरज्ञानाऽविषयस्थित्याकाशादिसर्ववरका-
रणं तत्सर्वादः परपरः पुराण्यद्वितीयानि त्रीणि दग्ध्याऽ-
मरेभ्यो ज्ञानं दत्त्वा हरोऽज इति लोकान् संहत्य
सुष्ट्वा वर्त्तते । १ । १ । ८ । अस्तीति वादे अस्ति
तद्रूपाण्येतद्रूपवन्ति सन्नेतिवादे तद्रूपमेतद्रूपरहितानि अ-
स्तीति नास्तीत्येतद्रूपसंबन्धेस्त्युभयात्मनाऽविच्छिन्न-
व्यापकः । १ । १ । ९ । व्यापकशीतलममुद्रांतर्जलेषु
व्याप्य वर्त्तते विस्तृतांश्च इव भूमावन्तरिक्षोविच्छिन्नमन्तरा
सूक्ष्मसूक्ष्मस्थानेषु स्थानेषु प्रकाशमानवन्तुषु सूक्ष्मीभूय
सर्वत्र व्याप्यास्त्येतदत्ता दृढः । १ । १ । १० । दृढ
आकाशोऽग्निर्वायुर्जलं पृथिवी एतदुपरि वरशब्दसा-
मर्थ्यवल्लक्ष्यं क्षमा भूत्वा स्थितमन्य परस्य चरणयोः
कुरुकापुरीशट्कोपोक्तपूर्णपूर्णसहस्रे एतदशकमुक्तम् ।
१ । १ । ११ । श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

द्रमिडोपनिषत्संगतिः ।

नवादिमं तु शतकं दशकं तदायं सम्पद्गुणाकृतिविभूतिसम-
तमीशम् । अभ्यस्त्यनपरमनुग्रहतस्तदीयात्तदास्पोजितमनाऽशठ-
जिह्वभूष ॥ १ ॥

द्रमिडोपनिषत्तात्पर्यरत्नावलिः ।

निन्सीमांयदुषुपत्वादमितरसतयानन्तलीलास्पदत्वा-
न्वायत्ताशेषसत्तास्थितियतनभिदा वैभवाद्भिरूपात् ।
अप्यत्रज्ञात्मभावान्सदसदवगतेः सचेतत्वेपु पतेः
पञ्चयोगी पतेतत्पदकमलनताविन्वशात्तन्मचित्तम् ॥ १ ॥

द्वितीयं त्यजतसर्वं दशकम् ।

न्यजत सर्वं त्यागं कृत्वा भवदात्मवस्तु पदवते
त्यागं कुरुत ॥ १ । २ । १ । विद्युत्स्थितिशून्यानि
स्थिरात्मशरीराणि इत्यत्र विचारयन्तु भवन्त एव ।
१ । २ । २ । त्वं तवेतीमौ मूलमारभ्य विनाशेश्वर-
माश्रयतात्मन एतत्सदृशवृत्तिर्नास्ति । १ । २ । ३ ।
अस्तमच्च न भवति तद्रूपमवधिगुण्यं तदानन्दं प्रविश
संगे त्यक्तैव । १ । २ । ४ । त्यक्ते संग एव प्रातो
मोक्षमात्मा जित्वा तं स्थिरेऽभिनिविष्टश्चेत्यक्ता
स्वामिनमाश्रय । १ । २ । ५ । संगयुत ईश्वरः सर्वत्र
स्थितः संगयुतः सन् तस्य सर्ववान्तर्भव । १ । २ । ६ ।
कान्त्वेनोच्चलांशं पदं कात्स्न्येन दृष्ट्वा ईशस्य

कात्स्न्येनातिशयस्तत् सर्वमित्यन्तर्भव मध्ये । १ । २ । ७ ।
मनश्चित्तव्यापारान्विद्यमानानेतान् त्रीन् विचार्या-
पोह्य स्वामिन्यन्तर्भव । १ । २ । ८ । प्रवेशे तद्विषये
संकोचाः सर्वे निवर्तन् पश्चाच्छरीरपातसमये प्रती-
क्षन्त्वम् । १ । २ । ९ । संख्याप्रवाहितकल्याणतेजःपदार्थ-
नाशरहितसुन्दरगुणनारायणदृढचरणावाश्रय । १ । २ ।
१० । सन्निहिततटाकसुन्दरकुङ्कुमापुगीशठकोपोक्ते शोभ-
नसंदर्भे सहस्रे विमर्शितमेतद्दशकम् । १ । २ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणाविव शरणम् ।

संसारिणोऽप्यनुजिघृक्षुरसौ दयालुरल्पास्थिरतरपुमर्थरुचिं निर-
स्यन् । तस्यागसर्वहरिभक्तिमुद्रांशुधानामुर्गोपिनीमुपादिदेश मुनि-
द्वितीये ॥ २ ॥

स्वामित्वात्स्थिरत्वात्त्रिखिलनिरुपयित्वात्मविज्ञाद्भावा-
त्तादवसर्वाभुङ्क्षुयाच्च्यवनवदितरमाप्यवैषम्यवत्त्वात् ।
सर्वत्रापक्षपाताच्छुभविभवतया मानसाद्यव्यभावा-
त्संकोचोन्मोचकत्वाज्जगदयनतपोपादिस्तत्सर्वयोग्यम् ॥ २ ॥

तृतीयं भक्तिमतां दासानां दशकम् ।

भक्तिमतां दासानां सुलभोऽन्येषां दुरासदो विस्मय-
नीयः कुसुमांगनाहतोऽस्माकमशक्यो लब्धुं स्वामी
मन्थानतीवमथनजनवनीतचौर्यशङ्कस्य मध्यप्रदेशे

कीदृशमुल्लखलेन सह स्थितस्य सौलभ्यम् । १ । ३ । १ ।
 सौलभ्यस्वभाववान् व्यवस्थानियमशून्यनानाजन्मा
 भूत्वा प्रकाशमानसमस्तकल्याण उत्पत्तिरहितो नाश-
 रहितो मोक्षरूपविकाशप्रदस्वभावस्तमत्यजन् सर्वत्र
 स्वामी शीतलकृपयान्तरंगो वहिरंगः पूर्णः ।
 १ । ३ । २ । परिपाकवद्धर्ममार्गः सर्वैरनुच्छाद्यमुच्छ्रिताः
 परिपाकवत्सृष्टिसंहारावान्तरसंहारात्यन्तभूमयः परिपा-
 कवदमरा यावन्ति यावन्तश्च स्वयं भवत्परिपाकवन्नाराय-
 णस्य मायां जानन्ति के । १ । ३ । ३ । यावद्भिरेकस्व-
 भाववानिति ज्ञातुमशक्यो मत्स्वामी यावद्भिरेकस्वभाव-
 वानिति ज्ञातुं सुलभो मत्स्वामी नामसहस्रेणा-
 न्यैश्च बहुभिर्युक्तो मत्स्वामी नामैकं च रूपं च सन्न
 भवत्यसन्न भवति विवादः । १ । ३ । ४ । विवादशा-
 न्त्यर्थं षड्विधानां समयानां मार्गं मार्गं स्थित्वा वहिर्मा-
 र्गवसातुत्पाद्य शोषयत वासनानिवृत्तिं तस्य
 ज्ञानमादाय विचार्योक्तवतः संख्याशून्यकल्याणवतोऽ-
 तेन रहितस्यादिसुन्दरत्पत्या तस्य भगवतो नम्रता-
 विशिष्टतपो ज्ञात्वा । १ । ३ । ५ । ज्ञात्वा ज्ञात्वाऽधो
 व्याप्य पार्श्वतो व्याप्योर्ध्वं व्याप्य रूपाद्व्याघृतस्यास्य
 स्थितो ज्ञात्वा ज्ञात्वा ज्ञातायामपि स्वाम्यवस्थिति-
 ज्ञातुमशक्याऽऽत्मानो ज्ञात्वा ज्ञात्वोक्तोक्त्वा हरि-

रजो हर इत्येतान् ज्ञात्वा ज्ञात्वोक्तोक्त्वाश्रयत मनो-
 लब्धमेकम् । १ । ३ । ६ । एकां नानेति ज्ञातुमशक्यासु
 मूर्तिषु स्थितान् समुज्ज्वलनारायणचतुर्मुखहराने-
 तानेकतया मनसि संस्थाप्य विचार्य भवदुभय-
 वासनां छित्त्वा समीचीनकल्याणं कुरुत तद्विषये
 अस्मत्काल एव । १ । ३ । ७ । सर्वदा स्थित्वा
 बाधमानान्यस्माकं प्राचीनानिद्वेषापानि नद्य एव
 नश्यन्ति कापि न्यूनता नास्ति मनोन्तर्मलं सम्यक्
 प्रक्षाल्यसर्वदास्माकं श्रामतः स्वामिनः कल्याणचर-
 णयोः प्रणामे कृते मरणदशायामपि नशीभावेन मरणं
 ज्यायः । १ । ३ । ८ । दक्षिणस्थस्त्रिपुरदाहकः सावकाशं
 नाभितले जृम्भमाणदिङ्मुखसृष्टसमीचीनलोकः स्वयं
 चन्द्रियगोचरः पुनरपि स्वलोकावसथः स्वयमेव
 कथ्यमानेयं पुनरप्युदरे इदं तस्य माया । १ । ३ । ९ ।
 संशयरहितमत्याश्रयसम्यग्ज्ञानामगणां संशयविष-
 र्णयकरमायासु आकाशादपि महतीषु समर्थस्य मेव-
 श्यामलवर्णस्य महापृथिवीक्रान्तवतः समीचीनचरणकु-
 सुमं विस्मरणशून्य आक्रोशानि आलिङ्गानि प्रणमामि
 सम्यक् । १ । ३ । १० । अमरेषु प्रणम्य विपृष्टेषु तरं-
 गितरंगितसमुद्रं मथितवंतं सन्निहितोद्यानसंपन्नकुरु-
 कापुरीशठकोपांतरंगकैकर्यं पूर्णरससहस्रे तस्मिन्नेतद-

शकमधीतवन्तोऽमरैः सहोच्छ्रायं प्राप्य छिन्दति
स्वजन्मकृकाराम् । १ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

दूरस्थमप्यथ मुनिः कमलासहायमेच्छेत्समुद्रवशतैस्सुलभीभ
वन्तम् । आत्माय भक्तिमपि तत्र विधाय तस्य सेवां चकार
किरणचपतस्तृतीये ॥ ३ ॥

बंधार्हत्वात्स्वभक्तेरधिकतरगुणानन्तदिव्यावतारा-

न्मर्षेणासक्तिमत्त्वात्तसुगमतया स्वप्रबोधमदत्त्वात् ।

व्याताभिर्यादिविद्वात्स्वरुचिवितरणात्सर्वकालाश्रयत्वा-

च्छर्वादः स्वांगदानात्महितपदतयाऽनन्तसौलभ्यमाह ॥ ३ ॥

चतुर्थं सुन्दरपक्षगुणवन्नारददशकम् ।

सुन्दरपक्षगुणवन्नारदे दयायुक्ते त्वं त्वत्सुन्दरपक्ष-
पुरुषश्च हाहेति मयि कृपां कृत्वा कूरपक्षविहंगमुच्छ्रित-
क्तो मत्रिसृष्टदुती गच्छसि चेत् कूरकारागृहे स
संस्थापयति चेद्वरुद्धा भवेः किं कुर्यात् । १ । ४ ।
१ । मदीयकृपांभोजनयनस्वामिनो मद्विसृष्टदुताः
किंकुर्वाद्भयं चेत्सर्वीभूताः कांकिलाः भवन्तो न भव-
न्तः प्रवृत्तपुण्यपापेन चरणयोरधोन्तरंगपरिचरणमग्रे
कर्तुमनुयुक्तादुगीभवामि विविरीरितम् । १ । ४ । २ ।
विविना स्त्रियो दर्पयन्तो मृदुमनयो हंसाः मत्स्या वाग्र-

ब्रह्मचारी भूत्वा लोकं याचितवतः कुहकस्य मनि-
शून्यायाः कूरपापमेव न नश्येदिति काचिन्मनिषु
सर्वास्वन्तःशुभिता मुह्यतीति वदत । १ । ४ । ३ ।
मत्स्वभावं दृष्ट्वा नुकंप्येदमनुचिनमित्यऽचितयतो मदी-
यकालमेववर्णस्य किमुत्काहं वदामि समीचीन-
स्वभावोऽथ तस्यां न तिष्ठेदित्येकं वचः समीचीननी-
लकौचा आद्रियन्ते नाऽद्रियन्ते वा । १ । ४ । ४ ।
आहृत्य स्वयं रक्षित्वा रक्षतः मत्लोकांमपि पापि-
ष्टाया आदरो न युक्तः किं नारायणं पश्यसि चेन्म-
वहजलसजलोद्याने भक्ष्यान्वेषणाय प्रवृत्तश्रेष्ठवाल-
सारस प्रवहजलनेत्रायैषकां वार्त्ता हत्वानुगृहाण । १
४ । ५ । अकृपाकरो भवान् कृपां कृत्वा तासां प्राण-
शोपणात् पूर्वमेव कृपाकृपारविहंगं संचाग्यतु तासां
वीथ्यामेकस्मिन्दिने इति कृपाकृपारस्वामिनं पश्यसि
चेदेतावदुक्ता दयां कुरु चक्रेत्थ भ्रमर वयं कमपराधं
कृतवत्यः । १ । ४ । ६ । अस्थ्याकलितमूत्रमिव जी-
तलमारुतो बाधते मदपराधमेव विचिन्त्य दयामऽ-
कुर्वतः श्रीस्वामिनः कमपराधमकगेच्छीस्वामिकृ-
पाया इत्येकां वाचं वद को दोषो बालशुक मया वद्वि-
तस्त्वं न भवसि । १ । ४ । ७ । त्वं न भवसि
बालशागिके दीर्घव्याऽमोहशालिनं मम दुती भूत्वा

व्यथां मम निवेदयेत्सुकाप्यनुक्तैव स्थिता छायाया सह
 ह्यध्वरूपेण मोचितास्म्यहमितः परं त्वञ्चुपुटे
 स्वाङ्गं ददत्तं मृगयस्व । १ । ४ । ८ । बुद्धिभानि पुष्पाणि
 संपाद्य प्रतिदिनं नागायणस्याम्लानकुसुमचरणयो-
 रधःसमर्पणाय सृष्टो विश्लेषमवगाह्य मृद्धाभिपिक्तत्वं
 भाग्यहीनत्वं किं कुर्यादिति मध्यमसंचरच्छीतवायो
 उक्तावाधस्व मच्छारीरम् । १ । ४ । ९ । शरीरचक्र-
 जन्मपदचित एतत् प्रभृति सर्वं भूत्वा समुद्रागाधजले
 आऽविर्भूय तत्र शयानं हिंसकचक्रस्वामिनं पश्यसि
 चेदिदमुक्ता त्वज न गम्भीरभव्यमनः पापिष्ठानामे-
 क्यपर्यन्तम् । १ । ४ । १० । परिच्छेदातीतसत्तलो-
 कस्थस्वामिनं कृष्णं समृद्धकेदारपरिवृतसुंदरकुरुका-
 पुरिशठकोपेनोचितं प्रणीते परिच्छेदाऽतीतांतादिसहस्रे
 एतदशकस्य सम्यगुच्चारणेन लब्धुं शक्यमाऽकाशे
 उत्तुंगमर्हेश्वर्यम् । १ । ४ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

तत्काशितानधिगमेन मुनिर्विषण्णः प्राप्तो दशां च हरिमुक्त-
 विमुक्तनार्याः । सर्वापराधसहतामवधाय दूतेश्वरिस्वदोषपरता-
 मनुनानुयं ॥ ४ ॥

वागे दडत्तजन्वाच्छुभनयनतया स्वार्थलाभेऽर्थिभावा-
 द्यमेवभावकाजगदुपजननस्थापनातिप्रियत्वात् ।

कारुण्यास्तत्रयोगाद्भुगतमहिषीसंनिधेः संगदेष्ट्यां-
 वानाचयेस्सुरक्षावहिततमतया क्षाम्यतीत्याह कृष्णम् ॥ ४ ॥
 सप्तीभ्यान्सुवाचस्सुचरितसुभगान्कृष्णसाक्ष्यसौम्या-
 न्स्वाहारोदारशीलांस्तनुधृतभगवल्लभणो वात्पयुप्तान् ।
 उन्नतस्वच्छंददृष्टीनभिगतशिशिरानंतरंगोक्तियोग्या-
 नाचार्यान्कृष्णलब्धौ शरणमवृणुत प्रेयसीदूतनीत्या ॥ ५ ॥

पञ्चमं माहात्म्यविशिष्टं दशकम् ।

माहात्म्यविशिष्टसत्तलोकीबीजदिविषन्नायकं कूर-
 पापचौर्यप्रकाशं नवनीतं मुपित्वा भक्षितवान् कपट
 इति वदामि पुनश्च पौथिकाप्रकाशकस्मितनीलाये
 बलवद्गोपमुख्यो भूत्वा तरुणर्षभान्सत चालिगित-
 वान्मत्स्वामीति वदामि स्मृत्वा शिथिलः । १ । ५ । १ ।
 स्मृत्वाशिथिलीभूय द्रुतांतःकरणा द्रुतशरीरा भूत्वा
 अनिमिषा बहवो मुनयश्च ग्रथितमालाजलं चंदनं
 धूपेन सह धृत्वा प्रणमंति चेत्प्रतिपन्नसर्वपदार्थानां
 बीजभूतस्य मूलशैथिल्यमऽन्तरामाऽनसंज्ञानस्य तव
 वै भवोमालिन्यं भजेत न किं मायिन् । १ । ५ । २ ।
 महायोनिभूतान् गत्यऽभिज्ञान् दिवौकसो बहून्मु-
 नींश्च त्वं योनीन् सृजेति पूर्णं चतुर्मुखमुत्पादितवान्
 दूरगः सर्वज्ञानानां दिशः सर्वाः श्रीचरणेन स्पृष्ट-

ज्योतिःपरिशुद्धासृते निर्पीयनिपीय मन्मायाजन्माऽ-
 ज्ञानं नाशितवान् । १ । ७ । ३ । अज्ञाननिवृत्ति
 मन्मनसि प्रतिष्ठितमुत्कृष्टमेव दत्तं विद्योतमानतेजः-
 पुंजं विन्मरणशून्यामरादिपल्लवं मदनुमतिं कमुत्काहं
 त्यक्ष्यामि । १ । ७ । ४ । त्यक्ष्यामि किं मम दीपं
 नम प्राणं मध्य आगत्योजीवयंतं नाथं चौर्यमेव
 कृत्वा बालगोपीनां लोचनेषु चिदमेव कृत्वा पश्यन्तं
 त्वामिनम् । १ । ७ । ५ । स्वामी महापृथिवीमुद्धु-
 तवान् पुनरपि निविडपरिमलितविकस्वरतुलस्यलं-
 कृतशिखाः सालवृक्षवेद्धा मयी मयि न तिष्ठेद्यदीतः
 परमहंसं मन्ये किम् । १ । ७ । ६ । अहं सम्मत्य
 मद्धये निवेशयामीति नाहमऽकार्षं स्वयं प्रतिज्ञाया-
 गत्य मदऽसहायचेतो वञ्चयित्वा शरीरावलंविमदात्म-
 संक्षेपस्वभावोनुमन्येत किमऽथ मत्त्यागम् । १ । ७ । ७ ।
 मां शिथिलयेदपि मम समीचीनं मनः निवर्त्तयितुं
 स्वयमपि न शक्नुयादितः परं नीलादेवीदीर्घवंशभुजा-
 नंदैवभववान् पूर्वाऽमरसर्वमूलभूतः । १ । ७ । ८ । अमराणां
 सर्वकारणमादियमगणाममृतं दत्तवन्तं गोपकिसलयं
 सम्यक् कृत्याऽवगाह्य मदात्मा सम्यगालिङ्गितवानितः परं
 त्यजेन्किम् । १ । ७ । ९ । त्यजेच्चैत्यऽजेदभिगच्छेच्चैद-
 िगच्छेच्चैवशाऽशक्यो निरोधशून्यो मत्स्वामी

असदशतद्रुणान् गीत्वा न श्रान्तास्मो दिवारात्रमभि-
 गम्यावगाह्य । १ । ७ । १० । अवगाह्य भ्रमरैर्भुज्य-
 मानतुलसीकिरीटमाश्रितस्य सुन्दरकुरुकापुरीषाटको
 पस्य निविडवाक्यसंदर्भवत्सद्वत् एतदशकं शिथिल-
 यित्वा गेनाद्य द्रावयेत् । १ । ७ । ११ ।

श्रीदिव्यमूरिचरणैव शरणम् ।

पुंसः श्रियः प्रणयिनः पुरुषार्थसौमित्रः निदन्पलातगर्गाविरव्य-
 गन्धात् । तद्रस्यतार्द्रगुणनातसमर्पणेन तत्सेवनं मरुमाह स
 सप्तमेन ॥ ७ ॥

सच्चिदाकर्षहेतोरवशमननिधेर्नित्यभोग्यामृतस्य
 त्यागे हेतुञ्जितस्य प्रवहदुपकृतेर्दुस्त्यजस्वाहभूतः ।
 त्यागाकाशानिरोद्धियतदुदयपृथकारनित्यात्मनस्य
 स्वतन्त्राद्विष्टस्य नायच्छमहरयशसस्तेवनं स्वाद्वचोच ॥ ८ ॥

अष्टमं धावतिपक्षिदशकम् ।

धावति पक्षिणमारुह्य धत्ते शीतलतुलसीं चिरका-
 लस्थैस्तेरवगाहते स्वामी । १ । ८ । १ । स्वामी
 सन्पुनः सर्वसुन्दरो जातः कुराश्वाऽऽस्यं विदारितवान्
 रक्तमहानेत्रः । १ । ८ । २ । चक्षुर्मवति सदा भौमानां
 दिविपदां च शैत्यपूर्णवैकटद्वित्रिपत्पर्वतवान् । १ । ८ । ३ ।
 पर्वतमेकमुद्धृत्य संकोचमंतरा तिष्ठतः स्वामिनो गुणा-

ज्योतिःपरिशुद्धामृतं निपीयनिपीय मन्मायाजन्माऽ-
ज्ञानं नाशितवान् । १ । ७ । ३ । अज्ञाननिवृत्ति
मन्मनसि प्रतिष्ठितमुत्कृष्टमेव दत्तं विद्योतमानतेजः-
पुंजं विस्मरणशून्यामरादिपल्लवं मदनुमतिं कमुत्काहं
त्यक्ष्यामि । १ । ७ । ४ । त्यक्ष्यामि किं मम दीपं
मम प्राणं मध्य आगत्योज्जीवयंतं नाथं चौर्यमेव
कृत्वा बालगोपीनां लोचनेषु विटमेव कृत्वा पश्यन्तं
स्वामिनम् । १ । ७ । ५ । स्वामी महापृथिवीसुद्ध
तवान् पुनरपि निविडपरिमलितविकस्वरतुलस्यलं-
कृतशिराः सालवृक्षवेद्धा मायी मयि न तिष्ठेद्यदीतः
परमहंसं मन्ये किम् । १ । ७ । ६ । अहं सम्मत्य
मज्जदये निवेशयामीति नाहमऽकार्षं स्वयं प्रतिज्ञाया-
गन्त्य मदऽसहायचेतो वञ्चयित्वा शरीरावलंबिमदात्म-
संश्लेषस्वभावोनुमन्येत किमऽथ मत्त्यागम् । १ । ७ । ७ ।
मां शिथलयेदपि मम समीचीनं मनः निवर्त्तयितुं
स्वयमपि न शक्नुयादितः परं नीलादेवीदीर्घवंशभुजा-
नंदवैभववान् पूर्वाऽमरसर्वमूलभूतः । १ । ७ । ८ । अमराणां
सर्वकारणमादिममराणाममृतं दत्तवन्तं गोपकिसलयं
सम्यक् पूर्याऽवगाह्य मदात्मा सम्यगालिङ्गितवानितः परं
त्यजंत्किम् । १ । ७ । ९ । त्यजेच्चेत्यऽजेदभिगच्छेच्चेदऽ-
भिगच्छेत्प्रवंशाऽशक्यो निरोधशून्यो मत्स्वामी

असदृशतद्गुणान् गीत्वा न श्रान्तास्मो दिवागत्रमभि-
गम्यावगाह्य । १ । ७ । १० । अवगाह्य भ्रमरैर्भुज्जय-
मानतुलसीकिरीटमाश्रितस्य सुन्दरकुरुकापुरीशठको
पस्यं निविडवाक्यसंदर्भवत्सहस्रे एतदृशकं शिथिल-
यित्वा रोगान् द्रावयन्तु । १ । ७ । ११ ।

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

पुंसः श्रियः प्रणयिनः पुरुषार्थसीमां निदन्फलांतगपरान्निगद्य-
गन्धात् । तद्रूपतार्हगुणनातसमर्थनेन तत्सेवनं मरसमाह म
सप्तमेन ॥ ७ ॥

सञ्चित्तकर्षहेतोरवशमननिर्धेनित्यभोग्यामृतस्य
त्यागे हेतुज्जितस्य प्रवहदुपकृतदुस्त्यजस्वातुभूतः ।
त्यागाकांक्षानिरादुश्चित्तहृदयपृथकारनित्यात्मस्य
स्वात्मस्मिष्टस्य गायच्छमहरयशस्तत्सेवनं स्वादवांचित ॥ ८ ॥

अष्टमं धावतिपक्षिदशकम् ।

धावति पक्षिणमारुह्य धत्ते शीतलतुलसीं चिरका-
लस्यैस्तैरवगाहते स्वामी । १ । ८ । १ । स्वामी
सन्पुनः सर्वसुन्दरो जातः कुराश्वाऽऽस्यं विदारितवान्
रक्तमहानेत्रः । १ । ८ । २ । चक्षुर्भवति सदा भौमानां
दिविपदां च शैत्यपूर्णवैकटदिविपत्पर्वतवान् । १ । ८ । ३ ।
पर्वतमेकमुद्धृत्य संकोचमंतग तिष्ठतः स्वामिनो गुणा-

(२८)

सहस्रगीता-

नभ्यम्यामि सदा । १ । ८ । ४ । सदा नवनीतं हस्तौ
 मिथीकृत्य भक्षितवाननृतसंपर्को नास्ति मम शरीरसं-
 पर्कमकरोत् । १ । ८ । ५ । संश्लिष्य मदात्मसामीची-
 न्यमादाता नाथ इन्द्रियाऽऽदातृमाणवको भूत्वा भूमिं
 स्वीकृतवान् । १ । ८ । ६ । आददौ सप्त वृषभान्
 भक्षितवान्सप्त लोकांश्च शीतलधाम कृत्वा मम मनो-
 रथः स्वयं जातः । १ । ८ । ७ । जातो गोगोपो
 मत्स्येन वगाहोपि स्वयं जातो मयि स्वयं जातः
 संगः । १ । ८ । ८ । शंखं चक्रं सुंदरहस्ते धृतवान्
 सर्वत्र स्वयं भूत्वाऽऽस्मन्नाथः । १ । ८ । ९ । नाथो लोक-
 ग्राहिपादो मत्स्वामी समुद्रवद्विजृम्भमाणवेदस्वरभावः
 । १ । ८ । १० । जलतुल्यस्वभावम्यार्जववच्छटको-
 पोक्तं सहस्रे विचारितमेतदेव । १ । ८ । ११ ॥

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

कौटिल्यवस्तुं करणत्रितयेपि जंतुत्वात्पीयमेव करणत्रितयैक-
 रूप्यम् । संदर्श्य तानपि हविस्स्ववशीकरोतीत्याचष्ट सान्द्रकरुणो
 मुनिगृहेन ॥ ८ ॥

सुरीणां स्वैरसंख्ये स्वयमवतरति क्षुद्रदिव्यकनत्रे
 गोपायार्थं धृतादौ श्रिततनुरमिके वामनीभावदृश्ये ।
 नक्षितानन्यवृत्ती विभवसमतनो स्वायुधारुढहस्ते
 रीत्योद्धवादादं निरुपधिभृजुताश्रीरवर्णे जगाद ॥ ९ ॥

नवमं इदं तदन्यद्विंशकम् ।

इदं तदऽन्यदऽयं सोऽन्यः सर्वं सर्वः स्वस्मिन् भूत्वा
 सृष्ट्वा रक्षन् तदंतरसहायकारणमस्मत्स्वामी कृष्ण उप-
 कारको मदभृतं रसिकः श्रीवल्लभो मम पर्यन्तं तिष्ठति
 । १ । ९ । १ । निरोधेषु बहुविधेषु समर्थः प्राक्सुंदर-
 काले लोकं वगाह एका भूत्वोद्धृतवान् केशवो मम
 स्वामी गजदंतं भग्नवान् दिविपदां चिन्तयितुमशक्योऽ-
 गाधदीर्घसमुद्रसंगतस्स मम समीपेऽभवत् । १ । ९ । २ ।
 त्वासरहितमहागुणाऽमरादिप्रधानः श्यामनीलसमीची-
 नविग्रहवर्णे रक्तताम्रसनयनो युध्यमानपक्षपक्षिणं
 प्रीत्यारोहन् पुष्पांगनाऽद्वितीयवल्लभ एकगतिः भोग्य-
 रसं दत्त्वोपरतिशून्यो मया सहैव । १ । ९ । ३ । सदा-
 वस्थानानुरागांगनाः श्र्यंगना भूम्यंगना गोपसुधांगना
 इत्येतास्तिस्त्रो रक्षणीयलोकास्त्रयः सहतानेकदा निर्गीर्य
 वटपत्रे संगतो मत्स्वामी समुद्राधिकमायः स्वामी कृष्णो
 मदवलग्रलग्नः । १ । ९ । ४ । अवलग्ने निधाय स्तन्यं
 पिबेति दीयमानं गृहीत्वा कोपविनाशं तदा तस्याः
 स्तनं प्राणविनाशं पीतवान् सर्वेश्वरो नशोपकान्केण
 सह ब्रह्मेन्द्रप्रभृतिकमेकदा प्रकटितवार्ताशो मायी मम
 मनसि तिष्ठति । १ । ९ । ५ । मायी मद्वदयन्थो-

न्यस्य कस्यापि तदस्ति किं कायो जीवश्च स्वयमेव
वायुरग्निश्च स एव दूरग आसन्नः कस्यापि चिताया
गोचरो न शुद्धः संशयविपर्ययहेतुऽर्मम स्कंधयुगलस्थः
११।९।६॥ स्कंधयुगलोपरि समीचीनवक्षसि
तेजःकिरीटोपरि पादयुगलोपरि समर्पितशीतलसुंदरतु-
लसीयुक्तः स्वामी सौंदर्येण स्वसदृशकिंचिद्भस्तुशून्योऽ-
भिवर्द्धमानतेजःप्रभमूर्तिः प्रत्यहं संश्लिष्य कदाप्यऽ-
त्यजन् मद्रसनायां तिष्ठति । ११।९।७। जिह्वायां
स्थित्वा विकस्वराणां ज्ञानशास्त्राणां सर्वेषां प्राणः
शरीरं च स्वयमेव संहारेण सह सृष्टिं कुर्वाणः स्वयमेव
पुष्पस्वभावचतुःपृथुलभुजशिखरो युद्धायुधचक्रशंखौ
दधानो नीलोत्पलसमीचीनविग्रहः कमलनयनो मम
नेत्रयोः स्थितः । ११।९।८। कमलनयनो मम नेत्रयोः
स्थितः पश्यामि स नेत्राभ्याममलं पश्यति पंचेंद्रियाणि
तन्मूर्तिः कमलजं पूर्णं नेत्रनिटिलेन सह सृष्ट्वाऽमल-
देवैः सह लोकं सृष्ट्वान् मम ललाटे तिष्ठति । ११।९।९।
ललाटे स्थित्वा मां नियमयंतौ पूर्णपुष्पपादौ धृत्वा
पुंजीभूततुलसीशिरसमलंकृतं कुण्ठमुपकारकं प्रण-
मन्तएककलचन्द्रालंकृतश्चतुर्मुख इन्द्रश्चान्ये मराश्च
सर्वे आगत्य मम शिरसि स्थितः । ११।९।१०।
शिरान्येवाऽवस्थितस्य देवदेवस्य कुण्ठस्योपकारकस्या-

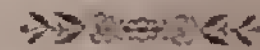
नुगागमंतवर्त्तमानं विज्ञापितवत उदारकुरुकापुरीशटको-
पेनैतस्मिन्नुक्ते सहस्रे एतद्वितीयदशकस्यास्मदुपकार-
कस्य नित्यं विज्ञापने कृते दीर्घचरणः शिरसि सन्नि-
धत्ते । ११।९।११॥

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

आत्मानं नानुभवकौतुकिनोऽस्य शौरिरात्मोपभोगरुचिभभ्यायिकां
ददानः । देव्यादिवद्रसयिता क्रमतोऽखिलाङ्गान्याशिश्रपत्तदवदन्न-
चमैः शठारिः ॥ ९ ॥

पर्यतेऽहं च दृष्टं स्वविरहविमुखं हिमवत्पार्श्वलीनं
चित्ते बलप्रपञ्चं भुजशिखरगतं तालुसिंहासनस्थम् ।
चक्षुर्मध्ये निविष्टं स्थितमलिकतूटे मस्तके तस्यिवांसं
प्रत्याहारोक्तरीत्या विभुमनुभुजं सान्ध्यभोगप्रदानात् ॥ १० ॥

दशमं युद्धयन्महादीर्घदशकम् ।

युद्धयन्महादीर्घयुद्धचक्रशंखाभ्यां श्रीमन्महादीर्घ-
चरणं सप्तसु लोकेषु प्रणमत्सु अद्वितीयमाणवकवामनो
भूत्वा विवृद्धं तत्रीलमाणिक्यं मम नेत्रान्तर्भवेत् ।
११।१०।१। नेत्रान्तस्तिष्ठेत्परमभक्तयाश्रयति
चेद्व्रणनाया आगच्छेदितः परं किमपेक्षितं पृथिवी च
नीरमग्निश्च समीचीनयायुश्चाकाशश्च भूत्वा परिणमन्त-
मस्मदुपकारकम् । ११।१०।२। मत्स्वामिनं मत्पि-

तत्तत्पितृत्वत्पितृणामपि स्वामिनं शीतलतामरसनयनं
 वंजुलननुकृतसूक्ष्मसदृशावलम्बवक्षसं मत्स्वामिनं भजस्व
 भव्यमनः । १ । १० । २ । हे चेतः साधुसाधु त्वां
 लब्धवन्तश्चेत्तिकर्तुं न शक्नुम इतः परं केनाऽपूर्णा वयं
 पुवानं कुसुमांगनानायकं मरणकालेऽप्यजहदनुसर ।
 १ । १० । ४ । अद्राक्षीथेतः कर्मणां फलने कांचिद्गुण-
 नामपि विनाऽऽगत्य फलनप्रकारं भक्षितवन्तं सप्तलोकी-
 मद्रितीयपादत्रयेण स्वीकर्तारं दृष्टवदसि त्वमपि । १ । १० ।
 ५ । त्वमहं चैवं तिष्ठावश्चेदितः परमन्यकिंचिद्गोसंबन्धं न
 वटवेददद्यावदं माता च पिता च भूत्वैतल्लोकेऽवतरन्नीशो
 मणिवर्णो मत्स्वामी । १० । १० । ६ । मत्पितरित्य-
 स्मत्स्वामिमिति च चित्ते निवेशयामि वदामि पापोहं
 हे पितरस्मत्स्वामिमिति च दिविपद्भिश्चित्ते निवेश्यो-
 च्यमानं श्रीमन्तम् । १ । १० । ७ । श्रीमन्नारायण
 इति शब्दे श्रुतेऽपि प्रवहति नेत्रजलं विचिनोम्याश्चर्य-
 मेव गर्त्रो नमीचीने दिवसे च मध्ये विच्छेदमंतरा
 स्नेहं कृत्वा मां न त्यजति विश्वस्य पूर्णः । १ । १० । ८ ।
 पूर्णं सुंदरकुंगपुरस्थितं तत्पीतस्वर्णसदृशोज्ज्वल-
 श्रीमूर्तिर्ऋग्वेदेशवासिदिविपदाऽऽदि सुन्दरज्योतिरस्म-
 त्स्वामिनं किमुक्ता विस्मरिष्यामि । १ । १० । ९ ।
 विस्मरणं ज्ञानं चाहमेकमपि न जानामि विस्मरिष्या-

मीति रक्ततामरसनेत्राभ्यां विस्मरणनिवृत्त्यर्थं मद्-
 दये प्रतिष्ठितं विस्मरामि किमितः परमहं मन्म-
 णिम् । १ । १० । १० । मणिं दिविपद्भ्यः स्वस्या-
 द्वितीयालंकारं सुंदरकुंगपुरीशठकोपेन वाचिककै-
 कर्त्यतया निर्मिते सहस्रे एतदशकं सह तृप्तिशून्या
 अभ्यस्यन्ति चेद्विद्या फलति । १ । १० । ११ ।

श्रीदिव्यमूरिचरणावेव शरणम् ।

इति श्रीसहस्रगीतौ प्रथमं शतकं समाप्तम् ।

इत्थं श्रियःपतिकृतस्वसमस्तदंष्ट्रसंश्लेषलक्षणफलस्य सुदुर्ल-
 भस्य । भक्त्यादिवत्स्वगणनेऽपि च तत्प्रसादाद्भिर्देवैरुक्तमवदन्दशमे
 श्लोकार्थः ॥ १० ॥

विश्वग्विक्रान्तिदृश्यं विगणनमुलभं व्यक्तपूर्वापकारं
 स्वातस्यैकाग्र्यहेतुं स्वयमुदयजुषं बन्धमात्रोपपातम् ।
 चिन्तास्तुत्यादिलक्ष्यं नतजनसततश्लेषणं दर्शितार्च-
 स्मृत्यै चित्ते मिषतं स्वधितरणमहोदयवृष्टौभ्यवष्ट ॥ ११ ॥
 आदाधित्यं परत्वादस्त्रिलसमतया भक्तसीलभ्यभूता
 निशेषागस्तत्त्वात्कृपणमुघटनाच्छक्यसंराधनत्वात् ।
 स्वादुस्वोपासनत्वात्प्रकृतिक्रजुतया सात्त्विकभोगप्रदत्वा-
 वक्ष्याजोदारभावादमनुत शतके माधवं संतनीयम् ॥ १२ ॥

अथ द्वितीयशतके प्रथममुच्चलद्भंगाक्रान्तदशकम् ।

उच्चलद्भंगाक्रान्तसमुद्रानूपस्थभव्यनारदोऽवायाममर
वर्गं च स्वपत्यऽपि त्वं न स्वपिषि आधौ वैवर्ण्यं चोपरि
व्याप्नुवति वयमिव त्वमपि लक्ष्मीकांतेनापहृतचित्ता
किम् । २ । १ । १ । अपहृतचित्ते तीक्ष्णवाक् क्रौंचि दीर्घ-
यामानप्राप्य शथिलासि दासभूता वयमिव त्वमपि
भुजगशयनस्य पादापितशीतलतुलसीदामाऽभिलाषि-
तवती किम् । २ । १ । २ । कामितार्थाऽप्राप्त्या सहाहो नक्तं
दिवं त्वं सर्वं न निद्रासि दुर्तचित्तो विभेषि अग्निं का-
त्स्न्येन दक्षिणलंकायां प्रवेशितवतश्चरणभिलाषिणीभिर-
स्माभिः प्राप्तं प्राप्तवानसि मंगलं शब्दायमानार्णव । २ ।
१ । ३ । समुद्रे पर्वत आकाशे च विचिन्वाना वयमिव
तेजःसंवलिते नक्तं दिवं न निद्रासि शीतलमारुतहिंस-
कत्वाधिगतायुधचक्रस्वामिनं दिदृक्षुस्त्वं शरीररोगं
प्राप्तवानसि किं कल्पेकल्पे । २ । १ । ४ । कल्पेकल्पे
लोकार्थं जलं ब्रह्मसूर्यश्च वयमिव जलरूपेण द्रुतो-
ऽसि सुखमास्वाप्न त्वमपि मधुसूदनस्य वीरगृहीतं
नद्रिपये पाशेन शिथिलं भवसि । २ । १ । ५ । शैथि-
ल्यरूपा वयं वा पूर्णचंद्र त्वमिदानीं नीलाकाशांधकारं

न निराकरोषि कुण्ठितः क्षीणोसि पंचवक्त्रभुजगशय्यायां
चक्रमहेश्वरस्य सत्यं वचः श्रुत्वा त्वच्छरीरक्रान्तिं
त्याजितोसि । २ । १ । ६ । पराजितं भव्यं मनोऽस्म-
त्स्वामिनो नारायणस्याऽस्मन्निर्वेदमुक्ता रुदतीस्मान्
त्वं मध्ये शत्रुप्रकारेभ्यो घोररूपः सन् सर्वकालं शात्रवे
तिष्ठसि किं सुखं जीव वनांधकार २ । १ । ७ ।
अंधकारदृढवर्णमहाजलसमुद्रपरिवाहाऽत्यन्ताज्ञानं प्रा-
प्याहोरात्रोपरमपि त्वं न निद्रासि आगच्छच्छकटं
पादेन ताडितवतः सर्वेश्वरस्य कृपायां महाऽऽशार्या
निमग्नः क्लेशितोसि । २ । १ । ८ । अनुभवाऽविनाश्या-
नुरागरोगो मृदुप्राणमंतःशोषयत्यनश्वरदीप त्वमपि
दयाशीलो रक्तताम्रसविशालनयनस्य रक्तविवाधर-
स्यास्मत्स्वामिनः सुन्दरमालानुलस्याऽऽशया दह्यसे ।
२ । १ । ९ । दाहाऽविनाश्याशागमे मृदुप्राणमंतः
शोषयति विच्छेदमंतरा नक्तं दिवं त्वद्विषये पानयि-
त्वोपरतोमि तुरगास्यं विदार्यार्जुनद्रुममध्ये गत्वा भूमि-
माक्रान्तवन्नित्यस्वभावकारणभूततः परं मां मात्याक्षीः ।
२ । १ । १० । अधिक्रीर्णमर्वपदार्थीदिज्योतिष्यनिव-
र्त्यानुगगकुरुकापुरीशठकोपेनाद्वितीयसहस्रसंख्ययोः
एतदशकसत्यजंतो न त्यजेयुः पश्यन् वैकुण्ठं निर्व-
तम् । २ । १ । ११ । श्रीदिव्यसूक्तिवन्भागवतः

प्राप्तं भूतं सुखं विगुणं प्रवृद्धं तद्वासासंगमरुचिस्तदलाभसिद्धिः ।
सर्वानपि स्वसमदुःखिन एव भाषानाद्वितीयशतकस्य शठारि-
राधे ॥ ११ ॥

निद्रादिच्छेदकत्वादरतिजननतोऽजसंशोभकत्वा-
दन्वेष्टं प्रेरकत्वाद्विलयपितरणात्काश्यदैर्न्यादिकृत्वात् ।

चित्ताज्ञेपादिसंज्ञीकरणत उपसंशोपणावर्जनान्यां

दृष्टास्वादस्य शीरेः क्षणधिरहदशादुस्तद्वत् जगाद ॥ १२ ॥

द्वितीयं दृढपदप्रभृतिदशकम् ।

दृढपदप्रभृति सर्वं भूत्वा संख्यातीतोऽस्मत्स्वामी
भूमिमाकाशं सर्वं सह भक्षितवान् अस्मत्कृष्णो नेत्रं विना
नास्त्येकं नेत्रम् । २ । २ । १ । किं पापं भर एव
हा सप्तलोकीं नष्टपापां कृत्वा कृपया रक्षिता को महा-
पातकनिवृत्त्यर्थं हरस्य भिक्षाप्रदं गोपालबलवत्सिद्ध-
श्रेष्ठं विना । २ । २ । २ । वृषभवंतं पुष्पवंतं पुष्पांगनां
तामऽपृथक्केनाऽऽकाशे नमतिस्वातर्निवेश्योपरितना-
नतिशयितुं वर्द्धित्वा पृथिवीमाक्रान्तवत ईश्वरादतिश-
यितमेकं देवतमस्ति किम् । २ । २ । ३ । देवताः
सर्वपदार्थानुत्पादयितुं पुष्पे चतुर्मुखं सृष्टवतो देवा-
दस्यात्स्वामिनोऽतिरिक्तस्य पुष्पं पूजनं चानुरूपं किम् ।

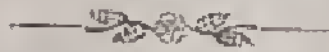
॥ २ । २ । ४ ॥ योग्यगुणः स्वैककारणेऽतिशयितदे-
वान् सर्वपदार्थान् सृष्टुं योग्यः सुदृग्नामस्सनयनः
स्वामी परं ज्योतेरुपरि ज्ञाता को वा ॥ २ । २ । ५ ॥
यावंतो यावन्ति च सर्वे पदार्थाग्रहणं विना यथा स्वा-
तर्निवेशेन तथा स्थितो विस्तृतज्ञानप्रवाहतेजोमूर्तिः
सोऽस्मदीयार्णवसुन्दरशय्यावान् । २ । २ । ६ ॥
शय्यावटदलं सप्तलोकीग्रहणक्षम उदागो बलवदुदरः
स्वामी अन्तः को जानानि तदीयकपटमायामनो-
व्यापारम् । २ । २ । ७ । संकल्पे देवान्सर्वपदार्थांश्च
वर्त्तितवन्तं मायिनं स्वामिनं विना को वा संविधाय
दृढस्थितिं त्रिलोकीं स्वान्तर्निवेश्य रक्षणस्वभावः । २ ।
२ । ८ । रक्षणस्वभावः कृष्णस्वामी मेलनं कृत्वा
स्वनाभ्यन्तःसमर्थदिङ्मुखमिदं दिविषद उत्पादित-
वान् देवलोकान् । २ । २ । ९ । कपटानस्मान्
सप्तलोकान् स्वान्तरुत्पादितवान् स्वामिन्निति श्वेत-
वृषभश्चतुर्मुख इन्द्रो दिविषदो गरुडवाहनचरणावाशि-
त्य स्तुवेति । २ । २ । १० । स्तुवत्सु सप्तलोकाना-
क्रान्तवन्तं सुन्दरनटं कुरुकापुरीशठकोपोक्ते संपन्ने सहस्रं
एतदशकं सह स्तोतुं शक्तानां नास्ति किञ्चिद-
द्यम् । २ । २ । ११ ॥

श्रीदिव्यसुनिगणाविव शरणम् ।

संश्लिष्य दुःखशमनान्मुदितः प्रसंगात्तन्मूलमञ्जनपनस्य महेश-
रत्वम् । आहान्चयादितरतोऽपि मनुष्यभावे पीराणिकोक्तनय-
तश्चञ्जिद्वितीये ॥ १२ ॥

पूर्णैश्वर्यावतारं भवदुरितहरं वामनत्वे महान्तं
नाभीपद्मोत्थविश्वं तदनुगुणदशं कल्पतरुपीकृताब्धिम् ।
सुतं न्यग्रोधपत्रे जगदवनधियं रक्षणायःवतीर्णं
रुद्रादिस्तुत्यशीलं न्यवृणुत ललितोलुंगभावेन नाथम् ॥ १४ ॥

तृतीयं शरीरे वर्द्धमानजीवदशकम् ।

शरीरे वर्द्धमानजीव साधु भो त्वां लब्ध्वा दिविपदां
स्वामी मधुसूदनोऽस्मत्स्वामी स्वयमहं च सर्वे मिथः
संश्लिष्य निर्वृतो मधुक्षीरघृतेशुरसामृतवत् । २ । ३ । १ ।
सदृशाधिकशून्यो महामायी सदृशसर्वपदार्थानामात्मा
मम जपनी सा माता पिता भूत्वाऽज्ञातज्ञापकगुरो
त्वत्कृतानि दासोहं न जानामि । २ । ३ । २ ।
अज्ञानकाले दास्ये प्रीतिमुत्पाद्य ज्ञानशून्यमहामायायां
दासभूतं मां स्थापितवान् अविदितो वामनो भूत्वा
भूमिं महाबले त्रिपदमित्यवेदनं व्रंचितवान् मदात्मा-
नमंतः प्रविश्य । २ । ३ । ३ । मदात्मनांतस्संश्लेष-
महासमीचीनोपकारकस्य प्रत्युपकारत्वेन मदात्मानं
दत्त्वा निर्वृतोस्मि इतः परमपहार इत्यस्ति किं मदा-

त्मात्मा च त्वं लोकान् सप्त भक्षितवान् स्वामी मदा-
त्मा कोहं कः दाता त्वं स्वीकृतवान् । २ । ३ । ४ ।
इतः परं केषामपि ज्ञानैर्ग्रहीतुमशक्यमत्स्वामिन् पक्वानां
पदानंदमत्समुद्रो भूतामृता सहायमद्भिकारण-
लोकान् सप्त वराह एको भूत्वाऽग्रयुक्तदंष्ट्रायां निहि-
तवानसि त्वत्पादं प्राप्तवानहम् । २ । ३ । ५ ।
प्राप्तानां क्रूरपापानां क्रूरविषं दृढमतिमध्यवसायवर्ता
मनोऽत्यजंतं तदात्मानं विनाशरूपामेवाधिगतिम-
प्रयच्छंतं तेजो राक्षसीनासिकायां च्छेत्तारं दासोह-
माश्रितवान् प्रथममेव । २ । ३ । ६ । प्राचीनसमी-
चीनवीणाभ्यस्यमानशास्त्रज्ञं त्रीपरिपक्वरस बहुसमीची-
नाभ्यस्यमानपर पवित्रेशुरसामृतवर्षुकंबलाहक मत्कृष्ण
त्वां विना न भवामि मां भोस्त्वं लक्ष्यं कुरु । २ । ३ ।
७ । लक्ष्यीकृतज्ञानैर्वहुकल्पं साधनीयतपोमार्गमव-
लंब्यैतजन्मन्येवाल्पकालेन प्राप्तवानहं शिष्यस्थं
नवनीतं दुग्धमविदितं भुजानं स्वामिनमनुमार्गसक्त-
मना भूत्वा जन्मपापं निराकृतम् । २ । ३ । ८ । परि-
मलपूर्णशीतलसुन्दरतुलसीकृष्णस्य दिविपन्नायकस्या-
सदृशभ्रस्य परमस्य पवित्रस्य गुणान् गुल्मवद्व्याप्त-
रोगाणां निवृत्तयेऽभिगम्य प्रविश्यावगाह्य दासोहमासं
भोजयित्वा पीत्वा हृष्टोस्मि । २ । ३ । ९ । हर्षते-

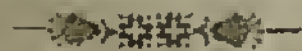
पशून्यो जन्मनाशब्दाभिजराशून्यो दीप्तिमज्ज्योति-
भूत्वा संगमिष्यामि कदा वर्षुकाऽऽकाशेतत् पृथिवीं
च तेजश्चक्रशंखौ धृत्वा रक्षतो मायिनः स्वामिनो
दासानां संधैः । २ । ३ । १० । संवयुक्तमहासुरकुल-
नाशाय कुपितं संवयुक्तकुरुकापुरीशठकोपेन ज्ञात्वोक्ते
संवयुक्तसहस्रे एतदशकं सह गीत्वासंघीभूता दासैः
सह संश्लिष्य स्थित्वा नृत्यंतु । २ । ३१ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेवं शरणम् ।

अन्तस्थसर्वरसमभ्युजलोचनस्य संयोगरूपमवगाह्य सुम्नामृता-
ब्धिम् । तद्देशिकप्रथमसूरिगणैकदास्यात्संगो ममेत्यकथयत्स
मुनिस्त्वृतीये ॥ १३ ॥

निवात्वादातुभूतिं प्रियमुपकृतिभिर्दास्यसारस्य हेतुं
स्वात्मन्यासार्हकृत्यं भजदमृतरसं भक्तचित्तैकभोग्यम् ।
सर्वाल्लभागनाहं सपदि बहुफलस्नेहमास्वायशीलं
सन्धैस्साध्यैस्समेतं निरविशदनद्याह्लेषनिर्वेशमीशम् ॥ १५ ॥

चतुर्थं नर्तित्वानर्तित्वादशकम् ।

नर्तित्वानर्तित्वा चित्ते द्रुता सस्वरं गीत्वागीत्वा
नेत्रजलं प्रस्नाव्य सर्वत्र विचित्यविचित्य नरसिंहेति
ग्लान्त्वा ग्लायतीयं दीप्तिमल्ललाटा । २ । ४ । १ ।
दीप्तिमल्ललाटेयमाविर्भमन्मौग्ध्या त्वदर्शनाशयातः

शिथिला भवति बलवद्वाणसहस्रभुजान् चिन्नवानसि
त्वां द्रष्टुं त्वमनुकंपाशून्यः । २ । ४ । २ । आर्द्रहृदये-
नाऽनलसंश्लेषवह्नाक्षामधूच्छिष्टतुल्येयं कृपां न करो-
ष्येतस्य किं कुर्यां रक्षोलंकानाशितवतः । २ । ४ । ३ ।
लंकानाशकेति वदति पुनश्च बलवत्यक्षुच्छिन्नेति वदति
हृदयव्याकुलं दीर्घं निश्वासिति नेत्रजलाधिकं शुभि-
तांजलिं वध्नाति स्थित्वेयमेव । २ । ४ । ४ । इयम-
होरात्रं प्रलप्य स्वनीलोत्पलसुन्दरनेत्रयोजलं धत्ते
चंचरीकव्याप्तशीतलसुन्दरतुलसीं न प्रयच्छसि का
धवलवर्णस्य दया । २ । ४ । ५ । दयालो इति वदति
पुनश्चात्यंतमाद्रियते उपकारकेति वदति मदीयप्रत्य-
गात्मन उचितामृतेति वदति अन्तर्गत्वंतं द्रवीभूयस्थि-
त्वांतरेव । २ । ४ । ६ । अन्तः शुष्कप्राणा म्लायं म्लायं
मम महोदार कृष्णेति वदति पुनश्च पूर्णजलशायिन्निति
वदति मम वंचिकया स्वयमधिगता वंचना । २ । ४ ।
७ । वंचकेति वदति अंजलिं करोति स्वमनोदाहं दीर्घं
निःश्वासिति बलवत्कंसं वंचितवानसि त्वां शरण्यमिति
वदंत्यानया प्राप्तानि । २ । ४ । ८ । अस्तमनकाल-
मुदयकालं न जानाति परिमलमशुयुक्तकुसुमशीतलतु-
लसीति वदति तेजोवर्तुलमुखसुद्धमतेमं भवदिष्टं
किं वै तस्यां मुग्धायाम् । २ । ४ । ९ । चपला दाला न-

क्तं दिवं स्वीया सदृशसुन्दरनेत्रयोजलं विभर्ति प्रवृद्धैश्च-
र्यदाहं लंकां नाशितवानस्य मुग्धनयनमेकं मा-
ग्लपय । २ । ४ । १० । अक्षीणगुणवामनं स्वरयुक्त-
उदारशठकोपोक्तेऽतिशयितगाथाऽद्वितीयसहस्रे एतदश-
केन चरणयोः समर्पणयोग्यः सुन्दरदात्राम् । २ । ४ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

तत्प्रार्थितानधिगमेन समुत्थितार्ति-
रग्रेहरेः परमुखेन यदा विधेयम् ।

आर्त्तेर्निवेदनमपाकरणार्थेन च

मूर्च्छा तथा मुनिरगान्महतीं चतुर्यै ॥ १४ ॥

महादायं नृसिंहं क्षपितविषदुषावल्लभं क्षिप्तलोकं

स्वेलमत्यर्थिकेतुं भमहरतुलसीमालिनं धैर्यहेतुम् ।

त्राणे दत्तावधानं स्वरिपुहतिकृताश्वासनं दीप्तहेतिं

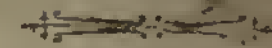
सत्येभारक्षितारं व्यसननिरसनं व्यक्तकीर्तिं जगाद ॥ १६ ॥

पंचमं सुन्दरधाम दशकम् ।

सुन्दरधामप्रीतिं कृत्वा मदात्मना मिलितस्य स्वा-
मिनः सुन्दरधामविलसत्किरीटं शंखश्चक्रं सूत्रं हारः संति
रक्ततामरसविशालनयने रक्तफलाधरो रक्तकमलं रक्त-
तामरसचरणौ तप्तहाटकः श्रीविग्रहः । २ । ५ । १ । श्रीविग्रह
आकाशज्योतीरक्ततामरसनेत्रं करः कमलं श्रीस्थानं व-

क्षोऽजस्य स्थानं नाभिरस्य शिष्टस्थलं मम पितुः स्वामिनो
रुद्रस्थलमेकमशेषयित्वा ममांतर्मिलितस्य आः । २ । ५ । २ ।
मदंतर्मिलितस्य रक्तस्निग्धाधरो रक्तकमलं चिद्योतमान-
तेजःपर्वतस्य नेत्रं पादः करः कमलं स्थिरपूर्णसप्तलो-
क्युदरे स्वांतरप्रविष्टः कोपि पदार्थो नास्ति । २ । ५ । ३ ।
सर्वपदार्थः स्वयं भवन्मरकतपर्वतस्य तुल्यः तात्का-
लिकतामरसपुष्पं नेत्रं पादः करं कमलं सर्वस्मिन्
काले प्रतिदिनमाससंवत्सरप्रलयं तत्तत्कालेषु ममातृ-
तामृतम् । २ । ५ । ४ । अतृप्तामृततयाऽसदात्मनां
तर्मिलितस्य वर्षाकालपूर्णनीलमेघसदृशस्यास्य त्स्वा-
मिनः कृष्णस्य सदृशं न भवत्यधरस्य रक्तप्रवालं
नेत्रपादहस्तस्य कमलं महाहारो दीर्घकिरीटं यज्ञोपवीत-
मन्यानि चाभरणानि बहूनि २ । ५ । ५ । बहून्या-
भरणानि नामानि बहूनि बहूनि ज्योतीरूपाणि प्रकारे
चित्यमाने बहवो दर्शनभक्षणश्रवणस्पर्शनाप्राणजा-
नंदाः बहूनि ज्ञानानि च सर्पशय्योपरिस्थितस्य ।
२ । ५ । ६ । सर्पशय्योपरि क्षीरसमुद्रे शयनं वंशसह-
शभुजन्मिलार्थमृपभाणां सह सप्तानां तिरस्करणं च
स्रमधुनिविडवनीभूतसालतरूणां सप्तानां लवनं कुसुम-
प्रथितशीतलतुलसीस्वर्णकिरीटः समीचीनयुद्धर्षभः ।
२ । ५ । ७ । हेमकिरीटं सुन्दरसमरगुंगवमम्भत्स्वामिनं

पष्ठं वैकुण्ठदशकम् ।

वैकुण्ठ मणिवर्ण मङ्गलक श्रीवामन मङ्गलये प्रविष्ट
प्रतिकालममृतभूताकाशर्षभ क्रियमाणदुर्लभ्यणानि
त्वद्दासानां निवर्त्यासुगन् पापानि प्रापयत् कुन्दन्वामहं
गृहीतवान् जानीहि सम्यक् ॥ २॥ ३॥ सम्यगह्यैकपदार्था-
वद्भिर्भावं स्वांतर्लोकान्युगपन्निगीयोंद्गीर्यं प्रविष्टः प्रवेशा-
नंतरमतिशयितज्ञानप्रवाहप्रभादीपः कंपशून्यामृतः सु-
न्कुत्रापि पार्श्ववलोकनानभिज्ञो मदीयस्पृष्टणीयताम-
सनेत्रः ॥ २॥ ६॥ २॥ तामरसनयनं दिविपत्स्तुत्यं प्रधा-
ननाथं तुलसीपरिमलपुष्पयुक्तमालिनमस्मत्स्वामिनं
स्वर्णपर्वतं वयमभिगम्य सम्यक्स्तुत्वाऽनुसंधाय नत्वा
वयं हृष्टा नृत्येम तथा रसनाविकस्वगाथाऽभिनिवेश-
स्थितिप्रदस्वभावोदार ॥ २॥ ६॥ ३॥ परमोदार
मधुसूदन मदीयमरकतपर्वत त्वां स्मृत्वा त्यागं दत्त-
वन् स्वामिंस्त्वां कुतस्त्यक्ष्यामि समुद्रतुल्य त्वद्गणा-
नऽवगाह्य नत्तित्वा गीत्वा गर्वितः प्रीतः प्रीतो विद्यमान-
रोगान् सर्वान् विद्राव्योजीवन्नुपगम्य स्थित्वा ॥ २॥ ६॥
४॥ उजीवित उपगतो ममानंतकृपापानि विनाश्य
त्वदीयांतशून्यदास्यं प्राप्तोऽहं त्यक्ष्यामि किं पंचविशा-
लशिरोनृत्यद्भुजगशय्यां प्राप्य क्षीगर्णवे योगनिद्राधि-

चतुर्दीर्घभुजं स्वावधिशून्यं शीतलतुलसीमालिनं
मदवधिमज्ञात्वा मदन्तःप्रविष्टं कीर्तयितुमवधिं न
पश्याम्यहं वक्तव्यं किं वदत ॥ २॥ ५॥ ८॥ वदतास्म-
त्स्वामिनं मदात्मात्मानं निरवधिकगुणं मदीयनील-
माणिक्यज्योतिःसमीचीनामृतं दुर्लभपदं भूत्वा कमल-
कुसुमपरिमलसदृशः पुमान् स्त्री न ॥ २॥ ५॥ ९॥
पुमान् स्त्री नावशिष्टनपुंसकोऽपि न भवति दृश्योपि न
भवति अस्ति न नास्ति न आदरुणकाल आदर्त्तव्यरू-
पवान् न तादृशो भवति आयासं महांतमाश्रित्य
स्वामिनः कीर्त्तनम् ॥ २॥ ५॥ १०॥ कीर्त्तनस्यैकस्या-
गोचरं कुंभनर्त्तकं स्वामिनमुद्दिश्य कीर्त्तनमेवोद्दिश्य
कुरुकापुरीशठकोपेन कीर्त्तितेताद्येकसदृश एतदशकं
संकीर्त्तयितुं समर्थाः संति चेत्प्राप्तुयुर्वैकुण्ठम् ॥ २॥ ५॥ ११॥

श्रीदिव्यमूरिचरणावेव शरणम् ।

आगम्य मूरिस्सहितस्समपाकृतार्त्त-

ग्लुज्ज्वलं मग्नताचलमग्निभागः ।

इंद्रः प्रफुल्लकमलाक्षिकरागिरासी-

त्तयंचमे न कथयन्मुनिराननन्द ॥ १५ ॥

स्वभाषया मित्रकीर्तिं सुप्रदितदयितं विस्फुरत्तुंगमूर्तिं

शान्द्युन्मेषातिभोग्यं नयनसुखं नैकभूषादिदृश्यम् ।

प्रस्थातप्रीतिलोचं दुर्भिलपरसेमदृगुणामोदह्वं

निभस्याप्रतन्त्रं प्रनयतिगणन्यान्गीन्यान्वभुक् ॥ १७ ॥

यणेन । २ । ७ । १ ॥ नारायणः कृत्स्नसतलोकी-
 नाथो वेदमयः कारणं क्रिया कर्मेतेषां कारणं मत्पिता
 श्रीमदप्राकृतामरसनयनैर्वदुभिर्नृत्वा स्तूयमानतया स्थि-
 त्वा वारणस्य दंतं भगवानुपकारको मम माधव एव
 २ । ७ । २ । माधव इत्येतदेवावलंब्य मामितः पर-
 मेतत्पश्चाद्वाचीन्यवधानि यानि कानि च न प्रापया-
 मीति मदंतः प्रविश्य स्थितो दुष्कृतपापे नाशयन्न-
 मृतो रक्ततामरसनयनः पर्वत कृजीपावदचरहितेशुर-
 सखण्डोऽस्मत्स्वामी मम गोविन्द एव । २ । ७ । ३ ॥
 गोविन्दः सुम्भनर्तको गोपाल इत्युक्कोक्ता नर्तित्वा
 देवत्वं स्वात्मानं च गातुं नर्तितुं शिक्षित्वा मां स्वीकृत्य
 मदीयपापानि पलाययित्वा मदीयान्सतसु सतसु जन्मसु
 प्राप्तुं स्वभावानकरोन्समर्थोऽस्मदुपकारको विष्णुः । २ ।
 ७ । ४ । विष्णो प्रकाशमानरक्तज्योतिस्तामरसं पादह-
 स्तनेत्रं विहाय प्रकाशमानरुचिः पर्वत एव श्रीविग्रहो
 विहाय प्रकाशमानश्चन्द्रः श्रीमच्छंखश्रवणं सूर्यः
 विहाय प्रकाशमानकिरीटः स्वामिनो मधुसूदनस्य ।
 २ । ७ । ५ । मधुसूदनं विनान्यो मम नास्तीति
 केनापि कर्मशून्यः मृत्युव्यापगीतीर्गात्वा नर्तित्वा
 यथा न्यूनः स्यां तथा प्रतिकल्पं मां मुह्येन परितोऽ-
 वश्यं सर्वाभनेषु जन्मसु ममेव कृपां कर्तुं विधि-

रावृणोन्ममेव स्वामिनं त्रिविक्रमम् । २ । ७ । ६ । त्रिविक्रमो
 रक्ततामरसनयनोऽस्मत्स्वामी मद्रक्तस्निग्धाधररूप-
 विवृद्धावदातम्पटिकवर्ण इत्येवमनुसंधाय स्तुत्वा नन्वा-
 बहुपुष्पकल्पेषु न्वत्पादपंकजमेव प्रीन्या प्रणमन्मन एव
 दत्तवानसि ममर्थो ननु मम वामन । २ । ७ । ७ । वामनो
 मम मरकतवर्णं तामरसनयन काममुत्पादितवन्नित्येवं
 त्वेक्षरणीं गीतंैव प्रणम्य परिशुद्धमनस्को जन्मदुःखा-
 त्रिवृत्तो यथा स्यां तथा मम दुष्टं मनो नाशितवान्
 तव किं कुर्यां मम श्रीधर । २ । ७ । ८ । श्रीधरो रक्त-
 तामरसनयन इत्येवं नक्तं दिवं प्रलप्य व्याकुलीभूय
 नयनजलं प्रवहन्नुष्णं निःश्वस्य निःश्वस्य समदेतद्ग-
 णापनाशाय सुखवृद्धयेऽनुदिनं त्वां मयि सुप्रतिष्ठं
 निवेशितवानसि मम हृषीकेश । २ । ७ । ९ । हृषीकेशोऽ-
 स्मदुपकारको लंकाराक्षसकुलकाटिन्यनिवर्तक उपका-
 रकोऽस्मत्स्वाम्यमरस्वामीत्येवं प्रसन्नं चेक्षेत् प्रणम हृदं
 जानीहि ज्ञात्वा व्यामुग्धमपि न न्यज ननु पूर्णं पद्म-
 नाभम् । २ । ७ । १० । पद्मनाभो निरुच्छ्रायमुच्छ्रय-
 न्महानामर्ध्यवान्सन्परो मां विचरय्य मद्भमेव स्वात्मानं
 ददत्कल्पको समामृतं वारुणवत्यादकपटशवेंकटसर्मा-
 चीनाचलवान् दिव्यानां नायको मन्स्वामी दामोदरः ।
 २ । ७ । ११ । दामोदरमहायकारणं भूमिं भासितव-

भवति किं सामर्थ्यं ज्ञातुं कस्य चिदित्येव प्रणमतो दामो-
दररूपयोः शिवस्य दिङ्मुखस्य च भवति किं सामर्थ्यं
ज्ञातुमस्मत्स्वामिनं मत्समुद्रवर्णम् । २ । ७ । १२ ।
वर्णमहामणिज्योतिरमरप्रधानपुरुषं कृष्णं दीर्घव्यामो-
हवंतं सुन्दरकुरुकापुरीशठकोपेन कृते द्रविडमालासहस्र
एता द्वादशगीतियुक्ता द्वादशनामगाथाः स्वामिनश्चरणौ
प्रापयेयुः । २ । ७ । १३ । श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

ते केशवाभिमततामभजंत हंत ये मामका इति वदन्नधि-
सत्तमं सः । तस्य स्वरूपगुणचेष्टितवाचिनामभूतद्विषद्वकमुखरो
मुमुक्षुः सुनीन्द्रः ॥ १७ ॥

सर्वादिसर्वनाथस्त्रिभुवनजननीवल्लभः स्वाश्रितार्थी
विष्वग्याप्त्यातिदीप्तो विमतस्निरसनः स्वाभिसद्भक्तिदायी ।
दिश्राप्यं वामनांगस्त्वविभवरसदः स्वान्तनिर्वाहयोग्यः
स्वार्थेहो वन्द्योक्ता स्वजनहिततया द्वादशाख्याभिरुचैः ॥ १७ ॥

अष्टमं शयनं सर्पशय्यादशकम् ।

शयनं सर्पशय्यायां सुन्दरांगनांगेनालिंगनमुभयो-
स्तयोः कारणे स्वयमेव महती भवति सर्वपदार्थानां
पदकारणं प्रतिभूर्जन्मसागरं तितीर्षिताम् । २ ।
८ । १ । तीर्थमाणदुःखजन्मप्रभृत्यन्यथावत्तार-
यद्दुःखदिनमोक्षकारणं पुष्पितशीतलजलद्वन्द्वं गज-

दुःखनिवर्तकस्य सुन्दरशीतलतुलसीकस्य ममाद्विती-
यनायकस्य संबन्धः । २ । ८ । २ ॥ अष्टाऽजो भवति
संहर्ता हरो भवति उत्पादितस्वनाभ्या महान्गमाश्रित्य
संक्षिपच्छ्रीभूत्वा स्ववक्षसि स्वोचितचेष्टितो महान्ति
चेष्टितानि सर्वत्र द्रष्टव्यानि । २ । ८ । ३ । विषयान् पञ्च चर-
तामिन्द्रियाणां पञ्चानां निवृत्त्यातन्दातशून्याद्वितीयदेश-
प्रेप्सवो व्याकुलीभूय यथा नश्येयुस्तथाऽसुरान्दहनवतः
फलाग्रगे गुणेऽवगाहध्वं निरंतरम् । २ । ८ । ४ ।
निरंतरदुःखजन्मप्रभृतीनामन्येषां सर्वेषां नाशगहिता-
द्वितीयकारणं त्रिलोकीरक्षको ह्यो भूत्वा कच्छपो
भूत्वा मत्स्यो भूत्वा मानुषो भवति देवादिदेवस्वामी
मम तीर्थः । २ । ८ । ५ । तीर्थलोकविक्रान्तरक्तचर-
णयोः सुन्दरपुष्पदाम समर्प्य तदेव शिवशीपे स्वयं दृष्ट्वा
पार्थेन निरूप्य निश्चितं शीतलतुलसीकमहत्त्वं पुनश्च
केनचिद्वक्तव्यं स्थितं किम् । २ । ८ । ६ । शयित्वो-
पविश्य स्थित्वा क्रात्वा वसहो भूत्वाऽधः प्रविश्योद्भ-
रति स्वांतराद्यादयति निर्मलति पृथुलमहाभुजेः
सम्यगालिंगति भूमिमंजस्त्रिये स्वामिना क्रियमाणव्या-
मोहं को वा पश्यति । २ । ८ । ७ । पश्येत्को नदीनां
कृष्णं को दर्शनप्रकारो भक्षणं कथ्यमाने सर्वे लोका
एककवलाय न पर्याप्ता उन्नतस्वभावो गेहः प्रागेऽन्यं

सर्वपदार्था अष्टौ पार्थानपि न त्यजति व्याप्यास्ति
 सर्वत्र । २ । ८ । ८ । सर्वत्रास्ते कृष्ण इति वदते
 पुत्राय कुध्यत्यत्र नास्ति किलेति हिरण्ये स्तंभं
 ताडयति तत्र तत्काल एव स यथा नश्येत्तथाऽऽविर्भ-
 वतो मम सिंहस्वामिनो महत्त्वं विचार्य स्वभावं किम-
 न्यैः २ । ८ । ९ । गुणशालिमोक्षस्वर्गनरकांतानामति-
 शयशालिदेवमध्यानां सर्वपदार्थानां सहकारिकारणं
 बीजं च भूत्वा व्याप्याद्वितीयतया स्थितं वर्षुकमेवस-
 दृशवर्णं मम कृष्णमहमपश्यम् । २ । ८ । १० ।
 नेत्रतलयो रक्तं नीलविग्रहं स्वामिनं भ्रमराकुलोद्यान-
 वलुदिवल्लदेशवता गीतिश्रेष्ठयुक्ते द्राविडसहस्र एतदशके
 शक्ता आकाशोपरि वैलक्षण्येन स्थित्वा नियमयन्ति
 सुमहापदम् । २ । ८ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

आत्मान्वयिष्वपि हरेः प्रियतामवेक्ष्य

सर्वात्मनस्वजनयन्मुनिरष्टमेन ।

मोक्षप्रदं त्वमुपदिश्य तदाभिमुख्या-

लाभात्स्वलाभमधिकं बहुमन्यते स्म ॥ १८ ॥

प्राप्याकारोपपत्त्या जनिपरिहरणाद्विश्वसृष्ट्यादिशक्ते-

निर्सीमानन्ददेशान्वयत उपजगौ रक्षणार्थावतारात् ।

सुप्रख्यातानुभावाद्विधिविहरणाद्व्याप्तिवैचित्र्यवत्त्वा-

दत्तेन्द्रागदृश्यभावादखिलफलकृतेभुक्तिसौख्यं मुकुन्दे ॥ २० ॥

नवमं सुमहापदप्रकारदशकम् ।

सुमहापदप्रकारमपि न वदामः त्वद्रक्तमहापादपद्मं
 शिरसि योजय शीघ्रं हस्तिपशुदुःखनिवर्त्तकोपकाङ्क
 स्वामिन् दासोहमपेक्ष इदमेव । २ । ९ । १ । इदमेवाहं
 त्वत्तः स्वीकुर्व्यां सर्वदा ममांजननिविडज्योतिर्मणि-
 वर्णं मत्स्वामिन् दुष्प्रापत्वच्चरणं मया प्राप्तुं ज्ञानहस्तं
 प्रयच्छ कालक्षेपं मा कृथाः । २ । ९ । २ । मा कृथा
 दुष्कमेति कृपां कुर्वन्मदीयहस्तव्याप्तचक्रं कृष्णोपका-
 रकं कफव्याप्तकंठावरोधेपि त्वच्चरणं निरंतरं स्तोतु
 कृपां कुरु ममैव । २ । ९ । ३ । ममैव दास्यं कुरु सर्वदा
 पीति मन्मनस्येवागत्य मध्ये विच्छेदमंतरा स्थित्वा
 स्वार्थमेव मां स्वीकुर्विदमेव ममैव कृष्णविषये मया-
 स्वीकर्त्तव्यो विशेषः । २ । ९ । ४ । अतिशयाश्रयं
 मोक्षं स्वर्गं नरकं मरणं प्राप्नोतु न प्राप्नोतु अहं च
 जन्ममृत्युं बहुजन्मानं स्वामिनं विस्मरणं किंचिद्विना
 सर्वदाऽनुभवेयम् । २ । ९ । ५ । आनन्दशालिदेवलो-
 काऽलोकानन्दशालिज्योतिर्विकासकस्वामिब्रानन्दशा-
 लिचित्तवाक्रायव्यापारैः सदानन्दं प्राप्य त्वां ननु-
 मागच्छ । २ । ९ । ६ । आगच्छ त्वच्छ्रीपादकुसु-
 मयोग्धो विचलमहमागत्य यथा प्राप्नुयां तथा प्रदद-

त्वां मद्दये प्रवेशने सदाऽतृप्यन्मम सर्वदिने सर्व-
काले । २ । ९ । ७ ॥ यत्किञ्चित्काले स्वामिनया
मदंतस्तिष्ठसि चेदन्यस्मिन्सर्वकाले किमपि न
याचेऽतिशयितेवेंदविमलैः कवलीक्रियमाणमच्छ-
कगफलं त्वामहम् । २ । ९ । ८ । अहमेव मां
ज्ञातुमशक्तोऽहमेव मदीयमेवेत्यतिष्ठम् अहमेव त्वं मदी-
यमपि त्वमेवाकाशस्तुत्य मद्विषयद्रुषम् । २ । ९ । ९ ।
वृषभांश्चेत्सत च जित्वा सौंदर्यशालिलंकां भस्मीकृत-
वदधिकप्रभायुक्तज्योतिर्न विश्वसिहि मां त्वत्सुवर्णच-
रणयोयोजय शीघ्रमन्यत्र गंतुं कदापि न त्यज । २ ।
९ । १० । अजहत्सुदर्शनस्वामिविषये आश्रयणम-
त्यजतोदारकुरुकापुगीशठकोपेनोक्तेऽनर्थशून्ये सहस्रे
एतदशकं नाशरहितपदं कुर्याद्वर्धमानानाम् । २ । ९ । ११ ॥

श्रीदिव्यसुगिचरणावेव शरणम् ।

मोक्षादरं स्फुटमवेक्ष्य मुनैर्मकुन्दे

मोक्षं प्रदातुमसदक्षफलं प्रवृत्ते ।

आत्मेष्टुमस्य पदकिङ्कर्तृकरूपं

मोक्षाख्यवस्तु नवमे निर्णायि तेन ॥ १९ ॥

श्रद्धेयस्वाधिवोगं शुभमतिकरुदं स्तोत्रसामर्थ्यहेतुं

स्वार्थीकारोपकारं स्मृतिरमशमितान्यादरं प्रीतिवश्यम् ।

प्राप्ती कालाभमत्त्वप्रदममृतमन्त्रायानमान्यार्पणार्हं

वेमृज्याद्धारयन्तं वृत्तपरिचरणं चक्रपाणि जगद् ॥ २१ ॥

दशमं वर्द्धमानौज्ज्वल्यदशकम् ।

---४-१-४---

वर्द्धमानौज्ज्वल्यवालयनाशात्प्राग्वर्द्धमानकांति
माय्यादृतस्थानस्य वर्द्धमानवालोद्यानावृतस्य मालि-
रुंशोलै पर्वतस्य शैथिल्यग्रहिताश्चेत्समाश्रयणं चातु-
र्यम् । २ । १० । १ । चतुर्वालयस्त्रीनैच्यमना-
दृत्य गंभीरध्वनिशंखसुंदरनिजालयगिखद्विधुगशिखर-
मालिरुंशोलैस्थानं तत्स्तुत्वा वर्द्धनं फलम् । २ । १० ।
२ । फलशून्ये कृते फलं नास्ति चेतो वर्षकवलाहक-
वर्णसादरनित्यवासालयस्य मोहाधिकोद्यानावृतमालि-
रुंशोलैगिरः सन्निहितपर्वतस्य प्राप्तिस्तत्कर्म । २ ।
१० । ३ । कर्मदृष्टपाशाञ्छित्त्वा व्यापृत्योर्जीवनाथ
महापर्वतकुहृतवतो माहात्म्यवासस्थानालयस्यागच्छ-
न्मेघरिखणस्थानमालिरुंशोलैश्रीगिरः समाश्रयणश्रेय-
प्रकारः । २ । १० । ४ । अमंदोद्विभृतवल्लयकृपाप-
वृद्धिधर्मोद्योगवच्चक्रायुधालयस्य निर्मलोदागवत-
सगःपरिवृतस्य मालिरुंशोलैगिरैर्वहिः पर्वतस्य समा-
श्रयणाय गमनमेवोपायः । २ । १० । ५ । मार्ग इति
चितयंतु नैच्यमकृत्वा शिखरस्थनवनीताऽदाऽऽन-

यस्य पोतेः सह हरिणीभिराश्रितस्य मालिरुंशोलैप-
र्वतस्य मार्गलम् तच्चित्तनमेव समीचीनम् । २ । १० ।
६ । समीचीनमिति चिन्तयंतु नरकमज्जनमकृत्वा
भूमिं पूर्वमुद्धृतवतो दीर्घवासस्थानालयस्य निर्मल-
कलानिध्याश्रितमालिरुंशोलैगिरेर्दक्षिणमार्गेण प्राप्या-
भिगमनमेव बलम् । २ । १० । ७ । बलं कृत्वा सर्वदाव-
लमविनाश्य बलोत्पादकमाय्यालयं प्रदक्षिणीकृतं दिवि-
पद्मिर्मालिरुंशोलैप्रदक्षिणीकृत्यान्वहमभिगमनं न्या-
य्यम् । २ । १० । ८ । न्यायमित्यनुसंदध्वं प्रबलपापे
मज्जनमकृत्वा पिशाचस्त्रीसंहञ्च्युचितमहालयं बालग-
जसंवाश्रितं मालिरुंशोलै आश्रयितुमध्यवसाय एव
विश्वसनीयो विजयहेतुः । २ । १० । ९ । विजयसा-
धनमिति चौर्यं कापट्यं चाकृत्वा वेदं प्राग्विशदीकृत-
वता हतालये स्वाममग्राश्रिते मालिरुंशोलैकुसुमवि-
काशवत्पर्वते प्रवेशः पदार्थः । २ । १० । १० । पदार्थ
इत्येतं लोकं मृष्टवतो गुणविषयेऽज्ञानशून्योदारकुरुका-
पुर्ग्युदारशठकोपेन वैशद्योत्पादनार्थं प्रणीतेऽद्वितीयस-
हस्र एतदशकं कृपावतश्चरणौ संश्लेषयेद्विनाश्यैव ।
२ । १० । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

एतन्निजाश्रितमिहैव हरिः मदातु-
मांसं दिवान्धनमहीधरमित्यवेक्ष्य ।
प्राप्ये तमेव च तदन्वयिनं च सर्व
पार्श्वीकशस्त्र दशमे दशके मुनीन्द्रः ॥ २० ॥
दीप्ताश्रयस्वभावं मुखरितजलजं वर्षुकाभ्यां दवर्ण
शैलच्छायाभिगुप्ताश्रितमतिविलसद्वृत्तिमापीतगच्यम् ।
संरम्भोत्तिष्ठभूमिं प्रणमदनुगुणं पतनाचेतनान्तं
पूर्वाचाय भुतीनां शुभसविधगिरिस्थानतो निर्विवेश ॥ २२ ॥
इत्यभूतात्यमलक्षणविरहता मानुषत्वे परत्वा-
त्सर्वास्वादत्तभूत्वा व्यसनहरतया स्वातिसंप्रोतिमत्त्वात् ।
धैर्यरूपत्रासयोगात्रिजसुहृदवनान्मुक्तिसारस्य दाना-
त्कैकयोश्चैश्वभावाच्छुभनिलयतया चातिभाग्यं द्वितीये ॥ २३ ॥

इति श्रीमहस्रगीतां द्वितीयं शतकं नमामः ।

अथ तृतीयशतके
प्रथमं किरीटज्योतिर्दशकम् ।

किरीटज्योतिस्तत्र मुखज्योतिर्विकसितं किं चरण-
ज्योतिस्त्वदधिष्ठितामरसज्योतिर्विकसितं किं स्वरू-
पज्योतिरंवरं बहुभूषणानि त्वत्सुन्दरस्वर्णकटिज्योतिः-
संवलितं किं लक्ष्मीकांत विचार्य वद । ३ । १ । १ ।
विचार्योक्ता तामरसं त्वन्नयनचरणशयस्य समं न
प्रतप्तवृष्टसमीचीनं स्वर्ण त्वच्छ्रीविग्रहकांतेः समं न

उपमानमुक्त्वाऽयं लोकस्त्वां स्तोतीति सर्वमत्यन्तं प्रायेण
प्राप्तोक्तिरूपं फलवत्येव सूचयति परं ज्योतिः । ३ ।
१ । २ । परंज्योतिस्त्वं परंभवत्त्वां विहाय पश्चाद-
न्यस्य कस्यापि परंज्योतिषोऽभावेनोपमानरहित-
तया वर्तमानं परंज्योतिस्त्वदन्तर्वाप्तं लोकं सृष्टवन्म-
दीयपरंज्योतिर्गाविंदप्रकारं वक्तुं न शक्नोमि । ३ ।
१ । ३ । असमर्थायां सत्यामप्येतत्कुसुमशिरसि महा-
भूम्यां त्वन्मधुपर्णकुसुमसदृशश्रीविग्रहे मनो निवेशयतु-
मसमर्थवहुसमयमतिमदाः विकस्वरतुलसीविषये त्वं
मनां निवेशितवानसि महापृथिवी न क्लिश्येत् । ३ ।
१ । ४ । अक्लेशमागच्छत्तपःफलं विकस्वरकि-
रणंतजोविग्रहो भूत्वाऽक्लेशज्ञानो मर्यादां विना
सर्वं व्याप्तवानसि भविष्यत्कालवर्तमानकालभू-
तकालो भूत्वा लोकमेकरूपतया रक्षसि गुणान्
कान्स्वयं कथं वदानि । ३ । १ । ५ । अध्येतृणां
स्वाध्यायाः सर्वे यावत्सु लोकेषु यावत्प्रकाराश्च साधु-
त्वद्वगम्पृशो नान्यत्र गच्छन्ति कुसुमशोभमानक्षेत्र-
तुलसीकिरीटपुष्पालयांगनाधिष्ठितवक्षस्क किमुक्ताहं
स्तवानि ३ । १ । ६ । स्तोतागो वदवः स्युस्त्वदन्तश्चतुर्मुखं
व्याप्तजल्लोकान्सर्वान् सृजति प्रथमं सृष्टवानसि
अतिशयिनगुणहरादिप्रवृद्धदेवा उद्युक्ताः पण्डितार्यामरा-

स्तुवंति चत्त्वदनादिगुणा मालिन्यं न प्राप्नुयुः किम् ।
३ । १ । ७ । निर्मलतंतजोविग्रहो विकासरहितः संको-
चरहितो निर्मलज्ञानः सर्वात्मा सर्वं व्याप्तवानसि
निर्मलापरिमितभूषणवदमरस्वामी मार्गं प्राप्तश्चन्निर्म-
लत्वत्पादकुसुमज्योतिर्मालिन्यं न प्राप्नुयात्किम् ।
३ । १ । ८ । अकुण्ठिततीक्ष्णाग्रचक्रसुदक्षिणो नमदनु-
रागगजं रिरक्षयिषुः पनत्रिणं संचाय्याविर्भूतोमि अकुं-
ठितज्ञानैकोपकरणो विकस्वरलोके आश्रितजनान्
रक्षसि चैवदुज्ज्वलतेजस्तिरोहितं न भवेत्किम् ।
३ । १ । ९ । वेदरूपचतुर्वेदांतःस्थितविकस्वरतंतजःक्रमेण-
तान् लोकान्सर्वान्सृष्टोद्धृत्य निर्गीयांदीर्याक्रान्तवानसि
चंद्रकलारुढजट चतुर्मुख इंद्रं च स्वामित्वं ज्ञान्वा
स्तुवत्सु वैलक्षण्येनावस्थानं विस्मयः किम् । ३ । १ । १० ।
आश्चर्यानाश्चर्यं यथार्थज्ञानवेदवेद्यं जयकीर्तिमद्बहुवृ-
द्धिस्थानं विशालं कुक्कापुरीशटकोपेन अन्यथाज्ञानं
विना प्रणम्य प्रणीते सहस्र एतदशकमुजीव्य जन्म
च्छिद्यच्छिद्यदायमानविविधजलभूम्याम् । ३ । १ । ११ ।

श्रीदिव्यमूर्तिचरणावव शरणम् ।

आद्यं वृत्तायजनकस्य यनादिभट्ट-

रापादमौल्यवयवाभरणाधिरूपम् ।

वत्सादिषागविषयं न महाप्रभावं

सौन्दर्यममहदयशज्जिह्वलं ॥ २१ ॥

लासहस्र एतदशकमात्मनि शरीरं मांसमयं निव-
र्त्तयेत् । ३ । २ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

संकोचितस्वकरणस्त हरिं यथेष्टं

भुञ्जं न चाहमिति भिन्नमतिश्शङ्करिः ।

आश्वासितश्च हरिणा स्वमहत्तयेव

भोगेष्वसक्तिरिति तत्कथितं द्वितीये ॥ २२ ॥

सष्टाकान्ता च लोकान्दुतधराणिभरोनन्यभोग्याङ्घ्रयुग्म-

श्रितोद्यत्रोलरूपो निरवधिरसदस्वाङ्घ्रिध्वक्षमूर्तिः ।

नित्योपास्यस्वपादो निखिलवसुमतीगोपनस्वाङ्घ्रिभृति-

सुष्णभूतिमतीत्या यमपरवशतां प्रैक्षि लोकैकनाथः ॥ २५ ॥

तृतीयमवधिशून्यकालदशकम् ।

अवधिशून्यकालं सर्वं सहचारी स्थित्वाऽप्रच्युति-
कैकर्यं कर्तुं वाञ्छामो वयं महाध्वनिनिर्झरे श्रीवेंकटे
सौंदर्यशालिरज्योतिषो मत्स्वामिनो नाथनाथस्य ।
३ । ३ । १ । मत्पितृपितृपितृपितृपितृपितृश्च पूर्वा
दिविपद्भिर्दिविपद्नायकेन सह विकीर्णपुष्पविकाशक-
श्रीवेंकटेऽनंतगुणो मेघसुन्दरः स्वामी । ३ । ३ । २ ।
स्वामी माय्याभरणशालिरक्तनामरसनयनो रक्तफला-
धरो नीलगन्तं प्रसन्नपूर्णपर्वतद्वदनीरश्रीवेंकटे संख्या-

शून्यानादिगुणो दिविपदीशः । ३ । ३ । ३ । ईशो
दिविपदामिति वदामीत्युक्तो तत्तेजः किं श्रीवेंकटवतः
नीचः किञ्चित्पूर्तिशून्ये मयि पाशं स्थापितवतः पर-
मप्रभज्योतिषः । ३ । ३ । ४ । ज्योतीरूपः सर्वलोकसेव्यः
आदिमूर्तिरित्युक्ताधुत्कपो भवति किं वैदिकानां सक-
लवेदामृतं दोषरहितगुणश्रीवेंकटवतम् । ३ । ३ । ५ ।
दहोरन्नृणानि ते सत्यमुपर्युपरि पापानि सर्वाणि स्वयं
स्वेपां समीचीनमेव कुर्युः वेंकटवासिने नम इति रूपं
सुष्ठु प्राप्तं तद्वहताम् । ३ । ३ । ६ । वहंतो महापुष्पं
जलं तेजो धूपमादाय सादरं दिविपदो दिविपद्नायकेन
प्रणम्य वर्द्धन्ते श्रीवेंकटोऽस्माकं समशालिमोक्षं दद्याद्वि-
शालपर्वत एव ३ । ३ । ७ । पर्वतमादाय शीतवर्षाद्रक्षितवत-
स्तदा भूमिमाक्रांतवत उपकारकस्य परस्य आगत्या-
श्रयणीये श्रीवेंकटमहापर्वत एकस्मिन्नेव सेवितेऽस्माकं
पापानि नश्येरत् । ३ । ३ । ८ । नश्येज्जराजन्ममरणं च व्या-
धिनाशप्रकारं कुर्वच्छ्रीवेंकटगोपकालोन्मीलदंघ्रितामरसं
वाचि मनसि च निवेशयताम् । ३ । ३ । ९ । क्लृप्त-
कालावधिं सन्निहितं प्राप्य कृशकाश्यात्प्रागाश्रयत
विस्तृतफणफणिशयनस्य श्रीवेंकटस्य निविडोद्यानं
निविडतामरसतटाकनितं वम् । ३ । ३ । १० । पादं
प्रसार्य भूमिमाक्रांतवतं स्वामिनं दीर्घोद्यानकुरुकापुरी-

शठकोपोक्तेऽसदृश सहस्र एतदशकं समर्था सुखयन्ति
श्रियं प्राप्य भूमौ श्लाघ्याः । ३ । ३ । ११ ।

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

सवत्र सर्वसमये सकलास्त्ववस्था-

स्वभ्यर्पयन्निखिलदास्यरसान्मुनीन्द्रः ।

श्रीवैकुण्ठाद्रिनिलयस्य परस्य पुंसो

निस्सीमशीलगुणमप्यवदत्तृतीये ॥ २३ ॥

स्थानोत्कर्षात्सुदीप्तं श्रमहरवपुषं स्वांगपर्याप्तभूषं

तेजिष्ठं नाचयोगात्प्रणमितभुवनं पाकनं सन्नतानाम् ।

प्राप्यहर्हस्यानमंहःप्रशमनविषयं बन्धविच्छेदिपादं

भेजे शीघ्राभियानतमशुभवसति लंभितार्चाभिपुरुषम् ॥ २६ ॥

चतुर्थमभिष्टुतसमीचीनदशकम् ।

अभिष्टुतसमीचीनाद्वितीय इति किं वदामि सदृश-
रहितगुणभूमिरिति किं वदामि प्रकाशमानशीतलसागर
इति वदामि किमग्निरिति वदामि वायुरिति वदामि
व्याप्ताकाश इति वदामि किं दीर्घप्रभतेजोद्वयमिति
वदामि न्यागरहितमिदं सर्वमिति वदामि कृष्णस्याह्वा-
नप्रकारः कः । ३ । ४ । १ । आह्वानप्रकारं ज्ञातुं न
शक्नोमि पर्वताः सर्वे इति वदामि अभिलषणीयगुण-
वर्धमिति वदामि प्रकाशमानास्तारका इति वदामि

जिह्वयाऽभ्यस्यमानाः काला इति वदामि ज्ञानस्य
समीचीनप्राण इति वदामि व्याप्तगुणकृष्णस्य मत्स्वा-
मिनः पंकजनयनस्य । ३ । ४ । २ । पंकजनयन
इति वदामि प्रवालरक्ताधर इति वदामि सुंदरकिर-
णचरण इति वदामि अंजनवर्ण इति वदामि रक्तकिर-
णकिरीट इति वदामि श्रीश्रीवत्सवक्षा इति वदामि
शंखचक्रवानिति वदामि जातिमाणिक्यम् । ३ । ४ ।
३ । जातिमाणिक्यमिति वदामि छविशालिस्वर्ण-
मुक्तेति वदामि जातिसमीचीनवज्रमिति वदामि
विच्छेदरहितसुंदरदीप इति वदामि आदिसुंदरज्योति-
रिति वदामि आदिसुंदरपुरुष इति वदामि कस्याप्यभा-
वकाले स्थितं पितरमच्युतं निर्मलम् । ३ । ४ । ४ ।
अच्युतोऽमल इति वदामि दासजनपाननिवर्तकाशा-
स्यमहोपधमिति वदामि समीचीनसमुद्रासृतमिति
वदामि तद्रसखंड इति वदामि पद्मसौदन इति वदामि
घृतरसमध्विति वदामि फलमिति वदामि पय इति
वदामि । ३ । ४ । ५ । पय इति वदामि चतुर्वेदफल-
मिति वदामि समयन्यायशास्त्रमिति वदामि ध्यामो-
हयच्छब्दगानमिति वदामि एतेषु समीचीनमतिशयित-
मिति वदामि कर्मातिशयिफलमिति वदामि कृष्ण
इति वदामि ध्यामोहवानिति वदामि मारीति वदामि

दिविपदामादिम् । ३ । ४ । ६ । दिविपदादिरिति
 वदामि दिविपदेव इति वदामि दिविपद्रोग इति
 वदामि दिविपदां सर्वमिति वदामि अन्यूनैश्वर्यमिति
 वदामि अन्यूनस्वर्ग इति वदामि अन्यूनमोक्ष इति
 वदाम्युज्ज्वलमणिवर्णम् । ३ । ४ । ७ । उज्ज्वलमणिवर्ण
 इति वदामि एक इति स्तुत्यंतया स्थितशीतलचन्द्रजटा-
 वानिति वदामि चतुर्मुखदेव इति वदामि रक्षणप्रीतिमंतं
 लोकान्सर्वान्सृष्ट्वा तैः स्तूयमानृतया स्थितं मधुमत्कु-
 सुमतुलसीकमस्मत्स्वामिनं कृष्णं मायिनम् । ३ ।
 ४ । ८ । कृष्णं मायिनं समुद्रं मथित्वाऽमृतं स्वीकृतवतं
 स्वामिनमच्युतमनंतमनंतोमर्षुपसमर्प्य सम्यक्छयानं
 भूमिं निगीयोंद्रीर्णवन्तं व्यामोहशालिनं चिंतयितुमु-
 पायं ज्ञातुं न शक्नोमि यावद्यावांश्च स्वयमेव । ३ । ४ ।
 ९ । यावद्यावांश्च स्वयमेव भवंस्तेपांतेपां प्रतिसमयं
 संबन्धशून्य इन्द्रियपंचकस्य वक्तुमशक्यो ज्ञानमूर्तिः
 प्राणमंयुक्तात्मनि विद्यमानैर्यावद्रिः किञ्चित्संबन्धशून्यो
 भावनां प्राप्नोति चेत् तमपि प्राप्नुयात् । ३ । ४ । १० ।
 संवीभूतभ्रमरनादिनशीतलमालामेवसदृशवर्णं समीपे
 विकस्वरोद्यानकुरुकार्युदारशठकोपोक्ते गानयुक्ताद्वितीय-
 सहस्र एतद्वितीयदशकाभ्यासशक्ता विच्छेदशून्यभोगं
 प्राप्याद्रियंतंऽमर्गे निविडेः । ३ । ४ । ११ ।

श्रीदिव्यमूर्तिचरणावेव शरणम् ।

सर्वं जगत्समवलोक्य विभांश्शरीरं
 तदाचिनश्च सकलानपि शब्दगोशिन ।
 तान्भूतभौतिकमुखान्कथयन्पदार्था-
 न्दास्यं चकार वचनैव मुनिश्चतुर्थे ॥ २४ ॥

भूतैस्तत्कार्यभूतैश्शुभनिजवपुषा दीप्तिमाद्भिः पदार्थैः
 पथ्यास्वादीपपत्रैश्चतुर्मुखगुणशेषशब्दमपर्वैः ।
 नानाकारैः पुमर्थैर्जगदधिपतिभिश्चेतनाचेतनौघै-
 र्जुष्टं दीपैरदृष्टं निखिलतनुतया संप्रतृष्टाव तुष्टः ॥ २७ ॥

पंचमं निविडमहापुष्पितदशकम् ।

निविडमहापुष्पितोद्याने सरसि श्रावेण बंदीकृतस्य
 स्थितस्य हस्तिनः कृपां कृतवतं कालमेववर्णं कृष्ण-
 मस्मत्स्वामिनमुक्त्वा गीत्वोत्थायोद्गीय ससंभ्रमं नृत्यं
 न कुर्वति ये तैः कर्म किं वदत शीतलसमुद्रपग्वित-
 भूमिस्थाः । ३ । ५ । १ । शीतलसमुद्रावृतगन्थाच्च
 स्वेपां भक्ष्यतया हिंसित्वा भुंजानानां ददकटकचरणा-
 सुराणाममंगलं विचारयंतं लक्ष्मीवल्लभं रागाद्यथा शीर्षं
 प्राप्नुयुस्तथा गीत्वोद्गीय नम्रीभूयाऽसंचरंतो नृच्छालि-
 लोक उत्पद्यंतं प्रवलपापैर्वाधायै प्रवृद्धैः । ३ । ५ । २ ।
 पर्वतमुद्धृत्य पापाणवपं निरुध्य गोममृदस्य विनाशं
 निवर्तितवतमुपकारकमुक्त्वा स्थित्वा सर्वदा शीर्षं

सनसंबंधं व्यत्यस्तभ्रमणं प्राप्यानुद्धीयमानास्तरंगशा-
लिनरके मग्राः स्थित्वा संचरंतो नव्याः । ३ । ५ । ३ ।
परिमलप्रसारिमाळाये महत ऋषभान्सप्त च पीडितवतो
रक्तप्रवालममुदायाधरस्य श्रीधरस्यानादिगुणं गीत्वा
प्रणम्य नाट्यं कृत्वा नर्तित्वाऽक्रमशिरश्चालनं भुक्त्वा
संचरंतः स्वजन्मना फलं किं साधुजनमध्ये । ३ । ५ । ४ ।
साधुजनवाचककेनस्य साधनार्थमादिसुंदरज्योतीरूपं
तत्रावस्थाप्यात्र जातं वेदमूलं गीत्वा प्रतिवीथ्यक्रमेण
नृत्यन्तोऽधीन्य ज्ञानवत आरभ्य किं जपेद्युस्ते मनुष्याः
किम् । ३ । ५ । ५ । मनुष्या अन्ये सर्वे च भूत्वा
मायाजन्मकृतवन्तमद्वितीयं जन्मशून्यं विशालसमुद्र-
शाचिनमुपकारकं फलमिक्षुरसं खंडं मध्वमृतं मौन्यं
विना म्रुत्वा नन्यतः सर्वज्ञानस्वभावाः । ३ । ५ । ६ ।
स्वभावरहितशतनाशाय पंचानां कृपां कृत्वा स्थित्वा
भूमावभिवृद्धसेनां निर्वापितवन्तं परंज्योतिः स्मृत्वा
नर्तित्वा जलत्वाविनेत्राश्रितं द्रुताः शिथिला ये न
मवंति ते मांसलवृद्धोन्नतम्यूला उत्तमानां किं कुर्युः ।
३ । ५ । ७ । प्रवहजलसुन्दरशीतलजलनिर्झरेत्तर्ज्वकटे
मत्स्वामिनो नामानि बहून्युक्ता प्रलप्योन्मत्ता इत्येव
परेषु वदन्तु ग्रामेषु बहुषु प्रविश्याप्रविम्य लोकेषु
हसन्तु स्थित्वा नर्तित्वाऽभिनयेन वर्द्धयित्वा नृत्य-

न्तोऽमरसेव्याः । ३ । ५ । ८ । अमरसेव्यं सर्वलोक-
स्वामिनं सुप्रतिष्ठितं मनसि योगं प्राप्य तेन सहैकतया
सम्यक्सहसं कर्तुं शक्तान् विहायान्वेषां संबंधां मनसि
सुप्रतिष्ठमनुसंधायोत्प्लुत्य नर्तित्वा प्रलपनमेव कर्म ।
३ । ५ । ९ । कर्म कर्मफलं च भवन्तं कारणं श्रीमणि-
वर्णवतं रक्तनयनस्वामिनं देवोपकारकमेकरूपेण मनसि
निधाय मनसि द्रुता उत्थाय नर्तित्वा महत्त्वं लज्जां च
विहाय प्रलपताज्ञाननिवर्त्य । ३ । ५ । १० । निवृत्तान्
दासान् शिक्षित्वा कैकर्यं कारयितुं समर्थं पूर्णगुणमच्यु-
तममरस्वामिनं मत्स्वामिनमवगाहमानमहाकेदारावृ-
तशीतलमहाकुरुकापुरीक्षटकोपेन सायासं प्रणीते सहस्र
एतदशकं प्रवलपापानि भस्मीकुर्व्यात् । ३ । ५ । ११

श्रीदिव्यसूरिचरणाविव शरणम् ।

एवैण दास्यविधिना पृथुपार्थसारि

हर्षप्रकर्षविषयः खलु पंचमं सः ।

आनन्दनगविकृतान्विनित्तिन्द मूर्खा-

न्तोरगुणैस्तु विकृतान्प्रशंस भूयः ॥ २५ ॥

ग्राहप्रमत्तमोक्षं सुररिपुदमनं नोकुलव्राणकार्यं

गोदार्योत्तावमर्दं सदहितमयं सिंशुपर्यहृषांगं ।

शोणीभाग्यप्राप्तं मिमिषगवमनो निर्गमनध्यानां

विश्वामं च शौर्यशुभननुसुपमानमादक्यं जगत् ॥ २८ ॥

षष्ठं रक्ततामरसनयनदशकम् ।

रक्ततामरसनयनः सन् लोकान् सप्त च भक्षितवानेव
भूमिराकाशो मनुष्या देवा अन्यदन्यदन्यत्सर्वं भूत्वा
ऋजुव्यासप्रभजानमाविर्भूयेतत्सृष्टवान् पुनर्नैविड्यशा-
लितेजसा सह भवन्नद्वितीयत्रिरूपमूर्तिः । ३ । ६ । १ ।
त्रिरूपमूर्तिः प्रथमत्रयाणां मूलं शापानां विद्यमानानां
निवर्तकं विशालसमुद्रशायिनं देवदेवं दक्षिणलंकां
दहनविजृम्भणं सहरद्धनुर्द्धरं पापनाशनं पंकजविशालन-
यनमक्रमं स्तुवंतु । ३ । ६ । २ । अक्रमेण दिविषद्विस्तृत्यमान-
तया स्थितं परमं परंज्योतिर्हस्तसंमेलननृत्यवंतं भव्यं
मणिवर्णं कुम्भनर्तकं फणिनमारुह्य तरंगितसमुद्रे सम्यङ्
निद्रां स्वीकृतवंतं स्वामिनं रात्रौ समीचीने दिवसे
निरंतरं सर्वदा स्तोतुं मनो निवेशयत । ३ । ६ । ३ ।
निवेशयत गुष्मन्मनसीति मयोच्यमानस्य मायिनो
गुणोऽस्मादशामुक्तिः का तिष्ठतु प्रत्यहं दिविषदामी-
शिता चतुर्मुखो जटासिराः स्वामी चार्जवेन तत्पाद-
पंकजं ध्वात्वा स्तुत्वा संचरन्ति । ३ । ६ । ४ । संच-
रता वायुना सह विपुलाकाशः कठिना भूमिरवस्थितः
सागरोज्ज्वलताऽग्निना सहोभे तेजसी देवा अन्यद-

न्यत्सर्वात्मभूतस्य श्यामलविग्रहस्य रक्ततामरसनय-
नस्य कृष्णस्य दिविषन्नायकस्य वक्रवहुनीलकेशस्या-
स्मत्तेजःकिरीटस्वामिन आविर्भावः । ३ । ६ । ५ ।
जन्मनाशशून्यस्तद्वांस्तादृश एकमूर्तिः सन् कोपेन
सह कृपां प्रातवांश्चरणयोरधो यथा प्रविशेत्तथा
स्थितः रक्तनयनं महातं गन्धरूपसशब्दस्पर्शरूपतया
स्थितं महिविषदृषभं विहायान्येन शून्यः सर्वकालं
च । ३ । ६ । ६ । सर्वकालं मत्प्राणस्य भोग्या-
मृतं मदीयपूर्णात्मानं निविडकांतिमज्ज्योतिर्मणिवर्णं
कुम्भनर्तकं श्रीमदमरैर्मुनिभिर्निर्गीर्यमाणेषुफलमाश्र-
यत परिशुद्धमनस्काः क्षणमपि न तिष्ठेयुर्दुःखानि
३ । ६ । ७ । दुःखमात्रोत्पादकसदसत्कर्मभूतं तद्रहितं
उच्चैःस्थितमेकं ज्योतिः लोकान्सप्त निगीयोद्गीर्णवन्तं
मोहहेत्वाकर्षणकर्तृयमभटानां कृगविषमच्युतं दशरथस्य
सुतं तं विनान्यशरणवात्रास्मि । ३ । ६ । ८ । शग्ण-
भूतः पिता मात्रा सह स्वयमपि भूत्वा तद्व्यतिरिक्तो
भूत्वा संकोचरहितामरकुलमूलं त्रयाणामंतरादिं भीत्या
यूयं लोकस्थाः सोयमिति संशयं मा कुरुत मनसा
चिंत्यमानो यः स भवेन्महासमुद्रवर्णः । ३ । ६ । ९ ।
समुद्रवर्णः कृष्णो दिविषन्नीलरत्नं मम व्यासप्राणः
फणवदुरगशयने शयानः परंज्योतिः पूर्वं शतस्य हिंसि-

तुमागच्छन्तीं सेनां हिंसितुं पंचार्थं कूरसमरे तदा रथा-
वर्तकः स्वामी शब्दायमानचरणौ द्रक्ष्यतः कदा नयने
३ । ६ । १० । चक्षुषा द्रष्टुमशक्यं मनसः सम्यक्
सुलभं मृच्छालिलोकस्थप्राणिनां सर्वेषां कृपां कुर्वतं
दिविपदीशं गानशाल्युद्यानवलुतिदेशवता कुरुकापुरी-
शठकोपेनोक्ते रागशालिसहस्र एतदशकेन भक्तत्वेन
भवंतं सुघटतेऽभ्यस्यंतु । ३ । ६ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

तान्निन्दितानपि विहातुमसावशक्तः

शौरेर्दुरासदतया विमुखान्विचार्य ।

अर्चावितारसुलभत्वमुवाच तेषा-

मेवं च तेषु विमुखेषु शुशोच पष्ठे ॥ २६ ॥

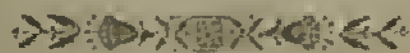
पद्माक्षो पापहन्त्री मणिरुचिममराधीशचित्याङ्घ्रिपद्मां

तत्तादृक्कुन्तलश्रीसुघटितमुकुटां भातुकप्राप्यपादाम् ।

शुद्धास्वाद्यस्वभावां यमभटमथर्तो भक्तधीवृत्तिभङ्गां

नीचोच्चाभीष्टवृत्तिं हरितनुमवदन्निर्मलार्चानुरक्तः ॥ २९ ॥

सप्तममभिवर्द्धमानप्रभावदशकम्

अभिवर्द्धमानप्रभावतेजोमूर्तिं पंकजनेत्रमभ्यासे
भोग्यमस्मत्क्षीरसमुद्रशायिनं परमभ्यसितुं भाग्यवंतो
ये केचन त एव प्रत्यभ्यस्यमानजन्ममध्येस्मान्नियम-

यन्तः परमाः । ३ । ७ । १ । नियमयन्तं परमं कृष्णं
चक्रवदुपकारकं अद्वितीयचतुर्भुजं परिशुद्धमणिवर्ण-
मस्मत्स्वामिनं पादौ विशालौ हस्तौ च प्रसार्य नम-
स्यन्ति ये त एव सर्वदा प्रतिजन्मावकाशमस्मद्दासका-
नाथाः । ३ । ७ । २ । नाथं भूम्याचाकाशेन च स्तूयमा-
नसुगन्धितुलसीकुसुमं स्वर्णदीर्घचक्रं मम पितरमुपका-
रकं पादयोर्नतुं समर्थान् ये नमस्यन्ति त एवार्थीय-
मानजन्मावकाशेषु सर्वेष्वस्मद्दासकाः । ३ । ७ । ३ ।
कटिव्यातांवरस्य कण्ठिकावतः कटिमूत्रवतः पार्श्व-
व्याप्तसुवर्णसूत्रस्य सुवर्णकिरीटस्यान्यबद्धाऽऽभरणस्व-
भाववतः श्रीनारायणस्य भक्तानां भक्ताः खलु मध्य-
व्याप्तजन्मावकाशेषु सर्वेष्वस्माकमस्मत्स्वामिनः । ३ ।
७ । ४ । महापुरुषाणां सत्तामसाधारणस्वामिनोऽमराणां
प्रयासविनाशाय तदा पूर्णानृतं प्राशयितवतः पितुर्मा-
हात्म्यं प्रलपितुं समर्थान् प्रलपंतः खलु भविष्यत्तस्मिंश्च
जन्मन्यस्मद्रक्षकाः स्वामिनः । ३ । ७ । ५ । रक्षकं परमं
कृष्णं सुदर्शनोपकारकं मधुसूयंदिसुगन्धिमालं परिशु-
द्धमणिवर्णमस्मत्स्वामिनं प्रभाशालिज्योतिर्मनसि निवे-
शयन्ति ये त एवानादरमंतरा दासान् कृत्वाऽस्माञ्जन्म-
जन्मांतरेभ्यो रक्षेयुः । ३ । ७ । ६ । जन्मजन्मांत-
रेभ्यो रक्षित्वा दासान्नीत्वा गुणान्वर्द्धयित्वा स्वचरण-

पुगलस्याधः स्वीकुर्वतः पितुः प्राचीनान्प्रलपितुं सम-
र्थान् ये प्रलपन्ति त एव सामीचीन्यं प्राप्यास्मान्स-
र्वदोजीवयितारो विश्वसनीयाः । ३ । ७ । ७ । विश्व-
सनीयं भूमिं सृष्ट्वन्तं श्रीवक्षसमुपरि केषामपि ज्ञातुम-
शक्यं कुम्भीनरकस्था अपि स्तुवंति चेत्त एवास्माकं
नानाजन्मसु प्रत्यवकाशमस्मन्त्रन्तव्यकुलाः स्वयमेव
। ३ । ७ । ८ । कुलधारिणीर्जातयश्चत्तस्रोऽधोऽधो याव-
द्रिपि सामीचीन्यै रहिताश्चण्डालचण्डाला अपि
भवंतु दक्षिणधृतचक्रस्य स्वामिनो मणिवर्णस्य दासा
इत्यन्तर्मिलितानां दासानां दासा अस्मत्स्वामिनः । ३ ।
७ । ९ । पादव्याप्तं लोकं भुक्त्वा वटदले आहारवशं
कुर्वाणस्य सदृशेन केनापि शून्यस्य शिशुस्वभाववतोऽ-
स्मत्स्वामिन उपकारकस्य दासदासस्वदासदासस्व-
दासदासस्वदासदासा वयम् । ३ । ७ । १० । मूला-
भिवृद्धशत्रुनाशाय तदा पंचानां कृपां कृतवन्तं महा-
पुरुषं सुन्दरकुरुकापुरीशठकोपस्य संनिहिते कैकये पाद-
पूर्णं सदस्य एतद्वशकं तद्रक्तविषये समाप्तं सम्यगभ्य-
सितुं शक्ताश्च जन्मकर्तृत्वाभावः सिद्धयेत् । ३ । ७ । ११ ।

श्रीदिव्यमूरिचरणावेव शरणम् ।

तच्छोकशान्तिविधये हरिणा प्रसादा-
दाविष्कृतान्स्वगुणवेष्टितभोगशीलान् ।

आलोक्य वैष्णवजनान्मुनिरान्मनसा-

नाख्याय तानतिजर्ष्य च सप्तमं सः ॥ २७ ॥

स्फीता लोकातिभूम्ना पृथुचहुमुजया दिव्यमाल्याम्बुजा

सदृश्राकल्पकल्पया चिदशरसकृता रत्नार्णवमुद्ववत्या ।

मुक्तैरुत्तंसितांश्या स्थिरधृतरमया शामया नित्यसत्या

शौरैः कांत्या जितानां स्वबहुमतजनस्वामितामन्वयन्त ॥ ३० ॥

अष्टमं किरीटिन्दशकम् ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

किरीटिस्त्रिलोक्या नत्वा स्तूयमानगुणांघ्रे अगा-
धसमुद्रमथन पक्षिवाहनध्वज मन्वमर्णाडांतर्वर्त्युपरित-
नोत्कृष्टेति तिष्ठति मम चेतः । ३ । ८ । १ । मन एव
दीर्घनगरं कृत्वा स्थितवन्धम शरण दृढलंकाना-
यकप्रविषभूमिजिघृक्षया वामनीभूतवंचकेति वदति
सर्वदा मम वाक् । ३ । ८ । २ । वाचैव स्तोतुं कृपां
कुर्वदिविषन्नायक कालोद्यद्बालचंद्रकांतिप्रकाश्यवंश-
गृहेषु क्षीरनवनीते चौर्येण भुक्तवन् गोगोप मातरिति
परामृशतो मम हस्तौ । ३ । ८ । ३ । हस्ताभ्यां सम्यक्
प्रणम्य प्रणम्य त्वां सर्वदा क्षणकालमपि किंचिद्विच्छेदं
विना फणशालिसर्प आरुह्य शयानं परं त्वां यथार्थतया
द्रष्टुमाद्रियेते मम चक्षुषी । ३ । ८ । ४ । चक्षुभ्यां
द्रष्टुमागमिष्यतीत्याशया मृमिं स्वीकृतवतो वामनस्या-
रोहणहर्षेण भ्रमदलंकारशालिपक्षिपक्षशब्दं संभाव्य

निश्चयार्थं विचार्यते स्थित्वा मम श्रोत्रे । ३ । ८ ।
 ५ । श्रोत्राभ्यां सम्यक् त्वत्कीर्त्तिफलकाव्यानि काल-
 रागाणि मधुनि सम्यक् भुक्त्वा भूम्युपरि स्वर्णदीर्घ-
 चक्रवरं त्वामेव निरन्तरमाद्रियते मम प्राणः । ३ । ८ ।
 ६ । प्राणपूर्णासृतवद्दासवत्पक्षसुन्दरपक्षिन् तेजश्चक्र-
 पाणिनो हृदये व्याकुले बहुकालमाकुश्यापि द्रष्टुं न
 लभे त्वदलंकारम् । ३ । ८ । ७ । अलंकारतामरसन-
 यनेकांजननील स्थित्वा मत्प्राणं बाधमानशीलातीत-
 भविष्यद्वर्त्तमानकाल त्वां कदा द्रक्ष्यामि । ३ । ८ । ८ ।
 प्रतिगृह्णामि महाबले त्रीणि पदानि देहीत्युक्तवन्
 वंचकं कंसं वंचयित्वा बाणस्यांतर्बलविनाशायाद्विती-
 यसहस्रभुजच्छेदिन् पक्षिसक्त त्वां कदा पुनः प्राप्स्यामि
 । ३ । ८ । ९ । निविडमहाज्जुनमध्ये गतवन्नस्मन्महा-
 प्रभाव त्वच्चरणदर्शनाशोऽज्ञानं प्राप्य प्रयासेनाहं
 स्तोत्रमालां गृहीत्वा त्वामासित्वाऽऽसित्वा कियत्का-
 लमाकंदामि । ३ । ८ । १० । श्लाघनीयगुणं भूमिमा-
 कांतवंतं स्वामिनं सामीचीन्यशालिगुणसमीचीनकुरु-
 कापुरीशठकोपेनाक्ते बलवत्सहस्र एतदेकदशस्य विद्यो-
 तमानाकाशं यावंत आरोहेयुरुत्तया । ३ । ८ । ११ ।

श्रीदिव्यमूरिचरणांबु शरणम् ।

पठे वह्निर्नयनतो हरिमाप्नुमाशा

जाता मृतेत्य नदीयजनावलोकित्वा ।

उत्तमिता स्वकर्णेनपि कामयन्ती

शोकातिरेकजननी पुनरष्टमेऽभूत् ॥ ३८ ॥

चित्ताकृष्टिप्रवर्णैरभिलपनमुखैस्त्वर्श्यांछान्दुहानै-
 रातन्वनिर्दिष्टां श्रुतिहितमहितैरात्मनित्यादगाहः ।

विश्लेषाकांशकुट्टिस्मग्दगतिकर्दंतसाधुज्यसंगेः

कुर्वाणैर्वाल्लोक्यं मिलितगुणगणैर्निन्यदृश्यांगमाह ॥ ३९ ॥

नवममभिधाने विरोधदशकम् ।

—>>॥<<—

अभिधाने विरोधोऽस्या तथापि वदानि शृण्वन्तु
 मज्जिह्वायां भोग्यं काव्यमहं कस्मा अपि न प्रयच्छामि
 तेन्नातेना इति भ्रमरैरुदुष्यमाणश्रीविकटे मद्गजे मत्पि-
 तरि मत्स्यामिनि सति । ३ । ९ । १ । संतमेव मत्वा
 स्वमेकतया स्वैश्वर्यं सम्यक्तया बहुमन्यमानमेतन्मनुष्य-
 काव्यं गीत्वा किं तटाकपरिवृतकैदारपरिवृतकृष्णकुरं-
 गपुरे सत्यतयैव स्थितं मत्पितरं मत्पितृस्वामिनं विहाय
 । ३ । ९ । २ । विच्छेदेन किंचिच्छून्येषु बहुविधेष्वनेकेषु
 कल्पेषु वर्त्तितुं गंतुं मार्गं ददत्यस्मद्विपन्नायके तिष्ठति
 गत्वाऽतीवाधिकसमीचीनविस्तृतकाव्यैर्विद्वांसो नीचै-
 र्विचिन्त्यैकमनुष्यस्य गानं किं भवंत । ३ । ९ । ३ ।
 किं सिद्धेत् कतिदिवसपर्यंतं पर्याप्तो विद्वांसोऽग्न्यन्म-
 नुष्यान् गीत्वाऽऽर्जितो गज्ञानर्थो दीपिशालिमणिनि-

रीटदिविषयको गीतश्चेत् स्वात्मकमेव भावयित्वा
जन्माऽप्राप्तिं स्वीकुर्यात् । ३ । ९ । ४ । स्वीकार्यं फलं
नास्ति संकरविशोधनतुल्यमैश्वर्यमुदारं स्तुत्वा युष्मद्वा-
ग्मित्वं नाशयंतो विद्वांसः स्वीक्रियमाणो न्यूनतारहित-
मपेक्षितं सर्वं ददत्तमवग्रहितं मदुदारं मणिवर्णं काव्यं
गातुमागच्छत । ३ । ९ । ५ । आगच्छत विद्वांसो
युष्माकं शरीरं केशयित्वा इस्तकार्यं कृत्वा जीवतैत-
न्नित्यलोके श्रीमंत इदानीं न संत्यद्राक्ष्म युष्मन्मधुर-
काव्येन युष्माकं युष्माकमिष्टदेवतानां स्तोत्रं कृतं
चेद्रक्तकांतिमत्तेजःकिरीटं मल्लक्ष्मीनाथं प्राप्नुयात् ।
३ । ९ । ६ । अनुरूपैर्दार्यकीर्त्यवधिज्ञून्यमेकसहस्र-
नामानमुपकारकं विहायान्यमहं न शक्तो मेवसदृश-
हस्तो महापर्वतसदृशदृढभुज इति भूमावेकं तृणमतीवा-
र्द्राऽनृतानामभिधाने । ३ । ९ । ७ । वंशादधिकसदृश-
भुजशालिनीलावल्लभं शोधितमहागुणावधिज्ञून्यं गीत्वा
नीत्वा कायं विसृज्य तच्चरणगुगलस्याधः प्रवेष्टुमनुरा-
गवानहं मायामनुष्यान् किं वक्तुं शक्नोमि मद्वाचा ।
३ । ९ । ८ । वाचा मानुषं गातुमागतः कविर्न भवामि
शोधनशालिगुणपद्मोदारश्चक्रस्वामी ममैव सन् छाया-
शाल्यैहिकं साधयित्वा दिविषदेशं च त्वं पश्येत्पुष्पा-
पदमपि प्रयच्छेत्स्थित्वास्थित्वा । ३ । ९ । ९ । स्थित्वा

स्थित्वा बहुकालमाऽऽयासयदिदं शरीरं विहाय गत्वा
गत्वा गत्वा वा दृष्ट्वा जन्मनिर्वर्त्तयेदिति विचार्योपगम्यो-
पगम्य लोकत्रयकविभूतस्य मम सदा सदा इतः पर-
मऽन्यस्य कस्य चित्काव्यमनुरूपं किम् । ३ । ९ । १० ।
अनुरूपमहागुणस्य दिविषदीशस्य कृष्णस्यानुरूपम-
हागुणोदारकुरुकापुरीशठकोपेनोक्तेऽनुरूपमहागुणे सहस्र
एतदेकं दशकमनुरूपमहागुणं वक्तुं शक्तानां नास्ति
जन्म । ३ । ९ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

अन्यस्तत्रेन विषयानधिगन्तुमिच्छू-
नालोक्य विस्मृतनिजव्यसनां दयालुः ।
तस्माद्विवार्य मनुजान्विफलस्तु शौर-
रन्ध्रं नर्हकरणं ममैव स्वमाख्यत ॥ २९ ॥

रम्यस्थानादिवांगादभितविभवतस्तत्पथप्रापकत्वा-
त्सम्यक्सायुज्यदानादनवधितरणात्मवर्द्धयित्वाचिह्नात् ।
प्रख्याताख्यासहस्रैरवतरणसंभक्तिमुत्तयाभिमुख्या-
धैलोक्योत्पादनाच्च स्तुतिविषयतनुं व्याहरन्निन्दितान्यः ॥ ३० ॥

दशमं जन्मानि बहूनि दशकम् ।

जन्मानि बहूनि बहूनि कृत्वा बहिर्भूत्वा शंखेन
चक्रं चापं प्रकाशवन्मुशलं प्रकाशवत्खड्गं गदा धृत्वा

पक्षिणं संचार्य लोके काठिन्यवतां राक्षसानामसुराणां
नाशाय बुद्धं कृतवतः सामीचीन्ययुक्तस्य गुणान्
क्वंचु प्राप्तवानहं केनापि न्यूनताशून्यः । ३ । १० । १ ।
न्यूनतागहितविशालसमुद्रे तेजोवति सर्प आरुह्य
स्वसुंदररक्ततामग्नेत्राभ्यां निद्राण इवैकं योग्यं कृत-
वतो दीप्तिमन्मणिवर्णस्य कृष्णस्य रक्तालंकारनासिकं
पतनं संचार्यासुरांश्छिन्नवतः स्वामिनः पूर्णगुणान्
स्तुत्वा गीत्वा नर्तित्वाहं केनापि प्रतिबंधकेन शून्यः ।
३ । १० । २ । प्रतिरोधशून्यबहुभोगमेकमद्वितीयनायकं
त्रिलोक्यनुरूपं खण्डमद्धृतं समीचीनक्षीरं फलमिश्रु तं
मकन्दयुक्तविकस्वरशीतलसुंदरतुलसीकिरीटं नत्वा
तद्विषये प्रपदनानंतरमल्पेनाप्यहं मन्मनसि दुःखितो
नास्मि । ३ । १० । ३ । दुःखं विना वाणं रक्षिष्याम
इति तदा बलेन सहागत्याभिसुखीभूतं त्रिपुरघ्नं पुत्रं
पुनर्गमि च बुद्धे पराजितं युद्धयमानपक्षं पक्षिणं संचारि-
तवंतं मायिनं गोपं स्वर्णचक्रं हरिमच्युतमाश्रित्याहमी-
पदपि दुःखितो नास्मि । ३ । १० । ४ । क्लेशमंतरेणैवै-
कदिने एकमये सर्वाल्लोकानतीत्य व्याप्तकीर्त्तौ पार्थ
वेदिके च सहागेदतोद्दरस्थं प्रवर्त्य प्रभावतेजोरूपतया
स्थितं स्वयं ज्योतिषि वेदिकपुत्राञ्छरीरेण सहाऽऽ-
नीय दत्तवन्तमाश्रित्य केनापि दुःखेन रहितो

स्मि । ३ । १० । ५ । दुःखरहिते प्रभावतेजसि स्वीय-
ज्योतिषि स्थितप्रकारेणावस्थित एव दुःखे क्लिश्यमा-
नानां मनुष्याणां जन्मस्वाविर्भूय चक्षुर्विषयमागत्य
दुःखानि कृत्वा स्वदेवस्थितिं लोकेषु प्रवेशं प्रतिष्ठापयतः
स्वामिनो दुःखरहितगुणस्य कृष्णस्य मायिनः गुणा-
ननुभूतवानहमेकेनापि दुःखेन रहितोस्मि । ३ । १० ।
६ । दुःखं सुखं भवत्कृतकर्म भूत्वा लोका भूत्वा
सुखशून्यकरनरका भूत्वा भोग्यसमीचीनाकाशस्वर्गा
भूत्वा स्थिरबद्धात्मानो भूत्वा बहुबहुमायामोहैरानंदाव-
हैस्तल्लीलाशालिनं प्राप्तवान् केनापि दुःखेन न युक्तो-
स्मि । ३ । १० । ७ । दुःखरहितानंदावधिशून्यं सर्वत्र
सौंदर्यपूर्णव्याप्तकांतिं कमलकुसुमांगनाभोगव्यामोहभूतं
स्थितं स्वामिनमवधिशून्यज्ञानं ज्ञानं तदेवादाय सर्वक-
र्माणि कुर्वन्तमवधिशून्यमायं कृष्णं पादमाश्रित्याहमेके-
नापि दुःखेन विशिष्टो नास्मि । ३ । १० । ८ । दुःख-
शून्यज्ञानप्रभावतेजोमूर्तिं तुलसीमालायुक्तं स्वामिन-
मतिशयितबहुमायाभिर्विकृतं कुर्वन्तमभिमतं रूपं धृत्वा
नम्रोपकारकेण सहाजप्रभृतीन्सर्वान्सर्वाणि च स्वांतरयि-
शेषेणानुरूपं निगम्य शक्तं प्राप्तः केनापि शिथिलो
नास्मि । ३ । १० । ९ । शैथिल्यमंतरेण सर्वदा
सर्वत्र व्याप्ताद्विनीयकाग्नज्ञानमेकं भूत्वा परिच्छिन्नप-

चेन्द्रियाविदितप्रकारेण रूपतया स्थितं ॥ १० ॥
मीश्वरं मूर्तिमंतं भूतानि पंचोभयतेजोभिवृद्धप्रभमायिनं
कृष्णं चरणयोराश्रित्याहं सर्वदाऽनर्थशून्योस्मि । ३ ।
१० । १० । नाशरहितसिद्धगुणं केशवं कुरुकापुरीशठ-
कोपेनोक्ते गाथाद्वितीयसहस्र एतदेकं दशकमभ्यास-
यितुं समर्थानां सजनपदेषु नगरेषु सम्यक्पश्यत्सु
समीचीनयात्रां कारयित्वा पदं लभयित्वा स्वत्रिलोक्या
दद्यादेकनायकत्वम् । ३ । १० । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम्

भूयोवर्तार्यं भुवि दिव्यवपुस्स्यकीर्यं

प्रपद्यन्तमग्निलोचं गुणाननंतम् ।

स्तुत्या मुनिस्त्वचरितार्यतया न किंचि-

दुष्यं ममन्यतितरां दशमे तुतोष ॥ ३० ॥

मादुर्भाषानुनाशपरिजनविषयास्पावनालंकियत्वा-

जैवव्यापारयोगादघटितघटनादेव भावप्रसिद्धः ।

आश्रयक्रीडनवाचस्परासिजनिलयानन्दनाच्छन्दवृत्त-

रिभयव्यक्तिमत्त्वादप्रशमनतनुं केशवं व्याजहार ॥ ३३ ॥

एवं मीन्द्र्यभूसा ननुविदितजगत्कृत्यसोभाग्ययोगा-

न्येच्छामेव्याकृतिव्याघ्रिखिलतनुतयान्माददानार्हकान्त्या ।

लभ्यानां वैभवाद्वाचस्परासिजनिलयानन्दनाच्छन्दवृत्त-

स्तुत्यानामभयान्माददानार्हकान्त्या ॥ ३४ ॥

इति श्रीसहस्रगीतौ तृतीयशतकं समाप्तम् ।

अथ चतुर्थ शतके

प्रथममेकनायका दशकम् ।

—>>><<<—

एकनायकाश्चिरकालं लोकान् स्वार्धीनतया निय-
मयितारो नीलश्वदष्टचरणा विशीर्णभांडा महालोक-
समक्षमस्मिञ्जन्मनि भिक्षां स्वयं गृह्णन्ति श्रीमन्ना-
रायणचरणावविलंबेन चिन्तित्वोजीवत । ४ । १ । १ ।
उज्जीवत करानानीयेति लोकानां नियमयितारोऽस्मि-
न्नेव जन्मनि स्वमधुररसस्वीरऽन्येषु स्वीकुर्वाणेषु
स्वयं त्यक्त्वा क्रूरविद्योतमानकान्त्यातपवने गत्वा
बाधां प्राप्नुयुः रक्तकांतिमत्किरीटं श्रीमन्नारायणं शीघ्रं
चरणयोराश्रयत । ४ । १ । २ । चरणाश्रितशिरस्सु
राजसु स्वयं सेवमानेष्वशनिनिर्वातसदृशसुरजेषु
प्रांगणभूमौ जृम्भमाणेषु स्थिताः रजोमिश्रधूलयो गच्छन्ति
तस्माज्झटिति परिमलवत्तलसीककिरीटस्य कृष्णस्य
चरणौ स्मरत । ४ । १ । ३ । चिताप्रसंगे समुद्रपुलिन-
सुक्ष्मनिकताभ्यो बहवः संघशो युगान्येतांल्लोकान्
पालयित्वा व्यतीता गृहप्रदेशपार्श्वविशेषं विनाश-
मन्तरेण किंचिन्न पश्यामस्तालचरणमत्तेभर्हिमुकस्थ
पादावाश्रयत । ४ । १ । ४ । आलपत श्रीदयामिति
सुंदरशीतलविशालकुसुमशयनं साभगणमृदुकेशिनीनां

सुखसंश्लेषामृतभुजः पटाऽग्रतो लम्बमाने बहुस्त्रीषु
स्वयमविक्षिपेतीषु सचरेयुर्मणिवद्भासमानविग्रहस्या-
स्मन्मायिनो नामोच्चार्योन्नीवत । ४ । १ । ५ ।
सुखजीविनस्सुखजीवने महावपे बुद्बुदवन्नष्टे नष्टे अघो
गता इत्येतदन्तरेण तदाप्रभृत्येतत्पर्यंतं सुखजीविनः
सुखिन एव तिष्ठन्ति इति नास्ति स्थैर्यलिप्साया-
मगावविशालसमुद्रशयनस्वामिदासा भवत । ४ । १ ।
६ । अनुरूपमधुरसैस्तैः षड्विधं भुक्त्वा तृप्त्यनंतरं
परिशुद्धमृदालापासु मुग्धांगनासु प्रार्थयमानासु पुन-
रपि भुक्तवन्तः प्रयच्छत ममेकं कवलमिति स्वलंति
तस्मादनुभवत तुलसीयुक्तकिरीटादिसुन्दरज्योतिषो
गुणान् । ४ । १ । ७ । गुणशालिनः पूर्णयशसो राज-
न्या औदार्यस्वभावभूषा स्थित्वा सौलभ्येन लोकं
स्वाधीनं कुर्वतोपि तत्र तच्छून्या गुणवद्भोगेऽनुप्रविष्टा
अपि भ्रष्टा भवन्ति न्युतिर्नास्ति फणशालिभुजगशय-
नस्य श्रीनामप्रवणा भवत । ४ । १ । ८ । क्रमाग-
तानि नानाभरणानि वासनया सह च्छित्वा पंचेन्द्रि-
याणि जित्वा वननिविष्टकायं त्यक्तवन्तोपि तदा
तच्छून्याः कुलनित्याश्रितभोग्यम्बुर्गं प्राप्यापि निव-
र्त्तन् निवृत्तिर्नास्ति ध्वजस्थितपतंगस्य स्वामिन-
श्रवणावुपगच्छतः । ४ । १ । ९ । संकुचितमत्यंतं

ज्ञानेन दृष्ट्वा सर्वं त्यक्तवतः संकोचो मोक्ष इति
ज्ञानिनोपि तत्फलं नास्ति चेदरूपस्मरणमेकः पाशो
भवेत् पुनश्च मोक्षो नास्ति देयशून्यमाश्रमाश्रित्य
त्यागाकरणे मोक्षस्तदेव । ४ । १ । १० । तदेवोन्नी-
वनोपाय इति कृष्णचरणयोरुपर्यपचीयमानपुष्पोद्याना-
वृतकुरुकापुरीशठकोपेनान्तरंगकैर्कर्यतया कृतेलंकाऽ-
स्युक्ते सहस्रे कल्याणगुणमिलितगानमेतदशकं स्वा-
लित्यमन्तरेणाभ्यस्यन्तोऽगाधदुःखनिवृत्त्योन्नीवनस्वभा-
वास्तिष्ठेयुः । ४ । १ । ११ ॥

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

आद्ये चतुर्थशतके दशके शठारिः

सुष्ठुस्तथा परहितं दयया विवृण्वत् ।

राज्यस्वरात्मपरिभोगचलात्यभावो

सम्पदप्रसाध्य हरिमेव पुमर्चमाह ॥ ३१ ॥

श्रीमन्नारायणः स्वाम्यनुगुणमकुटो वीरधामाह्वयौल-

दुर्दान्तरातिहन्ताऽतनियततनुः कल्पपाथोऽधितल्पः ।

विश्वाद्यज्यातिर्विधरफणिशयनो वेदरूपवकेतु-

निर्भूताशंपदोषः प्रभुरथ फथितः सुस्थिरैश्वर्यमोमा ॥ ३२ ॥

द्वितीयं वालो भूत्वा दशकम् ।

वालो भूत्वा सप्तलोकान्भुक्त्वा यन्नं विना वटपत्रेऽन्नं
वशं कुर्वतः स्वामिनश्चरणयुगलोपरि समर्पितशीतलसु-

न्दरतुलसीत्येव व्यामुह्यति प्रवलपापाया मुग्धवल्ली । १ ।
 २ । १ । वल्लीमदशसूक्ष्ममध्याभिर्गोपीभिः सहामवांदिं
 कृत्वागने वंधं कृतवनः समीचीनचरणोपर्यलंकारसुगं-
 धतुलसीत्येव वदति हंत व्यातपापायाः सालभंजिका
 । १ । २ । २ । छंदोयुक्तवेदसमीचीनमाला नाना आदाय
 देवानां महामुनीनां च स्तुत्यतया स्थितस्य रक्तचरण-
 योरुपर्यलंकाररक्तस्वर्णतुलसीत्येवाक्रोशति हा प्रवल-
 पापिष्टाया मम माला । १ । २ । ३ । ऋजीपशून्यो-
 दागुणानवलंब्य समयिभिर्भेदानुक्ता प्रलप्यमानस्यो-
 पकारकस्य परस्य चरणयोरलंकारभूतविकसितस्वर्ण-
 तुलसीत्येवार्चते हंत प्रातपत्पाया मम विशालस्कंधाः ।
 १ । २ । ४ । भुजशाल्यनुरूपनीलार्थं वृषभान्सता-
 ल्गिनवनो वलवनो गोपालस्य कुम्भनर्तकस्य चरण-
 युगलालंकारशीतलसुंदरतुलसीत्येव प्रतिदिनं शिथि-
 लीभवति हा मम पुत्री । १ । २ । ५ । सुयुत्तममहाभूमि-
 देव्यर्थे वगदो भूत्वाऽऽदिसुकाले विस्तृतस्थलमुद्धृतव-
 नश्चरणयोरलंकारो विकसन्स्वर्णतुलसीत्येवाध्ययन्त्या-
 मोहं प्राप्ता मम मुग्धा । १ । २ । ६ । नित्ययुवति-
 सुंदरकमलस्थश्रीदेवी विशालमालावद्भ्रमि स्थापित-
 वनचरणयोश्च श्विनविकसन्शीतलसुंदरतुलसीकुसुमार्थमे-
 वं व्यामुह्यति हंतोच्चलललाटा मम मुग्धलता । १ ।

२ । ७ । लतासदृशसीतानिमित्तं लंकानगरे वाणानलं
 प्रवेशितवतश्चरणयुगलस्यालंकारभूतसुपरिमलविकसि-
 तशीतलसुंदरतुलसीकुसुम एवमप्यमाशां करोत्यहमस्य
 किं कुर्यां पूतिमत्यः । १ । २ । ८ । पूर्णा गूयमप्येका
 कन्यां प्रसूयावर्द्धयत किं वदामि मत्प्रसूतां मुग्धां शंस
 इति वदति चक्रमिति वदति तुलसीति वदति एवं
 प्रकारेण वदति नक्तं दिवं किं कुर्याम् । १ । २ । ९ ।
 किं कुर्यां मम मुग्धकन्या मम भुद्री मम वचसि न
 मम वशेपि न भवति पूर्णाः दीप्तिकार्याभरणवक्षसः
 कृष्णस्य चरणतुलसी सुवर्णकृताभरणमृदुकुचयोरिति
 कुशीभवति । १ । २ । १० ॥ आर्त्तिकराऽऽधिनिवर्त्त-
 कास्मत्कृष्णचरणयोरऽधिककीर्त्तिमदुदारकुरुकापुरी-
 शठकोपेनोक्ते ह्लाध्यगुणवत्सहस्र एतदशकमधीयाना
 अधिककीर्त्तिमद्विवाकसां भवन्ति समीचीनमालायाम-
 न्विताः । १ । २ । ११ ॥ श्रीदिव्यसृष्टिचण्णादेव शरणम् ।

तं परुषार्थमितरार्थरुचेर्निवृत्त्या

सांद्रस्पृहासमयदेशविद्वग्ं च ।

ईप्सुश्च तदनयापिभुया द्वितीयं

स्त्रीभावनो समधिगम्य मुनिर्ममोद ॥ ३२ ॥

सैत्यात्मौगंध्यभुक्ता रुचिरचिन्मया पोषणादाभिरुप्या

त्सुंदभांतुप्यसंगान्महिततुलमिकाभार्या शंसन्त

चकार्यशस्य योगाहटदलभयनादहंयोगायापदानः

सपत्रानेकयोग्यात्रिगविशदमितं कृतं नि ॥ ३३ ॥

तृतीयं विम्बाधरदशकम् ।

विम्बाधरायै वृषभाणां ककुदोऽशिथिलयः प्राकारव-
 ल्लंकानायको यथा नश्येत्तथा चायमनामयः कुलीनस-
 द्भजदंतं वभंजित्य पुष्पाविनाभूतं लं समर्प्य समये
 नाश्रितवानहं तथापि त्वत्पुष्पाविनाभूतविग्रहस्य
 लेपनाहं चंदनं मन्मन एव । ४ । ३ । १ । लेपनाहं
 चंदनं मन्मन एव धारणार्हमाला मम वाक्कृता मालैव
 दीर्घपीतांबरमपि सैव तेजोमयश्रीमदाभरणं च ममांज-
 लीकरणमेवेशस्य पृथिवीं निगीर्योद्गीर्णवतो मत्पितुरे-
 कमूर्तेः । ४ । ३ । २ । एकमूर्तिर्द्विमूर्तिस्त्रिमूर्तिर्वहुमू-
 र्तिर्भूत्वा पंच भूतानि भूत्वा द्वे तेजसी भूत्वा सूक्ष्मो भूत्वा
 नागमारुह्य मध्ये समुद्रे निद्राण नाशयण तव विग्रहस्य
 सर्वमदन्तः संपाद्यात्मदुःखमपनीतवान् । ४ । ३ । ३ ।
 हिंसनं विचार्य मुखे स्तनं दत्तवत्या वंचकपिशाच्याः
 प्राणं संहतवन् गोपमायिन् वामन माधव पुष्पशीतलमा-
 लामादाय त्वां समये न सेवित्वांस्तथापि तव पुष्पशी-
 तलमालावद्दीर्घकिरीटस्य धार्या माला मम प्राण एव ।
 ४ । ३ । ४ । माला मम प्राणः स्नेहः कनकज्योतिः
 किरीटाद्यसंख्यबहुविधाभरणान्यनुरूपवस्त्रमपि स एवो-
 पसर्पन्त्रिलोक्येव्यमाना कीर्तिश्च स एव कृष्णस्य

मदुपकारकस्य मत्स्वामिनः कालचक्रवतः । ४ । ३ । ५ ।
 कालचक्रेण साकं शुभ्रं शंखं हस्ते धृतवानऽसि भूमिं
 सर्वां निगीर्योद्गीर्णवन् नारायणेत्येवमाक्रंदनं कृत्वा-
 हमाह्वयामि चेदपि किञ्चित्प्रसंगेनापि नागच्छसि चेदपि
 भूषणं भवेतां मन्मस्तकस्य त्वत्कमलसदृशशब्दायमा-
 नचरणौ । ४ । ३ । ६ । शब्दायमानचरणौ प्रसार्य
 रसामाक्रांतवन्सुंदरवामन शब्दायमानचरणयोरंजलिं व-
 धंतो यथा प्राप्नुयुस्तथा स्थितमायिन् परिमलशालि-
 पुष्पं पयश्चादाय स्तोतुं न शक्नोमि तथापि त्वज्जल्प-
 योग्यजोतिःश्रीरूपं मत्प्राणोपरिवर्त्ति । ४ । ३ । ७ ।
 मत्प्राणस्योपरि भवन्नतिशयितसप्तलोक्यां निविडः
 सर्वोपि भूत्वा स्थितज्योतिर्मथज्ञानमूर्ते तव ममात्मा
 मम तवात्मा एतत्प्रकार एव स्थितः किं वक्तुं शक्नोमि ।
 ४ । ३ । ८ । वक्तुं समर्थो नास्मि त्वन्निरवधिककीर्ति-
 प्रवाहस्य पारप्रदेशं कदा प्राप्नुयाम्यहं प्रेमव्यामोहमारुढो
 दोषशून्यपरात्परानृतशून्यं परं ज्योतिरुद्गुण्य समीचीने-
 षूपरितनपुरुषेषु स्तुवत्स्वहमप्यस्तोषम् । ४ । ३ । ९ ।
 मयि च स्तुवति सप्तसु लोकेषु सर्वेषु च स्तुवत्सु
 पुनश्च स्वयमपि स्तुवति स्वस्य स्तुतां क्रियमाणायां
 क समाप्तिर्मधुक्षीरेक्ष्वसृतरूपेण रस्ये सत्यहमपि
 मदुपकारकं स्तुतवानहमुज्जीवितुम् । ४ । ३ । १० ।

उज्जीवनोपायस्यान्यस्याभावमध्यवस्य कृष्णदीप्तचर-
णयो रक्ततामरसवत्केदारवदक्षिणसुन्दरकुरुकापुरीशठको-
पस्यानृतशून्यगीतिसहस्र एतदशकमभ्यस्तवंतो भूमौ
सुन्धिरं वेलक्षण्येन स्थिता व्योमापि नियमयेयुर्भूम्याः
२।३।११।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

प्रीतः परं हरिरमुष्य तथा स्वभावा-

दन्तन्मनोवचनदेहकृतक्रियाभिः ।

स्रक्चन्दनप्रमुखसर्वाविधस्वभोगे-

स्वच्छिष्टवानिदमुवाच मुनिस्तृतीये ॥ ३३ ॥

चतोगन्धानुलेपः स्तुतिवचनकृतस्रक्पटौजल्युपात्ता-

लंकारः प्राणवासी कलितवरशिराभूषणध्वजनेन ।

शोभा सत्पादपीडस्वतनुसदनतामात्मरूपे वितन्व-

न्नन्योन्यात्मन्वयोगात्मभुरगणि मिथः छिष्टभावोय तेन ॥ ३७ ॥

चतुर्थं भूमिं स्थित्वा दशकम् ।

भूमिं स्थित्वाऽऽलोड्य वामनस्य भूमिरियमिति
वदति दिवं प्रणम्य तस्य नित्यवासस्थानं वैकुण्ठ इति
हस्तेन दर्शयति नेत्राभ्यां जलं प्रन्नाभ्य स्थित्वा समुद्र-
वर्णेन वदति मातर्मम पुत्रीमधिकव्यामोहां कृतवतः
किं कुर्यां धृतवलयाः । ४।४।१। धृतवलयां हस्तौ

संयोज्योपकारक शय्यासमुद्र इति वदति रक्ताद्वितीय-
सूर्यं प्रदर्श्य श्रीधरमूर्तिरियमिति वदति शिथिलीभवति
नेत्रजले स्रवति स्थित्वा नागायणेति वदति अंघ्रि महेवरू-
पमृगशावया क्रियमाणमेकं न जानामि ४।४।२। जानती
रक्ताग्निमालिङ्ग्याऽच्युत इति वदति शरीरे न दह्यते
बलमानशीतलवायुमालिङ्ग्य मम गोविंद इति वदति
परिमलशालितुलसीकुसुमवासितया पापिष्ठया मया
प्रसूतया निविडवलयाग्रहस्तया हरिणशावया क्रियमाणं
मम नेत्रयोरेकमेव किम् । ४।४।३। पूर्णचंद्रं प्रदर्श्य
दीप्तिमन्मणिवर्णं इति वदति स्थितं पर्वतमवलोक्य
दीर्घेश्वरागच्छेत्याह्वयति सम्यग्वर्षति मेघे दृष्टे नारा-
यण आगत इति नृत्यति एवमुक्तानेतादृशान्व्यामोहान-
करोन्मम मृदयाः । ४।४।४। सुकुमारमहावत्सा-
न्स्पृष्ट्वा गोविंदचारिता एत इति वदति गच्छतो बाल-
नागस्य पृष्ठतो गत्वा तस्य शयनमिदमिति वदति किं
भवेत्किमपि न जानामि दुःशककर्मवत्था प्रसूतां
मृदुलतां मायिना मोहयित्वा क्रियमाणं नाटनम् । ४।
४।५। नरा कुम्भं धृत्वा नृत्यन्ति चेद्गोविंदो भवे-
दिति धावति अतिशयितवज्जुनादे श्रुते मायीति वदति
गोपीनां नवनीते दृष्टे तेन भक्षितं नवनीतमिति वदति
पिशाचिन्तनं भुक्तवति मत्तनया लताप्राप्त उन्मादः । ४।

४ । ६ । आहूतोन्मादेन सर्वे लोकाः कृष्णस्य सृष्टि-
रिति वदति भस्मन्यार्जवेन धृते दृष्टे सर्वस्वामिदांसा
इति धावति सुगंधितुलसीकुसुमे दृष्टे नागयणमाले-
यमिति वदति ज्ञानदशायामज्ञानदशायां मोक्षयन्नेयं
लक्ष्मीः । ४ । ७ । ७ । श्रीमतो राज्ञः पश्यति
चेच्छ्रूयः पतिमपश्यमिति वदति आकारवद्गर्णा-
न्पश्यति चेत्त्रिविक्रमः इति नृत्यति पेशीवद्देवा-
लयाः सर्वे समुद्रवर्णस्यालया एवेति वदति भये मोहे
च न विरमति कृष्णचरणावाद्रियते । ४ । ८ । ८ ।
आहत्य भगवतः पश्यति चेद्विस्तृतभूमिं भक्षितवाने-
वेति वदति नीलमहामेघान्पश्यति चेत्कृष्ण एवेत्यु-
ड्डीयते महादर्शनीयगोसमूहं पश्यति चेदुपकारकोऽ-
स्तीत्यनुगच्छति दुर्लभां पुत्रीं मायी जल्पयति व्या-
मोहयति । ४ । ९ । ९ । मुह्यति परित आदरेणाव-
लोक्य दूर एवेति दीर्घावलोकनं करोति स्विद्यति वर्षे
नेत्रयोः प्रवहति घोरं निःश्वसिति शरीरे पङ्कशा भवति
पुनश्च कृष्ण इति वदति स्वामिन्नायाहीत्याह्वयति
मोहाधिकप्रेमवत्या मम सुधायाः प्रवलपापाहं किं
कुर्याम् । ४ । १० । १० । प्रवलपापनिवर्त्तकं कृष्ण-
मुद्गरकुरुकापुरीशठकोपेन वाक्क्रिययोक्ते गाथासहस्र
एतदशकं सत्कृत्यमित्यभ्यस्यंत आनन्दवद्वेकुण्ठं प्राप्या-

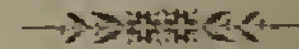
नादिपापे निवृत्ते सर्वेषु सेवित्वा वर्द्धमानेषु वैलक्षण्ये-
न तिष्ठेयुः । ४ । ११ । ११ ॥

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

तेन ग्रहर्षमतिमात्रभवं स्वकीयं
सात्त्यं विधातुमथ दूरगते मुकुन्दे ।
संचन्निनश्च सदृशांश्च विलोक्य शौरि-
भ्रातृभ्यस्तमेव मुनिरात्तिमगाच्चतुर्थं ॥ ३४ ॥

भूम्याद्येस्सागराद्येज्ज्वलनशशिमुखैर्वस्तुभिर्वासपर्वै-
र्नृत्यद्भिः स्वैश्च लोकादिभिरथ पृथिवीतिद्विरान्मोयदासेः ।
सौलभ्यैश्चर्यवर्गैरपि च गुणगणैर्वासुदेवो विगोम
स्थायैस्तुल्यैश्च भक्तान्वययति मधुहृत्यन्नवीत्यारिमृतुः ॥ ३५ ॥

पञ्चमं वैलक्षण्येन स्थित्वा दशकम् ।

वैलक्षण्येन स्थित्वा सप्तसु लोकेष्वद्वितीयाज्ञाप्रवर्त्तनो-
पयोगिनाशरहितश्रियं क्षमाधिकं नियमयंत स्वामिनं
कूराश्वं विदारितवंतं मंगलमित्यवहस्ताभ्यां परिपूर्णं
प्रणम्य सुक्तिमालाः समर्पयितुं भाग्यं कृतवन इतः पं-
का न्यूनता सप्तजन्मसु । ४ । १२ । १२ । अंजननयनपु-
ष्पवासिन्याधिष्ठितवक्षस्कं रक्तसुन्दरविशालनयनं दिवि-
पन्नायकं पूर्णवाक्स्वरमालाभिः स्तुत्वानुमंवाहं
प्रातवान् उग्रदुरितानि सर्वाणि विशालभूमौ यथा

निवर्त्तयेत् । ४ । ५ । २ । अनवधिकानन्दपरमावधौ
स्थितमस्मदच्युतमनवधिकथियं कुसुमनयनं दिवि-
षन्निर्वाहकमनवधिककाले स्वरमालाभिः स्तुत्वा
संश्लेषं प्राप्तोऽनवधिकानन्दपरमावधौ स्थितोहमाश्रि-
त्यैव । ४ । ५ । ३ । आश्रित्य स्थित्वा सेवमानानां
पापनिवृत्तये संश्लिष्यन्तमुपकारिणं पक्षसुन्दरविहंगम-
स्वामिनं बलवच्चक्रस्वामिनं वाक्प्रवृत्त्या स्वरमालाभिः
स्तुत्वाऽऽश्रयितुं प्राप्तवान्प्राणो मत्प्राणमहं न जा-
नामि कृतवान्यत्प्रकारम् । ४ । ५ । ४ । सहनयो-
न्यान् समीचीनप्रकारान् प्रदर्शयन्तं स्वामिनममराणा-
मृषभं सर्वपदार्थान् विस्तारितवन्तं मत्स्वामिनं वाङ्-
माला निर्माय स्तुत्वा सदानन्दं प्राप्तो वायोऽग्रे वेगेन
पापदुःखानि भर्माभवेयुर्यथा । ४ । ५ । ५ । श्याम-
लविग्रहोपर्यजनचूर्णेनारुपमेवानुलिप्तमहासुन्दरविशाल-
नयनं दिविपत्स्वामिनमुचितवाग्भिः स्वरमालाभिः
स्तुत्वाऽऽनुभवं प्राप्तस्य दुर्लभमस्ति किम्ममाद्यप्रभृतीतः
पुं सर्वदा । ४ । ५ । ६ । सदैकतया स्थितैः समैर-
धिकैश्च स्वम्बस्य अन्यतया स्थितं सर्वलोकस्वामिनं
पर्वतेनैकेन वर्षं निवारितवन्तमुपकारकं वाङ्मालाः
सम्यक् वाग्यितुं विधिं प्राप्तास्मः क्व न्यूनतास्माकम् ।
४ । ५ । ७ । अस्माकं पुष्पोपरि पूर्णायाश्च स्नेहिनं

भूमिस्थानां दिव्योक्त्या च स्वामिनं शीतलकमलधि-
यमाणपादं स्वामिनं वाचकमाला वक्तुं प्रकारं निर्वोदं
शक्तानामितः परं को वा सदृशो विस्तृताकाशः । ४ ।
५ । ८ आकाशे आकाशांतरूपारितनेषु भूमौ भूमरश्चः
स्थानेष्वप्यसु दिक्षु विच्छेदमन्तरा स्थितं नम्रशंखविशा-
लकरं कुम्भनर्तकमाकाशनायकं कवयितुं समर्थम्यतः
परं सदृशोस्ति किम् । ४ । ५ । ९ । निर्गीयोद्गीर्घं कान्त्वा
चोद्धृत्य शयित्वा स्थित्वा परिगृहीतालंकारेण बेलझ-
प्येनोपविश्य संश्लेषं कृत्वा दृष्टप्रकारेण स्वस्यैव लोका
इति वक्तुं योग्यतया स्थितमुदारद्राविडं कर्तुं कृतवान्
दासानामानन्दमेवम् । ४ । ५ । १० । वर्षाविनाभूतशीत-
लसुन्दरपर्वतवैकटस्वामिनं वार्यविनाभूतविकसत्पुष्पो-
द्यानपरिवृतकुरुकापुरीकारिमरशठकोपोक्तसदृश एत
दशकेन परिमलाविनाभूतपुष्पे तिष्ठन्ति पापानि निव-
र्त्तयेत् । ४ । ५ । ११ ॥ श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

आनन्दनिर्भरमदीनविभूतिद्युतं

वैकुण्ठनाथमय वीर्य मुनिस्तुवन्सः ।

नान्यस्समोस्ति मम नाप्यनवाप्य मध्ये-

त्पानन्दपूरमधिपञ्चमनागसाद ॥ ३५ ॥

आपन्नानन्यवन्धौ सरसिजनिलयावलम्बे सान्द्रमोदं

भक्तायध्वंसशीलं तदुचितसमपाशासदानप्रवीणं ।

कर्षणालेषशाभे समधिफरहिते तोपके सर्वपुणं

कृष्णस्तुत्यादिभाजां शठरिपुरवदहन्यतां निन्दितान्यः ॥ ३६ ॥

षष्ठं निवर्त्तकान्वयदशकम् ।

निवर्त्तकान्वयमितः परं क मृगयेमहि मातरो
 निरूपणेनानया कांतिमल्लाट्या प्राप्तः समीचीन-
 रोगोयं निरचितुम युद्धोपकरणं स्वयं कृत्वा तदा
 पंचजापयति मायायुद्धे रथसारथावस्या मनः क्षुभितं
 मुह्यति । ४ । ६ । १ । भ्रमंति किलैतद्भोग इदमतीव
 महादेवते संगतिं विना युष्माभिर्देवाविष्टाभिर्नृत्यत्क्षुद्र-
 देवते नेदं मोहं विना शंखश्चक्रमित्यस्यां शृण्वंत्यो यूयं
 वक्तुं शक्नुवन्ति चेत्सम्यगेव गृहं प्राप्नुयादिदं पश्यत ।
 ४ । ६ । २ । इदं पश्यत मातर एतच्छाकुनिकवचो-
 बलंय यूयं यत्किंचित्कृत्वा तत्रैकं मद्यं मांसं च न
 कल्पयत मधुपूर्णतुलसीककिरीटस्य मायिन उपका-
 रकस्य चरणयोर्मंगलाशासने कृते तदेवानया प्राप्तस्य
 रोगस्य दुर्लभमौषधं भवेत् । ४ । ६ । ३ । औषधं
 भवेदिति तत्रैकमायिप्रलपनशीलाया वचोबलंय युष्मा-
 भिर्नीलादनस्यान्वरक्तोदनस्य खले कल्पनेन किं
 प्रयोजनमेककाल एव लोकान्सप्त च निगीयोद्गी-
 र्णवतो महादेवतस्य नाम वक्तुं समर्थाश्चेदिमां
 लभध्वं । ४ । ६ । ४ । इमां लब्धुं प्रकार एतदेवावि-
 ष्टनृत्यं न हंतोन्पलविशालनयनयोर्विश्वरक्ताधरे च

विवर्णा जाता कवलदानगजं संहतवत उपकारकस्य
 श्रीनाम्ना धवलधुलीरादाय धारयत यूयं विरमेत् । ४ ।
 ६ । ५ । विरामावकाशमेतदा यूयं देवाविष्टा नृत्यथ
 मातरः आविश्य न विरमति वर्द्धते इदं विना मणेः
 सुन्दरवर्णस्य मायिनो दासानां चरणधुलीरादायालं-
 कर्त्तुमुद्योगेऽन्यत्रास्ति खल्वस्या दिव्यायाः । ४ । ६ । ६ ।
 दिव्याया दुर्लभमौषधमिति तत्रैकमजं मद्यं च प्रार्थ्य
 नर्तनविशेषं कृत्वा युष्मद्रुजचालनयुक्ता मातरः
 शोषणनाशाय खराधरचलनदर्शनेन किं फलं प्रणमत
 मायिनः स्वामिनो दासान्वेदविदः । ४ । ६ । ७ ।
 वेदविदः पुरस्कृत्य दिविषत्स्वामिश्रीपादावाश्रित्यास्या
 रोगमिममनिर्वर्त्य गत्वाऽवाच्यं बहूक्काऽकृत्यंकृत्वा मद्य-
 मंतमेलयित्वा विकीर्य गीतं वाद्यं प्रवर्त्य यूयं देवाविष्टा
 नृत्यथेति नेच्यमेव । ४ । ६ । ८ । नेच्येन तत्रैकचां-
 डालप्रवर्तितमदलस्याधो दोषान्वद्भुक्ता युष्माकं देवा-
 विष्टनृत्यमनृतं द्रष्टुं न शक्नोमि सप्तानां जन्मनां क्षेमाऽभ्य
 रोगस्य चेदमेवौषधं प्राप्तं च कृष्णस्योपकारकस्य
 चरणयोर्मंगलाशासनं कुरुत स्मृत्वा । ४ । ६ । ९ ।
 स्मृत्वैकं देवं नाश्रयेत्तं विना युष्मदिष्टमुक्ता युष्मद्रुज-
 चालनं पतंत्यो मातरोऽभ्यस्यमानवेदनायकमुदारद्वार-
 वतीनायकं स्तुवन्तु स्तुत्यनंतरं प्रणम्य नृत्येत् । ४ । ६ ।

१० । प्रणम्य नत्तित्वा परिशुद्धमणिवर्णस्य दास्यं
कृत्वा निवृत्तारोगेण च्युतिरहितानादिकीर्त्तिमतोदारश-
टकोपेनोक्ते च्युतिरहिते सहस्र एतदशकं भ्रांतिविषये
प्रणम्य नत्तित्वा गातुं समर्था दुःखस्वभावरहिताः
४ । ६ । ११ ॥

श्रीदिव्यमूरिचरणावेव शरणम् ।

स्वप्नोपमादनुभवादमुतोऽप्यलब्ध-
स्वापेक्षिते शठजिति व्यसनादिसंज्ञे
ये क्षुद्रदेवसुखतः परिहर्तुकामा-
स्ते वारितास्तदुचितज्ञैरेव षष्ठे ॥ ३६ ॥

इच्छासारव्ययोगात्महरणनवनाच्छ्रीतुलस्याढ्यमौलेः
मन्यादृष्टाः पादधूत्या स्वजनभजनतत्पादधूलीनमोभिः ।
तन्मूढस्यादमिभुया तदितरभजनत्यागपूर्वोपसत्त्या
देवं प्राचिरूपपञ्चमणयिषु भिषजं केसरस्रग्भिषूयः ॥ ४० ॥

सप्तमं शीलशून्यदशकम् ।

शीलशून्यशुद्धश्चेदपि क्रियमाणं पापं हंत महदाः
भूमिं भक्षितवाञ्छानमृत्तं नारायणेत्येवं प्रतिकालमहं
स्थित्वा हस्तशिखः कोशामि चेत्सुन्दरविग्रहदर्शनाय नाग
च्छम्भाद्वानमपि न करोमि । ४ । ७ । १ । गृह्यमाणेऽक्ष-
यमानेदप्रवाहमसारहितं ददन्मदुदाराः भूमिं गृहीतवन्वा-

मन हतेत्येवं मध्यगत्रो समीचीनदिवसे चाहं स्थित्वा-
कोशामि चेत्कपटमार्यैस्त्वाम्मन्नेत्रदर्शनार्थमागत्य न
प्रयच्छसि ४ । ७ । २ । अविनाश्यकृत्कर्माणि कियन्त्यक-
रवं क्रांत्वा भूमिं स्वीकृतवन्मत्स्वामिन्दामोदरेत्येवमुक्ता
आकुश्याकुश्य द्रुतमना नेत्रजलं प्रवहंस्तिष्ठामि चेत्पा-
पिष्टस्त्वमित्येकं वद पापिष्टस्य दृष्टिरगोचर आगत्य
४ । ७ । ३ । दर्शनयोग्य आगत्य मन्नेत्रयोगप्रतस्ता-
मरसनयनविकासं स्वच्छरक्तस्वर्णविग्रहं मत्स्वामिन्
स्थित्वाऽनुगृह्णणेत्येवं लज्जाशून्यशुद्धस्वभावोहमत्रा-
कन्दामि किम् आदृत्य दिविषद्विज्ञातुमशक्यप्रभावं
स्वामिनम् । ४ । ७ । ४ । स्वामिन वलवच्चक्रवर्गा-
यसमुद्रेमथनसमर्थं तव भुजानां चतुर्णां दर्शनं वटेतेति
सर्वदा नेत्रयोजलं दधानः प्राणे शुष्यच्छुष्यन्निदानी-
मेवागंतव्यमिति चपलोहं पश्यामि । ४ । ७ । ५ । दर्शं
दर्शं त्वां दिदृक्षमाणोहं मम प्राणे जिह्वां प्रसाग्यामि
ज्ञानं नास्ति प्रतिदिनं मम शरीरे प्राणे चान्येषु वाद्येषु
च शेषं विना सर्वत्र स्थितोसि त्वां ज्ञात्वा ज्ञात्वा । ४ ।
७ । ६ । ज्ञात्वा ज्ञात्वा विचार्यविचार्याहं मम प्राण-
स्यांतःपरिपूर्णज्ञानमूर्तिं निर्मलं संस्थाप्य जनित्वा
मृत्वा स्थित्वा व्याकुलीभावहेत्वज्ञाननिवृत्तिमात्रातः
सुगंधितुलसीमालावत्स्वामिनहं त्वां साक्षात्कृत्य । ४ ।
७ । ७ । साक्षात्कृत्य मम हस्ताभ्यां परिपूर्णं त्वच्छ्री-

पादयोरष्टसु दिशासु विद्यमानानि पुष्पाण्यादाय स्तुत्वा
 प्रहृष्य प्रहृष्य दासा वयं गीत्वा नृत्येम यथा समुद्रा-
 वृतभूम्यासुदारतुलसीमाल स्वामिन्नागच्छसि । ४ । ७
 । ८ । दातुं न शक्नोम्येकं क्षतुं न शक्नोमि पंचेंद्रियाणि
 जेतुमनो नियतः सन् प्रतिकालं पुष्पाण्यपचीय स्तोतुं
 न शक्नोमि चपले कूरे मन्मनसि स्नेहे वर्द्धमाने कूर-
 पापोहमज्ञानं प्राप्य परिमृशामि क्व वा द्रक्ष्यामि चक्र-
 स्वामिनम् । ४ । ७ । ९ । चक्रस्वामिन्निति नम्रीभूय
 नेत्रजले प्रवहति पार्श्वेऽवलोक्य स्थित्वावसन्नः पापि-
 टोहं द्रष्टुं न शक्नोमि पूर्णज्ञानमूर्तिं वेददीपं मनुचित-
 ज्ञाननेत्राभ्यां दृष्ट्वाऽऽलिङ्गामि । ४ । ७ । १० ।
 आलिङ्ग्य स्थितेनानुरागेण तेन तामरसनयनं समू-
 हीभूतगृहसुन्दरकुरुकापुरीमारशठकोपेनोक्ते च्युतिरहि-
 तोज्ज्वलद्राविडसदृश एतदशकमालिङ्ग्य गीत्वा नृत्ये
 शक्ता वैकुण्ठमारोहेयुः । ४ । ७ । ११ ।

श्रीदिव्यमूर्तिचरणावेव शरणम् ।

तद्रेपनास हरिनामकथाप्रसंगा-

त्संज्ञाप्रपत्य मुनिरुद्वेददुःखवीथः ।

आपन्नसत्त्वमूखवाचकस्तमुच्चै-

राकुर्व्य वाञ्छितमयाचत सप्तमेन ॥ ३७ ॥

आपन्नधुत्वदीप्तं निरवधिकमहातंददं क्रान्तलांकं
 उदर्शयित्वा पितरमनुपधि सर्वभूतान्तरस्थम् ।

पूर्णज्ञानिकमूर्तिं धृतशुभतुलसि चक्रनाथं श्रुतानां
 विश्रान्तिम्यामर्शो विशदयद्गुणं प्राह विप्रः शठारिः ॥ ४१ ॥
 दुःशालो मांसचक्षुर्निरवधिदुरितो वीतलज्जो विलालः
 प्रेतादीनां न्यसङ्गात्कृतमपि लघयन्शीलमन्तर्दधानः ।
 कर्मज्ञानादिशून्यो निरुपधिविहितो ज्ञानदोष्ट विनिन्दन
 प्रख्याप्यैवं स्वदोषान्पतिगुणरसिकस्तदिदृक्षां च चक्रे ॥ ४२ ॥

अष्टमं वृषभनियामकदशकम् ।

वृषभनियामकेन स्वामिना दिङ्मुखेन श्रीदेव्या च
 विभज्यानुभूयमानाद्वितीयविग्रहेण संवशः संघशोऽ-
 सुरान्भस्मीकर्तुं संकल्पाऽयुधं स्पृशता प्रतिसंवरताऽ-
 नादतेन मणिरूपेण न्यूना न भवाम । ४ । ८ । १ ।
 मणिरूपेण न्यूनतारहितपुष्पांगनाविष्टितवक्षस्केना-
 लंकारमात्रं विशालपर्वतभुजबलवत्सुदर्शनदीर्घमस्तन
 कैकर्यमांश्च्युतिमंतरा दासस्य कैकर्यं स्वीकृतवता
 मणिमायिनानादतेन सुगन्धमनसा न्यूना न भवामः ।
 ४ । ८ । २ । सुगन्धमनोन्यूनताशून्यां म्रियं मानरं
 कृतवत्या एकम्याः पिशाच्याः कूरविपस्तनपाय्यधिक-
 ज्ञानारूपशिशुना फणवन्नागशयने स्वपता महापर्वतभुजं
 परमपुरुषेण दीर्घमायिनानादतया पुत्र्या न्यूना न
 भवामः । ४ । ८ । ३ । पूर्तिन्यूनताशून्यदीर्घाभ्यामु-

जम्बव्यनीलायाः सहनशीलं स्तनालिंगनेच्छावता
 युद्धवृषभान्सप्त च विमर्षं प्रीतेन कलंकपूर्णरक्तपरिवानेन
 वेणुपात्रदण्डहस्तेन मध्यघंटासवतानादृतेन किमलय-
 रूपेण न्यूना न भवामः । ४ । ८ । ४ । किमलय-
 रूपेण न्यूनताशून्यायामसहायकारायां प्रसिद्धिं
 प्राप्तायाः शुकालापायाः कारणेन वर्द्धमानराक्षसनगर-
 दाहकेन समधुकुसुमतुलसीमालापरिमलितकिरीट-
 वता समुद्रभूम्यां शैत्याधिकेनानादृतेन ज्ञानेन न्यूना
 न भवामः । ४ । ८ । ५ । ज्ञानेन न्यूनताशून्यानां
 विस्तृतभूमिस्थानां ज्ञानार्थमुपायान्सर्वानुद्धृत्योक्तवता
 पूर्णज्ञानैकमूर्तिना वामनश्रृङ्गचारी भूत्वा कूरशक्त्या
 भूमिं स्वीकृतवता शक्तिमता स्वामिनाऽनादृतया
 वर्द्धमानकांत्या न्यूना न भवामः । ४ । ८ । ६ । वर्द्ध-
 मानकांत्या न्यूनताशून्यं सिंहरूपं प्राप्य वृद्धिं प्राप्या-
 विभूय वर्द्धमानकांतिहिरण्यविशालवक्षो भित्त्वा प्रीतेन
 वर्द्धमानकांत्यनलसुदर्शनशंखवता मणिनीलवर्द्धमा-
 नकांतिनानादृतेन रेखावद्दलयेन न्यूना न भवामः ।
 । ४ । ८ । ७ । रेखावच्छंखेनान्यूनमहाध्वनिनाऽस्वाधी-
 नाञ्ज्वलदग्निं प्रवेशयितुं ध्यात्वा महापृथिव्यां प्राग्दुःखं
 निवर्तितवता दुर्ज्ञेयैः शिवेन ब्रह्मणामराविपतिना
 प्रणम्य स्तूयमानव्याप्तकीर्तिनानादृतया मेखलया

न्यूना न भवामः । ४ । ८ । ८ । मेखलयाऽन्यूनायाः
 सुकुमागया विशालजवनाया भोगस्त्रियः कीर्तिमतः
 पितुर्वीरस्य बाणस्य भुजांश्छित्त्वा नागोपरि निद्राणे-
 नेव लोकस्य सर्वस्य क्षमस्थित्यर्थं योगं प्राप्तेनानादृ-
 तेन शरीरेण न्यूना न भवामः । ४ । ८ । ९ । शरीरे-
 णाऽन्यूनान्प्राणविशुक्तपर्वतखण्डान्स्थितानिव बहुख-
 ण्डानसुरनिवहांश्छित्त्वा प्रीतियुक्तेन विशालजलयुक्तज-
 टाशिरा यात्राद्वितीय एकत्रांश नित्यं वसति तच्छरीर-
 तानादृतेनाऽऽत्मना न्यूना न भवामः । ४ । ८ । १० ।
 आत्मनाऽन्यूनलोकान्सप्त च स्वांतरंतर्भाव्य दधि-
 नवनीतं भक्षितवतं विशालकुरुकापुरीशठकोपस्य
 न्यूनताशून्यसूक्तिस्वरमालासहस्र एतदशकेन दृढसार-
 युक्तजन्म च्छित्त्वा वैकुण्ठमुपगच्छेयुः । ४ । ८ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

एवं रुदन्नपि शठारिरलब्धकामः

स्वोपक्षणेकपरतामवधार्य शौरिः ।

तच्छेषतादिरहिते सकले स्वकीये

स्वस्मिन्नपि स्फुरितनिस्सुहृतोऽष्टमः ॥ ३८ ॥

सौन्दर्यादीं स्वकीये हृदि च सन्निकरेः स्पर्शतायां च कान्ती

सम्यग्ज्ञानं प्रकाशे बलयरशमयोर्दोषमपि स्वस्वरूपे ।

स्याद्विष्णोर्धनुषेक्षः तादृदमखिलमुन्मूलनीयं तदीयं

रित्युक्ते कारिसुनुस्तदुपरि कथयंस्तं शिवाद्याभिताम् ॥ ४३ ॥

नवमं शत्रवो हसन्ति दशकम् ।

—३३—

शत्रवो हसन्ति समीचीनवांधवां द्रुताः क्लिश्यन्ति
 असंख्यातदुःखोत्पादकोयं को वा लोकस्वभावः
 कुपालो समुद्रमार्थिस्त्वच्चरणयोरेवोपगमनोपायतया
 विलंबमंतरा दासं वद मरणप्रकारम् । ४ । ९ । १ ।
 मरणप्रकारो नाशप्रकारो ज्ञातयो वांधवाश्चोपर्युपरि
 निपत्य भ्रष्टवैश्याः स्थित्वाऽऽक्रोशन्त्ययं को वा
 लोकस्वभावो भाविप्रकारमेकं न जानाम्यहं नागशयन
 स्वामिब्राह्मणप्रकारे त्वरस्व पश्य दासं लक्ष्मीकृत्य ।
 ४ । ९ । २ । श्लाघ्यतां कुलारोपं ज्ञातीन्वंधून्प्राप्त-
 निधिं पदपदव्याप्तपुष्पकेशा गृहं हित्वा प्राणत्यागं
 दृष्ट्वा न मर्षितुं शक्नोमि लोकस्वभावं समुद्रवर्णं दासं
 प्राणिवाविचार्य त्वच्चरणसमीपमाहूय दास्यं स्वीकुरु ।
 ४ । ९ । ३ । स्वीकुर्वित्यभिवृद्धाऽऽगता महती संपद-
 मिर्भवति स्वीकुर्विति तम आच्छादयत्ययं को वा लोक-
 स्वभावः उदारमणिवर्णं त्वच्चरणयोरुपगमनाथोदार्यं
 कृत्वा दासं त्वत्कृपयाकर्ष । ४ । ९ । ४ । आकर्ष-
 जले विकसति लोके स्थावराणि जंगमानि तत्रात्मानो
 जन्मनाशव्याधिजगभिर्दुःखिता भवंति अत्रैतदुपरि कूरो
 नरकोयं को वा लोकस्वभावः आकर्षय मां त्वं मणि-

वर्णं दासं मा मोहय । ४ । ९ । ५ । मोहयित्वा दृढजालं
 प्रसार्य बाधित्वा हिंसित्वा भक्षयेद्युर्वर्म्मार्थं ज्ञात्वा न
 विचारयन्त्ययं को वा लोकस्वभावः सुगन्धितुलसीकिरी-
 टपापिष्टं तव दासं सम्यक्स्वीकृतवानितः परं मत्पूर्णा-
 मृताहूयानुगृहाण । ४ । ९ । ६ । मातरेतल्लोके स्थाव-
 राणि जंगमानि त्वमेवान्द्येन केनापि वस्तुना विना
 तव स्थितत्वाद्रयाधिर्जगमरणं जन्माधिरित्येतेषाम-
 भावायाह्वानं कुरु दासस्य कूरं लोकं मा प्रादर्शय ।
 ४ । ९ । ७ । प्रदर्श्य त्वयान्तर्धीयोद्गीर्णान्भूमिज-
 लाग्न्याकाशवायून् संयोज्य त्वया सुस्थिरं स्था-
 पितान्सृष्टादनिमिषाणां भोगस्थानादद्वितीयाण्डा-
 दुर्गात्रिष्क्रमय्य मां तवाधिकज्योतिष्युन्नते दुर्लभयोः
 श्रीचरणयोः कदा योजयेः । ४ । ९ । ८ । योजयेस्तव-
 शब्दायमानचरणावनिमिषानाश्रयेरन्यथा तथा कृत्वा
 नर्तयसि त्वं नागशयन दासोपि तज्जानामि अनुगमं
 सर्वं हापयित्वा मां त्वच्चरणावेव वहन् यथा संचरेयं
 दुर्लभयोः श्रीचरणयोर्योजितवानहं पश्येयम् । ४ ।
 ९ । ९ । दृष्ट्वा श्रुत्वा स्पृष्ट्वा घात्वा भुक्त्वा संचरद्भिः
 पंचभिरिन्द्रियैर्दृष्टमानंदं ज्ञातुमशक्यं निरवधिकं शुद्धा-
 नंदमुज्ज्वलाग्रहस्तवलयया श्रिया त्वयि चैवाधिव-
 सतोर्दृष्टचातुर्यं दृष्टान्त्यजमाश्रितवांस्त्वच्चरणौ । ४ ।

९।१०। श्रीस्वामिनो नारायणस्य केशवस्य परं-
ज्योतिषः श्रीचरणयोः प्राप्तिमुद्दिश्य सुन्दरकुरुकापुरी-
शठकोपेन श्रीचरणयोरुक्ते द्राविडसहस्र एतदशकं
श्रीचरणावेव प्रापयेच्चरणौ प्राप्यापृथग्भवत ॥ ९।१११॥

श्रीदिव्यमूरिचरणावेव शरणम् ।

शोचन्मुनिस्वसदृशं च सहायमिच्छे-

ल्लोकं विलोक्य विपरीतरुचिं विषण्णः ।

अत्रत्यवासमसहन्हरिणा स्ववासं

पैकुण्डके प्रकटितं नवमं ददर्श ॥ ३९ ॥

कारुण्यादधिमाथी तदुपरि शयितस्तत्समानांगवर्णो
ख्यातौदार्यस्वदाने रुचिरमणिरुचिवैपतोतीव भोग्यः ।

आत्मस्यैवानुभाव्यो दुरधिगमपदो बन्धमोक्षस्वतन्त्रः

त्वान्यमेषोपराधी स्वदत्त इह विभुस्तत्पदोत्कंडिताय ॥ ४४ ॥

तार्प्यस्त्वंविधुः स्वस्वविभवमरणैस्तापकृद्भोग्यसंगै-

र्तुर्गत्या ज्ञातिवृत्तेर्गनितरविधुर्तेरण्डकारानिरोधात् ।

प्रह्वीभावोऽक्षितत्वात्पल्लुसुखपरिप्लवगतश्चातिशोच्यं

विश्वं द्रष्टुं न शक्नो निजपदनयने नायातिस्म स्वनायम् ॥ ४५ ॥

स्यानां निर्वाहकत्वादहियतिशयनादधिषर्णस्पभावा-

दयंतोदारभावाडलभिदुपलवदर्शनीयत्वयोगात् ।

मन्मौलिन्यानुलस्य मियकरणमुखैरण्डसृष्टौ पटुत्वा-

सुप्राप्यादिमिस्तं फलमनृत्तमवैदेजधामेप नायम् ॥ ४६ ॥

दशममेकस्य देवस्य दशकम् ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

एकस्य देवस्य लोकस्यात्मनोऽन्यस्य यावतोऽ-
भावस्य समये चतुर्मुखेन देवल्लोकेनात्मनः सृष्टवति
गिरिसदृशमणिगृहेर्दीर्घायां श्रीकुरुकापुर्यामंतः स्थित
आदिनाथे तिष्ठत्यन्यं कं देवं मृगयथ ॥ ४।१०।
१। मृगयित्वा शुष्माभिराश्रयणीयान् देवान्युष्मांश्च
प्रथमं सृष्टवतोऽजहच्छ्रीकीर्तिरादिनाथस्य तस्य सादरं
नित्यवासस्थानालयां सौधगृहावृतां सुन्दरकुरुकान-
गरीं तां गीत्वा नर्तित्वा स्तुत्वा गच्छत नानालोकस्था
व्याप्य ॥ ४।१०।२। व्याप्तदेवान्नानालोकान्
सृष्ट्वा तदा सहैव निगीर्यातर्थादीर्य कान्तोद्धरतीति
दृष्ट्वापि न ज्ञातुं शक्नुवन्ति शिरोभिरमरैः सेव्यमानायां
श्रीकुरुकापुर्यां तत्र परस्य प्रकारं विना नानालोकस्था
दैवतं किञ्चिन्नास्ति वदत ॥ ४।१०।३। वक्तुं
योग्यतया स्थितस्य शिवस्य ब्रह्मणोऽन्येषामपि
नायकः स एव कपालस्य समीचीनं मोक्षं दृष्ट्वा स्वी-
कुरुत तेजोबन्महाप्रकारपरिवृतसुन्दरश्रीकुरुकापुर्यां तत्रे-
शविषये किञ्चिद्भयार्थपरिभाषणेन किं स्याल्लिङ्गिनाम् ।
४।१०।४। लिङ्गप्रवृत्तपुराणवतः श्रमणाः शाक्या

धृष्टवादकृतश्चान्ये युष्मदेवाश्च भूत्वा स्थितोऽभिवृद्ध-
नीवारचामरैर्वीज्यमानायां श्रीकुरुकापुर्यां परिपूर्णतया
स्थित उपकारक एकमध्यसत्यं नास्ति स्तुवंतु । ४ ।
१० । ५ । स्तुत्वान्यमेकं देवमादर्तुं वहिः कृत्वा
युष्मानेवं प्रकारे विश्वास्य अवास्थापयत् सर्वेपि मोक्षं
प्राप्ताश्चेच्छोको नास्तीत्येव पंके नीवाराः कमलानि च
यत्र वर्द्धते श्रीकुरुकापुर्यां तत्रातिसमर्थस्य मायाः
पश्यत तज्ज्ञात्वा ज्ञात्वा धावत । ४ । १० । ६ । धावित्वा
धावित्वा बहुषु जन्मसु जनित्वाऽन्यमेकं देवं गीत्वा
नर्त्तित्वा प्रणम्य बहुप्रकारेण मार्गमाश्रित्यापश्यत
मिलित्वा दिविपद्भिः स्तूयमानतया स्थितस्य श्रीकुरुका-
पुर्यां नृत्यन्यसिध्वजस्यादिमूर्त्तैर्दास्ये प्रवेश एव । ४ ।
१० । ७ । प्रविश्य दास्येन स्वं साक्षात्कृतवन्तं मार्कण्डेयं
तं तत्रोपकारकश्च तदोजीव्यदिति नारायणकृपयैव
यकसदृशपुष्पविशालकेतकीवृत्तिमत्यां श्रीकुरुकापुर्यां
तत्रातिशयिताऽऽदिनाथे तिष्ठत्यन्यं देवं वदथ । ४ ।
१० । ८ । व्यवह्रियमाणैः पद्भिः समयेस्तैरन्यैश्च
स्वविषये पङ्क्तिषु द्रष्टुमशक्यस्यादिनाथस्य वास-
स्थानभूतां श्रीमच्छ्रीनलकंदारावृतां सुंदरश्रीकुरुकापुरीं
मनसि विद्यमाने ज्ञाने स्थापयत युष्मानुजीव्य गंतु-
मर्थां चेत । ४ । १० । ९ । उत्कृष्टं भवये देवा ये

लोका अन्यच्च स्वस्मिन्विमलमृत्तिसदृशा एतस्मिन्
सर्वस्मिन् स्थितप्रकारेण तिष्ठति केदारं नीवारा इशुणा
तुल्या वर्द्धते श्रीकुरुकापुर्यां तत्र द्वस्वव्रजचार्गभूतस्य
दीर्घकुंभनर्त्तकस्य दास्यकरणमेव । ४ । १० । १० । दास्यं
कृत्वा चक्रस्वामिनं प्राप्तेन तेनोदारकुरुकापुरीस्वामिना
कालोन्मीलद्रकुलमालावक्षस्केन मारेण शठकोपेनाऽऽ-
शयोक्ते गीतिसहस्र एतद्विशकम्भ्यस्यतां पुनरावृत्ति-
शून्यं वैकुण्ठमहानगरमन्यच्च हस्तगतमेव । ४ । १० । ११ ।

श्रीदिव्यमुरिचरणावेव शरणम् ।

बंधे समेपि हरिणा निखिलात्मराशेः

संसारहेतुमितरत्र परत्वबोधम् ।

वेदतिहासमुखतः परिहृत्य शौरे-

रचांतनोस्त दशमे व्यष्टौ तत्परत्वम् ॥ ४० ॥

कत्पांतेपि स्थितत्वात्सकलसुरगणस्रष्टृभावान्नानां

रक्षायापादकत्वाच्छिवविधिभरणात्सर्वदेवात्मभावात् ।

तत्तत्कर्माविरूपं फलवितरणतो वेनेतयध्वजत्वा-

न्माकेहेयावनादः प्रभुमयशठजित्वाह सर्वमिगेव्यम् ॥ ४१ ॥

नित्यैश्वर्यं तु त्वयं सद्गजबहुलसद्गोत्रमन्योन्यसक्तं

केशापादिस्वतुल्यं स्वजनकृतकृतार्थीकृतिं ओहिवेषम् ।

संयुक्तं सद्गुणोपैस्त्वजनपरिहृतोपैष्यमिष्टायंरूपं

श्रेष्ठं निश्शेषभांगादमनुत शतके देवतासार्वभौमम् ॥ ४२ ॥

इति श्रीमहस्रगीतां चतुर्थशतकं समाप्तम् ।

अथ पञ्चमशतके प्रथमं हस्तपूर्णचक्रदशकम् ।

हस्तपूर्णचक्रमन्त्रीलमाणिक्येतीति असत्यमेव कृत्रि-
ममुक्त्वा बहिर्वहारेव प्रवृत्त्य सत्यमेव प्राप्तवान् विधौ
फलति निरोधकाः के हंत कृष्णोपकारक पश्याम इतः
परं गच्छसि चेत् । ५ । १ । १ । गतवान्महार्जुन-
योर्मध्ये मदीयदुष्टमणे शौद्रभोग्यामृतेत्येवं कानिचिन्ना-
ट्यानि वदति स्वयं चेन्मत्स्वामी सोऽहं भूत्वा निवृत
आकाशो महापृथिव्यन्यत्सर्वं मदंतरेव । ५ । १ । २ ।
अंतरन्येषु सत्सु बहिरेव काश्चन माया उक्तोदारमणि-
वर्णेत्येवं त्वामपि वञ्चयत्कपटं मनस्त्यक्तवानस्मि त्वां
दृष्टो जीवन् प्राप्तवाञ्जलप्रवाहे शयने शयानेतः परं
त्वां विहाय किं स्वीकुर्याम् । ५ । १ । ३ । किं
स्वीकुर्यां त्वां विहायेति वाचकान्युक्त्वापि कर-
चोरोऽहं मन आकृष्य नेत्रजलं प्रमृज्य त्वद्विषये
निविडमवस्थाप्य मत्प्राणं न मोचयितुं समर्थो
मयि मलं छित्त्वा मामाहूयानुग्रहाण कृष्ण । ५ । १ ।
४ । कृष्णमुपकारकं दिविपदां नीलमाणिक्यममृतमु-
पगम्यापि तोषणं शक्नोमि मध्ये एकस्मिन्शरीरे
निवाय ददं सम्यग्यद्धा बहुकृतपापदृष्टरज्जुभिर्मासा-

द्यविदितमाच्छाद्य मां गमनयोग्यं स्थापितवान् बहि-
रेव । ५ । १ । ५ । अविदिनपार्श्वं बद्धा द्विविधप्रव-
लकर्मभिर्बाधमानेषु क्रमिकशरीरेषु प्रवेशं निःसरितुं
दृष्ट्वा भूतवानस्मि वर्णवच्चतुर्दधिभुजं रक्तावरं रक्तताम-
ससनयनं धर्मोद्युक्तमुदर्शनसुन्दरहस्तं नीलविग्रहं
मत्स्वामिनमेव । ५ । १ । ६ । स्वामी चक्रयानुपका-
रकः स कुत्रत्योऽहं को यादृशमपि महापापिष्ठाना-
मपि विधौ फलति फलतेव हस्तिपशुदुःखं निवर्त्ति-
तवानसीति शिरोदस्त आकुश्यैव सत्यव्यामोहवानभवं
मदुपकारकोपि मदुपर्यभूत् । ५ । १ । ७ । उपरितन-
दैवैर्भूदैर्वैश्वदेवेण सेव्यमानो व्यामोहवानागत्यैतत्काले
दासद्वये सुस्थिरोऽभवन्मत्स्यसदृशनयना महदैश्वर्यं
सत्पुत्रा उपरितनमातापितरौ च स एवेतः परं भवेत् ।
५ । १ । ८ । भवेयुः के सहाया इति तरंगितजलसमुद्रे
मज्जन्ती नोरिव जन्मसमुद्रे स्थित्वा मयि कंपमाने देवालं-
कारेण श्रीचक्रशंखाभ्यां हा हंति कृपां कृत्वा दासेन सहा-
पि संगतो भूत् । ५ । १ । ९ । जातो दासवानिति तदेव स्वीकृत्य
प्रीत आगत्य स्वयमेव सरसकृपां कृत्वा मय सर्वमपि
स्वयमभून्मत्स्यो भूत्वा कच्छपो भूत्वा नरसिंहो भूत्वा
वामनो भूत्वा वनचारी वराहो भूत्वा कल्की भविष्य-
तीतः परं मेघवर्णः । ५ । १ । १० । मेघवर्णं कृष्णमुप-

कारके कमलविशालनयनं कर्पणसमृद्धसुन्दरकेदारकुरु-
कापुरीशठकोपोक्ते श्रीमद्दर्णसुन्दरद्राविडानामेतत्सहस्र
एतद्दशकं गानप्रकारेणाभ्यस्यन्तश्चरणयोरधः प्रविशे-
युर्वर्द्धमानाः । ५ । १ । ११ ।

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

आद्ये मुनिस्स शतकस्य तु पञ्चमस्य

श्रेयः स्वकीयहितबोधनमोक्षमाणः ।

एतद्दिरोधिवहुलस्य ममात्र हेतुः

शौरः कृपेव महतीति शशंस भूयः ॥ ४१ ॥

चक्रस्फायत्करत्वात्स्वजनवशतया रक्षणोद्युक्तभावा-

द्रव्यत्वात्स्वान्मदानादमलतनुतया श्रीगजन्द्रावनाच्च ।

नानाबन्धुत्वयोगादिपदि सखितया व्याजमात्राभिलाषा-

त्कारुण्याधीनवृत्तिं कमलदशमवैकारिसूनुः कृतार्थः ॥ ४१ ॥

द्वितीयं वर्द्धतां वर्द्धतां दशकम् ।

वर्द्धतां वर्द्धतां वर्द्धतां निवृत्तः प्रबलचेतनशापो
बाधको नरकश्च शिथिलीभूतो यमस्यात्र यत्किंचिदपि
नास्ति कल्पि नश्येत्पश्यत समुद्रवर्णभूतानि पृथिव्यां
परिपूर्णानि प्रविश्य रागान्गीत्वा स्थित्वा नर्तित्वा संच-
रन्त्योऽपश्याम ॥ ५ । २ । १ । अपश्यामपश्यामपश्याम
नेत्रप्रियाण्यपश्याम दासाः सर्व आगच्छत प्रणम्य
प्रणम्य स्थित्वा कोलाहलं कुर्मः भ्रमरपूर्णशीतलसुन्दरतु-

लसीकस्य माधवस्य भूतानि भूम्यां रागान्गीत्वा
स्थित्वा नर्तित्वा व्याप्य संचरन्ति । ५ । २ । २ ।
विपरिवर्त्तयन्कलियुगो निवृत्तो देवाः स्वयमपि प्रविष्टा
महाकृतयुगमाश्रित्य महानन्दसागरः प्रवहति नीलमेव-
वर्णस्य स्वामिनः समुद्रवर्णस्य भूतानि भूम्यां कलक-
लार्थं प्रविश्य रागं गीत्वा सर्वस्थलं स्वाधीनं चक्रुः ।
५ । २ । ३ । स्थानव्याप्तसमयान्सर्वानुद्धृत्य दूरीकुर्व-
तीव विशालसमुद्रशायिनः स्वामिनः स्वीयभूतान्येव
भूत्वा शयानान्युपविशन्त्युत्थितानि गीतं बहु बहु
गीत्वा संचरन्त्युद्धीयमानानि प्रह्वीभूतानि नाट्यं
कुर्वन्ति । ५ । २ । ४ । क्रियमाणो मम चक्षुषोरेक एव
वर्त्तते एतस्मिँल्लोके वैकुण्ठस्य भूतान्येव भूत्वा मायया
सर्वत्र स्थित्वा संशयः कोपि नास्ति राक्षसा असुग
उत्पन्नास्तिष्ठन्ति चेदुज्जीवनोपायो नास्ति भक्ताः
कालमुद्धरेयुर्हर्त्वेव । ५ । २ । ५ । इत्वा प्राणं खादन्तं
व्याधिं द्वेषं क्षुधामसमीचीनानि सर्वाणि स्थित्वाऽस्मिँ-
ल्लोके निराचिकीर्षवश्चक्रस्वामिदासा आगताः सम्यक्
स्वरेण गीत्वोत्प्लुत्य नर्तित्वा भूर्मा व्याप्ता गत्वा प्रण-
म्योजीवत दासाश्चित्तमार्जवे स्थापयित्वा । ५ । २ । ६ ।
संस्थाप्य युष्मद्भूदये त्वीकृतानां देवानां युष्मदुज्जीय-
तृत्वं पुनरपि तेनैव पश्यत मार्कण्डेयोपि साक्षी मलिनं मन
एकमपि मारुतु कृष्णं विना देवो नास्ति दातव्यं सर्वं

तन्मूर्तिभ्यस्तेभ्य एव प्रयच्छत । ५ । २ । ७ । दातव्या-
नुषहारान्दत्त्वा भोक्तुं सर्वत्र लोकेषु स्वमूर्तीः स्थापित-
वान्देवत्वेन स देवनायकः स्वयमेव चिह्नश्रीवशसस्तस्य
भूतानि गीतानि गीत्वा विषादं विना भूम्यामधिकानि
जातान्यादरेण प्रणम्योजीवत । ५ । २ । ८ । आद-
रेण प्रणम्योजीवत वेदपूतचं जिह्वायां निधायान्छुतं
ज्ञानविविस्त्वलनं विना पुष्पसहितं धूपं दीपं चंदनं नीरं
च समग्रं कृत्वा आदरेण सेवमानैर्दासैर्भगवद्रिश्च समृद्धो
लोकः । ५ । २ । ९ । प्रत्यतिशयितलोकमादृत्य कृष्णस्य
श्रीमूर्तिं नमोपकारकेणाऽजेंद्रप्रभृतयो निविडीभूता अम-
रस्तपुदायाः सर्वत्र व्याप्ता दासास्तुल्यतया सेवितुं
समर्थाश्चेत्कलियुगं किमपि नास्ति । ५ । २ । १० ।
कलियुगं किमपि यथा न स्यात्तथा स्वदासेषु कृपां
कुर्वाणं परिपूर्णकाम्तिमत्तेजोमूर्तिं मायिनमुपकारकं
कृष्णं समृद्धकेदारदक्षिणविलक्षणकुरुकापुर्याः कारिमा-
रेण शठकोपेनोक्ते दुष्यमाणगुणे सहस्र एतदशकमन्त-
र्मालिन्यं छिद्यात् । ५ । २ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

आत्मोपदेशविभवेः शमिताघवृन्द-

माख्ययंगयसमृद्धिसमिध्यमानम् ।

आलोकयन्तितितलं कलिनाप्यभूष्य-

माशान्त मंगलममृष्य मुनिर्दितीये ॥ ४३ ॥

पाधोधिर्पादकातो मरसतुलसिकालंकृतो दादभावं
वकुण्ठत्वं च चक्रप्रहङ्गणयशितादयतास्यापनादौ ।

स्वानामचयावनेयां सकलनियमने सर्वकर्मज्यभावं
नित्यासक्तैः स्वभक्तैर्जगदपशमनं प्राह कृष्णं शटारिः ॥ ५० ॥

तृतीयं कलंकरहितज्योतिर्दशकम् ।

कलंकरहितज्योतिर्मद्रक्ताधरं मणिपर्वतं दोषरहित-
शीलमादिमूर्तिं विचित्रैव कांतिहानिं प्राप्य ज्ञानच्छुताः
कियत्कालम् अपवादसन्नद्धा ग्रामस्थानामपवादः सखि
किं कुर्यात् । ५ । ३ । १ । किंकुर्याद्ग्राम्याणामपवादः
सखीतः परमस्मान्मम रक्तनामरसनयनो मम पूर्ति-
मपाहरत्पुरा रक्तरूपं नष्टं शरीरं काश्यं प्राप्तं मम
रक्ताधरे नीलनयनयोश्च वैवर्ण्यं प्राविशत् । ५ । ३ ।
२ । आगतशकटप्रहर्तृपादः पिशाच्याः स्तनमालिङ्ग्य
पीतवात्रक्ताधरो मम पूर्तिमपाहरत् गत्वाऽऽगत्य च तेन
विना किञ्चिद्द्वचोरहितास्मि निर्वृतमत्सखि किं करि-
ष्यति ग्राम्याणामपवादः । ५ । ३ । ३ । ग्राम्याणाम-
पवादं क्षारं विकीर्य मातृवाक्यजलेनाऽऽप्लाव्य सङ्गन्त्री-
द्विसुध्वाऽङ्कुरितं मनसि महति केदारे महाबुगगं समु-
द्रतुल्यतया वद्धितवान् मेवसदृशविग्रहशाल्यस्मदीयः

कृष्णः सखि कठिनो वा । ५ । ३ । ४ । कठिन उग्रो
महास्वामी लोकत्राहिचरणो दुर्ज्ञानशरीरो मायावी
तथापि उग्रं मन्मनः स एवेति तिष्ठत्यहो डमरुसदृश-
मध्ये सुग्रे सखि माता किं करिष्यति । ५ । ३ । ५ ।
माता किंचित्करोतु किं ग्राम्याः किंचिद्वदंतु किं स-
ख्यो मां प्रति इतः परं युष्माकमाशा नास्ति
पतितास्मि प्रथमामरादेरुदारद्वारवतीराजस्य मणि-
वर्णस्य वासुदेवस्य वागुरायाम् । ५ । ३ । ६ ।
वागुरायां यातयित्वा मां समीचीनमन आहूय स्वीकृत्य
तरङ्गितसमुद्रे शयानं स्वामिनं चक्रिणमुपकारकं वस्त्र-
शालिविपुलजवने सख्यन्मन्त्रयनेर्दृष्ट्वा शिरसा प्रणा-
मोपि भविता किं योपितां पुरतः । ५ । ३ । ७ । पिशा-
चीन्मनं गीत्वा शकटं प्रदत्त्यार्जुनमध्ये गत्वा समूलं
पातयित्वा पक्षिमुखं विदार्य गजं संहतवतं शुद्धस्मितं
विवाधस्मुपकारकं कदा वा वयं प्राप्नुमः सखि तथा यथा
मानो लजेरन् । ५ । ३ । ८ । लज्जां वृत्तिं चापहत्य
मम समीचीनं मन आहूयोन्नतोन्नताकाशे वसंतं देव-
नायकं तं शपे मत्सखि प्रतिलोकमपवादमुक्त्वा
शक्यानि कौटिल्यानि कृत्वा केवला मडलं गृहीत्वा
सञ्चरामि । ५ । ३ । ९ । वयं मडलमंचारं कृत्वाप्य-
स्मन्नकमुन्दरद्वन्तस्योपकारकस्य परिशुद्धदलशीतल-

सुन्दरतुलसीकुसुमं गृहीत्वा धरामोऽरुपां लज्जां विना
प्रतिवीथि पार्श्वस्त्रीणां गमनापरिवर्तनाऽनर्हानपवादा-
नुक्त्वा सर्वत्र देशेषु कोशत्सु । ५ । ३ । १० । वीषं
नीलार्णववर्णं कृष्णमुपकारकं तं परिमलशाखयुद्यान-
कुरुकापुरीशठकापेनांक्ते पङ्क्तिशालिन्यन्तादावंकस्मि-
न्सहस्र एनदृशकमनुसंधातुं शक्तानां वैकुण्ठो भवति
स्वग्रामाः सर्वे । ५ । ३ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणविव शरणम् ।

ध्यातुंसंहितमनोहरशौरिमूर्तेः

संश्लेषलोलहृदयः तदलाभस्त्रिभुवः ।

लाभे स्वयन्ममपि कर्तुमियेष दुःखा-

द्राव्योदशां च परिगृह्य मुनिस्त्वतीये ॥ ४३ ॥

ज्योतीरूपगङ्गात्वरसिजनयनानिष्टावधंसकवा-

न्मेधोपश्यामलत्वाच्छ्रितसरसतपोन्मृष्टसौलभ्ययोगात् ।

रक्षायां सावित्रानात्सुभगतस्तया स्तोपकाराखवस्वा-

न्यानां प्रेमातिमात्रं जनयति भगवानित्यवादीच्छन्नद्वारिः ॥ ४४ ॥

चतुर्थे ग्रामास्सर्वे सुप्ता दशकम् ।

ग्रामाः सर्वे सुप्ता लोकाः सर्वे निचिडान्वाकाग
जाताः जलानि सर्वाणि प्रसन्नानि एका दीर्घगत्रिभि-
वृद्धाऽभूत् भूमिं सर्वा भक्षितवानस्मन्नागशयनो नाग-
च्छति को वा सखि प्रचलपापायाः प्राणं गोदितः

परम् । ५ । ४ । १ । प्राणं रक्षेदितः परं को वाऽगाधसमुद्रं
भूमिमाकाशं चावृत्य महाविकारेकप्रवलरात्रितया
दीर्घाभूता इन्दीवरसदृशवर्णो मत्कृष्णोपि नायाति
पापिष्ठाया मे मनस्त्वमपि नानुकूलं वर्त्तसे । ५ । ४ ।
२ । त्वमप्यनुकूलं वर्त्तसे न मनो दीर्घा रात्रिश्चोपर-
तिकालशून्या कल्परूपा दीर्घाभूता दहत्कठिनचापो
मत्काकुत्स्थो नायाति मरणोपायं न जानामि प्रवल-
पापाहं स्त्रीजन्मा । ५ । ४ । ३ । स्त्रीजन्मभिरनुभूय-
मानं महादुःखं द्रष्टुं न शक्नोमीति उज्ज्वलकिरणोऽनाग-
त्यातिर्हित इमां भूमिं मितवान्नेत्रयोर्महात्रत्तावरोऽस्मन्नी-
लर्षभो नायाति चेत्सख्यधिकं मनोव्याधिं निवर्त्त-
येत्को वा मदीयमेव । ५ । ४ । ४ । को वा मां परामृशे-
न्मातरश्च सख्यश्च युयं कीदृशीयमित्यनुत्का दीर्घा
रात्रिं निद्राथ मेघसदृशविग्रहोऽस्मत्कृष्णोपि नायाति
नाम मां न नश्यति प्रवलपापाया मम पश्चाद्वर्त्तमानम् ।
५ । ४ । ५ । अनुद्वतवर्त्तमानः प्रेमव्याधिर्मनोऽस्तीव
बाधते पुरतः स्थित्वा रात्रिकल्पश्चक्षुषी यथान्तर्मज-
तस्तथाऽऽवृणोत् स्थिरस्थितचक्रोऽस्मन्मायी च नाया-
ति एतन्मिथर्गदीर्घप्राणं रक्षेत्को वात्र स्थले । ५ । ४ । ६
रक्षेत्को वात्रावधिभूतान्धकारः सूक्ष्मविन्दुदैव्यस्वभाव-
कल्परूपतया वर्त्तमानरजनीमुखे परिशुद्धस्वभावधव-

लशंखचक्रो नाविर्भवति अग्निस्वभावप्रवलपापाहं देवाः
किं कुर्याम् । ५ । ४ । ७ । देवाः किं कुर्यामेका रात्रिः
सप्तकल्पभूता यथार्थतयाऽऽगत्य स्थित्वा मम प्राणं
बाधते हस्तस्थितचक्रो मत्कृष्णोपि नायाति चेच्छर्ग-
रस्पर्शी शीतलदक्षिणानिलः क्रूराग्नेः स्वयं बाधते ।
५ । ४ । ८ । क्रूराग्नेः स्वयं बाधतेऽधिकान्धकारः
सूक्ष्मविन्दुः सुन्दरकिरणस्य सूर्यस्य सुन्दरदीर्घरथो न
प्रादुर्भवति रक्तकांतितामरसनयनः श्रीमांश्च नायाति
मनोदुःखनिवर्त्तक इतः परं को वा स्थित्वा द्रवामि ।
५ । ४ । ९ । स्थित्वा द्रवन्त्यहमिव महाकाशो लयं
प्राप्य द्रवीभूय सूक्ष्मविन्दुरूपो वर्त्तते निशामुखे तदैकदा
भूमिं मितवानुपकारको नागच्छेदित्येकमेकदा न वदे-
ल्लोको हा निद्राति । ५ । ४ । १० । निद्राणवद्योगं
कृतवन्तं स्वामिनमभिवृद्धोद्यानपरिवृतकुरुकापुरीशट-
कोपोक्ते रागाभिवृद्धिमत्यन्तादौ सहस्र एतदशकेन
मृत्वा गत्वा वैकुण्ठं न प्राप्नुवन्तीति कथं वा । ५ । ४ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

तां च त्वरां विदधती सकलेन्द्रियाणा-

माच्छादिका सविधगांश्च विसंनयन्ती ।

देवातिगा विरहिणीत्वमुपो मुनेस्तु

मोहाद्वया रजनिग्न्यादिना नमुये ॥ २४ ॥

आपदंशुवकीर्त्या यदुकुलजननादीरधीरत्वकीर्त्या
लोकानां विक्रमाद्याभितद्विरतहतेरुतैश्चष्टितैश्च ।
चक्राद्यस्त्रावितत्वात्कमलनयनतासंपदा वामनत्वा-
त्तीराभ्यां शेषशायी जगदवनमहादीक्षितोऽज्ञायि तेन ॥ ५२ ॥

पंचमं कथं वा भो मातरो दशकम् ।

कथं वा भो मातरो मह्यं कुप्यथ यूयमस्मत्सुन्दर-
श्रीकुरङ्गपुरपूर्णस्य मया दर्शनानन्तरं शंखेन नेमिना च
तामरसनयनाभ्यां च रक्तफलाधरेणैकेन च परिवर्तते
मन्मनः । ५ । ५ । १ । मन्मनसावलोक्य पश्यत मयि
कोपमकृत्वा दक्षिणायां समीचीनोद्यानश्रीकुरङ्गपुरपू-
र्णस्य मया दर्शनानन्तरं भास्वरं सूत्रं कुंडले वक्षसि
श्रीचिह्नं च स्थिराभरणानि चतुर्भुजाश्वागत्य सर्वतस्ति-
ष्ठन्ति । ५ । ५ । २ । तिष्ठति मुह्यति शिथिलीभवतीति
मातरश्च कुप्यथ गोत्रगृहश्रीकुरङ्गनगरपूर्णस्य मया दर्श-
नानन्तरं विजयियतुर्गदासिध्वकं शंखश्च स्थिरा भास-
माना नेत्राभ्यां न निवर्तते मनसश्च न निवर्तते ।
५ । ५ । ३ । निवारणे न विरमन्ति नेत्रजलानीति
मातरश्च कुप्यथ मधुशाल्युद्यानश्रीकुरङ्गनगरपूर्णस्य मया
दर्शनानन्तरं पुष्पशीतलमाला शीतलतुलसी स्वर्णकिरीटं
विग्रहश्चोचिनभाममानशोभं कटिमूत्रं च पापिष्ठाया

मम पार्श्व एव । ५ । ५ । ४ । पार्श्वमवलोकयन्ती
तिष्ठति शिथिलीभवतीति मातरश्च कुप्यथोचितकीर्त्ति-
श्रीकुरङ्गनगरपूर्णस्य मया दर्शनानन्तरं निविडज्योति-
र्विवाधरो दीर्घध्रुवो चातुरूपतामरसनेत्रे च पापिष्ठाया
मम हृदये तिष्ठन्ति । ५ । ५ । ५ । उपर्यपि प्रवलाप-
वादोऽस्मत्कुलस्येयमिति माता द्रष्टुं न प्रयच्छति उद्या-
नावृतशीतलश्रीकुरङ्गनगरपूर्णस्य मया दर्शनानन्तरं
सुन्दरोन्नतनासालतातामरसनयने विवाधरश्च श्याम-
लविग्रहश्चत्वारो भुजाश्च मन्मनसि परिपूर्णाः । ५ । ५ ।
६ । पूर्णप्रवलापवादोऽस्मत्कुलस्येयमिति माता द्रष्टुं न
प्रयच्छति अतिशयितकीर्तिकुरङ्गपुरपूर्णस्य मया दर्शना-
नन्तरं पूर्णज्योतिःप्रवाहपरिवृतदीर्घस्वर्णविग्रहेण पूर्णो
मदन्तः सम्यक्स्थितो नेमिः सुन्दरकरेस्ति । ५ । ५ ।
७ । करे समीचीनं सुखं निदधाति शिथिलीभवतीति
मातरश्च कुप्यथाजनग्राहिगेहश्रीकुरङ्गनगरपूर्णस्य मया
दर्शनानन्तरं रक्ततामरसनयने जघनं मूक्षममध्यं विग्रहश्च
निविडदीर्घकेशा लंबमानभुजाश्च पापिष्ठाया ममाग्रे
तिष्ठन्ति । ५ । ५ । ८ । पुरतस्तिष्ठसीति सख्यो मातरश्च कुप्यथ
स्थिरगेहश्रीकुरङ्गनगरपूर्णस्य मया दर्शनानन्तरं मस्तकदी-
र्घकिरीटाद्यैरनवधिकैराभरणैर्युक्त इक्षुः शीघ्रममृतं भुत्वा-
ऽऽगत्य मम मनो न त्यजत्येव । ५ । ५ । ९ । अन्य-

धिकेकप्रेमवर्तीयमिति माता न द्रष्टुं प्रयच्छति अन्यून-
कोत्तिं श्रीकुरंगनगरपूर्णस्य मया दर्शनानन्तरं संधीभूय
देवसमूहेषु हस्ताभ्यां प्रणमत्सु ज्योतिःप्रवाहमध्ये
भासमानैकविग्रहो मन्मनसि भासते केषामपि ज्ञातुमश-
क्यः । ५ । ५ । १० । ज्ञातुमशक्यमुपकारकं चक्रसुन्दरक-
रमेवाकुक्ष्य सुगंधिसमीचीनपुष्पमन्विष्य समीचीन-
कुरुकापुरीशठकोपेनोक्तलक्ष्मशालिसहस्रांतर्गतैतदशकं
श्रीकुरंगनगरविषये ज्ञात्वाऽभ्यसितुं शक्ता वैष्णवा अगा-
धसमुद्रभूमौ । ५ । ५ । ११ । श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

तादृक्स्वमोहगलने सति भाषनाय

मृन्ना हरेखयवाभरणादिदृष्ट्या ।

प्रत्यक्षतस्तदनुभूत्यनवाप्तिभ्य

मोत्या शुचा सुनिरयुज्यत पंचमे सः ॥ ४५ ॥

शंसाद्यैर्यज्ञसूत्रादिभिरपि च तथा शार्ङ्गमुखैस्तुलस्या

विंशोष्टाद्यैस्तुनासाव्रततिनिरवधिज्योतिरूर्जस्विमूर्त्या ।

नेत्राब्जाद्यैरक्षेपाभरणमुपमया स्वैश्च भक्तैर्मनोज्ञा

देवः स्थानामजस्रं स्मृतिविषयतया भाति चेत्यभ्यधायि ॥ ५३ ॥

पष्ठं समुद्रभूमिं सृष्टवान्दशकम् ।

समुद्रभूमिं सृष्टवानहमेवेति वदति समुद्रभूमिर्भवाम्य-
हमेवेति वदति समुद्रभूमिं स्वीकृतवानहमेवेति वदति
समुद्रभूमिं समुद्रतवानहमेवेति वदति समुद्रभूमिं

भक्षितवानहमेवेति वदति समुद्रभूमिं आगत्या-
विष्टः स्यान्ननु समुद्रभूमिस्थानामिदं किमिति वदामि
समुद्रभूमौ मत्सुतयाऽभ्यस्यमानम् । ५ । ६ । १ ।
अभ्यस्यमानविद्यासीमाऽग्रहोहमेवेति वदति अभ्य-
स्यमानविद्या भवाम्यहमेवेति वदति अभ्यस्यमानवि-
द्योत्पादकोप्यहमेवेति वदति अभ्यस्यमानविद्यानिष्ठा-
यकोऽप्यहमेवेति वदति अभ्यस्यमानविद्यामारोप्यह-
मेवेति वदति अभ्यस्यमानविद्यानाथ आगन्याविष्टः
स्यान्ननु अभ्यस्यमानविद्यानामिदं किमिति वदामि
अभ्यस्यमानविद्यया मत्सुतया दृश्यमानम् । ५ । ६ । २ ।
दृश्यमाना पृथिवी सर्वोप्यहमेवेति वदति दृश्यमाना-
काशः सर्वोप्यहमेवेति वदति दृश्यमानः कूरोन्निः सर्वो-
प्यहमेवेति वदति दृश्यमानैतद्रागुः सर्वोप्यहमेवेति वदति
दृश्यमानसमुद्रः सर्वोप्यहमेवेति वदति दृश्यमानसमुद्र-
वर्ण आविष्टः स्यान्ननु पश्यन्तानां लोकस्थानामिदं
किमिति वदामि पश्यन्त्या मम बालया क्रियमाणमा । ५ । ६ ।
३ । क्रियमाणा गतयः सर्वा अहमेवेति वदति करिष्य-
माणाश्चाहमेवेति वदति कृताः पूर्वं नष्टाश्चाहमेवेति वदति
क्रियाफलभोक्ताप्यहमेवेति वदति क्रियाकर्तृन् कर्त्ता-
प्यहमेवेति रक्तकमलनयन आविष्टः न्यान्ननु ऋजुलोक-
स्थानामिदं किमिति वदामि रक्तफलाधगया बालमृग्या

विषयोऽ॥ ६॥ १॥ व्यत्यासं विना भूमि रक्षाम्यहमेवेति वदति
चलनं विना गिरिमुद्धृतवानस्मीति वदति अनैकांत्यं
विनाऽसुरान्धृतवानस्मीति वदति प्रकारं प्रदर्श्य तदा पञ्च
रक्षितवानस्मीति वदति अनैकान्त्यं विनार्षं मथित-
वानस्मीति वदति अव्याहताज्ञः समुद्रवर्ण आविष्टः
स्यान्ननु अनिवृत्तलोकस्थानां किं वदामि अनिवृत्त
एच्छीसदृशसुताप्राप्तानि ॥ ५॥ ६॥ ५॥ संघीभूतवंशपर्वतं
धृतवानहमेवेति वदति संघीभूतर्षभान्धृतवानप्यहमेवेति
वदति संघीभूतमहावत्सांश्चारितवानप्यहमेवेति वदति
संघीभूतगोसमूहाक्षिवानप्यहमेवेति वदति संघीभूत
गोपप्रवानोप्यहमेवेति वदति संघीभूतदेवप्रधान आग-
त्याविष्टः स्यान्ननु संघीभूतकुंतनयनानामिदं किं वदामि
नदशकुंतनयनया मत्सुतया प्राप्तानि ॥ ५॥ ६॥ ६॥ बांधवा
मम न सन्ति केषीति वदति बांधवा ममात्र सर्वेपीति वदति
बांधवानामुत्पादकोप्यहमेवेति वदति बांधवानां नाशयि-
ताप्यहमेवेति वदति बांधवानां बांधवोप्यहमेवेति वदति
प्राप्तुञ्जयो मयागत्याऽऽविष्टः स्यान्ननु बांधवीनां
किमुक्ता वदाम्यहमभिनिविश्य मम सुखयोच्यमा-
नानि ॥ ५॥ ६॥ ७॥ कीर्त्यमानत्रिनयन उपकारकोह-
मेवेति वदति कीर्त्यमानदिङ्मुखोदमेवेति वदति
कीर्त्यमानामराहमेवेति वदति कीर्त्यमानामरे-

शोऽहमेवेति वदति कीर्त्तयन्तो मुनयश्चाहमेवेति वदति
कीर्त्तनवन्मेघवर्ण आविष्टः स्यान्ननु कीर्त्तयन्तीनां लोक-
स्थानां किं वदामि कीर्त्तयन्त्या मम कोमलभास्वद-
तायाः ॥ ५॥ ६॥ ८॥ कुरपापेन केनापि न युक्तो-
स्मीति वदति कुरपापं भवाम्यप्यहमेवेति वदति कुर-
पापोत्पादकोप्यहमेवेति वदति कुरपापनिवर्त्तकोप्यहमे-
वेति वदति कूरस्य लंकानाशितवानहमेवेति वदति
कूरपक्षिमानाविष्टः स्यान्ननु कूरलोकस्थानामिदं किमि-
ति वदामि पापिष्ठाया लताया मम सुताया अलंका-
रान् ॥ ५॥ ६॥ ९॥ सौंदर्यशाली स्वर्गोप्यहमेवेति
वदति सौंदर्यशून्यनरकोप्यहमेवेति वदति सौंदर्यो-
ज्ज्वलमोक्षोप्यहमेवेति वदति सौंदर्यशालिचेतना
अप्यहमेवेति वदति सौंदर्यशाल्येककारणमप्यहमेवेति
वदति सौंदर्यशालि मेघवर्ण आविष्टः स्यान्ननु सौंदर्य
शालिलोकस्थानां किं वदामि मम सौंदर्यशालिमाला-
धम्मिल्लयाः ॥ ५॥ ६॥ १०॥ धम्मिल्लवत्कुसुमांगनाया
भूम्यंगनाया अभिजातगोपकिशल्यायाश्च वल्लभमुपग-
तेन पाण्ड्यसुन्दरदेशेन स्थिरकुरुकापुरीशठकोपेनांन-
रंगकैकर्यतया कृते विचारिते द्रविडमालासहस्र एतदा
दशमप्येतुं शक्ता लोके श्लाघनीयमहासंपदो भूवा श्री
हृदमासानां पूजार्थे तपः कृतवन्तः ॥ ५॥ ६॥ ११॥

श्रीदिव्यमूरिचरणान्वय शरणम् ।

शोकं च तं परिजिहीर्षुर्निवासिलानां

सर्गादिकर्तुरनुकाररवेन शौरिः ।

तस्य प्रशुतिरखिलाचरिता मयेति

तद्भावभावितमना मुनिराह पष्ठे ॥ ४६ ॥

सष्ट्वाद्यैर्जगत्पास्तकलविधकलावर्त्तकत्वेन भूता-

न्तर्गामित्वेन कृत्यद्वरणपरतया भूभरापाकृतेश्च ।

शैलेन्द्रोद्धारणार्थं स्वजनहिततया ब्रह्मरुन्ध्रभावा-

त्कर्मोन्मूलनार्थः प्रभुरनिशमहं हृदिवोधोन्वभावि ॥ ५४ ॥

सप्तममनुष्ठिततपश्शून्यदशकम् ।

अनुष्ठिततपःशून्यः सूक्ष्मज्ञानशून्यस्तथापीतः परं
त्वां विहाय किमपि सोढुं न शक्नोमि भुजगशयनस्वा-
मिन्पंके तामरसं नीवारमध्ये विकसति यत्र श्रीवरमं-
गलनगरे वैलक्षण्येनासीनमत्स्वामिस्तवाधिको न
भवामि तत्र । ५ । ७ । १ । तत्रत्यो न भवाम्यत्रत्यो
न भवामि त्वदर्शनाशायां पतितोऽहं कुत्रत्योपि न
लंकानाशितवन्स्वामिश्च द्रुचुं विमणिगृहदीर्घश्रीवरमंगल-
नगरे नित्यसन्निधानं शंखचक्रधरासहायस्य मम
कृपां कुरु । ५ । ७ । २ । गुरुडविध्वज चक्रायुधाका-
शजनपदमन्त्रीलजलदवर्णाऽवस्तु मां वस्तु कृत्वा दास्यं
स्वीकृतवान्वेशचशालिचतुर्वेदाध्येतृबहुपुरुषवृद्धिस्था-
नश्रीवरमंगलनगरे कृपां कृत्वा तत्र स्थितो न जाना-

म्यके प्रत्युपकारम् । ५ । ७ । ३ । प्रत्यर्थिभूतसन्निहि-
तवलानां शतस्य नाशायासहायानां पञ्चानामर्थे तदा
मायायुद्धं कृत्वा भस्मीकृतवन्मत्स्वामिन् भूमिमुद्धृत-
वन्स्वामिन्निर्मलज्ञानवद्रेदयज्ञविच्छेदशून्यश्रीवरमंग-
लनगरमधिष्ठाय वैलक्षण्येन स्थितवन्स्त्वां कं प्राप्नु-
माह्वयामि । ५ । ७ । ४ । प्रप्तुमाह्वानं संभवेत्किम्मम
यावच्छृणुसमूहेषु प्रविश्य स्थित्वा कैतवानि कुर्वन्छया-
मलवियदस्वामिन् कृतयज्ञैर्भेदेर्वरविनाभूते श्रीवरमंगल-
नगरे कराभ्यां सेवायै स्थितोऽसि तदहमप्यपश्यम् । ५ । ७ । ५ ।
वराहो भूत्वा भूमिमुद्धृतवन्मत्स्वामिन्कृष्ण सदा गया
दासवत्राकाशनायकमणिमाणिक्यकान्ते मधुस्येदिनूत-
वनशीतलश्रीवरमंगलनगरस्थानां कराभ्यां सेवायै नि-
त्यवासं कुर्वन् वानमामलेसंज्ञदासस्य सेवयाऽऽगत्यानु-
गृहाण । ५ । ७ । ६ । आगत्य कृपां कृत्वा मन्मनःस्थलं स्वी-
कृतवन्निद्विपत्तिसलय लोकस्यैकानादिमातापितृभूत
कृत्स्नां सप्तलोकीं भुक्तवन् सत्कर्मवद्रेदयज्ञाविनाभूत-
श्रीवरमंगलनगरेतश्शून्यगुणदासं मां न दूरीकुरु । ५ । ७ । ७ ।
दूरीकर्तुं त्वया निवेशितानि मायिप्रबलपञ्चैन्द्रियाणि स्थु-
स्तत्सम्यक्ज्ञातवन्दूरीकृत्य मामपि त्वं दुस्तरपंके पात-
यसि खलु उज्ज्वलतेजोमणिगृहदीर्घश्रीवरमंगलनायक
सदा दुष्प्रवेशमत्स्वामिन्पक्षिमुखमेदिन् । ५ । ७ । ८ ।

पक्षिमुखं भिन्नवर्जुनमध्ये गतवन्वृषभान्सप्त हिंसित-
वन्मम वधक मायित्रीलमाणिक्यकान्ते वैशद्यवच्छ्रीम-
ञ्चतुर्वेदसमर्थ पूर्णशीतलश्रीवरमंगलस्यांतःकृतसन्नि-
धान मन्स्वामिन्ननुगृहाणोजीवनोपायं मम । ५ । ७ ।
९ । मार्गं मम त्वच्चरणावेव शरणं दत्तवानसि तवैकप्र-
त्युपकारो मय्येको नास्ति ममात्मापि तवैव पंकशाली-
क्षुभिर्महानीवारैश्च पूर्णं शीतले श्रीवरमंगले सुगंधि-
पुष्पशीतलतुलसीकिरीट देवनायक । ५ । ७ । १० ।
देवनायकस्य नारायणस्य त्रिविक्रमस्य चरणयुगल-
स्योपरिर्यपचयशालिपुष्पोद्यानावृतकुरुकापुरीशठकोपेन
प्रणीते सहस्र एतच्छीतलश्रीवरमंगलस्य सत्यं दशकं
सह सदा गानुं शक्ता दिविपदामृततामृतम् । ५ । ७ । ११ ॥

श्रीदिव्यमूर्तिचरणावेव शरणम् ।

एवं च सोनधिगताभिमतस्तदासी
नारायणादितरसाधनग्रन्थतां स्वाम् ।

तस्मै निवेद्य तदुपायधियैव किञ्चि-

दाशस्तवानथ मुनिः किल सप्तमेन ॥ ४७ ॥

मर्गधीशे शयत्वादीरदरहरणात्सानुकम्प्यत्वयोगा-
त्सन्साहाय्यादशेषान्तरनिलयतया भूसमुद्धृत्युदन्तैः ।

सर्वेषां तानभावादितरजनदुगधर्षतादिशरण्यं

दीनानां प्रादु विष्णुं शठजनमथनो देवतासार्धभौमम् ॥ ५५ ॥

अष्टममृततामृतदशकम् ।

अतृतामृत दासस्य मम शरीरं त्वयि प्रेमरूपं जलं
सच्चंचलं द्रवीभूतं द्रावयसि दिर्विव्यामोहशालिच्छ्रीस-
मग्रैर्नीवारैश्चामरैर्वीज्यमाने परिपूर्णजले तिरुक्कोण्डैस्थले
सौंदर्यपूर्णेष्वलंकारेषु भासमानेषु शयितवानस्यपश्यं
स्वामिन् । ५ । ८ । १ । मत्स्वामिन्मद्वलमृतं मदी-
शान नानामहारूपोऽभिमतप्रकारेण भवन्दीप्तिमद्वृषभ
रक्तमहाकमलानि समृद्धजलोपरि विकसन्ति यत्र तत्र
तिरुक्कोण्डैस्थले तन्महाकुसुमनयनयोर्निद्रां भजन्कि-
महं करवाणि । ५ । ८ । २ । किमहं कुर्यां को वा
गतिर्मां किं करोषि त्वत्तोऽन्यस्मात्कस्माच्च किमप्यपे-
क्षितं न प्रार्थयै शिल्पपूर्णप्राकारपरिवृतकुम्भघोणे शयि-
तवानसि दासस्य ममाणोजीवनकालो यावांस्तावन्तं
त्वत्पादमवलंब्यैव क्षिपेयमवलोकय । ५ । ८ । ३ ।
दूरदर्शनशक्तानां दृष्टिगोचरपर्यन्तं गच्छत्कीर्तं नाशशू-
न्यसकललोकवदेकमूर्त्तं कल्याणाधिकव्याप्ते तिरुक्कोण्ड-
दैदिव्यदेशे शयितवन् त्वां दिदृक्षमाणोहं व्याकुल
आकाशमवलोक्य रोदिमि प्रणमामि । ५ । ८ । ४ ।
रोदिमि प्रणमामि नर्त्तित्वा पश्यामि गीत्वाक्रंदामि
आश्लिष्टप्रवलपापेन पार्श्वमवलोक्य लजित्वाऽवनत-

शिरास्तिष्ठामि समृद्धसुन्दरकेदारे कुम्भघोणे शयितवन्न-
 क्ततामरसनयन नम्रस्य मम त्वच्चरणयोः प्राप्तेः प्रका-
 रमालोचय । ५ । ८ । ५ । विचारय ममानादिपापं
 छित्त्वा त्वच्चरणप्राप्तिप्रकारमवलोकयनिस्थत्वेव दुष्पू-
 रावदानि पूरयन्कियंति दिनानि दूरे तिष्ठामि समृद्धा-
 नादिकीर्तिमदविष्टिते कुम्भघोणे शयितदिविपन्नायक
 वीणास्वरामृतज्ञानफल हरिवृषभ । ५ । ८ । ६ । सिंह
 वृषभ मत्सुन्दरस्वर्णप्रभ रक्तनयन नीलमेघ अग्निस्पृ-
 वप्रवालाचलचतुर्भुज मत्स्वामिन् त्वत्कृपयैव अवि-
 नाभूतदासं मां स्वीकृतवन् कुम्भघोणे श्रीवल्लभ न धर-
 येतः परं त्वच्चरणं दत्त्वा मज्जन्म निवर्त्तय । ५ । ८ । ७ ।
 निवर्त्तय दुःखं मां निवर्त्तय निवर्त्तकांतरशून्योहं परितो
 मुखनेम्यायुध कुम्भघोणे शयितवन्महामायिन् शिथिले
 शरीरे मत्प्राणे विहाय गच्छति दौर्वल्यमन्तरेण त्वच्च-
 रणौ दृढमवलम्ब्य प्रवृत्त्यर्थमनुमन्यस्व त्वमेव । ५ । ८ । ८ ।
 अनुमान्य मां त्वच्चरणयुगलस्याधःस्थापयन्स्वामिं
 श्चाचर्यरहितामरप्रधान प्रधानादिमहामूर्त्तं दिग्विस्तृमर-
 कांतिसुन्दरमहामण्याश्रये श्रीकुम्भघोणेऽचंचलं लोकैरा-
 श्रयणार्थं शयितवानसि द्रष्टुमागच्छ । ५ । ८ । ९ ।
 अनागच्छदरूपी सन्नागच्छन्मन्मायिन्नाशरहितमूर्त्तं अतृ-
 तानृत सन्दासस्य मे प्राणस्यान्तर्मधुरभूत् अविनाश्य-
 शपानां विनाशाय मां शासितवन् श्रीकुम्भघोणग्रामे तव

दास्यं प्राप्यापि दासोहमितः परमपि भ्रमामि किम् ।
 । ५ । ८ । १० । अर्गलाम्बिगुक्तायाः पिशाच्याः
 स्तनस्यान्तरतस्तस्याः प्राणं भक्षितवत्तश्चरणौ तावेव
 शरणं स्वीकृतवता श्रीकुरुकापुरीशठकोपेन वृणोर्म-
 नोद्हरमुक्त एकस्मिन्सहस्र एतद्वशकं मोग्ध्यं विनाभ्य-
 स्तवंतः कामा मृगसदृशाक्षीणाम् । ५ । ८ । ११ ।

श्रीदिव्यमूरिचरणावेव शरणम्

आश्वासलव्यधृतिना मनसा समेत्य

श्रीकुम्भघोणशयमप्रतिमाभिरुप्यम् ।

आलोक्य सान्त्वनवचःपरिभ्रमणादी-

नप्राप्तवान्मुनिरखिद्यत सोष्टमेन ॥ ४८ ॥

निस्तौहित्यामृतत्वात्स्ववशजनितयाऽनन्यभासप्रदाना-

न्मर्यादातीतकीर्त्या नलिननयनतां नायकान्मृगणाम् ।

सर्वश्रेष्ठयादियोगादनितरगतितायावहामयभावा-

दास्ये स्वे स्थापयेत्त्वान्हरिरिति शठजिह्वापयामास कृष्णम् ॥ ५६ ॥

नवमं मृगसदृशनयनादशकम् ।

—५६—

मृगसदृशनयनाः समीचीनाः सर्वदा पापिष्ठाया
 ममाऽवसादार्थं व्योमव्याप्तसुन्दरकमुकैर्मधुमल्लिकाभि-
 र्वासितैर्मधुपूर्णोद्यानैः परिवृते तिरुवछवाल्किवामिनं
 नायकं दास्यहं चरणयोः संगच्छामि कदा वा ।
 । ५ । ९ । १ । कदा वा सख्यो मां यूयं नाधित्वा तिम-

कुरुत स्वर्णवद्रासमानपुत्रागवकुलनव्यमाधवीरुपरि-
 तृशता दक्षिणानिलेन परिमलिते तिरुवल्लवालिनगरे
 स्थितस्योपकारकस्य चरणरेणुं दास्यो वयमादाय
 दध्मः । ५ । ९ । २ । ध्रियमाणपुष्पकेशिन्यो दुःखितां
 मां वाधितुं गीयमानसमीचीनवेदध्वनौ सागरतरंगवद्धो-
 धति पार्श्व उच्चैर्होमधूमः परिमलयति शीतलतिरुवल्ल-
 वालि नित्यं वसत उपकारकस्य चरणौ द्रक्ष्यामः किं
 नित्यम् । ५ । ९ । ३ । नित्यं च सख्यो मां यूयं
 वाधित्वा किमकुरुत हरितपत्रदीर्घकमुकाः पनसा
 नारिकेलाः कदल्यश्च सौधालंकारगृहोपरि स्पृशन्ति
 शीतलतिरुवल्लवालिविपोरगभोग्यशयनीयेऽस्मदुपका-
 रकस्य तत्सुसमीचीनमेव । ५ । ९ । ४ । सुसमीची-
 नसख्यः सुसमीचीनत्राक्षणयागधूमोन्नतसामीचीन्या-
 पहारुव्रताकाशमाच्छादयति शीतलतिरुवल्लवालिवि-
 धुमसमीचीनखण्डं फलं भोग्यामृतं मत्सामीचीन्याप-
 शान्तिजः कदा वा नेत्रे द्रक्ष्यतः । ५ । ९ । ५ । द्रक्ष्या-
 मि कदा वा पापिष्ठाहं फलाधरमुग्धा गानध्वनिभ्रम-
 र्वाल्दक्षिणानिलेन युक्तानि सर्वत्रोन्नतशाखाभिवृद्ध-
 मरुदुन्दरविपिनानि यत्र तिरुवल्लवालिवर्णिवामनसु-
 षोपकारकस्य विक्रमत्तामरसपादौ । ५ । ९ । ६ ।
 गन्धयोरुपरि समर्प्य पुष्पाणि सेवामेभवेद्वा मालभं-

जिकाः समीचीना सागरविस्तीर्णतटाकेष्वन्नानि तान-
 रसानि कङ्काराणि वनितानामुज्ज्वलानि मुखानि
 नयनानि च धरन्ति तिरुवल्लवालिनान्धन्यमां भूमिं
 भुक्तवतोऽस्मत्स्वामिनः प्रतिदिनम् । ५ । ९ । ७ ।
 प्रतिदिनं विच्छेदमंतरा सेवा संभवेद्वा सुललाटाः यंत्र-
 योग्यमधुरेशुभिः फलितनीवारैर्व्याप्ते सर्वत्र समीपे
 मिथः संगतपुष्पतटाकयुक्तकेदारपरिवृते शीतलतिरु-
 वल्लवालिनित्यसन्निहितोपकारकस्य भूमिमाक्रान्तवन्तो
 दीर्घचरणयोः । ५ । ९ । ८ । गलद्रलयेषु पूर्यमाणेष्व-
 स्माभिर्दृष्ट्वा हस्ताभ्यां प्रणामो युज्येत वा वंशुरिति
 वीणेति शीतलोद्यानस्यांतर्मधु पीत्वा मुग्धगंगाशालि-
 भ्रमराः सस्वरं गायन्ति तिरुवल्लवालिभ्रमणाधिकच-
 क्रवतः स्वामिनोऽनादिकृपैव । ५ । ९ । ९ । अनादि-
 कृपासत्कर्मणा कीर्तनं युज्येत किं सख्योऽनादिकृपाया
 भूष्याकाशाभ्यां प्रणामायावस्थितश्रीनगरे सत्कृपाशा-
 लिसहस्रेण समीचीनं दधति तिरुवल्लवालिसत्कृपया-
 स्मत्स्वामिनो नारायणस्य नाम्नाम् । ५ । ९ । १० ।
 नामसहस्रवतोऽस्मत्स्वामिनश्चरणयोरुपरि क्षेमशालि-
 सुन्दरकुरुकापुरीशठकोपेन ज्ञातव्योक्तं नाम्नां सदस्य एन-
 दशकं तिरुवल्लवालिक्षेपवति ते नगरेऽभिदधाना उन्मुखा
 जनित्वैव । ५ । ९ । ११ ॥

श्रीव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

शुनिः प्रतिहृतस्तद्वय भेदा-

ॐ नमस्तनयनायि नृ दिव्यदेशम् ।

तद्भोग्यतामभिदधत्तदभीशपादौ

यायां कंदलकयपत्रवमं सदैव्यम् ॥ ४९ ॥

स्वामिवासांशितानामुपकारसाल्प्येष्टसंश्लेषकत्वा-
त्सर्वस्वान्तर्यामि कथयदुत्तया दारुणामेवमस्त्वत्वात् ।

तत्सर्वं वाच्यं न भूया कथं न दत्तं वा दाहणं भवेत्सत्त्वात् ।

द्विज्यस्थाने, - । भमर्होत्तरणञ्चापि नारायणत्वा-

इत्यासन्नः धितानां भवति द्विगिरिति प्राह कारेस्तनूजः ॥५७॥

दशमं जन्मप्रकारदशकम् ।

— 卷之六 —

जन्मप्रसादो वृद्धिप्रकाशो महाभारतयुद्धं कृत्वा पंच
प्रकाशप्रदर्शो कृत्वागतन्य माया मर्मण्यतःप्रविश्य मम
प्राणं स्थितवान्स्थित्वा द्वादशित्वा भक्षयन्ति एतदुत्कृष्टाप-
गिच्छिन्ननेजस्त्वा कदा प्राप्स्यामि । ५ । १० । १ । विवा-
हप्रसंगे वृषभैरुत्पन्नं मायाश्चस्य मुखे विदारणं मधुस्पं-
दिकेशामी तमक्रीडाया संश्लेषमौदर्यं तदिदं किमिति
वक्तुमशक्यं न त्वत्कर्म शिथिलयति अनादिभूम्यादे त्वां
कदा प्राप्स्यामि । ५ । १० । २ । गलत्पुष्पकेशपिशाचीस्त-
नभुग्यान्व वेण्यां च तनः परमेकशकटनाशाय रक्तपादे-
नेकेन कृतं तव बालशौर्यं च तव नीलभक्षणप्रसंगे यातरि
यदि स्मृतिवत्यां तव त्वत्तामरमनवनयोजले वर्द्धमाने

संकुचितावस्थानं चागत्य मन्मनो द्रावयन्ति । ५ । १० । ३ ।
कपटवेषं प्रगृह्य गत्वा पुरे प्रवेशप्रकारो मिलित्वाऽसुरा-
णामंतर्भेदं कृत्वा प्राणभक्षणोपायाः प्रवाहजलजटस्थ
त्वदपृथक्स्थितिप्रकाशं स्थितेश्च मनस्यंतःप्रविश्या-
लोड्य मम प्राणं द्रावयित्वा भक्षयन्ति । ५ । १० । ४ ।
भक्षणार्थं देवराजस्य गोपेः कल्पितस्योदनस्य भक्षणं
वर्णवन्महापर्वतमुद्धृत्य वर्षानिवारणं पृथिवीं पूर्वं सुद्धा
निगीयोंद्गीर्य क्रांतवोद्धृत्य संश्लेषणमायाश्च प्रतिचितनं
मन्मनोऽग्निमुखे मधूच्छिष्टसदृशं स्थित्वैव । ५ । १० । ५ ।
स्थितप्रकार आसीनप्रकारः शयानप्रकारो दुष्करचितना
अनेकरूपतयाऽरूपतयारूपतया च त्वन्मायाः स्थित्वा
स्थित्वा स्मरामि त्वां कथं स्मृतुं शक्नोमि पापिष्ठस्य
ममैकं समीचीनं वद लोकं भुक्तवन्नुज्ज्वलतेजः । ५ ।
१० । ६ । उज्ज्वलतेजसा सहाधकाररूपतया स्थि-
तस्य प्रकारस्य सता सहाऽसद्रूपतयाऽऽगत्य मच्चक्षुर-
गोचरतया त्वया सूक्ष्मीभूतेन मयि क्रियमाणानां
स्मरणसमये मनसि शिथिलीभवामि मन्त्रीलमाणिवय
मन्नेत्रयोर्दृढग्रहणार्थमेकस्मिन् दिनेऽनुगृहाण त्वच्छ्री-
विग्रहम् । ५ । १० । ७ । श्रीविग्रहेण शयानस्य प्रकारो
नाभ्यां रक्ततामरसस्योपरि दिङ्मुखस्य मनसि वैल-
क्षण्येन स्थित्वा सृष्टिकर्माणि चाऽसदृशत्वदेकनायक

त्वं च तेषां प्रतिश्रवणं मन्मनः स्थित्वा शिथिली-
भवति नयनजलनिर्झरः प्रवहति किंकरवाणि दासो-
हम् । ५ । १० । ८ । पदानां त्रयाणां याच्ञाप्रकार-
स्तत्र स्थित्वाऽगाधसमुद्रे भूमिमाकाशं च कृत्स्नं
द्राभ्यां पदाभ्यां पारयतो मुखं च कथनवेलायां तच्छ्रव-
णवेलायां सर्वदा मन्मनस्त्वदर्थमेव द्रवीभूय शिथिली-
भवति कृग्प्रवलपापोहं त्वया कदा वा संगमिष्यामि ।
५ । १० । ९ । संगम्य जलमथनप्रकारो देवानाममृ-
तभोजनार्थमसुराणां त्यागप्रकारमेव कृत्वा गतस्या-
श्चर्याणि अंतः प्रविश्य मत्प्राणं द्रावयित्वा भक्षयंति
यथा तथा स्थितं त्वामनुभवितुमुपायं वद विपोरगश-
यन । ५ । १० । १० । नागशयनोपर्यस्मदुपकारकस्य
चग्णावेव शरणमस्माकमिति प्रतिदिनमेकचितनेन
कुरुकापुर्गशटकोपेन मारेण भवितुं प्रणीतेऽन्तादौ-
सहस्र इदमेकं दशकमध्येतुं समर्था महारूपवैकुण्ठे
आनंदं प्राप्नुयुः सर्वदा । ५ । १० । ११ ।

श्रीदिव्यमूरिचरणेव शरणम् ।

अर्चा च मोहनियतामपहाय शौर-
रालापयोग्यविमचे पुनरागतोमौ ।
चित्तस्य तद्रूपगणस्मरणे निजस्य
शेषिन्यविश्रमनं नमयाचक्षान्ते ॥ ५० ॥

प्रादुर्भावादिवृत्तैर्पगणदमनात्पतनाशातनाय-
मोहार्य बाँडकृत्यैर्गिरिवरभजनस्वीकृतः स्थानभेदेः ।
तज्जाध्यांतादिभाषाजलनिविशयनाद्विषयार्थस्त्रिषधाः
श्रीयूयस्पर्शनायैडिशयिलपति हरिस्स्वीयहृद्यैत्वयाने ॥ ॥
इत्थं कारुण्यनिघ्नं दुरतहरजनं प्रेमतीर्थं दुहानं
लोकानां रसितारं स्मृतिविषयमहंभावनागोचरं च ।
दीनानां सुच्छरण्यं स्वरसकृतनिजप्रेष्यतावाञ्छमूत्रे
प्रातं शक्तिपदे श्रीपतिमिह शतके श्रेयसामेकहृदम् ॥ ५९ ॥

इति श्रीसहस्रगीता पञ्चमशतकं समाप्तम् ।

अथ पष्ठशतके

प्रथमं सर्वदास्पृहणीयदशकम् ।

सर्वदा स्पृहणीयममुद्रपरिवाहमुख आगम्य चरंत-
रसारससंघाः केदारव्याप्तनीवारोत्तुंगे तिरुवण्णद्वारे
नित्यं वसंतं करव्याप्तचक्रं मत्फलाधरं स्वामिनं दृष्ट्वा-
अलिं बद्ध्वा वदथ पापिष्ठाया मम प्रेम । ६ । १ । १ ।
प्रेममृदुकांतया सह संचरन्नीलनागद वेदयागघोषघोषि-
तशीतलतिरुवण्णद्वारे नाथं भूमिं सर्वा भुक्तवंतमस्म-
त्स्वामिनं दृष्ट्वा पादं हस्ताभ्यां प्रणम्य वदत दास्या
मम प्रकारम् । ६ । १ । २ । संघाभूय सर्वत्र वेदागम-
ध्ये चरंतः पक्षिसमूहाः पुष्कलसंपदृद्धिमति तिरुव-

पुण्ड्रि नित्यं वसंतं भ्रमच्चक्रहस्तं फलावरं स्वामिनं
 दृष्ट्वा नम्रीभूय युयं प्रणम्य विज्ञापयत दास्या मम
 दुःखम् । ६ । १ । ३ । दुःखरहितभोगे निमज्ज्य मिलि-
 त्वा संचरन्तो मुग्धहंसा विच्छेदग्रहितवेदघोषघोषिते
 शीतलतिरुवण्वण्डूरि समुद्रमदशविग्रहमुपकारकं कृष्णं
 दीर्घव्यामोहं दृष्ट्वा शरीरे शिथिलैका ब्रवतीति विज्ञा-
 पयत । ६ । १ । ४ । विज्ञापनं प्रणयरोपं ज्ञात्वा सह-
 चरन्तो मुग्धहंसाः निविडकर्मोपरि शंखाक्रांतं तिरुव-
 ण्डूरि ग्रथितस्पृहणीयशीतलतुलसीककिरीटं सत्स्वा-
 मिनं दृष्ट्वा निवद्धहस्ता भूत्वा दास्या ममार्थेऽपि स्तुत ।
 ६ । १ । ५ । मङ्गलमहमर्थये पुत्रागोपरि नित्यं वसन्तो
 दर्शनीयपिङ्गा उत्पन्नमत्स्यकर्मै तिरुवण्वण्डूरि
 नित्यं वसन्तं बलवच्चक्रसुन्दरकर्ममस्वामिनं दृष्ट्वा
 प्रत्युत्तरमादायाऽनुगृहीत्वा मोहनिवर्तकप्रकारम् ।
 ६ । १ । ६ । एकप्रकारेण गत्वा प्रविश्य ममैकं ब्रूहि
 सुन्दरशुक बुद्धमूलसुन्दरपुष्पोद्यानपरिवृतं रक्तपरिसरे
 तिरुवण्वण्डूरि श्यामलवर्णं रक्ताधरं रक्तनयने रक्तशर्यां
 रक्तपादौ बुद्धोन्मुखकांतिमञ्जकं शंखे च चिह्नानि
 दृढमवलोक्य । ६ । १ । ७ । दृढमवलोक्य ममैकं
 ब्रूहि सुन्दरवालटिडिमे निविडवन्तमीवकुलपुत्रागपरि-
 वृतेः शीतलतिरुवण्वण्डूरि मदाशीतलतामरसनयने महा-

दीर्घकिरीटं चतुर्दीर्घभुजं श्यामलदृढमहामेषसदृशश्री-
 वियहं स्वामिनम् । ६ । १ । ८ । चरणौ कराभ्यां
 प्रणम्य पुष्पोपरि स्यन्दमाना हंसाः प्रातः शंखवोष-
 युक्ते तिरुवण्वण्डूरि नित्यं वसंतं कठिनमायं कृष्णं
 दीर्घव्यामोहशालिनं दृष्ट्वा उग्रप्रबलपापिष्ठाया मम
 समूहं वृत वेपं स्वीकृत्यैव । ६ । १ । ९ । वेपं स्वीकृत्य
 युष्मानहं याचे सुगन्धभ्रमरसंवाः स्वच्छनीरपंपोत्तर-
 पार्श्वस्थतिरुवण्वण्डूरि अनुपमयुद्धराक्षसप्राकारं भस्मी-
 भावाय दग्ध्वा प्रीतस्य सुरर्षभस्य मामप्यस्तीति
 वदत । ६ । १ । १० । विद्युद्वाहिश्रितयज्ञसूत्रवामनो
 भूत्वा विस्तृतभूमिं स्वीकृतवतो बलवद्वचकस्य चरण-
 योरुपरि कुरुकापुरीशठकोपेनोक्ते गानशालिसदृश
 एतदशकं तिरुवण्वण्डूरि माधुर्यशालिनाथारूपमभ्यसितुं
 समर्था मदना विद्युन्मध्यानाम् । ६ । १ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

आद्ये तु पष्ठशतकस्य मुनिस्तयात्तो
 नारीसमाधिमधिगम्य निजानवस्थाम् ।
 अर्चाहरिं कमपि पक्षिभिरान्तिकस्थे-
 रापन्नरक्षणसदीक्षमवाधयत्सः ॥ ९१ ॥

चक्रित्वात्स्वामिभावादिपदि सखितया विवदश्याधरत्वा-
 दधिदश्यामात्मकान्त्या भूततुलसितया निर्जराश्रीभावात् ।
 रक्ताभास्याहमिभावात्पृथुमुकुटतयाऽऽश्चर्यचर्याविलेपे-
 र्लकाध्वंसाच्च कृष्णं शठजिदकयपदेशिकदारगम्यम् ॥ ९० ॥

द्वितीयं विद्युन्मध्यानां दशकम् ।

विद्युन्मध्यानां मुग्धयोपितां त्वत्कृपां शिरसा
 वहन्तीनामग्रेहं ततो विभेमि राजवत्या लंकाया रक्षां
 दग्धवन्मायिन् त्वत्कृत्रिममहं जाने इतः परं तेन किं
 कुर्यां मम कंतुकं कुवेराक्षिं च दत्त्वा गच्छ पूर्ण । ६।२।१।
 गच्छ पूर्ण त्वत्तामरससदृशनयनयुगले रक्ताधरे स्मिते च
 आकुलतां जनयतोर्नाशायैव तपः कृतवत्यो वयं पिच्छ-
 वन्महामयूरसदृश्यस्त्वत्कृपां शिरसा वहन्त्यः कर्णे
 ध्वनिं निधाय यथा वद्धेरन् गा नीत्वा वेणुं वादय गत्वो-
 पविश्यैव । ६।२।२। गत्वोपविश्य त्वत्कपटमजा-
 नतीनां वद पूर्ण तव रक्ताधरः पद्मफलं नयने च विप-
 रीतमधुना वंशदीर्घपीनभुजशालिन्य एतां श्रीकृपां
 प्राप्ता या महाविशालसमुद्रं मथितवता स्वामिना ।
 ६।२।३। वदस्य वर्द्धमाने दले सप्तलोकीं भुक्त्वा
 तदा त्वं शयितवानसि त्वन्माया उपरि दिवौकसोपि
 न जानतीतः परं मम भर एव कुंतसदृशविशालनय-
 नानां लीलापुलिनं परितः स्थित्वा गोसंवं चारयितुं
 शक्तोऽस्यस्मांस्त्वं कठिनं मा वद । ६।२।४। कठिनं
 मा वद पूर्ण तव कंतवं भूम्यामाकाशे च सम्यग्जा-
 नन्ति दृढचक्रनिर्वाहकानाद्यायुध त्वामेकं ज्ञापयाम्यहं
 शुभिनमृदालापासु त्वत्कृपां वहन्तीषु मनसि म्लायमा-

नासु अस्मत्कलशारिकाभिश्शुकेश्च पञ्चिवं मा कुरु ।
 ६।२।५। वशीकरणव्यापारान्कृत्वास्मत्सालभंजि-
 कामपहृत्यानुचितकरणेन कर्म किमपि नास्ति कृतप-
 रिचया वयं तिष्ठामो मम भग एतेऽनुग्रहाः सौंदर्य-
 शालिन्य एतल्लोकत्रयपदोचितमहिषीत्वोचिता वहवः
 सन्ति गोष्ठ्यां मारोह पूर्ण तवापि बाल्यमेव कर्म ।
 ६।२।६। कर्मणास्माकं करात्प्रतिमाच्छेदनं समुद्र-
 भूमिं भुक्तवन्निर्मलापरिच्छेद्य तवाप्यवद्यमेव कृपाण्य-
 वोक्तास्मांस्त्वं खेलसि तच्छृण्वन्ति चेद्वातरो धर्मः
 पापमिति न वदेयुरेकस्मिन्दिने यष्टियुद्धमेव । ६।२।७।
 मेलयित्वा यावन्ति यावन्तश्च सांकर्यं विना विभज्य
 चाविभक्ताद्वितीयसंख्याशून्यकीर्त्तिप्रवाहप्रकाशज्ञानमूर्ते
 मेलयित्वास्मान्मत्सख्यो विहर्तुं गच्छाम इत्यवदन्ना-
 गतानस्मान्वाधित्वा त्वं रुणत्सि चेत्किं न वदेयुः
 प्रीतिशून्याः । ६।२।८। प्रीत्या मनोनर्द्रावधित्वा
 त्वत्तामरसविशालनयनवीक्षणविशालवागुरायां पातयि-
 त्वा नाशितवानसि त्वच्चरणेन दयां न कृतवानस्यस्मा-
 कमरुपगृहमस्वाभिः पच्यमानरूपोदनं न दृष्ट्वा त्वन्मुख-
 कांतो प्रकाशमानायां स्मितं कृत्वा न स्थितवानसि । ६।२।
 ९। स्थिरप्रकाशमानकिरीटवस्त्रेकविंशतिकृत्वो राज उद्धर्तुं
 जयशील दीर्घपरशुधराश्चर्यं भूमिं प्राक्गृष्टवानद्येतद्गो-
 पकुलं सगृह्णन्जीवयितुमाविर्भूत नीलमाणिक्यकान्ते

त्वया क्लेशमेव प्राप्नुमः सर्वदा गोप्यो वयम् । ६ । २ ।
 १० । गोप्या मातुस्तदा नवनीतप्रसंगे क्रोधगोचरं रुदंतं
 नृत्यंतं पितरं कुरुकापुरीशठकोपेन स्तोत्रतया प्रणीते
 द्रविडमालासहस्र इदं चैकं दशकं स्वरेण सह जिह्वया
 सादरमनुसंदधतां नास्ति दारिद्र्यम् । ६ । २ । ११ ।

श्रीदिव्यमूरिचरणावेव शरणम् ।

तावद्विलम्बमसहन्मणयेन रोषा
 कृष्णं समागतमपि त्वरया विनिय ।
 तेन स्वसंगममनोरथिना द्वितीये
 सांत्वान्तिभिस्समनुनीय समाहितोभूत् ॥ ५२ ॥
 शनिवाद्गोपनारीजनसुलभतया लोडनादम्बुराशे
 म्यमोभागे शयवादारिनुभगतया श्रीमंहीवल्लभत्वा-
 त्रिदोषोत्तुंगभावात्त्रिरवधिकयशःसदृशीकारिदृक्त्वा-
 न्मोक्षस्वशैल्यया च स्वयमभिसरतीत्याह कृष्णं शठारिः ॥ ६१ ॥

तृतीयं दारिद्र्यं संपदशकम् ।

दारिद्र्यं संपन्नं नरकः स्वर्गश्च भूत्वा जयहेतुर्द्वेषः स्नेहश्च
 विषममृतं च भूत्वा बहुवियत्वेन व्याप्तं स्वामिनं ममे-
 शानं संपत्समृद्धगृहे तिरुविण्णगरेऽपश्यम् । ६ । ३ ।
 १ । दृष्टं सुखं दुःखं क्षोभा वैशद्यं च भूत्वा कोपः
 प्रसाद आतपश्चाया च भूत्वा स्थितस्य द्रष्टुमशक्यस्य

स्वामिनो ममेशानस्य ग्रामः स्वच्छतरंगवन्नदीपरिवृतं
 तिरुविण्णगरं समीचीननगरम् । ६ । ३ । २ नगरं
 जनपदाश्च ज्ञानं जडं च भूत्वाऽनुपमव्याप्ततेजो भूत्वांध-
 कारो भूत्वा भूमिर्भूत्वाऽऽकाशो भूत्वा शिखरगृहपरिवृतं
 तिरुविण्णगरमाश्रितस्योपकारकस्य दीप्तिशालिकीर्तिं
 विना नास्ति यावतामपि पुण्यम् । ६ । ३ । ३ पुण्यं पापं
 संश्लेषो विश्लेषश्चेत्येवं भूत्वा स्मृतिर्विस्मृतिर्भूत्वा सदस-
 त्तया तच्च भूत्वा स्थितस्य दृढगृहपरिवृतं तिरुविण्णग-
 रमाश्रितस्योपकारकस्य कृष्णस्य भोग्यकृपा मेव पश्यत
 कैतवमेव । ६ । ३ । ४ कैतवार्जवे नीलश्वेतौ भूत्वा सत्या-
 नृत्ये वाल्यवार्द्धके चतनपुगातने च भूत्वा निर्मितदृढप्रा-
 कारपरिवृतं तिरुविण्णगरमाश्रितेनोपकारकेण निर्मित-
 मारामं पश्यन्तु नहर्द्दिदैवैयुता त्रिलोकी । ६ । ३ । ५ ।
 त्रयो लोका भूत्वा तद्व्यतिरिक्तो भूत्वा प्रीतिर्भूत्वा
 कोपो भूत्वा पुष्पे रद्धमानांगना भूत्वाऽक्ष्मीर्भूत्वा
 कीर्तिर्भूत्वाऽपवादो भूत्वा देवैरादरेण सेव्यमानं
 तिरुविण्णगरमाश्रित उपकारकः पापिष्ठस्य मम
 मनसि नित्यं धूपतरंगं ज्योतिः । ६ । ३ । ६ ।
 परं ज्योतिर्विग्रहो भूत्वा मालिन्याकान्तविग्रहो भूत्वा
 सूक्ष्मीभूयाप्याविर्भूय च स्थित्वा केतवानि कुर्वन्दिव्यैः
 शिरोभिस्सेव्यमानं तिरुविण्णगरमाश्रित उपकारक-

स्तस्य परत्वशालिपादं विना नास्ति कस्यापि दृढशर-
णम् । ६ । ३ । ७ । दृढशरणं सुराणां भूत्वाऽसुराणा-
मुग्रमृत्युर्भूत्वा स्वचरणच्छायाया अधो लोकमवस्था-
प्यानवस्थाप्य च दक्षिणस्याः शरणं दिशस्तिरुवि-
ण्णगरमाश्रित उपकारको मम शरणं मत्कृष्णो मया
दासवान्मम पिता । ६ । ३ । ८ । मत्पिता मदसाधा-
रणो भूत्वा सखी भूत्वा मां प्रसूता भूत्वा स्वर्णपिता
मणिपिता मुक्तापिता मम पिता च भूत्वा विद्योतमा-
नस्वर्णप्राकारपरिवृतं तिरुविण्णगरमाश्रितः पिता
स्वसहशरहितः पिता दत्तवान्स्वचरणच्छायाम् ।
६ । ३ । ९ । छायातपोऽणुत्वं महत्त्वं ह्रस्वत्वं दीर्घत्वं
भूत्वा जंगमं स्थावरमन्यच्च भूत्वाऽतच्च भूत्वा सुग्धाला-
पमुखभ्रमरबुद्धिस्थाने तिरुविण्णगरे नित्यं वसत उपका-
रकस्य चरणौ विनैकशरणरहिता वयं पश्यन्तु । ६ । ३ । १०
पश्यन्तु लौकिका इति नेत्रयोरग्रे प्रमृतचरणयुगलं कुरु-
कापुरीशठकोपेनोक्ते आज्ञासहस्रे तिरुविण्णगरदशक-
मभ्यस्यन्तः संकोचमंतरा दिविपदां सर्वदा भवेयुर्गुणवः ।
६ । ३ । ११ । श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

कोपं मम प्रणयजं प्रहमय्य कृष्णः

स्वाधीनतामतनुमेति सविस्मयः सः ।

स्वीयां विरुद्धजगदाकृतितां च तेन

संदर्शितामनुचभूच्च मुनिमूर्त्ताये ॥ ६३ ॥

संपदारिद्र्यभावादसुखसुखकृतेः पत्तनग्रामभावा-
द्युपयागण्यादिभावात्कपटकृतया सर्वलोकाधिभावात् ।

दिव्यादिव्याह्वस्वात्सुगदितिजगणमिगधशुचुत्तकीन्या
छायाच्छायादिभावादपदितपदनं प्राह कृष्णं शठारः ॥ ६२ ॥

रासे गोपीभिस्सह हस्तसंयोजनदशकम् ।

रासे गोपीभिः सह हस्तसंयोजनं च पर्वतम्यैकस्य
धारणं च बलवतीरे द्वे नागनिग्रहश्चैतत्प्रवृत्तीन्य-
न्यानि वहूनि उरगशयनस्योपकारकस्य तस्य माया-
कर्माण्येव प्रलप्य रात्रिं समीचीनं दिवसं च न विर-
मामि कान्यूनता मम । ६ । ४ । १ । गानमधुग्वंणुनादनं गो-
गणचारणं च मत्स्यश्रीमन्नयनायाः परिमलकुसुमके-
शिन्या नीलाया भुजसंश्लेषणमन्यानि च वहूनि
मायालंकारस्योपकारकस्य तस्य चेष्टितानि स्मृत्वा
यनसि द्रवीभूतस्य स्नेहेन कालो व्यतीतो मम को वा
लोकस्तुल्यः । ६ । ४ । २ । अहुपममल्लसंहरणं गोग-
णचारणं च दीर्घदीर्घहस्तशिखरमङ्गाकुंजगहिसनं चैता-
दृशान्यन्यानि च दीप्तिशालिज्यातिप उपकारकस्य
तस्य चेष्टितानि स्मृत्वा प्रलप्य सर्वदाऽनुभवेन सर्वस्य
कालस्य श्लेषमलभे मम कावेनः परं पीडा । ६ । ४ ।
३ । पीडायै गोप्यामुल्लखेलेन सह व्रतंत्यां भीतत्वं च

वंचकस्त्रिय नाशयितुं दुग्धपानं चागच्छच्छकटभङ्गाय
 ताडनं च देवालंकारस्योपकारकस्य तस्य कर्म स्मृत्वा
 मनसि द्रुतोऽनुभवितुं कालैर्युक्तोऽस्मि मम किमितः पर-
 मपेक्षितम् । ६ । ४ । ४ । साभिलाषं देवेषु याच-
 मानेष्वगत्य जननं च स्थूलांधकारमुखे उत्पत्तिदिने
 मातर्नि विलपन्त्यां गत्वा तत्रैकगोपकुले प्रवेशनं च दर्शनं
 विना वृद्धिं प्राप्य कंसनाशाय वंचनाकरणं चेदानीमहं
 प्रलपितुं लब्धवान्मम किं शात्रवमस्ति । ६ । ४ । ५ ।
 युद्धोन्मुखपक्षिविदारणं च ककुब्जतां वृषभाणां संह-
 रणं च औन्नत्यशालिवनकुन्दभञ्जनं चैतत्प्रभृतीन्य-
 न्यानि वह्निं वैशाल्यशालिभूमिं मितवतो मायिनो
 मम पितुर्माया एव दिवा रात्रिं स्तोतुं प्राप्तवान्मम किम्म-
 नोदुःखम् । ६ । ४ । ६ । मनोदुःखेन मलिनमानुष-
 जातौ स्वयं जनित्वा स्वस्याभिमतं रूपं प्रगृह्य स्वयं
 स्वस्य क्रोधमुपसंहरतः क्षेत्रतुलसीकिरीटमालावक्षसो
 मन्पितुस्तस्य माया एव स्मरञ्चित्तवानस्मि ममेतः परं
 को वा सदृशो विशालपृथिव्याम् । ६ । ४ । ७ ।
 विशालपृथिव्या सहाकाशो विस्मयमाने पूर्णमहायु-
 द्धानि कृत्वा बाणस्य सहस्रभुजानां लवनं चैतत्प्रभृती-
 न्यन्यानि वह्निं ब्रह्मचारी भूत्वा भूमिं गृहीतवतो
 मायिनो मन्पितुस्तस्य माया एव माक्षात्कुर्वन्मनोवा-
 नस्मि ममेतः परं को वा क्षोभोऽस्ति । ६ । ४ । ८ ।

मिश्रितं सप्त सागरान्सप्त पर्वतांलोकान्सप्ताप्यतिक्र-
 मयितुं गमयित्वा सर्वत्र रथेन सह गतवतो माया चैत-
 त्प्रभृतीन्यन्यानि वह्निं दक्षिणकरे चक्रवर्त्तनं वामकरे
 शंख एतद्वन्तं श्यामलवर्णं विकृतं कर्तुं अमया जिह्वया
 युक्तस्य मम तुरयोस्ति किमेतद्भूमेरुपरि । ६ । ४ । ९ ।
 भूमेरुपरि महाभारस्य निवृत्तय एकभारतमहायुद्धं कृत्वा
 मायाः कृत्वा सेनां केवलस्थलां कर्तुं मन्त्रयित्वा गत्वा
 व्योमोपरि स्वधामैव प्रवेष्टुमादरणवतो ज्योतिषस्तस्य
 चरणानुपगम्यार्हं सेवितुं प्राप्तु मम को वाऽपरो नायकः
 । ६ । ४ । १० । नायकः सकलसप्तलोक्या भूत्वा
 सकलसप्तलोकी स्वस्यान्तः प्रवेशो यथा स्यात्तथा
 निधायोद्गीर्य तद्रूपो भूत्वाऽतद्रूपश्च भूत्वा स्थितस्य केश-
 वस्य चरणयुगलस्योपरि कुरुकापुरीशठकोपेनोक्ते परिश्रु-
 द्धसहस्र एतद्वशकेन भक्ता भवेयुर्दोषं विना । ६ । ४ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

आनन्दशीतलितयागनुसंधर्षाय

कृष्णस्य धीर्यचरितान्यहमादर्शने ।

इत्थं पुनः स्वयमपेक्षितवान्मुनिम्न-

लब्ध्वा समोस्ति न ममन्यवदद्यतुर्थे ॥ ५४ ॥

रासक्रीडादिकृत्यैवविधिसुरलिकायादनैमल्लभं-

गोपीचन्धारहभाषाहजजननमुखैः कंसदत्तयादिमन्त्रैः

प्रादुर्भावांनिहोनेन्यसुरमुजयनपुच्छदस्यैश्वर्यै-

राकर्षेसर्वचितं हरिगति कथयामास करुणायाम् ॥ ५५ ॥

पंचमं दोषरहितदशकम् ।

दोषरहितमहामणिगृहैरुन्नतं तुलैर्विल्लिमंगलं प्रणमं-
तीमिमां युयमितः परं मातरो युष्माकमाशा नास्ति
त्यजन धवलसुन्दरशंखश्चक्रमिति वदति तामरसविशा-
लनयने इति वदति इंदीवरसुंदरविकासिनयनयोर्जलपू-
र्तियथा स्यात्तथा स्थित्वा स्थित्वांतर्दह्यते । ६ । ५ । १ ।
संकीर्णध्वन्युत्सवध्वनियुक्तं तुलैर्विल्लिमंगलं नीत्वा
प्रवेश्यान्ननृदालापां युयं युष्मदाशानाशं व्यघटयत
त्तंभशालिसदृशा तिष्ठति अन्यत्रेयं देवदेवोपकारक
इत्येवं सुफुल्लध्वनेन सह नयनयोर्जलपूर्णा शिथिला
प्रवशा द्रवति । ६ । ५ । २ । तीरव्याप्तविशालोद्यानशी-
नलजलस्थलयुक्तं तुलैर्विल्लिमंगले नीत्वा प्रवेश्य
वार्त्ताग्राहिमधुगलापां युयं युष्मदाशानाशं व्यघटयत
तंगशालिसमुद्रशयनं च दिग्भूम्योर्व्याप्यमाणं च
गोगणचारणमेव प्रलप्य विशालनयनजलपृत्तिस्तिष्ठति ।
६ । ५ । ३ । सुप्रतिष्ठचतुर्वेदनिर्वाहकवृद्धिस्थानस्य
तुलैर्विल्लिमंगलस्य दर्शनानंतरं विधेयत्वं किंचिदप्य-
न्यजदत्यर्गिच्यत पश्यतेयं मातरोभ्यस्यमानविद्याः सर्वा
नीलसगरवर्णाः कृष्ण उपकारक इत्येवं संकोचेन किय-

तापि शून्या हर्षं हर्षमन्तर्निवृता शिथिला भवति ।
६ । ५ । ४ । शिथिलां कांतिमन्मुखीं मुग्धां तुलैर्वि-
ल्लिमंगलं नीत्वा प्रवेश्याऽऽभरणशालिज्योतिरक्ततामर-
सनयनस्योपकारकस्योपवेशं प्रादर्शयत वर्षपातमह-
शनयनजलेन सह तदा प्रभृति मोहं प्राप्येयं प्रविश-
च्चिन्ता मातरः प्रणमति तां दिशं सम्यगवलोक्य
। ६ । ५ । ५ । दृश्यमानेषु पार्श्वेषु सर्वेषु सेशुनीवाग-
भिवृद्धिद्युत्तरक्ततामरससमृद्धिमच्छीतलताप्रपण्युत्तरतटे
उत्कृष्टं तुलैर्विल्लिमंगलं पश्यति चैतां दिशं विहा-
यान्यत्र पश्यति सर्वदा प्रतिदिनं मुग्धस्थं वाचकमपि
मणिवर्णस्य नामेवेयं मातरः । ६ । ५ । ६ ।
मातरः सुंदरमहामयूरी बालमृगीयमम्मत्परं गता मम
वार्त्तां शृणोति किं तुलैर्विल्लिमंगलमिन्येनद्रिना प्राण-
नुष्ठितो विधिर्वा मेववर्णस्य माया वा तस्य चिह्नं
श्रीनाम चास्या सुखगते सुशिक्षिते । ६ । ५ । ७ ।
सुशिक्षितो वेदो यागश्च श्रीमदालक्ष्मीध्वेतत्समृद्धिम-
दृद्धिमत्ताप्रपण्युत्तरतटे उत्कृष्टं तुलैर्विल्लिमंगलं नील-
विशालनयना हस्ताभ्यां प्राणमत्तदा प्रभृत्यद्यपर्वतं
स्थित्वा स्थित्वागविंदलोचनेत्येवं शिथिला व्यापी-
भवति । ६ । ५ । ८ । व्याकुलीसुख प्रतिदिनं प्रलप्य
नयनजलेषु प्रवहत्सु तस्यापि यथा कृपां कुरु

मणिवर्ण हा इत्याकंदति तुरंगमुखविदारकस्य नित्य-
वासस्थानं तुलैविष्टिमंगलमित्युक्ता स्वकरो निबध्य
प्रणमति तद्रामश्रीनामाभ्यासादनंतरम् । ६ । ५ । ९ ।
नीलादेवी वा भूमिमहादेवी वा श्रीलक्ष्मीवोत्पन्ना का
वा माया इयं दीर्घव्यामोहशालिन्नित्येव स्थित्वाऽऽ-
कंदति हा प्रथममागत्य तस्य स्थित्वोपविष्टस्य नित्य-
वासस्थानं तुलैविष्टिमंगलं शिरसा प्रणमति तद्राम-
श्रीनामश्रवणं चिन्ता । ६ । ५ । १० । चित्तेन वचसा
कर्मणा च देवनाथमेव माता पितेत्याश्रितवता समी-
चीनकुरुकापुरीशठकोपेनानादिसहस्र एतत्तुलैविष्टि-
मंगलविषये उक्तं समीचीनद्रविडदशकमभ्यसितुं शक्ता
दास्यं कुरुः श्रियः पत्युः । ६ । ५ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

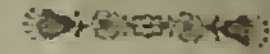
तस्यापि मानसतयातुभवस्य बाह्य-
संश्लेषणैकपरचित्तमनश्शरीरः ।

आत्मातुरक्तजनमात्मानि निस्पृहत्वं
निन्येधिपंचममति प्रवणोऽयुते सः ॥ ५५ ॥

संस्त्राचकात्ततश्च त्रिदशसुरतया सिंधुशायित्वभूम्ना
तद्राजोदारभावादरुणसरसिजाक्षत्वचिह्नेन देवः ।

देवीभिस्संव्यभावादतिसुलभतया स्वेष्वतिस्निग्धभावा-
दनुन्यः स्वान्पुरारिर्विषयति हठादित्ययोचच्छातिः ॥ ६२ ॥

षष्ठं व्यामोहवते दशकम् ।

व्यामोहवते भूमि मितवते नायकाय नीलश्या-
मलवर्णमेघन्यायाय सुंदररक्ततामरसनयनाय मम
समधुकुसुमसुगंधिकेशा त्यक्तवती शंखम् । ६ । ६ । १ ।
शंखचापासिगदाचक्रहस्ताय रक्तफलाधराय रक्ततामर-
सनयनाय मधुविकासिशितलसुन्दरतुलसीककिरीटाय
मत्कुमारी त्यक्तवती सुंदरं रूपम् । ६ । ६ । २ । रूपेण
श्यामलाय दीर्घलोकादनप्रकाराभिधाय्यधराय वा-
लाय मायिने भ्रमच्चक्रहस्ताय मम निविडमहाकेशिनी
त्यक्तवती महत्तवम् । ६ । ६ । ३ । महत्त्ववच्चतुर्मुखं
सृष्टवते धनवती भूमिम्मितवते नायकाय देशवतां
राज्ञां दौत्यं कृतवते पूर्णाय मम विपुलजघना त्यक्त-
वती स्वभावम् । ६ । ६ । ४ । स्वभाववद्वेदमुपदि-
ष्टवते परस्मै मृत्प्रचुरभूमिमुद्धतवते वराहाय स्वच्छ-
जलशयनमद्देवनायकाय मम चक्षुराभरणककेशा
त्यक्तवती विद्याम् । ६ । ६ । ५ । कल्पकोद्यानसदृ-
शसमीचीनबहुभुजाय स्वर्णतेजःपर्वतसुन्दरानुरूपकि-
रीटाय समीचीनानेकतामरसनवीनकुसुमहस्ताय मम
चापभ्रूलता हारितवती शरीरम् । ६ । ६ । ६ । शरीर-
सुवटितनानाभरणसम्यगलंकृताय फणवदुरगशयने

७।४। अभिनिविश्य शिथिलशिथिला क्रीडायां न
निविशते मम बालदेवी गत्वेतः परं स्वश्रीव्यामोहशा-
लितिरुक्कोलूरि पुष्पमयोद्यानानि तटाकांस्तन्मंदिरं
च दृष्ट्वा मनस्यंतःशीता कथं प्रियताय । ६।७।५।
अद्य ममानुपयुक्ता दूरं गता बालभृगीतः परं गत्वा
दक्षिणदिक्किलकसदृशे तिरुक्कोलूर्येव प्रविश्य स्वश्री
व्यामोहवतः श्रीनयने रक्तावरं च दृष्ट्वा स्थित्वा स्थित्वा
शिथिलीभवेद्दीर्घनयनयोर्जलपूर्णा । ६।७।६।
स्रवचलनेत्रेण मुह्यन्मनस्का भूत्वा रात्रिं समीचीन-
दिवसं च दीर्घव्यामोहशालित्रित्याकुश्येतः परं गत्वा
विबुद्धसंपत्तच्छयनस्थले तिरुक्कोलूरि नम्रीभूय नम्री-
भूय गत्वा कथं प्रविशेदार्त्ता । ६।७।७। भज्यमा-
नमूढमध्यन्यस्तहस्ता खिन्नखिन्नार्द्रमनस्का सतीनय
नजले परिपूर्णं गच्छेद्वा म्लायत्सुंदरकुसुमांगनानाय-
कस्य तिरुक्कोलूर्येवार्द्रचित्ताऽस्मांस्त्यक्तवती मम
कुमारी । ६।७।८। कार्याणि समचीनानि तानि
पश्यति चेन्मम कृष्णायेत्यार्द्रा सती तिष्ठेदेतस्मिन्स-
र्वस्मिन्तिष्ठति इतः परं गत्वा ग्रामे नानापवादानुक्ता
वोपति तिरुक्कोलूरमेवानुरूपाभरणा गता मामीषदपि
न स्मरति । ६।७।९। न स्मर्तुं शक्नोमि देवा दीर्घ-
नयना बालभृगीतः परं गत्वा सर्वलोकस्वामिनमरवि-
दलोचनं शृणुमात्रमपि न त्यज्यति तद्वासस्थानं

तिरुक्कोलूरमेव कुलस्य महापवादमपि न स्मरति गंतुं
निदधत् । ६।७।१०। निक्षिप्तमहानिधि मधुमूद-
नमेवाकुश्य विकसत्स्तवकोद्यानपरिवृतकुरुकापुरीशठ-
कोपेनोक्ते दशशत एतदृशकं तद्वासस्थानंतिरुक्कोलूर्येव
मनो निवेश्यानुसंदधाना उज्ज्वलं श्रीमल्लोकं नियम-
ययुः । ६।७।११।

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

कृष्णेन धारयितृपोषकभोग्ययोगी

प्राप्तावतिचरितधीरखिलान्विहाय ।

स्यादप्यलब्धफल इत्यवहोयमानः

पार्श्वस्थितैर्मुनिरभूदधिसप्तमं सुः ॥ ५७ ॥

पारम्याद्रव्यभावात्स्रगभिहितिसुखैः श्रीशतैश्चर्यभूम्ना

स्नेहिक्वादाभिरूप्याच्छ्रुतपरवशतासर्वलोकेशतायैः ।

धृत्यादेरादिहेतुं सुरमयनमय व्याहरत्संश्रितानां

वेदानागस्त्यभाषावपुष उदधरच्छ्रेयते देहितां यः ॥ ५८ ॥

अष्टमं श्रीमल्लोकं नियमतदशकम् ।

श्रीमल्लोकं नियमयत भुवनं सर्वं नियमयत सुस-
मीचीनपक्षिसमूहाः पापशालिन्यहमर्थये पूर्वं लोका-
न्सर्वान्सृष्टवतो मेघवर्णस्य कृष्णस्य मम समीचीनम-
पहतवत उपकारकस्य तस्य मम स्थितिमुक्ता । ६।
८।१। अंजनयुक्तदीप्तिमदीर्घनयनानां सखीजनानां

पुनर्नो मम कर उपविश्य धृतप्लुतं मधुरमोदनं सततं पयसा
 सह न भुञ्जीध्वं किं करस्थचक्रं मम फलाधरं स्वामिनं
 दृष्ट्वा शरीरसंगिप्रेमोक्ता शुकाः सत्वरं शीघ्रमागत्य ६।८।
 २। शीघ्रमागत्य मम केशपाशोपरि कांतिमन्महाकुसुमं
 धमत मिलितध्रुमरसमृदाः कुरुदेशवतां पंचानामर्थं नृत्य-
 तुरंगनमहारथेन सेनां भस्मीभावाय हिंसितवत उपकार-
 कस्य धृतशीतलतुलसीभुक्तवत्परिशुद्धमध्वास्यैस्सह ६।
 ८। ३। परिशुद्धमध्वास्यैः सहागत्य मम यौथिकानामु-
 परि भुंगविशेषाः पुष्पमधु भोक्तुं गच्छथ चेत्पापिष्ठाया
 समानृतं कृत्वा दूरं गतं महामधुस्यंदिशीतलतुलसी-
 ककिरीटं दिविपन्नायकं दृष्ट्वाऽस्माकमयं किमुचितप्र-
 कार इति वक्तव्यं युष्माभिः ६।८। ४। युष्माक-
 महं वदान्यागच्छत मया वर्द्धिताः शुका उग्रनयनं पक्षिणं
 संचार्यागत्य पापिष्ठाया मम मनोपहतवतं रक्तनयनं
 कालमेवं रक्ताधरं सुंदरकल्पकं कुत्र वा गत्वा दृष्ट्वाऽयं
 किं दयावतां प्रकार इति वदत ६।८। ५। मदीयस्फुरत्सू-
 वयसा मच्छयामलमत्स्वामी मत्कृष्णः स्वीयस्थिरदीर्घ-
 चरणयोरुपरि शीतलतुलसीमस्मान्वित्ना न प्रयच्छेद-
 भ्यस्पतेति युष्मभ्यं मया शिक्षित्वा दत्तमुत्तरमुच्च ॥ मच्छत
 कृष्णापया मया वर्द्धिता बालशारिकाः ६।८। ६।
 अतर्नीसमानवर्णान्य पुण्डरीकसदृशनयनस्य यावन्ति

यावन्तश्च भुत्वा स्थितस्य मायिनो मन्त्रक्युपकारकस्य
 तुरंगं प्रबलास्य विदारितवतो मधुसूदनस्य मद्रापित-
 मुक्ता सालभञ्जिका अपनेतुं शक्नुत पापिष्ठाया मम
 दुःखम् ६।८। ७। वैवर्ण्यं प्राप्येवं पापिष्ठाहं कति-
 कल्पान्क्लिश्यामि निर्दोषपञ्चश्वेतसारस कृपां कृत्वा क-
 स्मिन्दिने कलंकरहितनीलज्योतिः केशबंधं दिविप-
 न्नायकं दृष्ट्वा किंश्यति त्वां वितान्यावलोकनवती न
 भवति वस्त्वन्तरे ६।८। ८। वस्त्वन्तरेणैकेनोपायेन
 पापिष्ठाहं केनचिच्छून्योस्मि जलतरंगाणामुपरि चरि-
 त्वाऽऽहारमन्त्रेपमाणा दृष्ट्वाऽरदसंघाः नीलसंघानवन्म-
 हामेषसदृशं कृष्णं दिविपन्नायकं दृष्ट्वा वार्ता आदाय
 कृपां कृत्वा वदत प्रतिदिनमागत्य स्थित्वा ६।८। ९।
 आगत्योपविश्य युष्माकं मणिपुरुषस्त्वं च नवैतरं
 किञ्चिदपि विना पुष्पां परि संचरंत्यो हंस्यो मच्छ्रीवन्नं
 मामेवं प्रकरेयं पश्येति मन्त्रयित्वैकं जापयित्वा वदत
 प्रतिवचांसि ६।८। १०। वचांसि परिशोध्य
 मधुसूदनस्वामिनश्चरणयोरुपरि परिमलशालिपुष्पोद्या-
 नपरिवृतकुरुकापुरीशाठकोपेन प्रणीतं प्रादुर्भूते मन्त्र
 एतदेकं दशकमध्यंतुं शक्तास्त्वोतोमुखसुधमवानुना वद-
 वीभवेद्युर्जलीभुताः ६।८। ११।

श्रीदिव्यमुरिचरणावेव शरणम् ।

अप्येषमात्मफलदानविलम्बवन्त-

मालोक्ष्य शौरिमथ यत्र च कुत्र चापि ।

आवेद्य मत्स्थितिमधीनविभूतिपुग्मा-

स्त्यातैत्ययाचत सती मुनिरष्टमेन ॥ ५८ ॥

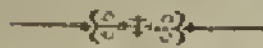
लोकसृष्ट्वशक्त्यायुधसुभगतया जिष्णुसारथ्ययोगा-

त्सम्भावेवेशभावाद्गडरथतया स्वाश्रिते पक्षपातात् ।

ज्ञान्त्या साम्नाज्ययोगादेवतरणदेशास्पृष्टपारम्यतश्च

स्वीयावत्तत्त्वभूतिद्वयमथ वक्ष्यामास देवं शठारिः ॥ ६७ ॥

नवमं नीरं भूत्वा दशकम् ।

नीरं भूत्वा भूमिर्भूत्वाग्निर्भूत्वा वायुर्भूत्वा दीर्घाकाशो
भूत्वा श्रीपूर्णतेजसी उभे भूत्वा शिवो भूत्वाऽजो
जातोसि तैक्ष्ण्यपूर्णचक्रधवलशंखो धृत्वा पापिष्ठस्य
मम पुरत आयाह्येकस्मिन्दिने भूमिराकाशश्च यथा
वर्द्धताम् । ६ । ९ । १ । भूमिराकाशश्च यथा वर्द्धतां
वामनो भूत्वा बलं प्रदर्श्य भूमिमाकाशं च गृहीतवन्मा-
यिन्स्वामित्रभिगम्य त्वामहं दृष्ट्वा प्रीतो यथा नृत्यामि
तथोपगम्येकस्मिन्दिने पृथिव्यां संचर । ६ । ९ । २ ।
भूम्यां चरित्वा स्थित्वा शयित्वोपविश्याप्यतिबहुकालेषु
प्रतिपुगं जीवावशितवन्नलंकारशालित्रीमहालक्ष्म्या सह
त्वामनुपगम्यातिबहुदिवसेषु दासोहमिति परमप्यात्तो
भवामि किम् । ६ । ९ । ३ । शिथिलं सद्भयं शकटा-

सुरशरीरं द्विवा मित्रं यथा नश्येत्तथा श्रीचरणं निय-
मितवन्स्वामिन्निवृद्धेषु ब्रह्मशिवेन्द्रेषु दिविपन्सु परितो
व्याप्तेषु विद्योतमान एकस्मिन्दिने द्रष्टुमागच्छाका-
शस्योपरि । ६ । ९ । ४ । आकाशस्योपर्युपविशन्प-
र्वतस्योपरि तिष्ठन्समुद्रे शयानो भूम्यां संचरन्नेतेषु सर्व-
त्रांतर्हितो नित्यं वसन्संख्याया उपरि वर्त्तमानवाह्याण्ड-
वान्ममात्मन्यंतरुपरि वर्त्तमानो रूपमप्रदर्श्यातर्धापय-
सीह । ६ । ९ । ५ । प्रसार्येकं पादं निधाय तस्यावस्तात्स-
मुद्रं भूमिं सर्वामाक्रम्येकेन पादेन सर्वलोकं सृष्टवन्मायिन्
त्वां दिदृक्षमाणः प्रयासं कृत्वा दीर्घं कालमग्निना संगतं
मधुच्छिष्टं भूत्वा लोके संचरेयं किम् । ६ । ९ । ६ ।
लोके प्रवर्त्तमानकर्मगतिर्भूत्वा लोकोपि भूत्वा लोक-
स्यैक आत्मापि जातोसि अंडाद्रहिः संख्यातीतदश-
दिग्व्याप्तारूपिभूतः संख्यातीताज्ञानवतो मम कृपां
कुरु । ६ । ९ । ७ । अज्ञानवतो मम कृपां कुरु ज्ञानि-
प्राणभूतोसि परिमलशालिज्योतिर्मूर्ते दासस्य मम
दीर्घव्यामोहशालिन्सामर्थ्यं कृत्वा मम बहिः कृत्वंतःपर-
मपि नाशयसि किमन्यन्किमप्यजानतो दासस्य मम
मनो व्याकुलं यथा । ६ । ९ । ८ । मनो व्याकुलं यथा
स्थात्तथा पंचानां बाधायोग्यमल्पसुखं पापिष्ठं मां बहुत्वं
प्रदर्श्य नाशयसि किमाक्रम्य भूमिं स्वीकृतवतोर्विशा-

लतामरसयोरेवाहानकाल इतः परमपि ह्रस्वो न भवे-
निकम् । ६ । ९ । ९ । अह्रस्वोऽदीर्घो नाशरहितोऽनेक-
कालं संकोचविकासगून्योपरिमितानन्दः प्राप्नोपि
पुनर्लाभगून्यस्य मायिनस्तवैव दासभावरूपस्याल्प-
कालस्य सदृशः किं हंत सम्यक्स्वरूपणे । ६ । ९ । १० ।
ज्ञानेन स्मरणेन चिंतनेनापरिच्छेद्यस्य श्रियः पत्न्युरसा-
धारणदासदासदासेन शठकोपेन विशदं प्रणीत एकस्मि-
न्मद्वय एतद्वशकमसाधारणदासं कुर्याल्लोकान्भुक्तवतः
। ६ । ९ । ११ ॥ श्रीदिव्यमुरिचरणान्वेव शरणम् ।

जालोकनेपि विषयस्य भृशं विभ्रमो

रूपे हरेस्मकललोकमये निराशः ।

अप्राकृतं वपुषि लोलमनास्तमुच्चैः

राकारयन्मदपितैर्वचमं शठारिः ॥ ५९ ॥

सर्वात्मत्वाजगत्याः क्रमणत उत संरक्षणादिष्टपानां

शत्रुध्वंसापरत्वाद्यभिमतदशाया पंचवागस्थितत्वात् ।

निर्वाणादण्डकोट्या बुधदयिततया संवशीर्षाविदाना-

न्योत्तरेणोपादकत्वाद्भिरमय शठजिह्वकयनहृदियोगम् ॥ ६० ॥

दशमं लोकप्राप्तिविपुलास्यदशकम् ।

—>>॥॥<<—

लोकप्राप्तिविपुलास्यावधिगून्यकीर्तिं स्वामिन्नभि-
वृद्धतेजःपरिवृततेजोमूर्तिं मद्गन्धामस्य मम पूर्णप्राण
नित्यकं लोकस्य भुक्त्वा स्थिते श्रीवेंकटे मत्स्वामिन्कु-

लागतानादिदासस्य मम त्वच्चरणप्राप्तिप्रकारं वद । ६
१० । १ । खंडः सद्भस्म सन्मृद्वपं यथा स्यात्कूरुवल-
वदसुरकुलं सर्वं तथा कुध्यज्ज्वलच्छीनेमिदक्षिण देवा-
धिपते पंकपूर्णसरस्सु तामरसगताग्निर्विकसति यत्र
श्रीवेंकटस्वामिन्नक्षयस्नेहिनो दासस्य मम त्वच्चरण-
प्राप्तिप्रकारमनुगृहाण । ६ । १० । २ । वर्णमोहजनक
सुंदरमेववर्णं मायिन्स्वामिन्मनसि प्रविश्य मधुगीभवद्-
मृतानिमिषाणामधिपते स्वच्छमर्माचीननिर्झरा यत्र
मणिस्वर्णमुक्ताश्चालयन्ति श्रीवेंकटवासिन्स्वामिन्स्त्वच्चर-
णप्राप्त्यै दासस्य मम हाहेति कुरु । ६ । १० । ३ । हा
हंतेत्यनुक्ता लोकं बाधमानानामसुराणां जीवनकाल-
स्योपर्यग्निमुखवाणवर्षवर्षिचाप श्रीमहादेवीवल्लभ देवा-
सुरमुनिगणाद्रियमाण श्रीवेंकटस्वामिन्पुष्पपूर्णचरण-
योर्दुस्तरपापेन मया प्राप्तेरुपायं कल्पय । ६ । १० । ४
संश्लिष्टतया स्थितान्वृक्षान्सत तदा वृक्षवन्नकधानु-
ष्काहो संश्लिष्टतया स्थितयोर्वृक्षयोरुभयोर्मध्ये गतव-
न्बीजभूताहो दाढर्यपूर्णमेवसदृशगजाश्रितश्रीवेंकटवा-
सिन्दाढर्यपूर्णशार्ङ्गस्य तव पादं प्राप्नुयां दासोहं कदा ।
६ । १० । ५ । को वा कालोऽस्माभिर्भूमिमाक्रांतवतो-
र्युगलीभूततामरसयोः साक्षात्कारस्येति सर्वं कालं
स्थित्वाऽनिमिषाः स्तुत्वा नम्रीभूय संवशः संवशः

कायरमनामनोभिर्दास्यं यत्र कुर्वन्ति तस्य श्रीवेंकटस्य
स्वामिन्सत्यमहं प्राप्य कदा त्वच्चरणयोरधो दासोऽहं
समाश्रयेयम् । ६ । १० । ६ । दासभूतेन मया समा-
श्रित्याऽनुभूयमानानृतानिमिषाणामधिपते ध्वजतया
हिंसकं पक्षिणं परिगृहीतवन्सुन्दरस्निग्धाधर स्वामिन्
पापव्याप्तानां कर्मणां निवृत्तये औपधभूत श्रीवेंकटवासि-
न्नस्मत्स्वामिन्श्छोटिकापर्याप्तं कालमपि त्वत्पादौ द्रष्टुम-
नुष्ठानं विनाऽवस्थानं नोत्सहे । ६ । १० । ७ । अनु-
ष्ठानं विनावस्थानं नोत्सहे त्वत्पाददर्शनायेति सूक्ष्मज्ञा-
नवान्विषव्याप्तकंठः स्वामी पूर्णश्चतुर्मुख इन्द्रश्च मत्स्य-
सदृशनयनाश्च परिवार्य यमाद्रियन्ते तस्य श्रीवेंकटस्य
स्वामिन्व्यामुग्धो व्यामोहयन्दासस्य मम समीप आगत
इवाऽऽगच्छ । ६ । १० । ८ । आगत इव नागच्छसि
नागच्छन्निवागच्छन्नक्ततामरसनयन रक्तस्निग्धाधर च-
तुर्भुजाभूत मत्प्राणचिन्तामणीनां कांतिभी रात्रिदिवसं
कुर्वन्ति श्रीवेंकटे स्वामिन्हंत दासोहं त्वत्पादं विश्लेषुं
न शक्नोमि क्षणमपि । ६ । १० । ९ । विश्लेषुं न शक्नोमि
क्षणमपीति पुष्पवासिन्या वध्वा नित्याधिष्ठितवक्षस्का-
नुपमगुण लोकत्रयस्वामिन्मदीशानानुपमामगमुनिगणा-
द्रियमाण श्रीवेंकटवासिन् शरणांतर्गुण्यो दासोहं त्वच्च-
रणयोरधोन्तर्भूय प्राविशम् । ६ । १० । १० । चरण-

योरधोन्तर्भूयाश्रित्य दासा वर्द्धतामिति दयां ददतं प्र-
रेण सदृशरहितं स्वामिनं केदारवत्कुरुकापुरीशठकोपेन
निनाशयिषुणा प्रणीते सहस्रे श्रीवेंकट एतदशकमा-
श्रितानाश्रिता वैलक्षण्यं प्राप्य स्थित्वा महत्याकाशे
तिष्ठेयुः । ६ । १० । ११ ॥

श्रीदिव्यमुरिचरणावेव शरणम् ।

आर्त्तस्तथागततया मुनिरब्जवासा-
माश्रित्य संवदनकर्मणि जागरूकाम् ।

आवेद्य चाभिदशमं स्वमकिचनखं

श्रीवेंकटेशचरणी शरणं प्रपदे ॥ ६० ॥

आपत्संरक्षणादप्युपकरणतया मेघसाम्यादिभूम्ना
स्वानां विश्वासदानात्सुरगणभजनाद्विषयदेशोपसत्त्या
प्राप्याप्राप्यत्वयोगात्स्वजनविजनयोः सत्प्रपन्नव्यमावा-
हूचे नाथं शरण्यं श्रुतिशतविदितं वेंकटेशं शङ्कारिः ॥ ६९ ॥
इत्थं सद्धारगम्यं स्वयमिति मसहस्थापिनां योजनार्हं
कर्णन्तं स्वैश्वरेत्रैर्विघटितविजनं स्वान्वितस्तैयदोक्षम् ।
धृत्यादीनां निदानं घटकरशमहाभूतिबुग्मं शङ्कारि-
वैषट्यस्याप्यनर्हं प्रपदनसुखं प्राह पष्ठ शरण्यम् ॥ ७० ॥

इति श्रीमहस्रगीता पष्ठशतकं नमानम् ।

अथ सप्तमशतके प्रथममन्तस्तिष्ठद्भिर्दशकम् ।

अंतस्तिष्ठद्भिः पंचभिर्वाधयित्वा मां त्वत्पादपंक-
जस्य प्राप्तिमंतरेणैव बाधितुमितः परमपि विचारयसि
संख्याशून्यमहामाया निमिषैस्स्तूयमानलोकत्रयवन्स्वा-
मिन्नमृत पितर्मदीशान् । ७ । १ । १ । मम निया-
मकैर्वलवद्राजैरद्वितीयैः पञ्चभिरेतैरुत्पादितैर्नक्तंदिवं
बाधयित्वा तव मम प्राप्तभावप्रकारं कृत्वा गतवानसि
शर्कराखंडामृतनीलमेघवर्णं समुद्रभूमिरक्षण द्युतिमन्त्रेमे
पापिष्ठस्य मम वेदवेद्य । ७ । १ । २ । बाधमानैः
पंचभिः पापिष्ठं मां बाधयित्वा त्वच्चरणसाधनाभाव-
प्रकारं त्वं प्रतिरुध्य किं लब्धवानसि हंतादिभूत्वा
विस्तृतभूमिं सृष्ट्वा भुक्तोद्गीर्य क्रांतवोद्धृतवन् ज्योतिर्मय-
दीर्घकिरीट जुष्टदासस्य मम मधुसूदन । ७ । १ । ३ । उचि-
तमहं यथा न जानीयां तथा भ्रमयित्वाऽद्वितीयान्पंच
प्रदर्श्य त्वच्चरणकुसुमस्य मया प्राप्यभावप्रकारं कृत्वा
गतवानसि यावन्ति यावन्तश्चाशेषयित्वा त्वदुदरैर्तर्भाव्यै-
कस्मिन्वटदीर्घदले शयान् बालक पापिनो मम पाप-
परिहारोपध । ७ । १ । ४ । परिहारोपधं विना पंचभि-
र्व्याधिभिर्निमति तैलयन्त्रे प्रवेश्य बाधमानानि पंच पुरो-

भागपार्श्ववत्तया प्रवेश्य त्यजद्भिस्तुल्योसि कर्मोपव-
मितः परं भवेद्युध्यमानचक्रं धृत्वाऽसुराणां बलवत्कुलं
मूलपार्श्वेन च्छिन्नवानस्याकाशस्थानां स्वामिन्भोः । ७ ।
१ । ५ । आकाशस्थानां स्वामिनो दास्यं कुर्वतामपि
बाधकानि पंचेन्द्रियाण्येतानि भूमौ मां प्राप्तानि चेत्किं
न कुर्युस्तदुपरि त्वमपि त्यजेत्स्वरवर्त्तिन्कविवर्त्तिन्भ-
क्तयन्तर्वर्त्तिन्परमेश्वरागत्य मन्त्रेवर्त्तिन्मनोवर्त्तिन्वाग्व-
र्त्तिन्नेकंवद । ७ । १ । ६ । एकमुत्केकस्मिन्प्रकारे स्थि-
तानद्वितीयान्पंच प्रबलखलान्कदाहं जेतुं शक्नुयां तव
श्रीकृपा नास्ति चेत्तदा देवेष्वसुरेष्वकर्पत्सु तरंगवति
समुद्रे सर्प वेष्टित्वैकं पर्वतं निहितवन्मत्स्वामिन्पापि-
ष्ठेन मया पीयमानभोग्यामृत । ७ । १ । ७ । भोग्यामृततया
भासमानानद्वितीयान्पंच यावतोपि मोहयितुं त्वया
निहिताः प्राचीनमायाः सर्वास्सकलमूलैः सह च्छित्त्वा
मां तव चिह्नं च श्रीमूर्तिं च विचिंत्य स्तुत्वा हस्ताभ्यां
प्रणामं कुर्वाणं कर्तुं कृपां कुरु मयि मन्मातर्मत्कृष्णानि-
मिपाणां कुलमूल । ७ । १ । ८ । कुलमूलनाशकदुष्कर्मघोरप्रव-
लावटे पातयतां पंचानां बलमूलनाशकं वरमेव दत्त्वाऽनु-
गृहाण भूप्रभृतिशून्येषु सर्वलोकेषु स्थावराजंगमान्पदा-
र्थान्नाना प्रथमं सृष्ट्वन्मत्कृष्ण मत्परं ज्योतिः । ७ । १ । ९ ।
मत्परं ज्योतिरिति त्वामाकुश्य त्वद्युगलीभूतनामरसयो-

स्नेहेन द्रवीभूयावस्थानं तस्मिंस्तिष्ठत्परं दत्तवानसि
श्रवणभारानारोप्य पंच दिशिदिश्याकृष्य बाधते पूर्वं
समुद्रं मथित्वामृतं गृहीतवन्मूर्त्ते । ७ । १ । १० ।
गृहीत्वमूर्त्तयोर्द्वितीयास्त्रयो भूत्वा गुणानां सृष्ट्वा रक्षित्वा
संहरन्मत्पुण्डरीकनाभजलशायिनः पितुरेव दासदास-
दासेन शठकोपेन प्रणीते सहस्र एतदशकं दृष्ट्वा गातुं
शक्तानां पापं निवर्त्तत रात्रिदिवसम् ७ । १ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

आद्ये मुनिरस शतकस्य तु सप्तमस्य
तस्मिन्नापि प्रपदने विफले विषण्णः ।
ईशेन पातितमिव स्वमवेक्ष्य गते
तस्मै स्वभीतिमवदद्विषयेन्द्रियेभ्यः ॥ ६१ ॥

निस्संख्याश्चर्ययोगादतिमधुरतयायोजगत्कारणत्वा-
न्यग्रोधार्हत्वभूम्ना त्रिदशपतितया बाह्मनःसंनिधानात् ।
पीयूषस्पर्शनाद्यैरखिलपतितया लोकसंरक्षणार्थः
शाठ्याशङ्कां सहत त्रितनुरसुरहेत्याह चित्रान्तिकस्थः ॥ ७१ ॥

द्वितीयं नक्तंदिवं दशकम् ।

नक्तंदिवं नेत्रयोर्निद्रां न जानानि नेत्रजलानि
हस्ताभ्यां विकिरति शंसश्चक्राविति वदत्यंजलिं करोति
तामरसनयन इत्युक्तातां भवति कथं धारिष्यामि त्वां

विनेति वदति महापृथ्वीं हस्तेन संस्पृशत्यास्ते रक्तम-
त्स्यसंचारयुक्तनीरश्रीरंगवासित्रस्या विषये किं कर्तुं-
मिच्छसि । ७ । २ । १ । किं कर्तुमिच्छसि मत्तामरस-
नयनेति वदति नेत्रजलवृद्धिमत्यास्ते किं कुर्यां तरंगय-
जलश्रीरंगवासित्रिति वदत्युष्णं निश्चस्य निश्चस्य द्रवति
पूर्वकृतपापाग्रेभवति वदति मेववर्णोचितं किमिद-
मिति वदति पूर्वं सृष्ट्वेवं लोकं भुक्नोद्दीर्य मितवानसि
किं वा पर्यवस्यदस्याः । ७ । २ । २ । लज्जया शून्यप-
दपि मणिवर्णेति वदत्याकाशमेव पश्यति मुह्यति बल-
वतामसुराणां प्राणान्सर्वान्भुक्तवन्नद्वितीयेति वदत्यंतर्द्र-
वति नेत्रागोचर त्वां द्रष्टुमुपायमनुगृहाण काकुत्स्थ
कृष्णेति वदति दृढध्वजप्राकारपरिवृतश्रीरंगवासित्रस्या
विषये किमकरोः । ७ । २ । ३ । न्यस्तपादा न्यस्त-
करा तिष्ठति उत्थाय चरित्वा मुह्यत्यंजलिं वध्नाति
कष्टं प्रेमेति मूर्च्छति समुद्रवर्णं कठिनोसि भो
इति वदति वर्तुलास्यनेमिदक्षिणकरेति वदति आ-
गच्छेत्येवमुक्ता मुह्यति शिष्टपूर्णजलश्रीरंगवासित्रस्या
विषये किमचित्तयः । ७ । २ । ४ । चित्तयति मुह्यति
प्रसीदत्यंजलिं करोति श्रीरंगे वर्त्तमानेति वदति वन्दते
तदैव वर्षनेत्रजलपूर्णाऽऽगच्छेत्येवमुक्ता मुह्यति संख्या-
काले हिरण्यदेहभेदिस्तरंगितसमुद्रमाथिन्पूर्णामृतं संधि

प्राप्य त्वच्चरणसमाश्रयणमेवाध्यवसितवतीं स्त्रियं मोहं
प्रापितवन् । ७ । २ । ५ । मोहयित्वा मन्मनोपहतव-
न्निति वदति महामायिन्निति वदति रक्ताधरमणे इति
वदति शीतलजलपरिवृतश्रीरंगस्थितेति वदति उग्रासि-
गदाशंखचक्रचापधर दिविषन्मूलेति वदति वैशाल्यशा-
ल्युरगशयनास्या विषये कृपां न करोषि पापिष्ठया
मम कर्मैव । ७ । २ । ६ । स्थानानुगुणं दुःखानि
सुखानि सृष्टवन्नाश्रयशून्यानामाश्रयणार्थं स्थितवन्का-
लचक्रवन्समुद्रं स्थानं स्वीकृतवन्समुद्रवर्णं कृष्णेति
वदति मत्स्यशालिशीतलजलपरिवृतश्रीरंगवासिन्निति
वदति मर्त्तियेति वदति सुंदरमहावर्पनेत्रजले प्रवहति
तिष्ठति मम कोमलपल्लवः । ७ । २ । ७ । पल्लव दिविषदामिति
वदति पर्वतं धृत्वा गोसमृद्धं रक्षितवन्निति वदति
रोदिति प्रणमति प्राणो यथाऽनलः स्यात्तथा दीर्घं निश्च-
सित्यंजनवर्णेति वदति उत्थायोपर्यवलोकय निर्निमेषा
तिष्ठति कथं वाऽवलोकयामीति वदति सुन्दरविस्तृत-
जलपरिवृतश्रीरंगवासिन्निकं कुर्यां मम लक्ष्म्याः । ७ ।
२ । ८ । मच्छ्रीदेवीनित्याधिष्ठितवक्षस्केति वदति मम
प्राणेति वदति तव श्रीमदंष्ट्रयोद्धृत्य त्वया गृहीताया
भृदेव्या वल्लभेति वदति तदा व्यक्तं सप्ताप्यालिङ्ग्य
त्वया गृहीताया गोपकन्यायाः प्रियेति वदति सुंद-

रश्रीरंगं मंदिरं स्वीकृतवन्नाध्यवसितुं शक्नुयामंतमस्याः
। ७ । २ । ९ । अवसानमियं स्वस्या एकं न जाना-
मीति वदति त्रिलोकीनायकेति वदति सुगन्धवासितार-
ग्वधजटेति वदति चतुर्मुखदेवेति वदति विग्रहवद्विचिप-
त्रिर्वाहकेति वदन्त्युदारश्रीरंगवासिन्निति वदति चरणा-
वनाश्रितेवेयमुपगम्यावाप मेघवर्णचरणौ । ७ । २ ।
१० । मेघवर्णचरणावाश्रित्य कृपां शिरसा धृत्वोज्जी-
वितवता समृद्धजलताम्रपर्णीर्धौतवस्त्रवर्णपरिशुद्धज-
लपर्यंतप्रदेशेनोदारोद्यानपरिवृतोदारकुरुकापुरीशठको-
पेन मेघवर्णचरणयोरुपरि प्रणीते बाह्यालसहस्र एत-
द्दशकमभ्यसितुं शक्ता येववर्णाकाशेऽनिमिषपरिवृता-
स्तिष्ठेयुर्महानंदसागरे । ७ । २ । ११ ।

श्रीव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

आत्मप्रवन्धमसमाप्य हितं जनाना-

मात्मेष्टमक्षतया हरिणा प्रदातुम् ।

श्रीरंगिणाप्यसुशकप्रशमार्थचिन्तां

भूयस्तरामरतिमाप मुनिर्दिर्ताये ॥ ६२ ॥

श्रीरंगे सन्निधानात्त्रिखिलजगदनुसृष्टाद्यैः शुचिरत्रा

द्विध्वस्तानिष्टभावादुरगशयनतः पुंस्तु कर्मानुरूपम् ।

शर्मोशर्मप्रदानाञ्जलदत्तनुतयोपक्रियात्परत्वा-

त्स्वार्थो स्यात् । विग्रहोऽप्यशमयति चेत्पाह श्रीमाध्वशठारिः ॥ ७२ ॥

तृतीयं धवलेन सुषिरवता दशकम् ।

धवलेन सुषिरवता शंखेन सह चक्रं धृत्वा तामर-
सनयनो मम मनस्यन्तरेव पक्षिणं संचारयतीत्येतं प्रकारं
न पश्यथ किमुक्ता वदामि मातरः प्रवहत्सुखस्य
तस्य वैलक्षण्योपवेशस्थाने वेदघोषेणोत्सवघोषेण बाल-
कसमूहानां क्रीडाघोषेण चाविनाभूते तिरुप्पेरैदिव्यदेशे
ममिष्याम्यहमेव । ७ । ३ । १ । परिमलनीलकेशपाशाः
ससख्यो मातरः पार्श्वग्रामवर्त्तिन्योहमिदमेकाकि मनो
रक्षितुं न शक्नोमि मद्रशेनेदं नक्तदिवं गत्वा मधुपपूर्ण-
पुष्पोद्याने शीतलकेदारपरिवृते सुंदरतिरुप्पेरैदिव्यदेशे
वैलक्षण्येनोपविष्टस्य व्योमस्वामिनो मणिवर्णस्य
कृष्णस्य रक्तस्निग्धाधरस्य प्रकारस्थम् । ७ । ३ । २ ।
रक्तफलाधरप्रकाराधीनं रक्तप्रभदीर्घकिरीटस्याधः स्थितं
सच्छंखेन सह चक्रं दृष्ट्वा प्रीतं तामरसनयनयोरधीनं
निर्वृतं प्रतिमासं प्रतिदिनमुत्सवाविनाभूते सुंदरतिरुप्पेरै
वैलक्षण्येनोपविष्टस्यास्मदुपकारकस्य मन्मनः सखि
लज्जां पूर्तिं चात्यजत् । ७ । ३ । ३ । गतायै
मत्कांत्यै गतानि मन्मनांसि च तत्रैव स्थितानि पति-
त्वेनः परं कमवलंब्य किं सल्लपिष्यामि तरंगवत्समुद्र-
वोषवत्सर्वत्र विजृम्भमाणसमीचीनवेदघोषः स्थित्वा

विवर्द्धते यत्र सुंदरतिरुप्पेरैस्थले वैलक्षण्येनोपविष्टस्य
ध्वनच्छंखहस्तस्य मायायाममजं मानरो मयि किं
कोपेन । ७ । ३ । ४ । कोपेन शकटं पादेन ताडित-
वतो मायिपिशाचीस्तनं पीतवतोऽर्जुनमध्ये गतवतः
फलिते कपित्थे वत्सं क्षिप्तवतः कृष्णस्योपकारकस्य
मम स्त्रीत्वं हारितवत्यस्मि कुपित्वंतः परं किं करिष्यथ
मातरः पूर्वं स आगत्य वैलक्षण्येन यत्रोपविष्टस्तत्र
फलवदुद्याने तिरुप्पेरैस्थले शीघ्रं मां प्रदर्शयत । ७ ।
३ । ५ । शीघ्रं मां प्रदर्शयतानुरागः सागरादतिमहानी-
लमेघवर्णो मत्स्वामी तिष्ठत्यग्र आगत्य मद्रस्तलभ्यो न
भवति भूम्यां स आगत्य वैलक्षण्येनोपविष्टो यत्र चतुर्वेद-
विद्विर्यगैश्चाविनाभूते सुंदरनीवारचामरैर्वीज्यमाने संमि-
श्रजले तिरुप्पेरैस्थले एव शीघ्रं मां प्रदर्शयत । ७ । ३ । ६ ।
महाप्राकापरिवृतां समुद्रेण दक्षिणलंकां संहतवानुपका-
रक आगत्य वैलक्षण्येनोपविष्टो यत्र तिरुप्पेरैस्थले एव
प्रविश्य मन्मनो विचित्य प्रत्यागच्छत्कुत्रापि द्रष्टुं न
शक्नोमि केनेतः परमत्र युक्ता भवामः सखि मन्मनस
आह्वानाय शक्तिमंतोपि न संति कमितः परमवलंब्य
किं साधनीयं मन्मनसा दृष्टमेवापश्यम् । ७ । ३ । ७ ।
दृष्टमेवावलंब्य सर्वे मिलित्वा नीलसागरवर्णेन सह
मद्विषयैर्गीकृत्यापवादमुद्धोपन् तदा प्रभृति परिगृहीते

मदभिनिवेशे कथ्यमाने सखि मृत्त्रिविडभूमिं सप्तसाग-
रान्महातमाकाशं चातिक्रम्य महानभस्वच्छतरंगप-
रिवृते तस्य वैलक्ष्येनोपवेशस्थाने सुंदरतिरुप्पेरैस्थले
प्रविशामि गत्वेव । ७ । ३ । ८ । प्रविशामि गत्वा मम
सख्यो मातरो ममाश्वासनं मा कुरुत युष्माभिरुच्य-
मानं किमस्या मनःपूर्तिश्च ममात्र नास्ति नीलवर्णो
नीलसमुद्रभूमिं भुक्तवान्कृष्ण उपकारक आगत्य वैल-
क्ष्येनोपविष्टो यवानहुत्समृद्धिमत्सुंदरकेदारजलप्रदेश-
वति सुंदरतिरुप्पेरैस्थले महानगरे । ७ । ३ । ९ । नगरेषु देशे
ष्वन्यत्र च गवेयामि लज्जा मम नास्ति मत्सख्यः शिख-
रमणिदीर्घगृहदीर्घे सुंदरतिरुप्पेरैस्थले वैलक्ष्येनोपविष्टो
मकरदीर्घपञ्चकणो मायी शतस्य तदा विनाशाय तप्त-
वान्ननुपममेववर्णो नेमिवान्मन्मनोपहृत्यानेककालवा-
न्स्थितः । ७ । ३ । १० । प्रतिकल्पं रूपाणि नामानि
कृत्यानि च विभिन्नानि यस्य तं भूमिरक्षकं सागरज-
लवर्णमच्युतमाभरणकुरुकापुरीशठकोपेन प्रणीतेऽनुप-
मानाद्येकसद्व्यंतर्गतनेनेतेन तिरुप्पेरैस्थलविषयदशकेन
सुदर्शनसुंदरदन्तं स्तोतुं शक्तास्ते दास्यविषये निम-
ज्जेयुः । ७ । ३ । ११ ।

श्रीदिव्यमृत्त्रिविडभूमिं शरणम्

श्रीरंगभर्तुर्गशरण्यशरण्यभाव-
प्रस्तायलब्धधृतिरस्य गतां स भूयः ।
स्वस्मिन्दितमिपपरंतरनिविंश-
मासीद्वार्यवहुलाभिरुचिस्तृतीय ॥ ६३ ॥
पद्माक्षत्वेनहृत्स्थः परमखनिलयस्स्वोपकारी विगर्ज-
च्छंखोनिष्ठप्रहर्ता दरविलपनकृदक्षकाम्भोधिहृदयः ।
आपत्तरक्षकः श्रीमकरवरलसत्कुण्डलस्वांगकांत्या
स्वेष्टु स्वं गोपुत्रभावं प्रकटयति हरिश्चैवशंसच्छटारिः ॥ ७३ ॥

चतुर्थं सुदर्शने वर्द्धमाने दशकम् ।

सुदर्शने वर्द्धमाने शंखचापयोर्वर्द्धमानयोर्दिक्षु संग-
लाशासने वर्द्धमाने गदाखड्गयोर्वर्द्धमानयोरंडे छिद्रेण
जलप्रवाहे वर्द्धमाने शिरःपादे वर्द्धमाने पितुः काले
वर्द्धमाने लोकाक्रमणप्रकारः । ७ । ४ । १ । आपमानां
पर्वतस्याभिसुखं धावन्तीनां ध्वनिः सर्पशरीरं संदृष्ट्य
पर्वतस्याकर्षणस्य ध्वनिः समुद्रस्य परिवृत्य भ्राम्यतो
वोपतो ध्वनिः पित्रा सारार्थममृतस्वीकारदिने । ७ । ४ । २ ।
चलनरहिताः सप्त भूमयश्च स्थान एव पुनश्च चलनर-
हिताः सप्त पर्वताश्च स्थान एवापुनश्चलनरहिताः
सप्त सागराश्च स्थान एव पित्रा सम्यक्प्रवेश्योद्धृत्य
दृष्टार्था कृतधारणदिवसे । ७ । ४ । ३ । कालविना-
शाय भूजलयोर्नाशयाकाशस्य ग्रहाणां नाशयाभि-

वाय्वोर्नाशाय पर्वतानां समूलनाशाय तेजसां च नाशाय
 पितुर्भक्षणशब्दे वर्द्धमाने लोकभक्षणप्रकारः । ७। ४। ४।
 आहारवर्णां मल्लानां भंगध्वनी राज्ञां पुरुषवत्सेनायाः
 कंपध्वनिगकाशे गणनीयानां देवानां दृश्यमानानां
 ध्वनिः पितुर्दर्शनीयभारते हस्तास्फालनसमये । ७।
 ४। ५। दिवसे जीर्णे प्रथमसंव्यायामाकाशं दिशश्च
 पणितो व्याप्य वर्द्धमानं रक्तजलं यथा स्यात्तथा पर्वतं
 विदार्य भिन्नवता सिंहेन सदृशेन पित्राऽगाधदुःखानि
 कृत्वाऽनृगणां हिंसनप्रकारः । ७। ४। ६। अभिमुखे
 सर्वाभ्युपशब्दायमानैः शरैरनेकशतशवेपु पर्वतवत्लुटत्सु
 समुद्रो नदीष्वभिमुखं प्रविश्य रुधिरजलमयो यथा स्या-
 त्तथा पित्रा भस्मसात्कर्तुं लंकायाः संहरणप्रकार एव ।
 ७। ४। ७। अभिमुख्याद्भ्रष्टो ध्वजे मयूरवान्पुनश्चाभि-
 मुख्याद्भ्रष्टो ज्वलदनलोपि पुनश्चाभिमुख्याद्भ्रष्टस्त्रिनेत्र-
 मूर्तिः पश्यन् पित्रा प्रवानो भ्रष्टो वाणो दृढभुजानां
 लवनदिनं । ७। ४। ८। तदा भूमिजलाग्निवाय्वाका-
 शपर्वतप्रभृतयस्तदा तेजसी द्वे अन्ये च पुनश्च तदा
 मेवाः प्राणिनो देवा अन्ये च पित्रा तदाप्रभृति लोकानां
 मृष्टिः । ७। ४। ९। चरंतीषु गोष्वधःस्थितासु पशुषु
 वेष्टमानेषु निजं मुखे पूणेषु जलेषु सरोपं प्रवहत्सु
 समुद्रीभृतगोममृदानां व्रजस्य तत्रांतर्भावार्थं पिता घोर-
 वर्षाद्रभिन्वा पर्वतमुद्धृतवान् । ७। ४। १०। पर्वतमु-

द्धृतवत उपकारकस्य दासेष्वनर्भृतस्य शठकोपस्य
 वाग्वृत्तौ समीचीनसंदर्भे एकस्मिन्सदृश एतज्जयप्रदं दश-
 कमादृथाभ्यस्यताम् । ७। ४। ११।

श्रीदिव्यमूर्तिचरणावेव शरणम् ।

आतन्वता हितमयात्मदशानुरूप-

माविष्कृताननुपमान्युरूपोत्तमेन ।

आत्मापदानविभवानतिलोभनीया-

नृपस्यैश्वर्यजिदन्वभवच्चतुर्यं ॥ ६४ ॥

विक्रान्त्या विष्टपानाममृतमयनतभ्रांशतेभंतधाव्याः

कल्पे लोकादनात्र सितिभरहरणादित्यराजप्रहारात् ।

लंकासंकौचकत्वादसुरभुजवनच्छेदनाद्यौकस्यै-

धृत्या गोवर्द्धनादिः स्फुटजगदवनमक्रियं श्रीशमाह ॥ ७४ ॥

पंचममभ्यस्यंतो रामं दशकम् ।

अभ्यस्यंतो राममुपकारकं विना कंचिदभ्यस्येयुः
 किं तृणपदार्थप्रभृतीनि सूक्ष्मपिपीलिकादीन्येकं विना
 समीचीनस्थानायामयोध्यायां वर्द्धमानानि चगचगणि
 सर्वाणि सत्स्वभावं प्रापितवंतं चतुर्मुखसृष्टे लोकं । ७।
 ५। १। लोक उत्पन्ना नागयणा दासा विनाभवेयुः किं
 लोकं जनित्वाऽनुभाज्यमनुभूय मनुष्याणामर्थे लोकं
 बाधमानात्राक्षसान्विचित्य संदृत्य लोकं गतिचोर्जी-
 व्यागच्छदिति श्रुत्वापि । ७। ५। २। गृह्णाः केश-

वस्य कीर्तिं विना किञ्चिच्छृणुयुः किं शृण्वतां कर्णं दहे-
तीभिर्नीचनिन्दोक्तिभिर्निन्दामेव कुर्वन्नतिशयितस्वभावः
प्राचीनद्वेषो यस्य स शिशुपालः श्रीपतेश्वरणदेशं प्राप्त
इति स्वभावं जानतो ज्ञात्वापि । ७ । ५ । ३ । स्वभावं जा-
नन्तस्तं दासा विनाभवेयुः किं बहुविधविपुलपदार्थै-
र्वेकस्याप्यभावेन शून्यदीर्घकाले सामीचीन्यवज्जलं
मृदा चतुर्मुखं सृष्ट्वा स्वांतः प्राचीनतिरोभावकत्वे प्रकाश-
कत्वे सामर्थ्यानि विचिन्त्यापि । ७ । ५ । ४ । विचिन्त्यापि
पापेषु चिन्त्यमानेषु मायिनश्चरणौ विनाऽऽश्रयेयुः किं
अगाधे महाजले मग्नां भूमिमधः पतनं यथा न स्यात्तथा
स्वस्मिन्नेकदंष्ट्राग्रे स्वयं दधद्राहश्रीरूपवत्तया भवनं
श्रुत्वा विचार्य च । ७ । ५ । ५ । श्रुत्वा विचारितवन्तः केशवं
दासा विनाभवेयुः किं विच्छेदरहितोदार्यशालिहस्ते
महाबलौ बाधमाने बाधां प्राप्य संवीभूतानां देवाना-
मागत्य याचमानानां दुःखं निवर्तितवता नम्रीकृत-
सुन्दरहस्तेन वामनरूपेण कृतानि नाटकानि दृष्ट्वापि ।
७ । ५ । ६ । दृष्ट्वापि विशदं ज्ञात्वाप्यभ्यासवन्तः
कृष्णं दासा विनाभवेयुः किं भ्रमरभुज्यमानपुष्पमाल-
स्य मार्कण्डेयस्य जीवनकाले मालावज्जटाशिरसीशे
सह नीत्वा भासमाने प्राप्ते स्वीकृत्य तदा स्वसा-
म्यमापाद्य सह नयनं ज्ञात्वापि । ७ । ५ । ७ ।

गन्तुं ज्ञानवन्तः श्रीमतो गुणान्विताऽभ्यस्येयुः किम-
वविशून्यमहातपसा बहुभिः कियमाणैरुपद्रवैर्दुःखं
देवानां कुर्वतो हिरण्यस्य शरीरे महाहारिरूपेण कृतां
मायां ज्ञात्वापि । ७ । ५ । ८ । मायां जानन्तो मायिनं
दासा विनाभवेयुः किं दायमुदिश्य संवाचमानानामेक-
शतस्य नाशायैकपंचानामथे देशविदितमेकः सारथि-
र्भूत्वा गत्वा सेनां नाशयित्वा गतवतः समीचीन-
वार्त्तां ज्ञात्वापि । ७ । ५ । ९ । वार्त्तां जानन्तो मायिनं
दासा विनाभवेयुः किमाच्छादयता जन्मना व्याधिना
जरया सह मरणमेतानि पातयित्वा महादुःखं समूल-
च्छेदं दूरीकृत्य स्वचरणयुगलस्याधो योजयित्वा तेन
क्रियमाणं क्षेमं विचिन्त्य वैशद्यं प्राप्यापि । ७ । ५ ।
१० । वैशद्यं प्राप्य नाशं विना स्थितानामानन्दगतिं
कुर्वन्तं वैशद्यं प्राप्तं कृष्णं सुन्दरकुरुकापुरीशठकोपेन
प्रणीते वैशद्यवत्सहस्र एतद्दशकमभ्यस्यन्तस्ते वैशद्य-
वर्धितनाः पापप्रचुरायां त्रिलोक्याम् । ७ । ५ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

आत्मैकरक्षणपरानन्दतारहेन-

नन्यादृशान्गुणगणानपहाय शान्तिः ।

अन्यत्कथं मतिमतामवबोधनीय-

मित्यान्यपर्यमद्वेष्टनादधिर्वचनं सः ॥ ६५ ॥

सांकेते मुक्तिदानास्त्विदं चरजनुपां सर्वशो रक्तकवा-
नदे सायुज्यदानात्तु गदुदयकृतेरुद्धतं भूमिदेव्याः ।
यान्मार्गं वामधन्वाच्छिवभक्तमुनेमोक्षदानाद्युदन्तैः
कंदे सर्वाभयं स्वं प्रकटयति हरिश्चेत्यथाज्ञायि तेन ॥ ७५ ॥

षष्ठं पदार्थपूर्णादशकम् ।

पदार्थपूर्णास्त्रीलोकान्मृष्टवन्पद्मनाभाहो पदार्थपूर्णा-
स्त्रीलोकान्मिनवन्पद्मपादाहो तामरसनयनाहो एका-
किनो ममेकाकिनियामकाहो तामरसहस्ताहो त्वां
कदा वा संगमिष्यामि । ७ । ६ । १ । कदा वा संगमि-
ष्यामि इन्त इरचतुर्मुखस्तुयमानं रक्तं तव श्रीपादमहं
भूर्नीरमग्निर्वायुगकाश आत्मैतत्प्रभृतीनि सर्वाणि भूत्वा
स्थितमन्त्रामिन्पर्वतमुद्धृत्य गोसमूहं चारयित्वा तं
गन्धिवन्मम नटाहो । ७ । ६ । २ । रक्षितवन्मम
नटाहो पर्वतं धृत्वाश्मवर्षात्पुष्पवच्छीतललुलसीककि-
र्गट मथिनाम्बुधमुन्दररक्तजट सुसंपन्न मच्चतुर्मुखागत्य
मन्पूर्णप्राणभूतन्त्वं तर्हि स्तुत्यशक्यकीर्त्तिमंस्त्वां कथं
संगमिष्यामि । ७ । ६ । ३ । कथं संगमिष्याम्यहमु-
ज्ज्वलान्नयो लोकाम्त्वमेव तत्रोच्छ्रायवांस्त्रिनयन उप-
कारको वज्रा स्वामी चन्वम् उग्रतेजो वज्रहस्तं द्वादशैवा-
स्त्यं नमःपुङ्गव मशीतलसुन्दरतुलसीकोत्तमांग मदीय-

गोपाल । ७ । ६ । ४ । मदीयगोपाल मदीयदुष्टनीलमा-
णिक्य त्वन्नाभौ विकस्वर्गल्लोकांस्त्रीन्व्याप्य त्वज्ज्योतिः-
प्रवाहस्यांतस्त्वां दृष्ट्वा मदीयः पूर्णप्राणः कथं वाऽऽगन्त्य
प्राप्स्यति । ७ । ६ । ५ । आगन्त्य प्राप्तुमुपाय न ज्ञा-
नामि पूर्णनीलकांतौ वर्द्धमानायां रक्तकांतिज्योतिः-
पुष्पितमेकं माणिक्यं प्राप्तमिव मध्यस्योपरि पीताम्बरेण
सह चरणनाभिकरवक्षोनयनाधरे रक्तप्रभज्योतिः स्थाव-
यति शयानं मच्छ्रीवक्षस्कम् । ७ । ६ । ६ । मच्छ्री-
वक्षस्कं मच्छैलसुताविभागं मुदा मम जिह्वांगनां मुख-
प्रदेशे धृतवंतं चतुर्मुखं स्थितशचीपतिं भूमिमुद्धृत्य
प्राकारांस्त्रीन्दग्ध्वा जित्वेन्द्रियाणि धावित्वं न्योमेशानं
न द्रक्ष्यामि किम् । ७ । ६ । ७ । वनमहिषं पश्यन्नश्व
इव हरिं पश्यन्नश्व इव राक्षसाः क्रंदन् कृत्वा तदा लंकां
विसृज्य विलं प्रविश्यान्तर्हिताः स्फुर्यथा बलवत्पक्षिणं
संचार्य बलवंतं मालिनं हत्वा पुनश्च पुरुषानुत्पर्व-
तान्कृत्वा संहतवंतं द्रक्ष्यामः किम् । ७ । ६ । ८ ।
द्रक्ष्यामः किं चेत्तः कठिनक्रियायामेव प्रवर्तमानस्य
पौरुषे बलवद्भरेर्मुजबलवतो गक्षसस्य कुले मंहृत्य
पुनश्च तस्यानुजायैव विस्तृतजरां लंकां दत्त्वा गन्धिवा
त्वज्ज्योतिपि प्रविष्टममग्दृष्टमम् । ७ । ६ । ९ । प्रवे-
शाशक्यं वैकुण्ठं दद्याद्स्माकं गोपकुण्डेऽति ॥ ७ ॥

भूत्वा प्रविश्य माया एव कृत्वा अंतकस्वभावं कंसं
हत्वा पंचानामथं क्रूरसेनां संहृत्य क्षमाधिको महति
परं ज्योतिषि प्रविष्टः सिंहः । ७ । ६ । १० । प्रविश्य
तद्धारिरूपेण हिरण्यशरीरं विदार्य प्रीतं चक्रवंतं
श्रीमंतं कुरुकापुरीशठकोपेन प्रणीतेऽतिशयित एकस्मि-
न्सहस्र एतदशकमभ्यस्यतां संधीभूय मंगलमाशास्य
चामरं वीजयेयुरवलाः । ७ । ६ । ११ ॥

श्रीदिव्यमृच्चरणावेव शरणम् ।

तादृग्गुणप्रविज्ञदानुभवप्रवृद्ध-

स्वापेक्षिताभिरुचितार्तिमहार्णवस्सन् ।

प्राप्यं शरण्यमपि वीक्ष्य कदानुगः स्या-

मंत्र्यास्तवेति विललाप मुनिस्स पथे ॥ ६६ ॥

नाभीपद्मोज्ज्वलत्वाद्विधिशिवभजनीयामिभावाद्वाथ

प्राणार्थस्सर्वभूतान्तरनियमनतस्संश्रिते भव्यभावात् ।

ब्रह्माद्यापद्विर्मांसादसुरनिरसनाच्चातरक्षोबुजत्वा-

त्स्वीयाक्रन्दापहारी भवति च भगवानित्यवादीच्छठारिः ॥ ७६ ॥

सप्तममवलानां दशकम् ।

अवलानां प्राणादीनामुर्धो मृत्यु किं न जानामि
नेमिवत्सुंदरस्य कृष्णस्योपकारकस्य श्रीनयने किं न
जानामि पणितस्तामरसनवीनकुसुमे इवागत्य प्रकाशेते

पश्यत सख्यो मातरः किं कुर्यां दुःखिताहम् । ७ । ७ ।
१ । नर्तयित्वा वोपित्वापि स्थित्वा मातरो मम युष्मा-
भिर्वाधनेन किं समीप उन्नताकल्पकस्य बल्ली किं
पल्लवो वा न जानामि समृद्धिं न वनीतं भक्षितवतः
श्रीनासिका मम प्राणस्यांतः उत्थापितबलवर्दीपप्रभा-
सती तिष्ठति प्रवला । ७ । ७ । २ । प्रवलैकफलं किं
पापिष्टाया मम प्रवलपापं किं सौंदर्यमांद्रप्रवालकां-
तिमत्खण्डो वा न जाने नीलदीर्घमेवसदृशश्रीविग्रह-
वतः स्वामिनो विवाधरो दृश्यमानासु दिक्षु सर्वास्वा-
गत्याविर्भाति मत्संरस प्राणायैव । ७ । ७ । ३ । मरसप्रा-
णायैवावलानासुपरि नम्राबुर्धो नीलचार्यो वा स्थिर-
गुणस्य मदनस्येक्षुचापो वा मदनस्योत्पादकस्य पितुः
कृष्णस्य स्वामिनो भुवो ते एव मम प्राणस्योपर्या-
गच्छंत्यौ बाधेते सदा स्थित्वा । ७ । ७ । ४ । सदा
स्थित्वैव प्रकाशमाना रक्तां प्रसारयन्ती प्रभां धवलवि-
द्युत्किमथ वा मत्प्राणबाधकालंकारमीत्तिकानि वा
न जाने पर्वतमुद्धृतवत उपकारकस्य स्मितं मम
प्राणं बाधते एकमपि न जानामि मातरो ममोजीव-
नस्थलम् । ७ । ७ । ५ । उज्जीवनस्थलमवलानामसु-
राणां राक्षसानां च को वा प्रदेश इति म्फुल्गमकराका-
रांकुरितपल्लवः किं विस्तृतविषभोगिशयनम्य श्रीम-

तुङ्गलकर्णविव करत्यागमेकमपि विना बाधेते पश्यत
 । ७ । ७ । ६ । पश्यत मातर इति प्रदर्शनप्रकारं न
 जानामि नूतनवर्द्धमानशुभ्रचंद्रो वा स्नेहिनां विप-
 यंत्रं वा दीर्घमांसलचतुर्विंशालभुजस्य स्वामिनः श्री-
 लाटमेव ग्रहण आदरं कृत्वा प्राणं बाधते पापिष्ठाया
 मम प्राणसौंदर्यं नाशयित्वा । ७ । ७ । ७ । हरणो-
 युक्तं तामरसं लताप्रवालं चापस्यूताः सूत्रेण शीतल-
 मुक्ताः पल्लवाः शीतलवर्द्धमानचंद्रमाः कांत्याभरणव-
 र्द्धमानज्योतिर्मण्डलो वा कृष्णस्य कांत्याभरणसुन्द-
 रमुखं भूत्वा पापिष्ठाया मम प्राणं गृह्णाति । ७ । ७ ।
 ८ । गृहीतप्रबलांधकारं विशोध्योद्धृते दीप्तमंडलैतः
 प्रदेशाद्गृहीतो नीलसमीचीनतंतुसंघातो वा नैव मायिन
 केश एव विकस्वरपुष्पशीतलतुलसीपरिमले भासमाने
 आगत्य मम प्राणमपहरति तत्प्रकारं न जानीतः परं मा-
 तरोऽधिक्षिपथ । ७ । ७ । ९ । तिष्ठस्यंगण इति
 संपीडितहस्ताः सत्यो मां श्रूयं परितः परिक्रम्य दुरु-
 र्त्तवदताधिकप्रभमणिवर्णस्य सर्वत्र त्रिलोक्यां व्याप्त-
 स्य प्रभावत्किरीटस्यैवोचित्यं स्वीकृतवन्मनोमातर
 आशा का गुप्ताकम् । ७ । ७ । १० । द्रष्टुमशक्यानां
 ब्रह्मा शिव इंद्र इत्येतेषामपि द्रष्टुमशक्यं कृष्णं कुरुकापु-
 श्ठाङ्गीकोपेन प्रणीते सामर्थ्ययुक्ते सहस्र इदमप्येकं दश

कमभ्यस्यंतः सामर्थ्यवद्विदिविपद्विस्समानाः सर्वदा न
 नश्येयुः । ७ । ७ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

तत्पार्थितानधिगमेपि च भावनाया
 भूम्नः पुरस्थितमिमाननमच्युतस्य ।
 आलोकयन्नपि करेण न संस्पृशन्स
 पीडामवाप महतीमथ सप्तमेन ॥ ६७ ॥

दृग्भ्यां पद्माकृतिभ्याममरतरुलतानासिकातोदरेण
 भ्रूचापेन स्मितेनाप्यय मकरलसत्तुङ्गलान्ध्यां विशिष्टः ।
 फालेनार्धेन्दुभासामलमुखशशिना नेत्रशोभादिभाजा
 श्रीमान्देवः किरीटी स्मृतिविशदतनुर्भाति चैत्यभ्यधायि ॥ ७७ ॥

अष्टमं मायिन्वामन दशकम् ।

मायिन्वामन मधूसूदन त्वमनुगृहाणामिर्भूत्वा जलं
 भूत्वा भूमिर्भूत्वाऽऽकाशो भूत्वा वायुर्भूत्वा माता भूत्वा
 पिता भूत्वा तनया भूत्वान्यद्भूत्वा सर्वं भूत्वा त्वं भूत्वा
 तव तिष्ठतः प्रकारा एते के वा न्यायाः । ७ । ८ । १ ।
 सुन्दरसमधुकुसुमशीतलतुलसीककिरीटाच्युतानुगृहाण
 चंद्रः सूर्यश्च भूत्वा सुन्दरनानाविधतेजो भूत्वांधकारो
 भूत्वाऽभिवृद्धवर्षुकवलाहको भूत्वा कीर्तिर्भूत्वापवादो
 भूत्वा पुनश्च त्वमुग्रनेत्रकृगंतकोपि जात इदं किं विचि-

वम् । ७ । ८ । २ । चित्ररथसंचारणसमर्थ श्रीचक्रवर्त्त
 नुगृहाण अनेकाद्दीतीययुगानि तानि भूत्वा तत्र वर्त्तमा-
 नास्तुल्या उज्ज्वला बहुपदार्था अवधिरहिता भूत्वा
 विभिन्ना भूत्वा विस्मयनीयेन तिष्ठसि त्वमेतानि कीदृ-
 शानि विषमाणि । ७ । ८ । ३ । समधुविकसत्तामरसनयन
 कृष्ण ममेकमनुगृहाण सदसच्च भूत्वाऽवविशून्यं भूत्वा
 भिन्नं भूत्वा जलसमृद्धिमद्रिशालसमुद्रे विपोरगशय्यायां
 शयित्वा मनसि बहुयोगं कृतवानस्येते क उपायाः । ७ । ८ ।
 ४ । पाशात्रिस्त्य मां तुभ्यमेव सम्यक्स्वीकृत्य त्वं सुरभि-
 तपुष्पशीतलतुलसीशीर्ष मायिन्ननुगृहाण कायो जीवश्च
 भूत्वा नाशो भूत्वा जन्म च भूत्वा पुनश्च त्वं मायाः
 कृतवानस्येतानि कीदृशानि मोहनानि । ७ । ८ । ५ ।
 मोहक वामन मत्पुद्गवप्रकारमेकमनुगृहाण विस्मृतिभूत्वा
 वैशद्यं भूत्वोष्णं भूत्वा शीतं भूत्वा विस्मयो भूत्वाऽवि-
 स्मयनीयो भूत्वा विजयो भूत्वा कर्म भूत्वा फलं भूत्वा
 पुनश्च त्वं मोहको भूत्वा तव स्थितस्य प्रकारा एते
 कानि दुःखानि । ७ । ८ । ६ । दुःखावह कृष्ण प्रभा-
 वदीर्घकिरीटानुगृहाण दुःखावहमानो भूत्वा मदो भूत्वा
 प्रीतयो भूत्वा दुःखावहाः कामा भूत्वा तुला भूत्वा
 स्थितिर्भूत्वा गतिर्भूत्वा दुःखानि कृत्वा निहितवा-
 नस्येताः का लीलाः । ७ । ८ । ७ । काभिलीलाभिः केन

स्थितवानसि मन्निर्वाहक कृष्णामुकस्वभाववानिति त्वं
 यावद्विज्ञातुमशक्योऽनादयस्त्रयो लोकाश्च भूत्वा तान्सृ-
 ष्ट्वा पुनश्चांतर्भूत्वा बहिर्भूत्वा स्थितवन्नते केवा व्यापाराः ।
 ७ । ८ । ८ । कैः स्वाभावैः केन स्वभावेन स्थितवा-
 नसि मत्कृष्ण निविडकरचरणप्रभृतीनि सर्वेन्द्रियाणि
 स्पृहणीयो रसः कांतिस्पर्शः शब्दो गंधः सर्वेपि त्वमेव
 त्वां ज्ञातुमुद्योगेऽवधिर्नास्ति सूक्ष्माणाम् । ७ । ८ ।
 ९ । न संति सूक्ष्माण्येतस्मादिति प्रकारेणानादिसमीची-
 नशास्त्रे उक्तं रूपवदरूपं च त्वमेव कुमुदवत्तुलसीमा-
 लालंकारवक्षोमदच्युत यथाशक्त्येकस्मिन्प्रकार उक्ते स
 एव तव भवेत्प्रकारः । ७ । ८ । १० । भवत्स्वभावोय-
 मिति ज्ञातुं शक्यं हरिं भवता स्वभावेन कुरुकापुरी-
 शठकोपेन ज्ञात्वोक्ते उचितस्वभावसुंदरद्राविडानामेत-
 स्मिन्सहस्र एतद्वशकं सत्स्वभावेन वदंतः पर्याप्ताः
 स्वेपां सर्वदा । ७ । ८ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

संगं निवर्त्य मम संसृतिमंडले मां

संस्थापयन्कथमसीत्यनुचोदितेन ।

आश्चर्यलोकतनुतामपि दर्शयित्वा

विस्मारितः किल शुचं हर्षिणाष्टमेन ॥ ६८ ॥

भूतेश्चन्द्रार्थमाद्यस्सकलगुगतैर्वस्तुभिश्चेतनाद्यैः

स्वैर्लोकानां नियत्या स्मरणतदितरोत्पादनान्माननाद्यैः ।

दुर्ज्ञेयत्वात्स्वभानां बहुशुभकरणाद्देहसंवेद्यभावा-

च्छेदमानाश्चर्यनानाविभव इति ततः श्रीधरः प्रत्ययादि ॥ ७८ ॥

नवमं सर्वदा मामुज्जीव्य दशकम् ।

—४—

सर्वदा मामुज्जीव्य गच्छति दिवसे दिवसे मां स्वं
 कृत्वा मया स्वं भोग्यं द्राविडं गीतवंतमीशमादितया
 स्थितं मज्ज्योतिः किमुक्ता धरिष्यामि । ७ । ९ । १ ।
 किमुक्ता धरिष्यामि मम समीचीनमात्मानमद्यैकं कृत्वा
 मम वाचा मयोक्तो भोग्यकविरिति वादयित्वा स्ववाचा
 स्वयं स्वं कीर्त्तयंतं मायिनं ममाग्रे वदंतं त्रिमूर्तिकारणम्
 । ७ । ९ । २ । भवेत्प्रथमोऽयमिति स्वस्मिन् विश्वासमुत्पाद्य
 मम जिह्वायां प्रथममागत्य प्रविश्य समीचीनभोग्यं
 काव्यं परिशुद्धप्रथमभक्तानां स्वयं स्वमुक्तवंतं मम सुसं-
 पन्नकारणं पितरं कदा विस्मरिष्यामि । ७ । ९ । ३ । पितरं
 कदा विस्मरिष्याम्यहं भूत्वैवावद्यं विना स्वं काव्यं स्वय-
 मुक्ताऽनुपमदुष्कर्माणं मामुज्जीव्यार्जवमेव कृत्वा संचरतो
 गुणान्दृष्ट्वा । ७ । ९ । ४ । गुणान्दृष्ट्वा शिक्षितं समीचीनभोग्यं
 काव्यमुचितं मम वक्तुं स्वभावस्याभावात्सौंदर्यशून्यं
 मां स्वं कृत्वा मया स्वं भूमौ स्तूयुस्तथा भोग्यं काव्यं
 गापयति परमः । ७ । ९ । ५ । भोग्यं काव्यं गातृ-
 न्परमकवीन्स्वकाव्यं स्वयं स्वमगापयित्वाद्य सम्यगा-
 गत्य सत्सहायो भूत्वा मया स्वं प्रबलकाव्यं गापयति
 मम वैकुण्ठनाथ एव । ७ । ९ । ६ । वैकुण्ठनाथं मम प्रबल

कर्मनाशाय निश्शेषं यतमानं कुंदं स्वात्मानं मां कृत्वा
 मया स्वं वैकुण्ठत्वेन स्तोतुमुदारमधुरकाव्यं कुतवंतं
 कुंदं कस्मिन्काले चिंतयित्वा तप्तो भवेयम् । ७ । ९ । ७ ।
 तृप्स्यामि किं चक्रसुन्दरहस्तस्य मदुपकारस्य गुणा-
 न्भूमिराकाशो जलं सर्वं मिलित्वापि वामश्चेदप्ययोग्यं
 मां स्वं कृत्वा मया स्वं गुणलाभाय मधुरकाव्यमुक्तवतः
 प्रकारस्य । ७ । ९ । ८ । चिकीर्षितस्यैव सामर्थ्य-
 वतः श्रीवल्लभस्य गुणान्भूते भविष्यति काले भुञ्जा-
 नोपि तृप्स्यामि किं विस्मृतिशून्यं मां स्वं कृत्वा मया
 स्व सम्यग्वहुविधमधुरकाव्यान्मुक्तवत उपकारकस्य ।
 ७ । ९ । ९ । उपकारस्य प्रत्युपकारो मम प्राण
 इत्युक्तो सम्यग्विचारे कृते सोऽन्यदपि तद्दशायां तदी-
 यमेव मया स्वं मृदुमधुरकाव्यं गीतवतः पितुर्यः कश्चि-
 दपि नास्ति कर्तुं योग्योत्र तत्र च । ७ । ९ । १० ।
 अत्र तत्र च लक्ष्मीवल्लभं विनाऽसद्भावं दृष्ट्वा तादृश-
 स्वभावेनोदारकुरुकापुरीशठकोपेनैवमुक्त एकस्मि-
 न्सदस्र एतद्दशकं यथाकथंचिदुक्तमप्यानेदमुत्पाद-
 येत् । ७ । ९ । ११ ।

श्रीदिव्यमुरिचङ्गावेव शरणम् ।

पृष्ठः फलं स्ववसतेरिह दुःशकायाः

स्नेहं प्रवन्वरचनां फलमाह शौरिः ।

अन्येषु सत्त्वपि तदा स्वमपेक्षमाण-

मप्रत्युपक्रियममुं नवमे जगो सः ॥ ६९ ॥

स्वाभित्वाश्रयभावादपि च कर्तव्या दत्तवाग्जृम्भणत्वा-

दुर्जोवावादकत्वादप्यतिथयनाशक्तिर्वैकुण्ठयोगात् ।

शुद्धस्वातन्त्र्यचकापुधजलधिसुतावहृत्तत्वात्पि वृत्ता-

त्वे स्तोत्रं विष्णुरप्रत्युपक्रुतिविषये स्वान्पुनर्कीर्त्यगायत् ॥ ७९ ॥

दशममानन्दोत्पादाय दशकम् ।

आनन्दोत्पादाय सुन्दरकुसुमांगनया सह स्वयं चैत-
त्सतलोभ्या आनन्दोत्पादनायानन्देन सह वैलक्ष्ण्येनोप-
विश्य परिपालयतोऽस्मदुपकारकस्य स्नेहं प्राप्य
सम्यङ्निन्यवासस्थानभूते सुन्दरोद्यानपरिवृते तिरुवार-
न्विलेदेशे स्नेहं कृत्वा सम्यक्प्रदक्षिणं कृत्वा हस्ताभ्यां
प्रणन्तुं दिवसा अपि सिद्धयेयुः किम् । ७ । १० । १ ।
सिद्धयेत्किं संदेहमेकं विना विस्तीर्णः प्रदेशः सर्वोपि
द्वयोः पदयोरेव यथांतर्भवत्तथा विवृद्धस्य श्रीवामनस्य
पितुः सादरनित्यवासस्थानभूते महाकाशव्याप्तध्वज-
सौधे दीर्घप्राकारतिरुवारन्विलेदिव्यदेशे महापरिमल-
जलमादाय समर्प्य प्रदक्षिणं कृत्वा हस्ताभ्यां प्रणामः
सिद्धयेत्किम् । ७ । १० । २ सिद्धयेत्किं सर्वदा गोविंदं

मधुमृदनं तेजस्विसिंहं नृत्यतः पक्षिण उपरिदृष्ट्वा हस्ता-
भ्यां प्रणम्य विहाय तस्य नित्यवासस्थानभूतं गायतो
महागुणांश्चतुरो वेदान्यज्ञान्पञ्च षडंगानि निरूपितवतां
वृद्धिस्थानभूतं महोद्यानं तिरुवारन्विलेदेशं प्रणन्तुं
सिद्धयेत्किं नित्यम् । ७ । १० । ३ । सिद्धयेत्किं नित्यं सर्व-
काले मनसीह स्मरणलाभोऽभिवृद्धेशुमहानीवारकेदार-
परिवृते तिरुवारन्विलेदेशे समृद्धमहागुणस्य त्रिलोकीश-
स्योत्तरमधुरायामुत्पन्नस्य सुन्दरमणिवर्णस्य कृष्णस्योप-
कारकस्य विकसच्चरणकुसुमयोः । ७ । १० । ४ । विकसच्च-
णकुसुमयोर्मन्मनसि सर्वदा निवेश्य सेवार्थं वाहनां दासा-
नामग्रे कृपां कृतवतो नागशयनस्य पितुः सादरनित्यवा-
सस्थानस्य पुष्पशालिनो मणिमयदीर्घसौधदीर्घप्राका-
रस्य तिरुवारन्विलेदिव्यदेशस्य लोकप्रसिद्धगुणे गीय-
मानेऽस्माकमुपरि पापमेकमपि न तिष्ठेन्नश्येत् । ७ । १० । ५ ।
एकमपि न तिष्ठेन्नश्येयुः सर्वाणि दुष्कर्माणि विचार्य
प्रणमत भक्तास्तदा तत्र युद्धे जित्वा रुक्मिण्याः पूर्णायाः
सुन्दरदीर्घभुजमालिंगितवतः प्रत्यहं सर्वदा मन्मनो
यथा स्तोति तथांतस्तिष्ठत उपकारकस्य वासस्थानं
सुन्दरतिरुवारन्विलेदिव्यदेशं महानगरं तत् । ७ । १० । ६ ।
दीर्घनगरं तदेव पुष्पितोद्यानपरिवृततिरुवारन्विलेदीर्घ-
नगरे नित्यं वसन्नुपकारको दीर्घव्यामोहः कृष्णो

दिविषदां नायको वाणपुरं प्रविश्य त्रिनयनस्योपकार-
कस्य भंगार्थं घोरयुद्धानि कृत्वा वाणस्य सहस्रं भुजा-
च्छिन्नवाञ्छरणमन्यथा किञ्चिद्वतो न भवामा ७।१०।७।
विनागतिशून्योहं त्वच्चरणावेवेति विशालमहाद्वदे
स्थित्वा स्वस्य दीर्घचरणौ स्तुतवतो गजस्य मनोदुःखं
निवर्तितवत उपकारकस्यागत्य तत्र सुखेन नित्यवास-
स्थानभूतं सुंदरोद्यानवृतं तिरुवारन्विलैदिव्यदेशं प्राप्य
प्रदक्षिणे क्रियमाण उपागच्छेकिं दुष्कृतं मनस्यपि न
संवर्धनीयात् ७।१०।८। दुष्कर्मणां मनसि संवधा-
भावे ज्ञानाकाशारोहणे प्राप्ते जिह्वया मनसा परिपूर्ण-
व्यापारेण चाभ्यस्य यावद्विरागत्य सेव्यमानमुद्यानव-
तिरुवारन्विलैदिव्यदेशस्तं प्राप्य प्रदक्षिणं कृत्वा हस्ता-
भ्यां प्रणामः सिद्धयेत्किमिति वदति मम चेतः ७।१०।९।
चेतोऽन्यस्यै कस्य प्रकारेऽप्रवृत्तस्य स्वभावं देवनायको
वेत्ति चित्तया क्रियमाणेषु तेनाविदिता मायाः का अपि
न सन्ति चित्तया वाचा व्यापारेण च भूदेवसमूहेन
वेद्यमाने चित्ताद्वादजनकतिरुवारन्विलैदिव्यदेशे नित्यं
वसते तीर्थयैव भवनानन्तरम् ७।१०।१०।
तीर्थाय भवनानंतरमन्य एकः शरणं नास्तीति
विचिंत्य तीर्थयैव निर्वृतमनसा सता सुंदरकुरुका-
पुगीशठकोपेनोक्ते तीर्थानां सहस्र एतद्दशकमभ्यस्यतो

देवाः सर्वकाले तीर्था एवेति पूजयित्वा प्रीत्या वदेयुः
वदेवीभ्यः ७।१०।११॥

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

आनन्दमाकलयितुं कमलासखस्य
संश्राव्य तत्कहणया स्वकृतं प्रबन्धम् ।

अहं तदादरणशालिनि दिव्यदेशे

यात्रामनोरंयमसौ दशमे चकार ॥ ७० ॥

वैकुण्ठे नित्ययोगाच्छ्रुतविषयशतयानंतकीर्त्युज्ज्वलत्वा-
च्छेषे शायित्वरुक्मिण्याभिमतसुरजिज्ञानदोःखं दुनायेः ।

ग्राह्यस्तेभरक्षाभिरुचिताविषये सन्निधानाच्छुचित्वा-
स्तोतृणां दुःखजातं विषट्पयति हरिस्तीर्थपादोभ्यधाये ॥ ८० ॥

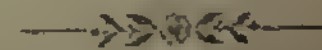
शाठ्याशंकासहिष्णुं प्रशमितजनतागर्हणं स्पष्टरक्षं
व्याकुर्वन्तं स्वरक्षाक्रममखिलजनस्नेहितां दर्शयन्तम् ।

स्वीपाकन्दच्छिदोत्कं स्मरणमुविशदं विस्मयार्हद्विभूति
स्तोत्रे घुञ्जंतमाह स्तुतिकृद्वहरं सप्तमेऽनिष्टचोरम् ॥ ८१ ॥

इति श्रीसहस्रगीतौ सप्तमं शतकं समाप्तम् ।

अथाष्टमशतके

प्रथमं देव्यौ भवतः दशकम् ।

देव्यौ भवतः श्रीर्भूमिप्रेरिता अन्येऽमरा दास्यं
कुर्युराश्रिता लोकान्नयो नियम्य अभिमतमभिमतं
रूपं त्वद्रूपं पापिष्ठस्य मम बाधककमलनयनैकप्रवालाय-

रमणे प्राणामृत तरंगितसमुद्रमाधिन्पितर्दर्शनोपायमनु-
गृहाण । ८ । १ । १ । दर्शनोपायमनुगृहाणेत्येव धुमितस्य
नयनजले प्रवहति पापिष्ठस्य ममाभिलषणीयप्रकारा-
न्सर्वानभिलष्य तव नामैव प्रलपितमुपायमनुगृहीतवा-
न्मम हंत दर्शनोपायमनुगृहाण काकुत्स्थ कृष्ण भक्तस्य
मम कल्पक फलाशावताममृतं महाशीतलजलपरिवृतां
महापृथिवीं धृतवन्महापुरुष । ८ । १ । २ । उद्धृतवतो
महापुरुषस्य नंदगोपस्य समीचीनप्राणवालक यशो-
दायाः समीपवृत्तिमहानन्दकुलवालगज दासस्य मम
महास्वामिन्कण्डूतिमतो युद्धे हिरण्यस्य शरीरं द्विभा-
गतायै करनखानि नियमयन्नस्मत्समुद्रोचितैकरूपः
सन्नय त्वं नायासि कथं विश्वस्युस्त्वदीयाः । ८ । १ ।
३ । त्वदीयानां प्रीतिविषयीभूतमादरास्पदं रूपं तव
रूपं त्वयि प्रीयमाणानां तेषामादरास्पदानि समीची-
नानि कृत्यानि तव मायाज्ञान एकस्मिञ्शंके पापि-
ष्ठोदं युद्धं तत्कृत्वा विस्तृतायां भूमौ परितो व्याप्तां बाध-
कसेनां शमितवत्स्वामिन्नराणाममृतमसुराणां विषं पूर्ण-
प्राणाहो । ८ । १ । ४ । पूर्णप्राणाहो विस्तीर्णां
भूमिं सर्वां सृद्धोद्धृत्य भुक्तोद्गीर्य मितवन्महाप्राणाहो
महाजलं सृद्धा तत्र शयित्वा तं मथित्वा तत्र सेतुं
बद्धा भगवन्शालवत्प्राणाहो मनुष्याणां देववद्देवानामपि

देवाहो एकप्राणाहो लोकानां सर्वेषां त्वामहं कथमागत्य
प्राप्स्यामि । ८ । १ । ५ । कथमागत्य प्राप्स्यामि ममे-
शितः सप्तलोकाश्च त्वमेव तत्र तेषां स्थापिता देवाश्च
त्वमेव तत्तत्कर्माणि च त्वमेव अधिकानि बहिःप्रदेशे
वस्तूनि संति चेत्तान्यप्येकस्त्वमित्येवमेव चेह्यस्थान-
मरूपं सूक्ष्मं च त्वमेव महदिन्द्रियमतिक्रान्तं च त्वमेव ।
८ । १ । ६ । अतीतं त्वमेव भविष्यदपि त्वमेव वर्तमा-
नमप्येकस्त्वमित्येवमेव चेदधिकस्य तव स्वभावः सोऽयं
मध्यमेत्येति ज्ञान एकस्मिञ्शंके पापिष्ठोदं दुग्धक्षीर-
घृतघृतस्य भोग्यभूतरससमुद्रेऽमृतामृतजभोग्यरस तद्र-
सफलनीलाभुजमालिङ्गितवन्महागोप । ८ । १ । ७ ।
संछिष्टवन्महागोप मायया कात्स्न्येन प्रबलपापिष्ठं मां
बाधमानैर्गुणैरेव युक्तासुराणां क्रूरहस्तानां क्रूरमृत्यो
क्रूरपक्षिणमुत्थापितवन्फणासहस्रवद्विस्तीर्णनागशयन
क्षीरसमुद्रसंगत सेवनोपायं न जानामि मनोवाक्क्रिया
चाहमपि त्वमेव । ८ । १ । ८ । अहमपि त्वमेव भवा-
मीति सत्यमेव दुःसहनरकश्च त्वमेव सत्याकाशेतिशयि-
तस्यानदस्य प्राप्तो किमन्यन्नरकप्राप्तौ किमेवमपि अह-
मपि त्वमिति प्रतिविशदज्ञानं साम्यम्विभेमि नरकस्य
मया प्राप्तेराकाशेतिशयितानंदं प्राप्य वैलक्षणेनोपवि-
ष्टोऽस्यनुगृहाण तव चरणौ मम । ८ । १ । ९ । चरणौ
मह्यमेवातीवातीव परिपूर्णं दत्तवतो महोपकारस्य प्रत्युप-
कारतया भुजौ परिपूर्णमालिङ्ग्य मम प्राणं सम्यगव्य-

क्रीणां ज्योतिर्भुजसहस्रवज्जिशरः सहस्रवन्सदृशनयनस-
हस्रवन्पादसहस्रवन्नामसहस्रवन्नसहायस्य मम महापितः ।
८ । १ । १० । महापितरं ब्रह्मपितरं रुद्रपितरं मुनीना-
मंतरंगपितरममरपितरं लोकानामेकमद्वितीयपितरं
महाश्रीमत्कुरुकापुर्बुदारशठकोपेनाभिलष्योक्ते सहस्र
उचितसूक्तिमालयैतदशकेनोजीवनं स्याद्रक्ता अस्मा-
कम् । ८ । १ । ११ । श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

आद्येऽष्टमस्य शतकस्य पर्यष्टसिद्धि-

मप्राप्य खिन्नमतिराश्रितं पारतप्यम् ।

सर्वेश्वरत्वमपि शंकितवाञ्छार्ति-

रीशस्य तेन पुनरेव विबोधितश्च ॥ ७१ ॥

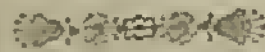
ध्यायेः पत्न्यादिमत्वाद्रघुयदुकुलयोरुद्रवात्स्वाश्रितेच्छा-

र्धनिहाविग्रहत्वात्सखलचिदचितामंतरात्मत्वभूम्ना ।

स्वामित्वात्स्वाश्रितावेधयखिलगुणतया ज्ञानिनामप्यदुःख-

स्थानेच्छापादनाद्यैर्हरिकथि परं दर्शनेच्छोः सुदृश्यः ॥ ८२ ॥

द्वितीयमस्मद्रेखावद्वलयसख्यो दशकम् ।

अस्मद्रेखावद्वलयसख्यो हाऽस्मच्छत्रूणां पुरतो
लज्जित्वा युष्माकं मयैकां वक्तव्यां वार्त्तामवलोकयामि
कुत्रापि द्रष्टुं न शक्नोमि शंखा गलिताच्छायया विही-
नास्मि विशालस्तनौ विवर्णां जातावार्त्तां म कूराक्षिप-
क्षिनेतारं मन्नायकं वेङ्कटनायकमाशास्य गत्वा । ८ ।
२ । १ । आशास्य गत्वंकं लभमानासु मदीयसखीनां

युष्माकमपीदानीमेतत्कथनप्रकारं हंत न पश्यामि दुःखि-
ताहं दर्शनयोग्यतामर सनयनं चोरं दिविपन्नायकमस्म-
त्स्वामिनं पश्यामि चेत्समृद्धीभूताञ्छंस्वान्पूति च जिवृ-
क्षुः कतिकालमार्त्ता भवामि । ८ । २ । २ । काले शिथि-
लोभवत्यपि पापिष्ठाहं न श्रान्ता भवामि पश्यत भूमौ
सुप्रसिद्धमपवादं प्राप्तास्मि समीचीनललाटा इतः परं
लज्जया किं नीलविकसद्दीर्घज्ज्योतिःपरिवृतदीर्घमञ्चव-
र्णेन कृष्णेनापहृतां सुंदरवलयेन सह कांतिजिवृक्षुग्ने-
ककालं संगत्यर्थं गत्वा । ८ । २ । ३ । संगत्यर्थं प्रति
गतास्मीतः परं किं दास्यामि सुंदरवलयमनःप्रभृतिके
सर्वस्मिन्समीपं परित्यज्य गच्छत्यपहृतत्ययक्ता सर्वदा
बहुवलयानामग्रे प्रकारच्छ्रुतास्मि गृध्रध्वजप्राकारयुक्तद-
क्षिणकुडन्दैर्दिव्यदेशे सुन्दरपश्चिमभागे स्थितं मायानटं
तृत्यत्पक्षिणा धृतं जयशालियुद्धसुदर्शनदक्षिणमादृत्य ।
८ । २ । ४ । सुदर्शनदक्षिणस्यादरणं तदा तस्यास्मद्ग-
हागमनं च सर्वं सख्योऽस्मद्विषये संजातं किमभिधानं
किमत्र दुष्करं प्रतिकालमेकतया सम्यग्जानतामपि
ज्ञातुमशक्यस्योपायवतस्तेजःशालिन आदेरनादिसुंदर-
ज्योतिषोनुसंधानकाले ८ । २ । ५ । आदिसुन्दरज्यो-
तिरनुसन्धानकाले मद्भाक्प्रतीतो न भवत्यऽनिमिषा-
णामप्यनवधिकसंशयान्कुर्यात्तथाविधप्रकारे तिष्ठति
मत्कांतिमपहृतवान्दलवद्विकस्वरशीतलतुलसीमपि न

दद्यान्केषां कुर्यामितः परमाक्रोशं वदत लतावत्सुद-
 त्केदारपरिवृते कुड्मैर्दिव्यदेशे महाकुसुमनयनयोनि-
 द्राणो व्यासुग्धः । ८ । २ । ६ । व्यासुग्धहरे केशव
 नारायण श्रीमाधव गोविंद वैकुण्ठेत्येवमाक्रोशका-
 रिणीं मां कृत्वोज्झित्य हित्वैकमपि रूपं चित्तं च न प्रद-
 श्येन्सुगंधिकुसुमकेशिन्यो मातरो मदीयसख्यः किं कुर्या
 कालेषु बहुषु व्यतीतेष्वपि पश्येयं शपे शुष्माभिर्ममाव-
 काशो नास्ति । ८ । २ । ७ । अवकाशो नास्ति मया
 वद्धिनाः शुकाः शारिकाः पिका मयूराः मम कांति-
 बलयानि मनश्चैकमप्यविहायापहतवतः प्राप्यो वैकुण्ठः
 क्षीगन्धिरंजनाचलश्चैतेषु सन्निहितेषु वासनानिवृत्ति-
 पाशानिवृत्तेरनंतरकालेन विना स तान्न प्रदर्शयेत् । ८ ।
 २ । ८ । दर्शने प्रयच्छेन्न केषामपि स्वस्य करकृतम-
 निकान्तमेकं मायया ब्रह्मचारिवामनं सुंदरं रूपं प्रदर्श्य
 भूमिमाक्रोशं परिपूर्णं व्यातवतो दीर्घकांतिभुजेषु बहुषु
 विबुद्धस्य देवोपकारकस्य मम पूर्या सह लज्जामदा-
 मितः परं किं दान्यामि मदीयाः समीचीनललाटाः
 पूर्णाः । ८ । २ । ९ । मदीयाः समीचीनललाटाः पूर्णा
 अहमितः कुर्या किं परं मन्मनो मां त्वदीयं न भवामीति
 विमृज्य नेमिशंखोद्गाभ्यां कराभ्यां दधतो बहुदीर्घव्या-
 तकांतिमयेण सह क्षीरेण धृत्वेकसुंदरनीलसमीचीनदीर्घ-

पर्वतेनागच्छता सहस्रस्य कालविकसत्कुसुमपादं प्राप्नोत
 । ८ । २ । १० । पादप्राप्तौ पाशेनाऽन्यप्रबलपाशा-
 न्कात्स्न्येन त्यक्त्वा दोषरहितगुणकृष्णस्य चरणयोरु-
 दारकुरुकापुरीशटकोपेन प्रणीते दोषरहितेनादावेक-
 स्मिन्सहस्र एतदेकं दशकं स्वरेण सहाभ्यस्तवंतो याव-
 देकेन दोषेण रहितास्तत्रात्र च सर्वत्र पूर्णा भवेयुः स्वय-
 मेव । ८ । २ । ११ ॥

श्रीदिव्यसुगंधिचरणोपव शरणम् ।

संप्रापकेपि च विभौ निजबालितार्थ-

प्रातेर्विवात इतरेषु च पाशलेशः ।

स्वस्येति शंकितमनाः स्वहितेपि वगे

स्वस्मिन्नपि प्रवणतां मुमुक्षुं हितार्थे ॥ ७९ ॥

ताभ्यां ब्रह्माह नत्वाच्छुभनयनतया मालमेयाकृतित्वा-

दाश्वर्योच्चेष्टितत्वाद्दृष्टव्यरतया योगिभिर्निर्जरं ।

स्वेषु व्यासुग्धभावात्प्रतिहतिविरहाद्भुजनादृश्यभावा-

त्रिरसङ्गानां जनानां सुलभतम इति प्राह नायकशारिः ॥ ८३ ॥

तृतीयं तत्राऽत्र च दशकम् ।

तत्राऽत्र च दिविपदो दानवाश्च यावन्तस्मर्ध्वेना-
 दश इति त्वां ज्ञातुमशक्ता आकुश्य अंगाश्रिता पुण्या-
 गना भूम्यंगना गोप्यंगना च शङ्खचक्रकर इति वदन्ति

शरणम् । ८ । ३ । १ । शरणभूतेषु चतुर्वेदशास्त्रेष्व-
प्रविश्य मरणं जन्म महाव्याधिर्जरेत्युक्तान्येतानि
न्यवर्त्तयाम करणवन्नानासैन्यानि निश्शेषं यथा धावे-
युस्तथा ज्वलत्सुदर्शनं रक्षकं दृढायुधं धर्तुरीशस्य दासा
भूत्वैव । ८ । ३ । २ । दासान्न नियमयति सुदर्शनं शंखं
च वहति स्वयमसिं चापं चादायाऽनुगच्छन्तोऽन्ये न
सन्ति चरणौ भुजौ च हस्ताभ्यां परिपूर्णं प्रणतुं न
पश्यामि प्रतिदिनमन्विष्यामि दासोहं भूम्याम् । ८ । ३
३ । भूमिमत्रं भुक्तेकापकरूपस्सन्वटस्य नाम्ना पत्रेऽन्नं
वशं कुर्वन्स्वामिन्कालो गच्छन्नेकनीलांघकारकल्पस-
दृशो भवति तव सुंदरजलदविग्रहदर्शनमाशास्य मज्जतः
पापिष्टस्य मम । ८ । ३ । ४ । ध्वजपूर्णहर्म्यकोलूरुस्थले
पुलिगुडिस्थले परिवर्त्तनं विनैवमेव त्वं निद्रां प्राप्य
नंदसीतीदं दासानां दुःखं निवर्त्तितवतः श्रमो वान्यथै-
तद्गमिं दीर्घाभ्याक्रांतवतः श्रमो वा वद । ८ । ३ । ५ ।
असेवमानानाममराणां सेवागुणश्च स्वयमेव सन् सौंद-
र्यपूर्णसुदर्शनशंखो च स्वयमेव धरन्स एव किलाशाम्य-
त्करव्याधी लोके निवर्त्तयितुकामः श्रीमता नीलमणिस-
दृशविग्रहेण मन्मनो भ्रामयितुमागतः । ८ । ३ । ६ । आ-
गच्छन्तो गच्छन्तो वणपरिसारे स्थितस्य भक्तिरुवाल्मा-
वसंज्ञस्य मत्प्रकारं न वदति कर्त्तव्यं किं रूपव्याप्तचक्र-

शंखो धृत्वात्र भवता सहैकपाश्वे संचारेच्छुरेको दासोऽ-
स्तीत्येव । ८ । ३ । ७ । कदा वा मां त्वत्सौंदर्यपूर्णा-
लंकारशोभितचरणयोरधः स्थित्वैव दास्यकरणाय त्वं
स्वीकर्तुमिच्छसि पर्वतैः सप्तभिर्धूमिभिः सप्तभिः परि-
वृत्तसमुद्रधूमिं कृत्स्नां सप्तस्थित्वैवाक्रांतवदीर्घचरण-
सुदर्शनवल्लक्ष्मीव्यामोहशालिन् । ८ । ३ । ८ । श्रीमन्
चतुर्मुखो रक्तजट इत्येते स्वामिनः स्वाभावं के वा ज्ञातुं
शक्तुवतीत्युक्त्या किमेकमहाकारणकालस्वामिन् मया-
दासवञ्श्यामलमहाविग्रहेति वदामि मत्प्रेमधुभितस्सन्
। ८ । ३ । ९ । मोहशून्यसमीचीनतपस्विनो मुनयः
पारदश्वानः कंपशून्या दिविपदः सर्वे सेवन्ते सक्षोभं
महासमुद्रं मथितवतः सुस्पष्टमस्माभिस्तवनं कीदृशं
कृत्यं वदत । ८ । ३ । १० । अवाच्यकूरव्याधिनिवृत्तये
कृपां कुर्वतं दीर्घकिरीटं पर्वतसदृशगृहस्थिरकुरुकापुरी-
शठकोपस्योक्तिसहितशब्दसंदर्भकसहस्र एतद्वशकं क्रमे-
णाभ्यस्तवंतो दीर्घलोके जायेरन् । ८ । ३ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

प्रेमाधिकेन विवशस्सुकुमारभूतः

क्षेमाय स्त्रित्रहृदयः पुरुषोत्तमस्य ।

तद्दर्शितात्मपरानित्यमृमुक्षुमुत्तयेः

किंचित्समाहितमनाः शठजिह्वतीये ॥ ७३ ॥

श्रीभूयोर्नामकृत्वादारैः सुकरतया कल्पसिन्धौ शिशुत्वा-
चरन्निधानं सन्निधानात्सुरहितकरणाच्छ्रीनिवासत्वयोगात् ।
विक्रान्त्या विष्टपानां विधिदुरधिगमास्त्वेष्टु सौलभ्यभूम्ना
चैलाकी स्वाधितानां विहरणसमये श्रीधरः प्रत्यपादि ॥ ८४ ॥

चतुर्थं प्रवहन्मदजलदशकम् ।

प्रवहन्मदजलनिर्झरगजमहागिरिदंतयुगलीभूतशि-
खरे भङ्का पातयित्वा गजसंचारयितृदृढहस्तिपक-
प्राणं हत्वा रंगे मल्लान् हत्वा परितो मंचेषु स्थिता
युद्धोन्मुत्तराजानो यथापश्चाद्भागं दर्शयित्वा गच्छे-
युस्तथा हर्म्योपरिकंसं प्रहतवतः श्रीमतो बालगोस्य
तिरुचंगन्तुरुदिव्यदेशे तिरुच्चित्तारु अस्माकं प्रवेश-
स्थानम् । ८ । ४ । १ । अस्माकं प्रवेशस्थलमस्माक-
ममृतमनिमिषाणां पितरं मत्पितरं विस्तृतास्त्रीन् लोकान्
सृष्ट्वा रक्षित्वा संहरंतमनुरूपत्रिमूर्तिमस्मदात्मानं रक्त-
मत्स्यसंचारयुक्तमधुजलस्थलपरिवृतसमीपे तिरुचंग-
न्तर्गति रुच्चित्तारुप्रदेशे तत्र सन्निहितमादिं विना को
वाऽन्यो ममानुकूलसहायः । ८ । ४ । २ । मदनुकूल-
स्वामिनोऽनिमिषाणां स्वामिनो महापृथिवीमुद्धृतवतो
मत्स्वामिनः प्राचीनप्रबलपापानां सर्वेषां नाशाय मां
नियमयतो मत्स्वामिनो दक्षिणदिगलंकारे तिरुचंगन्तू-
र्गितिरुच्चित्तारुतीर्गं पश्चिमभागे स्थितस्य मत्स्वामिन-

श्वरणो विहाय शरणं चिन्ताधामप्यन्यत्रास्ति मम । ८ ।
४ । ३ । अन्यत्रास्ति मम महत्यां त्रिलोक्यां परि-
पूर्णमहारूपो भूत्वा विवृद्धस्य वामनवर्णिनो मम स्वा-
मिनः शब्दायमानसमुद्रं मथितवनः सुन्दरमाणिक्यस्य
मम स्वामिनो निविडफलकदलीकमुकनार्गिकेलप-
क्तिपरिवृते तिरुचंगुन्तूरि तिरुच्चित्तारुविदिततया याथा-
र्थ्येन स्थितस्यास्मत्स्वामिनश्चरणयुगले विनैकंशर णम्
। ८ । ४ । ४ । अन्य एको रक्षकोपि तस्मात्पृथग्
तत्त्वे तथापि तं विना मत्प्राणो मिलित्वा नालिङ्गति
तस्मात्तस्य नित्यवासस्थाने समीचीनचतुर्वेदिभिर्योग-
पूत्पादितैः सुगंधिधूमैराकाशप्रकाशमाच्छादयति समी-
चीनदीर्घगृहे तिरुचंगुन्तूरि तिरुच्चित्तारु मम समीचीनो
रक्षकः । ८ । ४ । ५ । मम समीचीनरक्षकं मत्पूर्णप्राण-
मनिमिषाणां पितरं मातरं तं स्वेनापि स्वस्वभावे
ज्ञातुमशक्यं विशालसमुद्रशयनं स्वामिनं मनोब्राह्म-
गुणानां त्रिसहस्राणां प्रधानैः शिवाजाभ्यां स्वे च
तुल्यानां वृद्धिस्थाने धनत्वशालिदृढगृहे तिरुचंगुन्तूरि
तिरुच्चित्तारुप्रदेशेऽपश्यम् । ८ । ४ । ६ । तिरुचं-
गुन्तूरि तिरुच्चित्तारुप्रदेशे दृष्टः स न्वामी मदा श्रीरक्त-
कमलनयनयो रक्तावरं रक्तपादयो रक्ताहस्तयोः श्रीरक्त-
कमलनाभौ रक्तकमलोपौ समीचीनपीताम्बरं श्रीरक्त-

किरीटे हारे आयुधेषु स्फुरत्सु मम चित्ते वर्तते ।
 ८।४।७। उज्ज्वलतया मन्मनस्यन्तः स्थितं महात्म-
 भिर्भुसुरैश्चतुर्वेदविद्भिर्दिक्ष्वञ्जलिं बद्धा स्तूयमाने तिरु-
 च्चंगुन्नरिः तिरुचित्तारुतीरवासिनं तेजःशालिदिविषदां
 शरणस्थानमसुराणां प्रबलहस्तानां कूरान्तकं स्तोतुमु-
 पायं न जानामि स्वाश्रितत्रिलोक्याः सृष्ट्या सह स्थि-
 तिसंहारकारिन् । ८।४।८। सृष्ट्या सह संहारं
 रक्षणं च कुर्वाणो ब्रह्मा परात्परः शिव उपकारकश्च स
 एव मध्ये प्रविष्ट एकं रूपमपि तद्विनाभूतं न स एव
 स्तुतिर्न भवति यावदपि स एव दानजंमहाकीर्तीनाम-
 नेकेषां स्वात्मभूतानां सूक्ष्मेच्छासोदितक्रियानित्यप्रवृत्त-
 वलीस्वभावानां तिरुच्चंगुन्नरिः तिरुचित्तारुप्रदेशे नित्य-
 सन्निहितो नाथ एव । ८।४।९। अनुरूपनाथं ते
 तं भूत्वा तेषां कृपानुगृह्यन्तं स्वामिनमनुरूपगुणानां
 त्रिसहस्राणां वेदविदां स्थाने भूदेवानां वृद्धिस्थाने
 सन्निहितशीतलकेदारं तिरुच्चंगुन्नरिः तिरुचित्तारुती-
 रवासिनं सुप्रतिष्ठमायिनं त्रिनयनस्वामिनं चतुर्मुख-
 माश्रितोन्मि । ८।४।१०। मधुसमीचीनं क्षीरमि-
 क्षुरसममृतं तृप्ताल्लोकान् भक्षितवन्तं स्वामिनमाकाशस्थं
 चतुर्मुखं विकसितशीतलनाभिकुसुमे सृष्टवन्तं मायिनं
 नाथकमुदारकुरुकापुर्णुद्वारशठकोपेनोक्ते सहस्र एतद्-

शकमाकाशस्योपर्यारोप्य कृपां कृत्वा नाशयेच्चन्म-
 महामायानाटकम् । ८।४।११॥

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

क्षेमं स्वशौर्यमधिकं विमर्त्तरधृष्यं
 ग्रामं च कंचन निजावसथायमानम् ।
 तत्र द्विजानरिजितस्वसमान्प्रदश्यं
 निर्भीरकारिं नितरां स मुनिश्चतुर्थे ॥ ७४ ॥

दुर्दान्तेभेन्द्रभङ्गाच्छृभनिलयतया साम्यतश्चेतरिषां
 स्वायत्तत्वेन भावाच्छ्रुतहृदि सततं देवतद्वेषिसंघे ।
 मित्रामित्रत्वयोगाज्जगदुदयकृतं देवतात्मत्वमुच्यते
 श्रीमान्वैकुण्ठनाथः श्रितविहितसमग्रत्वभूमान्वभावि ॥ ८५ ॥

पञ्चमं मायानटवामनदशकम् ।

मायानट वामन पापिष्ठस्य मम कृष्ण नयनशय-
 पादेन परिशुद्धरक्तकुसुमभूतेन ज्योतीरक्ताधरेण मुकुलेन
 च्छायावच्छायामलश्रीविग्रहेण शीतलहरितपत्रेण तामर-
 सदीर्घपरिमलवत्तटाकवदागच्छन्नेकस्मिन्दिने द्रष्टुमा-
 गच्छ । ८।५।१। द्रष्टुमागच्छेत्येवं नयनयोरधरे च
 शुष्को दासोहं लज्जित्वा समीचीनदेशे व्याकुलीभवामि
 चेत्कृपां कृत्वैकस्मिन्दिने त्वं हंत द्रष्टुं नागच्छसि नील-
 सूर्योदयवन्नीलमहामाणिक्यनृतनसमीचीनपर्वत इव

कातिज्योतिःकिरीटजुष्टोत्तमांग स्वामिन् । ८ । ५ । २ ।
 किरीटजुष्टोत्तमाङ्गस्वामिन् त्वन्निविडस्पृहणीयधा-
 मशीतलतुलसीपरिमलवन्मालास्वामिन् इत्येवं रुद्ध-
 कंठो रोदिमि चेत्प्रकारलग्नमकरकुण्डलाभ्यां प्रवालाध-
 रण चतुर्भुजैर्दमरुसदृशमध्यमेन च युक्त एकस्वच्छजल-
 मेव इव प्रादुर्भव । ८ । ५ । ३ । स्वच्छजलमेववद्रा-
 समानस्त्वत्तेजःशालिग्रह फलाधरो मधुनीरकमलनयने
 चागत्य मन्मनसि परिपूर्णतया स्थितानि महाजलर-
 जतपर्वतस्योपर्युदारवर्षनीलमेववत्परिशुद्ध जलसमुद्रे
 शयान मत्स्वामिन् वक्तुं न शक्नोमि । ८ । ५ । ४ ।
 वक्तुं न शक्नोमि दासोहं त्वदुज्ज्वलतेजः श्रीपादौ
 निस्सीमश्रियो वालसूय्यौ द्राविव मम मनसि तिष्ठतो
 दुःखमित्युक्तस्य तमसः प्राप्तेरुपायः कः सागरावृतमहा-
 पृथिवीं कृत्स्नां भुक्तवन्महाजलमेववर्ण । ८ । ५ । ५ ।
 मेववर्णं कुम्भनर्तक पापिष्ठस्य मम नेत्रे कृष्णं दण्डनाय-
 केति ममेशनायाकुश्याह्वयामि चेद्रयोमतले वा भूमौ
 वा विस्तृतजलसमुद्रे वाऽन्यत्र वा दासभूतस्य
 मम तव चरणदर्शनायैकस्मिन्दिन आगत्य प्रादुर्भव
 । ८ । ५ । ६ । आगत्य प्रादुर्भव नोचेत्तव लोकवि-
 क्रांतकुसुमचरणयोरधः प्रथममागत्याहं यथा निष्ठेयं
 तथाय आहूय दास्यं स्वीकुरु रक्तशीतलकमलनयन-

शयचरणेन रक्ताधरेणैकेन नीलमुखेणान्तःशून्यकिरण-
 विस्तारिणा विकसता सह सा स्वामिन् । ८ । ५ । ७ ।
 सदृशस्वामिनो रूपेणेति मनसि शिथिलः प्रतिदिनं
 निविडानां मेधानां बहुषु संघेषु दृश्यमानेषु वाध्य-
 हमनुरूपाणां पंचानामर्थे तदा द्विपंचाशतां मूलना-
 शाय प्रविष्टसमीचीनरथाद्वितीयसारथे आगच्छायमेव
 किं पक्षपातः । ८ । ५ । ८ । अयमेव किं पक्षपातो द्योत-
 मानचक्राशुधाऽऽरोहणार्हमहापक्षपक्षिणं तमेवं ध्वजतयो-
 द्धृतवन्नित्येवंकंठो रोदिमि चेत्कथं वा विचारयेदेतन्महापृ-
 थिवीभारं निवर्तयितुं मधुस्यन्शुधानोत्तरमधुशयांजातो
 मायिन् । ८ । ५ । ९ । उत्पन्नमायिन् भागत्युद्धकृन्मा-
 यिन् त्वय्येवं रुद्धसति अतिशयितवाय्वग्निजलाकाशभृ-
 मितदितरभूत स्वामिन् दुग्धक्षीरस्थवृतवदेतेषु सर्वेषु
 द्रष्टुमशक्यतया स्थितमहामायिंस्त्वां कुत्र द्रक्ष्यामि ।
 ८ । ५ । १० । कुत्र द्रक्ष्यामि भोग्यतुलसीकं स्वामि-
 नमहमित्येवं तत्र प्रवर्णेवचोभिः सुदृग्शीतलकुरकापुगी-
 शठकोपेनार्जवतोक्ते सहस्र एतदपि दशकमभ्यन्य-
 तोत्रैव दृष्ट्वाऽत्रैव जन्मनि मुदिता भवयुनक्तं दिवम
 । ८ । ५ । ११ ॥

श्रीदिव्यमुरिचरणावव शरणम् ।

सुखमसुन्दरतनुं पांगलिधुराहं
 मोचन्मुनिर्देहनयोऽहं दयानिवन्तः

एतेषामित्युपगतस्य बहुप्रकारा-

नाहयाय शीरिरधिपंचममाजुहाव ॥ ७५ ॥

आश्रयेहान्वितत्वाच्छुभमुकुटतया स्वामिताब्धौ शयत्वा-

जीमूतश्यामलत्वाच्छित्तसुलभतया पद्मसूर्योपमांगात् ।

सारण्यात्पाण्डुसूनोरवनिभरहतेरन्तरात्मत्वयोगा-

जीवापेक्षा प्रतीक्षो भवति तदवने श्रीपतिश्चेत्यभाणि ॥ ८६ ॥

षष्ठं नक्तं दिवं दशकम् ।

नक्तं दिवं स्वं स्मृत्वा वर्द्धितुं समीचीनकृपामस्म-
भ्यमेव दत्त्वा कृपां कुर्वतो दलसुन्दरशीतलतुलसी-
कशिरसः पितुर्ग्रामः संपत्समृद्धाभिवृद्धिस्थानं तिरुक्क-
डित्तानमेव । ८ । ६ । १ । तिरुक्कडित्ताने च मम चित्ते
च सदैव व्यापृत्यातः प्रतिष्ठित उपकारकः पश्यत
गर्वं प्राप्य तदा भ्रातानां राक्षसानां शरीरनाशाय शर-
वर्षकृदेक एव । ८ । ६ । २ । एको द्वावद्वितीयास्त्रयो वेति
स्थितो रूपेण सूक्ष्मः प्रतिचितनं मधुरीभवति लक्ष्म्य-
धिष्ठितवशास्तिरुक्कडित्ताने आदरेण नित्यं वसन्माय्युप-
कारकः । ८ । ६ । ३ । माय्युपकारको मम बलवत्पापानां
नाशनिवृत्तये स्नेहेन चित्तं जनपदं वासस्थानं स्वीकृत-
वातुलग्नायनीयप्रकारेण तेजस्व्यमरतिरुक्कडित्तानं परि-

मलवदुद्यानयुक्तमंदिरत्वेन स्वीकृतवान् । ८ । ६ । ४ ।
मंदिरत्वेन स्वीकृतवान् स्वतिरुक्कडित्तानं मंदिरत्वेन
स्वीकृतवांस्तेन सह मन्मनोमंदिशालिषु देवेषु सर्वेषु
प्रणमत्सु वेकुंठं मंदिरत्वेन स्वीकृतवान् कुंभनर्त्तकः
स्वामी । ८ । ६ । ५ । नर्त्तकस्वामिनः पापिष्ठस्य मम
दुःखं सर्वं नाशितवतः स्वामिनो मधुसूदनस्य स्वामिनो
नित्यवासस्थानभूते पुष्पितोद्यानशीतलतिरुक्कडित्ताने
स्तुते न तिष्ठेत्स्वीकुरुत दुःखम् । ८ । ६ । ६ ।
स्वीकुरुत दुःखनिवृत्तये मनसि गोविंदस्य भूमिमाकाशं
सर्वं मितवत्कांतिमत्तामरसस्य भूमिष्ठानां स्वयं प्रणामाय
दिविषद्विस्त्वयमागत्याद्रियमाणं तिरुक्कडित्ताननगरमेव
। ८ । ६ । ७ । स्थाननगराणि श्लाघ्यानि सर्वत्राकाश इयं
भूमिः सागरः सर्वाण्यपि मान्मायिन एव तथापि मन्मनः
तिरुक्कडित्तानं नगरं च स्वदायस्थानम् । ८ । ६ । ८ ।
दायस्थानेषु श्लाघ्येषु सर्वत्र माययाऽऽदृत्य वैलक्षणे-
नासीनो नित्यं वसति तेजस्व्यमरतिरुक्कडित्ताने गोप-
परिवृढोऽद्भुत एव । ८ । ६ । ९ । अद्भुतो नागायणो
हरिर्वा मनस्तिष्ठत्यादृत्याग्नीदति मन्मनस्येव समीचीन-
कीर्त्तिवेदिनां चतुर्वेदस्थिरघोषवति कल्पकोद्याने तिरु-
क्कडित्ताने ८ । ६ । १० । उद्यानवत्तिरुक्कडित्ताने नित्यं
वसंतं श्रीव्यामोहवंतं प्राकारवत्कुरुकापुरीशटकोपेनांते

ज्ञिरसहिनामृततुल्यसहस्रान्तर्गतमेतदशकमुपरि वैकु-
टस्थापयेदाश्चर्येण । ८ । ६ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

सद्यस्वसंगमकृतौ भविता न सात्म्या

प्रीतिस्समंति हरिराप्नुमनाः शनैर्माम् ।

वैकुण्ठताधिगतवान्मतिमित्यवन्या

त्याने कचिद्बहुमतिं विदधे स षष्ठे ॥ ७६ ॥

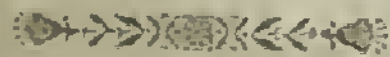
भातत्वाच्छीतुलस्याश्रितहृदिशयनाच्छ्रीद्वक्षस्कभावा-

दाश्चर्योपक्रियत्वात्सुरगणभजनादौरविध्वंसकत्वात् ।

गोविन्दत्वादशेषाभिमतविषयतोऽभीष्टसञ्चितकत्वा-

सर्वाकाराद्भुतत्वात्स्वपदावितरणे सज्ज इत्याह कृष्णः ॥ ८७ ॥

सप्तमं स्थापयेद्विस्मितो दशकम् ।

स्थापयेद्विस्मितो मां स्वस्वर्णचरणयोरध इत्यर्थि-
न्वाऽनेकबहुदिवसेष्वक्रोशतो मम स्नेहवान्वामनः स्वयं
प्रविश्य मम मनोरथं लब्धुं वैलक्षण्येनातिष्ठद्भीक्ष्यमाणः
८ । ७ । १ । अतिष्ठद्भीक्षमाणो मदीयचपलमनोनि-
यंतृणामशिक्षणीयानामद्वितीयानां पञ्चानामपक्षयना-
शाय संलिप्य महापादे गजे कृपां कृतवता स्वामिना
दानव्यां स्वयं कृपामितः परमहं न जाने । ८ । ७ ।
२ । कृपामितः परमहं न जानामि स मम मनस्य-
ज्ञाननिवृत्तये वैलक्षण्येनातिष्ठदेनद्विनाऽर्थः कोवेति

चेत्रयो लोकाश्चार्यो न भवति भ्रमो वेदमाश्चर्यभ्रमो
भ्रम एव । ८ । ७ । ३ । आश्चर्यभ्रमभ्रमं न कुर्यां मां
वंचित्वा गोपोऽमरहर्षपभो मत्स्वामी परिशुद्धकान्तिम-
तेजः स्वीयं मचित्ते निवेशितवान्देश उज्ज्वलस्वीयश्री-
कृपां कृत्वा । ८ । ७ । ४ । उज्ज्वलस्वीयश्रीकृपां
कृत्वा लौकिकैः श्लाघनीयां कीर्त्तिं स्वयं तां प्रदर्श्य
दत्त्वा मन्मनस्युज्ज्वलेन मणिपर्वतेनैकेन तुल्योऽतिष्ठत्
श्लाघ्यमाना कीर्त्तिरन्या ममैकोऽर्थः किम् । ८ । ७ । ५ ।
अर्थमन्यं ममैकमर्थं श्लाघ्यं दद्याच्चेत्पश्चात्कम्य स्वम्वा-
त्मानं दद्यात्रीलमाणिक्यपर्वते तामरसवच्छ्रीवशः-
पादनयनशयरक्ताधरनाभिमात् । ८ । ७ । ६ । रक्ता-
धरनाभिधवलरदनं तेजोवत्कुण्डले एतैः सह सर्व-
देशकान्तिश्च मिथोऽहमहमिकया व्याप्नुवस्मुशोणाध-
रस्मितेन मम हृदये आसीनस्य तद्देशं विनाहं न जाना-
म्यन्यां कृपाम् । ८ । ७ । ७ । न जानाम्यन्यां कृपां ममे-
शितोपकारकोऽकांडमेव कृपां कुर्यात् कुर्वतां प्रीतोऽल्प-
स्य मम चित्ते त्रिलोकीं स्वस्य नित्योदरे निधाय स्थित्वा
निर्वृतः । ८ । ७ । ८ । उदरे निधाय स्थितान्वावत
उदरे निधाय स्थितामेकां त्रिलोकीं स्वस्योदरे
निधाय स्थितप्रकारेण स्थितं स्वामिनमुदरे निधाय
स्थिरं निवेशितवानहं मत्वा । ८ । ७ । ९ । निवेशि-

तवान्मत्या मम हृदयस्यांतः श्रान्तो न नक्ष्यामि सदा
सर्वकालं निरंतराऽनुरूपतरंगेषु प्रहरत्सु शीतलक्ष्मीरसा-
गरस्थं विशालानुरूपकांतिमदुरगशयनमस्मत्परम् ।
८ । ७ । १० । कान्तिमदुरगशयनमस्मत्परं लक्ष्मी-
कान्तं चरणसमाश्रयणप्रकारेणोदारकुरुकापुरीशठको-
पेन नाशयितुमुक्ते सहस्र एतदृशकं जन्मनोदूरीभावाय
नाशेन रक्षेत्स्वनेत्रयो रक्तम् । ८ । ७ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

मद्विषयोगमसहस्वयमेव चार्थं

मामस्यैकनिलयं बहुमन्यमानः ।

शौरिस्समाश्लिपदिदं मतिविध्वमः किं-

मित्यात्मनो मुदमभाषत सप्तमेन ॥ ७७ ॥

भय्यत्वादसकवात्रिजगदधिककारुण्यतो गोपभावा-

त्रीलाद्यादिप्रभवत्सजनकृतनिजात्मप्रदानप्रभुत्वात् ।

मन्दस्मित्या स्थितयाहृदि मुकृतिषु चातर्कितानुग्रहत्वा-

त्त्वानां चित्तानयायास्वजनहृदि रतो माधवश्चेत्यवोचत् ॥ ८८ ॥

अष्टमं नेत्रयो रक्तो दशकम् ।

—>>❀❀❀<<—

नेत्रयो रक्तो महावक्रोऽधरेपि रक्तः स्निग्धेऽतः शुक्ररद-
नप्रकाशमानतेजःकांतिमञ्चलमकरकुण्डलवान् मेघवर्णः
कांतिमन्किरीटश्चतुर्भुजो नम्रशार्ङ्गमुज्ज्वलशंखगदासि-

चक्रवानेको दासस्य ममांतःस्थः । ८ । ८ । १ । दासस्य
ममांतःस्थः शरीरवर्त्यण्डावस्थो वहिःस्थः सदृशमेवे-
दमिति वक्तुं योग्यप्रकारवात्र भवति परात्परः परिमल-
युक्तगंधांतररसेष्वानंदस्य निवृत्तावद्यस्य सारेणाऽवि-
च्छिन्नानंदमहिमवाञ् ज्ञान उपरितन एकः । ८ । ८ । २ ।
ज्ञान उपरितनेष्वकं तस्य कुपया प्राप्तये मम ज्ञानस्यांत-
निवेशितवानहं तदपि तस्य सुरसकृपैव ज्ञानं प्राणश्च
शरीरं चान्यदनवधिकं सर्वं हेयमेव भवतीति ज्ञानला-
भार्थं प्रवर्त्य यावदवध्यारुह्याहमपि स्वयमेव भूत्वा
निवृतः । ८ । ८ । ३ । अहमपि स्वयमेव भूत्वा निवृत
यावद्यावतां चादिं स्वयं शिवो ब्रह्मा च भूत्वा विस्तृ-
तमद्वितीयकारणं मधुक्षीरिक्ष्वमृतानि भूत्वा मधुरीभूतो
मम शरीरं प्राणे ज्ञाने च स्थितमेकं ज्ञातवान् । ८ । ८ । ४ ।
स्थितमेकं ज्ञातवतो मम तत्र वैलक्षण्यं तदिदमित्ये-
कमपि केषामपि ज्ञातुमशक्यं ज्ञान उपरि साक्षात्कारो
दुर्लभो गत्वागत्वा परात्परं केनापि रहितमतीव
संगरहितं समीचीनमसमीचीनमिति ज्ञातुमशक्यं
सम्यग्ज्ञानमतिक्रान्तम् । ८ । ८ । ५ । सम्यग्ज्ञान-
मतीत्य गत्वासमीचीनेन्द्रियाणि सर्वाणि जित्वैकी-
भूय स्थितां दुस्तरां महतीं प्रकृतिं नाशयित्वा तां
ज्ञात्वा ज्ञात्वा गत्वा तत्र सुखदुःखानि चिच्छत्त्वोत्पाद्य

वासनायां विनाशितायां तदहरेव तदानीमेव मोक्ष-
स्तदेव मोक्षो मोक्षो भवेत् । ८ । ८ । ६ । स एव मोक्षो
मोक्षप्राप्त्या सुखं च तदेव निश्चित्य यत्र कुत्रापि संगेन
विना यावतापि रहिता भवेद्युश्चेत्स एव मोक्षो मोक्षप्राप्त्या
सुखमपि तदेव निश्चित्य को वा मोक्षः किं वा सुख-
मिति क्लिश्यंतः क्लिश्यन्ति क्लिश्यन्त एव । ८ । ८ । ७ ।
अक्लिश्यन्नक्लिश्यन्नक्लिश्यन्निति गृहजनेषु बाह्येषु च
सर्वाभूय तत्राकुश्यालिप्यत्सु स्वस्य गमनसमय उन्म-
त्तवदुन्मादं प्राप्तस्यानुरागाभिवृद्धिसमये भत्स्वामिना
सदृशो गत्वा तत्र मनो लग्नं करोतीति संभवति चेत्समी-
चीनो लाभः । ८ । ८ । ८ । संभवति चेत्समीचीनो
लाभोऽनुपपन्नमुपपद्यते चेन्नृत्यत्पक्ष्युन्नतध्वजास्मन्मा-
यिभावस्तत्तदेव मोक्षं कल्पयित्वैकप्रकारमेव भविष्यद्भ-
र्त्तमानभूतकालेषु धावित्वा संचरंतो योगिनश्च संति
नासंतः । ८ । ८ । ९ । संश्वासन्न सनसन्न सन्नेव सन्ना-
स्माकमेक आगत्य मम मनस्यंतः प्रतितिष्ठति वर्द्धमा-
नकलावत् क्षीयमाणकलावत्संकोचविकासौ वर्द्धमानां-
शुभत्तमोवद्वेशयमोहो नाशितवंतो वयम् । ८ । ८ ।
१० । मोहाज्ञाने निवर्त्य स्वशिक्षकरक्तस्ववर्णकटक-
वच्चरणयोरधः कृपां कृत्वा स्थापयिता स्वामिनाऽजभू-
तेन शिवभूतेन श्रियःपतिना कृपाविषयीकृतस्य शठ-

कोपस्यैकस्मिन्सहस्र एतदशकेन कृपां कृत्वा चरणयो-
रधः स्थापयेन्मत्स्वामी नीलमाणिक्यम् । ८ । ८ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

स्वायोग्यतामतिनिवर्त्तनलोलुपेन
श्रीकोस्तुभेन कमलास्तनतोपि तुल्यम् ।
आत्मैकशेषमयबोधितमीश्वरेण
स्वस्य स्वरूपमवदन्मुनिरष्टमे सः ॥ ७८ ॥

प्रासादत्वेन भावावृद्धि च विभुतयालंमहिम्ना परत्वा-
न्माधुर्यादिहंदवादिषु च गततया स्वस्वरूपप्रकाशात् ।
अंतस्स्मृत्याप्यभावास्वपरमपुरुषैक्यमध्वंसकत्वा-
ज्ज्ञानाज्ञानप्रदस्वात्मकटयाति हरिः पुंसि दास्यं स्वपृष्ठे ॥ ८९ ॥

नवमं नीलमाणिक्यदशकम् ।

नीलमाणिक्यपर्वतस्योपरि मणितटाके तामरसव-
नानीव श्रीवक्षोऽधरो नयने शयी नाभिः पादौ कृतांबरं
यस्य रक्त उपकारकस्य लक्ष्मीवल्लभस्य मत्स्वामिनः
समृद्धजलकेदारकुट्टनादुत्तिरुष्पुल्लिङ्गारि दुर्लभमायिनो
नाम विना वाचारहिता मानरोऽस्य किं कुर्याम । ८ । ९ । १ ।
मातरोऽस्य किं कुर्या सुन्दर मेगोरुपरि संचग्नविड-
पग्विद्याप्रभमूर्योऽन्यानि नहन्ति तेजांसीव विद्योतमा-
नगीर्वकिरीटं हागं नानाभरणानि स्वीयानि यग्य

मत्स्वामिनः पुत्रागसुन्दरोद्यानावृततिरुप्पुलियूरि
 आघते इयम् । ८ । ९ । २ । आघत इयं स्थित्वा नक्तं-
 दिवं युद्धयजलस्य सागरस्य ज्वलनाकांतस्य सर्वत्र
 वर्द्धमानज्वलनेन सह संचरत इव द्योतमानकिरणचक्र-
 प्रभृतिआव्यमानयुद्धयदायुधधरस्य युद्धं प्रविश्यासु-
 रान्नाशिनवतो द्योतमानमणिदीर्घगृहदीर्घतिरुप्पुलि-
 यूरः सौंदर्यमेव । ८ । ९ । ३ । नगरसौंदर्यप्रकाशको-
 द्यानेरिक्षुमहानीवारैः परिवृतेऽनडुत्तेसमृद्धिसुंदरशीतल-
 केदारैः कुट्टनादडुत्तिरुप्पुलियूरि संपत्समृद्धिप्रकाशकं
 त्रिलोकीं भुक्तोद्गीर्णवतो देवनायकस्य नाम संपत्प्रका-
 शमंतरेण व्याहारवती न भवत्यधेयं धृताभरणा । ८ ।
 ९ । ४ । धृताभरणानां सौंदर्यं वस्त्रधारणे नूतनकान्तौ
 च चिंतायोग्यस्वभावो न भवत्यस्या इदं स्थित्वा
 चित्तितुमुद्योगे कृते सरस्सु विपुलतामरसं विकसति
 यत्र शीतलतिरुप्पुलियूरि प्रधानस्य त्रिलोकीनियन्तुः
 पितुः श्रीकृपायां निमग्नः । ८ । ९ । ५ । श्रीकृपायाम-
 वगाद्य सर्वकालं समृद्धजलवर्णस्य कृष्णस्योपकारकस्य
 श्रीकृपाप्रवेशस्य चिह्नं विशदमस्ति श्रीकृपामनुग्रहीतुं
 तेनागत्योपिते शीतलनि री श्रीकृपा क्रमुकच्छ-
 विमत्फलसदृशो मृदुस्वभावाया रक्ताधर एव । ८ ।
 ९ । ६ । मृदुपत्रश्रीमदुदारलतालिंगितेन स्थूलकोमल-

मूलक्रमुकेण विपुलदलकांडकदलीप्रभुतफलव्यापकप-
 रिमलसुरभितसंसृष्टदलनागिकेलानां मध्ये वायुर्वाति
 यत्र शीतलतिरुप्पुलियूरि निविडसुंदरसंपत्कृष्णस्य
 चरणावाश्रितेयं मुग्धनायकी । ८ । ९ । ७ । मुग्ध-
 नायकी मातृणां किमुक्ता वदामि महासंपत्संस्कृत-
 भाषावेदविद्वाहणानां यज्ञेषु धृताग्रिमहाधूमो गत्वा
 दृढाकाशेऽमरलोकमाच्छादयेद्यत्र शीतलतिरुप्पुलियूरि
 फणायुक्तोरगशयनस्य तस्य नाम विना न प्रलपतीयम् ।
 ८ । ९ । ८ । न प्रलपतीयं स्थित्वा नक्तं दिवं शीतल-
 जलवर्णस्य कृष्णस्योपकारकस्य विस्तारपूर्णस्वरवेद-
 वैदिकानां घोषे समुद्रात्स्थित्वा घोषति ग्राहपूणेषु तटा-
 केषु सर्वत्र तामरससमुदायदीपिकाः स्थित्वा विकसति
 यत्र सुक्षेत्रपूर्णकेदारपरिवृततिरुप्पुलियुक्तीर्त्तिविनान्यत् ।
 ८ । ९ । ९ । अन्यः पर एक उपायः को वास्याः सुंद-
 रशीतलतुलसीपरिमलिततापात्पर्वतमहामणिसौधगृहसुं-
 दरसमुदायैः पूणं दक्षिणदिक्किलकसदृशे कुट्टनादडुत्ति-
 रुप्पुलियूरि स्थितस्य माय्युपकारकस्य श्रीकृपा स्याद-
 नया प्राप्ता । ८ । ९ । १० । अनुरूपस्य पूर्णत्रिलोक्या
 नायकस्य दास्यसिद्धिमदासदासदामस्य शठकोपस्य
 शब्देनाऽनुरूपे त्रिविडमालासहस्र एतदशकमभ्यस्तवंतो
 योग्या जाता महास्वामिनो दास्यं कर्तुम् । ८ । ९ । ११ ॥
 श्रीदिव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

अन्याहंताश्रयणमप्यथ शेषतायाः

सौदं न शक्यत इति स्वदशाविशेषम् ।

अन्यापदेशमवलम्ब्य तदाप्युक्तं

नारायणैकपरध्यानवसे जगाद ॥ ८९ ॥

बेलक्षण्यान्स्वमूर्तेर्मुकुटमुखमहाभूषणैर्भूषितत्वा-

स्वाहानैकायुधत्वात्थलयसखितयोजीविने कर्षकत्वात् ।

भयत्वाद्येथ संपन्निरवधिकतयाश्चर्यचेष्टत्वयोगात्रिष्टां

दास्ये स्वकीये प्रकटयति हरिश्चेत्यथाज्ञापि तेन ॥ ९० ॥

दशमं महतो व्यामोहवतो दशकम् ।

महतो व्यामोहवतो दास्यकारेणेव मया तस्मिन्स्मृते
वंचित्वा प्रतिरोधशून्यदुर्गतयः सर्वे निवृत्ताश्चातुर्येऽनुसं-
हिते क्रमहापापस्य मम तदासानां चरणयोरेव समा-
श्रयणमेतद्विना त्यागप्रकार इत्येवं कथं हंत विस्मय-
नीयत्रिलोकीलाभेपि । ८ । १० । १ । विस्मयनीय-
त्रिलोकीलाभेपि गत्वा स्वयं स्वयमेव भवेच्चेदपि वर्ष-
न्मेवसदृशश्रीविग्रहस्य स्वामिनो ग्रथितपुष्पवद्धी-
रकटकवच्चरणयोरवः स्वयमेव दास्ये स्थिरं तिष्ठतां
श्रीचरणौ सेवित्वाऽस्मिँल्लोके फलं सुखमहं प्राप्तः
सदृशः किं पापिष्टस्य मम । ८ । १० । २ । सदृशः किं
पापिष्टस्य ममेतल्लोकानां त्रयाणामेकदा पूरणाय लघु-
महाविग्रहं वद्धितवतो मद्रक्तनामरसनयनस्य श्रीवाम-

नस्य समीचीनमहापरिमलनूतनकुसुमचरणयोग्यः प्रवे-
शो विसृज्य तदासेषु लघुमहामनुष्येषु मम नियंतृष्वत्र
संचरत्सु । ८ । १० । ३ । अत्र संचरतो मम हीनता का महा-
पृथिवी पूर्वं भुक्कोद्रीर्णवतो रक्तसुंदरप्रवालावरस्व रक्त-
तामरसनयनस्य मत्स्वामिनोऽभिवृद्धसुंदरगुणा मुखे
भवेद्युश्चेदिंद्रियग्राहिविग्रहो मन्मनसि तिष्ठेच्चेत्तदनुरूप-
पुष्पाणि करे तिष्ठेद्युश्चेन्मार्गमाश्रित्य धावितुं कृपां
कुर्याच्चेत् । ८ । १० । ४ । मार्गमाश्रित्य धावितुं कृपां
लब्ध्वा मायिनः सुंदरकुसुमचरणयोरवः सावर्तं धावत्प्र-
भज्योतिःसमुद्र आनंदं प्राप्य स्थितवानपि नैच्यं प्राप्य
संचरति शरीरे जनित्वा स्वगुणान्मयाऽभ्यस्य सूक्ति-
रूपतां प्राप्य संचरतः काव्यानृतस्य पानस्य सदृशं किं
कृत्स्नम् । ८ । १० । ५ । पानस्य सदृशी किं त्रिलोकी-
संहारसृष्टिः स्वसदृशरहितकांतिमद्रक्तमुखं गजं संहत-
वत्स्वर्णचक्रकरस्य मत्स्वामिनः सदृशरक्तकेशज्वलन्नेत्र-
दीर्घाऽसुराणां प्राणान्सर्वाच्छित्वा भक्षित्वा संचरंतं
पक्षिणं संचारयतो महाद्वितीयमहाकीर्त्तः । ८ । १० । ६ ।
अद्वितीयमहाकीर्त्तिरेव सर्वदा यथा तिष्ठेत्तथा स्वयमा-
विर्भूय मुनिमहाब्रह्मादिवीजं भूत्वा लोकांस्त्रीनंकुरितान्कृ-
तवतोऽद्वितीयमहादेवस्य किसलयचरणयोरवः प्रवेशमं-
तरा तदासानामतिमहासंश्लेषानंद एव प्रतिदिनं सिद्धय-

त्वस्माकम् । ८ । १० । ७ । प्रतिदिनं सिद्धयत्त्वस्माकं
शीतलजलसमुद्रमुत्पाद्य स्वस्य चरणौ भुजाञ्जिरांसि
चासदृशानि बहूनि प्रस्तीर्य दीर्घव्याप्तपुष्पकरूपकोद्या-
नवतः परिपूर्णानेकमूर्यतेजोवतो मणिपर्वतस्यैव शया-
नस्य दासानां समुदायः । ८ । १० । ८ । दाससमुदाय-
प्रबलपापानि नाशयतश्चतुर्मूर्तिर्युद्धशालिचक्रशंखासि-
चापगदाद्यनेकायुधस्य कुमारस्य सुन्दरपंचबाणमदन-
पितुर्निर्दोषदासानां दासदासदासभवनचातुर्यमेव सि-
द्धयत्त्वद्वितीयस्य मम । ८ । १० । ९ । सिद्धयत्त्वद्वि-
तीयस्य मम प्रतिकल्पकल्पं महातसीपुष्पग्राहिविग्रहस्य
चतुर्भुजस्य स्वर्णचक्रकरस्य मत्स्वामिनो विश्लेषशून्य-
दासानां स्वदासदासदासा अस्मत्स्वामिनस्तेषां दास-
त्वेन वर्त्तनरूपसमीचीनप्रकारः । ८ । १० । १० । समी-
चीनप्रकारलोकत्रये स्वयं पूर्णं दलवत्कमलनयनं सुन्दर-
शीतलकुरुकापुरीशठकोपेनोक्ते सहस्र एतद्विशकम्भ्य-
स्यंतः समीचीनपदेन गृहे बद्धैरन्परिणीतस्त्रीप्रजाभिः
। ८ । १० । ११ ॥

श्रीदिव्यमूरिचरणावेव शरणम् ।

तां शेषतामपि तदीयतदीयसीमा-

शेषत्वपर्यवसितां पुरुषार्थसीमाम् ।

आविष्कृतां भगवता मुनिरात्मरुच्या-

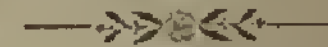
माचष्ट धिक्कृततदन्यपुमर्थमन्त्ये ॥ ८० ॥

व्यामुग्धत्वात्स्वकीयेष्वमलघनरुचा वामनत्वेन चाप-
द्वेष्टुत्वाद्यर्थभावादहितनिरसनाद्धाकसृष्ट्यादिशक्तेः ।
अन्वयां शापित्वयोगाच्छ्रुतदुरितहन्तश्चातसीपुष्पकान्तया
त्वाकृष्टेः स्वीयदास्यावपि विशदयतीत्याह नाथस्य दास्यम् ११ ॥
इत्थं मूरिर्दिदृक्षांर्दृशि विषयमर्यनिस्पृहैरेव लभ्यं
स्वामां विश्लेषभोग्यं श्रितविहितसमग्रत्वभूतिं शृङ्गारिः ।
स्वापेक्षासव्यपेक्षं स्ववितरणपरं हृदयं स्पष्टयंतं
दास्यं त्वं तस्य निष्ठां तदवधिमपि चाप्यष्टमं स्पष्टयन् १२ ॥

इति श्रीमद्विश्वगीतावष्टमस्कन्धे समाप्तम् ।

अथ नवमशतके

प्रथमं परिगृहितस्त्रीपुत्रा दशकम् ।

परिगृहीताः स्त्रीपुत्राः संवन्धिनो बांधवा अन्ये च दर्श-
नसमये स्नेहिन इत्येव प्रेमास्पदा किमपि नान्ति अष्टौ
दिशोध उपरि च सर्वं भुक्तवत् उपकारकस्य दासभावे-
नोज्जीवनं विना नास्ति पश्यत सहायः । ९ । १ । १ । सहाया
अपाश्रयाश्च भवंत इव बांधवा अन्ये चोपगतमेश्वर्यमस्ति
चेज्जलूकवच्चूपेयुः शरणैकेन सप्ततरुंश्च विद्ध्वंतमस्म-
त्कालमेवं प्रतिभूरित्युज्जीवनप्राप्तिमंतरा नास्ति पश्य-
तार्थः । ९ । १ । २ । अर्थे करे विद्यमाने संचरन्
पश्यन्ति चेन्मंगलमिति गृहीत्वोत्तिष्ठेयुस्तमःशालि

दुःखहेतुः दारिद्र्ये दृष्टे हेतेति वक्तारोपि न संति अज्ञा-
नशालिकर्माऽसुराणां नाशायोत्तरमधुरायां जातस्य
दयाशालिदासा भूत्वोजीवनं विना नास्ति पश्यत
रक्षकः । ९ । १ । ३ । शरणं भवेयुरभावकाल इत्येवं
संपादिता ऋणं स्वीकृतवन्त इव तुच्छा भवेयुस्तदभावेपि
तथैव वर्णने किमुत्तरमधुरायां जातस्योदारगुणा एव
शरणमित्युज्जीवनप्राप्तिमंतरेण नास्ति पश्यत चातु-
र्थम् । ९ । १ । ४ । चतुरा इति स्वान् स्वयमेव संम-
न्यमाना मधुरालापानां मधुरभोगं भुक्तवन्त एव कालां-
तरंऽन्यदेकं प्राप्नुयुः कंपशालिकृत्यानामसुराणां नाशा-
योत्तरमधुरायां जातस्याभिगमनशालिदासभावेनोजी-
वनमंतरा नास्ति पश्यत सुखम् । ९ । १ । ५ । नास्ति
पश्यत सुखं हेतु संतमः स्मृत्वा प्राचीनाः कति जनि-
त्वा मृत्वा निवृत्ताः समृद्धचिरंतननगरे उत्तरमधुरायां
जातस्योदारगुणानेवोक्तोजीवनप्राप्तिमंतराऽन्यः कोपि
नास्ति संक्षेपः । ९ । १ । ६ । अन्यः कोपि नास्ति
संक्षेपेणाऽवदाम महाभूमौ सर्वात्मनां च व्यापारो न
कर्तव्यचित्ते बाल पश्यत हेतु दोषो न भवत्यस्मद्गोस-
मुदायगोपस्योत्तरमधुरायामुत्पन्नस्य दोषरहितगुणान-
भ्यस्य सर्वदोषजीवनं पश्यत गुणः । ९ । १ । ७ । उज्जीवनं
पश्यत गुणा इदं हेतु मायिनः पादं प्रलप्य कालप्रापना-

र्थमनुसंधातुं शक्तानामवधारितानां वर्द्धनसहायतयो
त्तरमधुरायां जातस्योदारगुणान्येवाशास्य सहायतया
गच्छेदस्मात्किमपि नास्ति श्रेष्ठम् । ९ । १ । ८ । किमपि
नास्ति श्रेष्ठं तस्मादित्येवं तस्य विचारे कर्णमलं-
चिकीर्षोर्वैरूप्यापादनवदल्पसंबन्धेन वृद्धिरप्यपगच्छे-
न्महावरध्वजशालिगृहोत्तरमधुरायां जातं मालावद्भुजं
कृष्णं विना नास्ति पश्यत शरणम् । ९ । १ । ९ । कृष्णं
विना नास्ति पश्यत शरणं तस्य स्थैर्यार्थमागत्य
भूमिभारनिराकरणार्थमेवोत्तरमधुरायां जातो दृढं यत्कि-
ञ्चिदपि युष्मद्वस्त्वस्ति चेत्तच्चरणयोः समर्प्यो जीवत मा
विचारयत युष्माकं सकलमपि तं विनाऽन्यत्रास्ति ।
९ । १ । १० । किमपि नास्त्यन्यत्तस्मादिति तदेव
निश्चित्य मालाश्रितभुजं कृष्णं कुरुकापुरीशटकोपेनोक्ते
दोषरहितोज्ज्वलद्राविडानामेतस्मिन्सहस्र एतदशकम-
भ्यसितुं शक्ता उपकारका अस्माभिर्दासवन्तः प्रागेव
। ९ । १ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

आद्ये चकार नवमे शतके शठारि-
स्तच्छेपतानुभवसन्मतिसंमतम् ।

निश्चित्य सर्वदिव्यंभुतया तर्माक्ष-

मापत्सखं प्रणमतेति परोपदेशम् ॥ ८१ ॥

दुःखहेतुः दारिद्र्ये दृष्टे हन्तेति वक्तारोपि न संति अज्ञा-
नशालिकर्माऽसुराणां नाशायोत्तरमधुरायां जातस्य
दयाशालिदासा भूत्वोजीवनं विना नास्ति पश्यत
रक्षकः । ९ । १ । ३ । शरणं भवेयुरभावकाल इत्येवं
संपादिता कृष्णं स्वीकृतवन्त इव तुच्छा भवेयुस्तदभावेपि
तथैव वर्णने किमुत्तरमधुरायां जातस्योदारगुणा एव
शरणमित्युज्जीवनप्राप्तिमंतरेण नास्ति पश्यत चातु-
र्यम् । ९ । १ । ४ । चतुरा इति स्वान् स्वयमेव संम-
न्यमाना मधुरालापानां मधुरभोगं भुक्तवन्त एव कालां-
तरेऽन्यदेकं प्राप्नुयुः कंषशालिकृत्यानामसुराणां नाशा-
योत्तरमधुरायां जातस्याभिगमनशालिदासभावेनोजी-
वनमंतरा नास्ति पश्यत सुखम् । ९ । १ । ५ । नास्ति
पश्यत सुखं हन्त संतमः स्मृत्वा प्राचीनाः कति जनि-
त्वा मृत्वा निवृत्ताः समृद्धचिरंतननगरे उत्तरमधुरायां
जातस्योदारगुणानेवोक्तोजीवनप्राप्तिमंतराऽन्यः कोपि
नास्ति संक्षेपः । ९ । १ । ६ । अन्यः कोपि नास्ति
संक्षेपेणाऽवदाम महाभूमौ सर्वात्मनां च व्यापारो न
कर्तव्यश्चित्ते बाल पश्यत हन्त दोषो न भवत्यस्मद्गोस-
मुदायगोपस्योत्तरमधुरायामुत्पन्नस्य दोषरहितगुणान-
भ्यस्य सर्वदोषजीवनं पश्यत गुणः । ९ । १ । ७ । उज्जीवनं
पश्यत गुणा इदं हन्त मायिनः पादं प्रलप्य कालप्रापना-

र्थमनुसंधातुं शक्तानामवधरहितानां वर्द्धनसहायतयो
त्तरमधुरायां जातस्योदारगुणान्वेवाशास्य सहायतया
गच्छेदस्मात्किमपि नास्ति श्रेष्ठम् । ९ । १ । ८ । किमपि
नास्ति श्रेष्ठं तस्मादित्येवं तस्य विचारे कर्णमलं-
चिकीर्षोर्वैरूप्यापादनवदल्पसंबन्धेन वृद्धिरप्यपगच्छे-
न्महांवरध्वजशालिगृहोत्तरमधुरायां जातं मालावद्भुजं
कृष्णं विना नास्ति पश्यत शरणम् । ९ । १ । ९ । कृष्णं
विना नास्ति पश्यत शरणं तस्य स्थैर्यार्थमागत्य
भूमिभारनिराकरणार्थमेवोत्तरमधुरायां जातो ददं यत्कि-
ञ्चिदपि युष्मद्रस्त्वस्ति चेत्तच्चरणयोः समर्थो जीवत मा
विचारयत युष्माकं सकलमपि तं विनाऽन्यत्रास्ति ।
९ । १ । १० । किमपि नास्त्यन्यत्तस्मादिति तदेव
निश्चित्य मालाश्रितभुजं कृष्णं कुरुकापुरीशठकोपेनोक्ते
दोषरहितोज्ज्वलद्राविडानामेतस्मिन्सहस्र एतदशकम-
भ्यसितुं शक्ता उपकारका अस्माभिर्दासवन्तः प्रागेव
। ९ । १ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

आद्ये चकार नवमं शतकं शठारि-
स्तच्छेषतानुभवसन्मतिसंमतेन ।

निश्चित्य सर्वविवर्धयता तर्माश-
मापत्सखं प्रणमतेति परोपदेशम् ॥ ८१ ॥

जापदंष्ट्रत्वकीर्त्या दृढमतिजननादित्यनाशाय भूमौ
जातव्यादुत्तरस्यां पुरि मधुरपदालंकृतायां दधान्यः ।
कथाः कृष्णस्य पादाश्रयणमिह विना नो सहायः पुमर्थो
रक्षासामर्थ्यहानेर्भविन इति हितं कारिसुनृवभाषे ॥ ९३ ॥

द्वितीयं प्राकालमारभ्य दशकम् ।

प्राकालमारभ्य तव श्रीकृपां पंकजांगनायाः श्रीकृपां
चावलम्ब्य तव मंदिरं सम्मार्ज्यानेककाले कुलक्रमेण
मार्गेणागत्य दास्यं कुर्वतां दासानां कृपां कृत्वा ज्योति-
गन्धं विवृत्य तव तामरसनेत्राभ्यामवलोक्य स्वच्छत-
रंगताम्रपर्णीशीतलकेदारपरिवृते तिरुप्पुलिङ्गुडौ शयि-
तवन् । ९ । २ । १ । कुले स्थित्वा वृद्धिं कृत्वा तव
परिशुद्धदासेषु सन्निहितदास्यं कृत्वा त्वत्स्वर्णपादमन-
तिक्रम्य मार्गे आगच्छतां दासानां कृपां कृत्वा त्वमेक-
स्मिन्दिने भूमिप्रमाणतया विततं त्वत्पादपंकजमेव
शिरोभूषणं कुरु ध्वजशालिस्वर्णप्राकारपरिवृते शीत-
लकेदारोद्याने तिरुप्पुलिङ्गुडौ शयितवन् । ९ । २ । २ ।
शयनकाले शयितवान्निशितं कालं शयिष्यसे त्वदि-
व्यविग्रहचलनमनुसृत्य सन्निहितकैकर्यं कृत्वा प्राची-
नदास्ये मार्गेणाऽऽगच्छतां दासानां कृपां कृत्वा तदा-
कन्यासनामरसमिव नयनमुन्मील्य त्वमुत्थाय तव ता-

मरसवधूस्त्वं च वेशाल्यशालिलोकत्रये सेवमाने उप-
विश्याऽनुगृहाण तिरुप्पुलिङ्गुडौ शयितवन् । ९ । २ । ३ ।
पुलिङ्गुडौ शयित्वा वरगुणसंगे उपविश्य वैकुण्ठे स्थित्वा
स्वच्छमच्चित्तमध्यमविहाय मां नियमयन्ममि कृपां कृत्वा
शीतलगुणं लोकत्रये संवीभूय विस्मयमानेऽस्मासु नर्ति-
त्वा स्थित्वा कोलाहलं कुर्वन्सु स्फटिकजलमेवे प्रवा-
लवत्तिस्नग्धावरे शोणे त्वं द्रष्टुमागच्छ । ९ । २ । ४ ।
प्रवालसदृशस्तिग्धावरे शोणे त्वं द्रष्टुमागत्य त्वद्गदन-
चंद्रिकावन्मुक्तानां संचरतः किरणानीव स्मृतं कृत्वा
त्वच्छ्रीनयनतामरसयोर्भासमानयोः स्थित्वा कृपां कुरु
प्रवालसमीचीनपटल्यऽधस्थ शंखयुक्तताम्रपर्णीशीतल-
तिरुप्पुलिङ्गुडौ शयितवन् कवलवन्महागजदुःखनाशाय
तटाके दाहककोपपक्षिणं संचारितवन् । ९ । २ । ५ ।
दाहककोपपक्षिणं संचार्य स्वर्णपर्वतम्योषणि कालमेव-
वन्महाक्रोधो माली महामालीत्युक्तानां तेषां नाशाय
क्रोधं कृत्वा पुरतः स्थित्वा दाहकक्रोधस्त्वामिन्नुज्ज्वलकि-
रीट समृद्धकेदारतिरुप्पुलिङ्गुडिमन् दाहकक्रोधचक्रशंखा-
सिचापगदा धृत्वाऽस्मदुःखनिवर्तक । ९ । २ । ६ ।
अस्मदुःखं निवर्त्याव मां नियमयन्ननिमिषागच्छ
तथा निर्वाहको भूत्वा रक्तदलविकसतामग्नेकेदारति-
तलतिरुप्पुलिङ्गुडौ शयित्वा अस्माकं दासानां कोला-

हलं दृष्ट्वा प्रीतिं प्राप्यास्मासु हृष्यत्स्वंतः प्रेम्णि
वर्द्धमान एतन्मुग्धलोकेषु पश्यत्सु त्वमेकस्मिन्दिन
उपविशास्माकं चक्षुषोरग्रे । ९ । २ । ७ । अस्माकं
नेत्रयोरग्रतो लोकाः सर्वे चरणयुगलं नत्वा वर्द्धित्वा-
ऽऽश्रित्य स्वप्रेमपर्याप्तिं स्वोक्तिवलेनोपर्युपरि पतित्वा
पूजयेरन् तथा चन्द्रस्पर्शगृहतिरुप्पुलिगुडिमञ्जरीवै-
कुण्ठस्थदेव अस्यां प्रदेशयुक्तमहापृथिव्यामत्राप्येक-
स्मिन्दिन उपविश वैलक्षण्येन स्थलं स्वीकृत्य । ९ ।
२ । ८ । वैलक्षण्येन स्थलं स्वीकृत्य विस्मयनीयमहा-
पृथिव्यामत्राप्युपविशास्मासु मंगलाशासनं कृत्वा निरं-
तरं नेत्रयुगलशीतलत्वाय नूतनकुसुमुविग्रहं पियत्सु
पङ्के वालमत्स्यनीवाराणां मध्ये उच्चलन्ति यत्र समृद्धके-
दारतिरुप्पुलिगुडिमन् मृत्युर्भूत्वा सुराणां कुलं समूलं
च्छिन्नवदुग्रकृत्यायुधसमर्थं । ९ । २ । ९ । उग्रकृत्या-
युधसमर्थो भूत्वाऽमराणां दुःखनाशयाऽसुराणां दुःख-
कृत्कूरव्यापारविष मदीयामृतं समृद्धकेदारतिरुप्पुलि-
गुडिमन्विग्रहेऽनुपमया कुसुमांगनयाऽन्यया भूमिदेव्या
संवाहमानस्य मृदुचरणस्य क्रूरपापेन दासेन मयापि
संवाहनाय त्वमेकस्मिन्दिने आह्वानमागमनं वा
कुरु । ९ । २ । १० । आह्वानमागमनं वा कुर्विति
वोपंतं समुद्रं मथितवंतम् आहत्य सम्यक् प्रविष्टस्य

विस्मयनीयजलताम्रपर्णीकबलुतिवज्रदेशस्य शठकोप-
स्य जिह्वायां प्रवृत्तानां गाथानां सहस्र एतच्चैकं दशकम-
भ्यस्यंतो विच्छेदमंतरा लोकांस्त्रीन्मितवतश्चरणयुगलं
मनस्यभ्यस्येयुः । ९ । २ । ११ ।

श्रीदिव्यमृरिचरणावेव शरणम् ।

बन्धुत्वतः स्वमनुकंपितवन्तमादा-

वापन्नयान्नि भुजगाधिपतौ शयानम् ।

स्वापेक्षितं मृनिरयाचत तं द्वितीये

तत्स्येकलपशयनेऽपि च दुःखितोऽभूत् ॥ ८२ ॥

लक्ष्मीसंवन्धभृन्ना मितथरणितया पद्मनेत्रत्वयोगा

तिस्यत्याद्यैः स्वैश्चरित्रैस्त्वहृदयहरणाच्छ्रीगजेन्द्रावनाच्च ।

तात्पर्यासौ चाधिरुक्कारिगणनिरसनादेवदुःप्रापताद्यै-

दुष्कर्मोन्मूलनाद्यैः सुचिरकृतयिषो माधवश्चेत्यवाचत् ॥ ९२ ॥

तृतीयमेकसहस्ररूपदशकम् ।

एकसहस्ररूपतया लोकान्सप्त रक्षत्रामसहस्रवानद्वि-
तीयमाहात्म्यवान्मेवरूपश्यामलसमीचीनविग्रहो नाग-
यणोऽस्मदुपकारकः स एव । ९ । ३ । १ । स एव विपु-
लभूमिं सृष्ट्वोद्धृतवान्स एव तां भुक्तोद्दीर्णवान्मितवान्स
एव स च स च स च स एवाऽन्यत्सर्वं ज्ञातवन्तो वयम् ।
९ । ३ । २ । ज्ञातृत्रयीदुर्वोधार्थमन्य शास्त्राणि जानन्वतीति

स्वीकुर्वतु दुर्ज्ञेयपदार्थं तस्माज्जानंतः सर्वे हरिं नत्वा
 हातवंतो दुःखानां च्छेत्रोपधम् । ९ । ३ । ३ । औपधा-
 स्माकं भोगहर्षस्येति महादेवानां समुदायैः प्रलप्यमान-
 मुपकारकं श्यामलदेवं मत्स्वामिनं कृष्णमाकाशलो-
 कं ददंतं देवं मा त्यज पश्य मनः । ९ । ३ । ४ ।
 मनस्त्वां प्रवलपापोहमर्थित्वा दृढमेवावदमिदं मा त्यज
 पश्य क्षेत्रप्रवृद्धपुष्पतुलसीमालस्य सदृशेन केनापि
 शून्यस्याऽऽश्रयणम् । ९ । ३ । ५ । आश्लेषणं सौद-
 र्यपूर्णपुष्पवधुभुजयोर्नेविडयेन करणमसुराणां क्रूरयु-
 द्धानां मथनं च समुद्रेतरमृतस्य मन्मनसस्तस्यैवैक-
 प्रकारे शिथिलीभावश्च । ९ । ३ । ६ । शरीराश्रितन-
 रत्वसिंहत्ववान्भूत्वैकं शरीरं तीक्ष्णनखैर्विदीर्णवान्नित्यं
 वसति यत्र महाकाशं वकुण्ठं द्रष्टुं मन्मन एकप्रकारेण
 चिंतयति नक्तं दिवं च । ९ । ३ । ७ । अत्यन्ताभा-
 वायोमे कर्मणी विनाशैकतया शरीरे प्रवेशाभावायो-
 जीवयिता यत्र तिष्ठति वैकटो महापृथिव्यामस्ति गत्वा
 देवाः हस्ताभ्यां प्रणमन्ति । ९ । ३ । ८ । प्रणम्य महा-
 कुसुमजलदीपधूपानादाय वद्धेमहीत्येतदधिकं तस्मा-
 दवधरदितानादिकीर्तं उरगशयनशायिन्नार्लिंगनोपायं
 न जानामि तत्र चरणयोः । ९ । ३ । ९ । सनालताम-
 रमवासी त्वन्नाभिवासी कांतिमदीर्वपरशुमांस्त्वच्छरी-

रवासी दासा भूत्वा सेवमाना अमराः प्रतिदिनं कथं
 स्तवानि त्वच्छीलम् । ९ । ३ । १० । शीलेनावधि-
 कस्य चरणयोरुपर्यलंकारसुन्दरदीर्घकुसुकापुगीशटको-
 पोक्तिमालासहस्र एतदशकस्य पार्श्वस्थानां वैकुण्ठा-
 रोहणं प्राप्तमेव । ९ । ३ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणवेव शरणम् ।

नागायणे मयि सति स्वभरायचिन्ता

नार्हा तंवति विभुना बहुमानभाजा ।

आविष्कृतां निरवधिं निजशालिवता-

मन्यादृशीमनुवभूव मुनिस्तृतीये ॥ ८३ ॥

नैकश्रीनामधत्वाजगदुदयसुसंस्थापनाद्येहोरात्रा-

दानान्मोक्षस्य हेयप्रतिभटघटकश्रेणियसंपत्तिमत्वात् ।

महादाहादकत्वादृषगिरिकटके सन्निधानादिकृत्यैः

शवादिः स्वांगदानादकापि यदुपतिः शीलरत्नाश्रयासी ॥ ९५ ॥

चतुर्थमञ्जनपूर्णादशकम् ।

अञ्जनपूर्णासितेशणकमलकुसुमवासिरक्तांगनाश्रीव-
 क्षःस्थलक्ष्मीव्यामोहवन् क्रौर्यपूर्णकांतिमत्सुदर्शनाऽऽव-
 र्त्तवच्छंखधरहस्त त्वां द्रष्टुमभिलषति मन्त्रेवम् । ९ -
 ४ । १ । नेत्रं त्वां द्रष्टुमभिलषन्मन्मनः संख्या-
 माहिचिंतावत्स्थित्वाऽऽक्रोशति दिविपद्भिर्मुनिभिः

सर्वदा द्रष्टुमशक्यमनुपगम्य न तिष्ठेयमित्यहमाह्व-
यामि । ९ । ४ । २ । आकुक्ष्यन्दासश्चाहं श्वा-
खंडितपुच्छेनाभिमतं सूचयन्निव मम मनः शिथिलं
भवति वर्षार्थे तदा पर्वतमुद्धृत्य गोसमूहं रक्षितवन्नसती
भवति कृपेति दुःखं प्राप्नोमि । ९ । ४ । ३ । उत्कृष्ट-
मिदमिति तव दास्यं लब्ध्वा त्वल्लभ्यः को वेति सुगंधं
मन्मनो व्याकुलं भवति दिविषदानवानां सर्वदा ज्ञातु-
मशक्यसिंहभूत स्वामिन् । ९ । ४ । ४ । सिंहभूतस्य
स्वामिनोऽमरोपकारकस्य महतो ब्रह्माणं पूर्वं सृष्टवतो
रेखाकांतिमदुरगशयने शयानस्य श्यामलस्य चरणौ
द्रष्टुमभिलषति मनः । ९ । ४ । ५ । मनस्त्वां द्रष्टुम-
भिलष्य मन्मनमि स्थिरं निहितवान् देवानां सर्वेषां
बुद्ध भासमानप्रभज्योतिष्पुत्रतेऽद्वितीय त्वामनुभवति
मदनःकरणं प्रीतम् । ९ । ४ । ६ । प्रीत्यैव त्वामनुभ-
वतो मम मनसोऽंतःप्रदेशस्यांतः प्रतिष्ठितो भूत्वा स्थलप-
र्यानामल्लविकदानवस्य वक्षो विशालं द्विधा कुर्वन्नख न-
र्गमिदभूतविग्रह । ९ । ४ । ७ । अवयवीभूतानां पाष्णां
ममयानां सर्वेषां प्रतिभटत्वेन स्थितः स सर्वेषां पदार्था-
नामणुभूतमादि देवानां सर्वेषां कारणं कृष्णं दृष्टवान-
स्मि । ९ । ४ । ८ । दृष्टवानस्मि मन्त्रेययुगलस्यापर्याप्ति-
पुः सन् प्राचीनपापानि समृले छित्त्वा दासानामनु-

तभोजनाय वाङ्माला अवदमण्डस्थामरस्वामिदासोऽहम्
। ९ । ४ । ९ । दासोयमिति मम पूर्णकृपां कुर्वंतं महान्तं पूर्ण-
कीर्तिसुन्दरपक्षपक्षिध्वजमन्यूनं लोकान्मितवत्पादमा-
श्रित्य दासस्य ममोज्जीवनस्य प्रकारः । ९ । ४ । १० ।
अविच्छिन्नमदगजं हिंसेनवंतं पंकपूर्णकेदारसुन्दरकुरु-
कापुरीशठकोपेन शतश उक्ते एकस्मिन्सहस्र एतदशकं
प्रेमेव दद्यादिविपदां भोग्यप्राणस्य । ९ । ४ । ११ ॥

श्रीदिव्यासृचिचरणान्विव शरणम् ।

शोलाधिकः श्रियसुरस्थलतां दधानो-

प्यात्मेप्सितं न दिशतीत्यतिमात्रास्त्रिभः ।

लब्ध्वा ततः कमापि तस्य कृपाकटाक्ष-

मदाक्षमीशमिति स प्रजहप तुर्ये ॥ ८४ ॥

लब्ध्वा वक्षस्त्वभावात्स्वजनमुलभतापर्वतोद्धारणाद्ये-

दुर्जयत्वान्सुरादेरखिलपतितया नाकिना वृद्धभावात् ।

स्वेषां हृद्वासितायाः स्वजनवशतया तत्र चासक्तिभूता

स्वस्वामित्वादिवन्धाजगद्वति हरिश्चर्यभाषाच्छादयति ॥ ९६ ॥

पञ्चमं भोग्यप्राणपुरुषादशकम् ।

भोग्यप्राणपुरुषा यूयं चाह्वानं कृत्वाऽत्र किञ्चन-
त्प्राणपीडार्थे कृजने मा कुरुन कोकिलांगना मम प्राणं
कृष्णमुपकारकं युयमागमनाय नानस्य मम प्राणना-

हृय ददतामप्येतावदपेक्षितं किम् । ९ । ५ । १ ।
 एतावदपेक्षितं न भवति हंत कौचांगनाः कियत्पर्यंतं
 यूयं युष्मत्पुरुषाश्च द्रवीभूय क्षिश्यथ विस्मयनीयो
 गोविंदः सत्यवादी न भवति कस्यापि तावदेव भवेदितः
 परं मम प्राणस्तत्करगतः । ९ । ५ । २ । तत्करगत
 एव मम पूर्णप्राणः कौचांगनाः किमप्युक्ता यूयमवगाह्य
 नृत्यथ पार्श्वे सर्वतस्तपोऽकृतवत्याः पापिष्ठाया मम
 प्राणोऽत्रास्ति किं किमुक्ता धरामि युष्माकं शिथिलाक्रो-
 शशब्दाञ्छ्रुत्वापि । ९ । ५ । ३ । कूजितशब्दं श्रुत्वा-
 प्यस्मत्कृष्णो मायी नाविर्भवेदुपजृम्भमाणशब्दान्मा
 कुरुत यूयं युष्मन्पुरुषाश्च मयूर्यः वाङ्मनः कर्म चा-
 स्माकं तत्रैव शरीरं प्राणश्च मध्ये स्थित्वा क्षिश्यति ।
 ९ । ५ । ४ । मध्ये स्थित्वा परिभ्रमंत्यो मदीयशारिका
 युष्मत्स्वभावे कोप्यवकाशो नास्ति मा कूजत इंद्रजा-
 लानि प्रदर्श्य मां सतलोकीं स्वीकृतवानस्मलक्ष्मीवक्षा
 अस्मत्प्राणं भक्षितुं सम्यग्व्यवसितः । ९ । ५ । ५ ।
 समीचीनं विचार्य मया वर्द्धित बालशुकशाव मधुर-
 शब्दं त्वमव्यक्तं मा कृथाः मम पूर्णप्राणः काकुत्स्थ-
 स्त्वद्रक्तास्यसदृशाधरनयनकरचरणवांस्त्वत्स्निग्धश्या-
 मलहपवान्मंश्लेपं कृत्वा विक्षिप्तो जातः । ९ । ५ । ६ ।
 संश्लेषं प्राप्य विक्षिप्तस्य सुंदरतामरसनयनस्य रक्ताध-

रस्याम्लानमदीयनीलमाणिक्यस्य कृष्णस्य मायिनः
 सदृशं नम्रचापेन विद्युता युक्ता मेवसंवा मा प्रदर्शयत
 युष्मद्रूपं मम प्राणस्य तत्काल एव । ९ । ५ । ७ ।
 प्राणस्य तत्काल इति युष्मान्याचितवत्या मम यूयं
 पिकवालाः कृष्णस्य नामान्येव कूजित्वाऽनाशयत
 दधिपर्युषितोदनेन दुग्धोदनं च दत्त्वा वार्त्ताभ्यासकर-
 णस्य समीचीनसंपदमभोजयत स्वभाववतः । ९ । ५ । ८ ।
 स्वभाववद्भ्रमरैः सह भ्रमरविशेषा गानं मा कुरुत व्रण-
 ञ्छेदे कुंतवेधसदृशो भवति युष्मद्रोग्यध्वनिः शीतलम-
 हाजलतटाके विकसिततामरससदृशविशालनेत्रः कृष्णो-
 ऽस्मत्प्राणमपहृत्य विम्लिष्य गतः । ९ । ५ । ९ । गंतु-
 मुद्युक्ता वयमप्यस्मदाकाशदेशवतैकीभूता अभूम केदारे
 समीचीननारदसमृद्धाः संघीभावेन किमितः परमाभ-
 रणसमीचीनशरीरं क्रमेण गन्तुमुद्युक्तं समृद्धसमीचीना-
 नंदं प्राप्य सर्वत्र समृद्धं भवति । ९ । ५ । १० ।
 आनंदं प्राप्य सर्वत्र प्रवृद्धमनेककल्पं स्वस्व गुणं
 स्तोतुं स्वस्य कृपां कृतवतं मायिनं सुन्दरकुरुकापुरी-
 शठकोपोक्ते सहस्र एतस्य नवभिरेकस्य त्रयोलोकाश्च
 द्रव्ययुः । ९ । ५ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

आलोकनं च तदचालुषामित्ययात्तो

दृष्ट्वा च तत्प्रमरणं हतुपदार्थजातम् ।

आसन्नहानिकृतयावसितस्सुसक्तो

दुःखेन दुस्सहतेरेण स पंचमेऽभूत् ॥ ८५ ॥

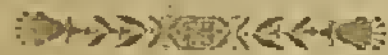
प्राणत्वादद्भुतत्वादिपि च सुविशदत्वेन भव्यत्वयोगा-

हन्मोपसृष्टभावाद्भुक्तुलजननालीलरत्नाभमूर्त्या ।

कृष्णत्वादञ्जद्वक्त्वात्परमपतितया चेश्वरं संश्रिताना-

मूचे धोमाञ्छठारः स्वगुणगरिमसंस्मारकं सर्वदर्शी ॥ ९७ ॥

षष्ठं द्रवति हृदयं दशकम् ।

द्रवति हृदयं हा आत्मनो दुर्भरः सन् प्रवहत्यभिनि-
वेशश्च हा किं कुर्यां भक्तोऽहं वीथीषु सर्वासु कल्हारसु-
गंधिततिरुक्कादकरैसादरस्य मायिनो मायायाः प्रति-
स्मृतिः । ९ । ६ । ३ । प्रतिस्मृतिप्रतिवचनं मनो-
भिदुरं समुद्रवति कर्मग्राहिगुणे गीयमानेपि दह्यते मम
पूर्णप्राणः सरःशालिसुंदरोद्यानसुंदरकादकरैमत्पितः
स्मर्तुं न शक्नोमि मया त्वद्दास्यकरणस्य प्रकारम् । ९ ।
६ । २ । प्रकारेण मनो वंचयित्वा प्रविश्य मां द्रवीभूतं
कृत्वा मम प्राणो भूत्वा मम प्राणं भुक्तवतः संपत्समृ-
द्धोद्यानसुंदरकादकरैमत्पितुः कालमेघवर्णस्य तस्य
कपटं ज्ञातुं न शक्नोमि । ९ । ६ । ३ । ज्ञातुं न शक्नोमि
स्वस्व्यांतः सर्वेषु लोकेषु तिष्ठत्सु मार्गेण स्वयमपि तत्र

तिष्ठत उपकारकस्य परिमलवासितोद्यानसुंदरकाद-
करैमत्पितुः क्षुद्रमत्पूर्णप्राणभोजन श्रीकृपाम् । ९ । ६ ।
४ । श्रीकृपां कुर्वन्निव मदंतः प्रविश्य रूपं च पूर्णप्राणं
च सहैव भुक्तवतः श्रीसमृद्धोद्यानसुंदरकादकरैमत्पितुः
श्यामलवृद्धिमद्विग्रहस्य मत्कृष्णस्य कपटानि । ९ । ६
५ । मम कृष्णस्य कपटं ममर्ज्जभवति तेन कृष्णेन
भुक्तस्य मम पूर्णप्राणस्यजीपमिदं क्षुद्रावलोकनं प्राप्य
प्रलप्य नक्तं दिवं मत्कृष्ण इति तत्कादकरैस्तौति । ९ ।
६ । ६ । कादकरैस्तौति तदंतः कृष्णेति वदति प्रेम-
व्याधौ वर्द्धमाने स्मृत्वा द्रवीभूय नश्यति दास्यपरिगृही-
तवन्मदात्मानं भुक्तवता मायिना भुक्तावशिष्टतां प्राप्तो
सम पूर्णप्राणो भुक्ततां प्राप्य । ९ । ६ । ७ । स्वीकारं
भुक्तवानित्येतद्विनाऽऽगत्य मम प्राणं स्वयं भुक्तवान्
प्रतिदिनमागत्य मां कात्स्न्येन स्वयं भुक्तवान् नील-
जलमेघसुंदरकादकरैमत्पितुर्दास्यं न भवत्यनुभूतं
मत्पूर्णप्राणेनानुभूतम् । ९ । ६ । ८ । कस्य प्राणेनाऽनु-
भूतं मत्प्राणेनाऽनुभूतं महादलतामरसनयनस्य फला-
धरस्यैकनीलवर्णमेघसदृशस्य कादकरैर्मंदिरशालिनः
श्रीसौंदर्यवच्चतुर्दीर्घभुजस्य देवसागरस्य । ९ । ६ । ९ ।
समृद्ध त्वां गिलामि पश्यामि चेदित्यादरं प्राप्तं मां
विना मत्तः पूर्वं मनोरथं कृत्वा स्वयं मां कात्स्न्येनापि-

वन्मेघस्य सदृशः कादकरैपिता त्वरावानेव । ९ ।
६ । १० । कठिनो भूत्वा कंसं हतवन्तमुपकारकं ध्वज-
वत्प्राकारसुन्दरकुरुकापुरीशठकोपेनोक्ते रूपपूर्णं सहस्र
एतदशकेन जन्मान्तं प्राप्नुयान्नाशं पश्यतास्मन्मृग-
तृष्णा । ९ । ६ । ११ ॥

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

स्वस्पात्मतामगणयन्स्वयमर्थयित्वा

स्वं प्राप्य हर्षविवशो हरिरित्यधस्तात् ।

यच्छीलमन्वभवदस्य तदेव देवा-

त्वंस्मृत्य स द्रुतमना व्यसनी च पष्ठे ॥ ८६ ॥

आश्रयं हान्वितत्वादाखिलपातितया चान्तरात्मत्वभूम्ना

शक्ये शक्तत्वभूम्ना जलदतनुतया भव्यताकर्षकत्वात् ।

ओदार्यादधिशिष्टादपि च भवभृतां रक्षणे तीव्रसङ्गा-

दिस्मर्तुं नैव शक्यो हरिरिति शठजित्कंसजेतारमाह ॥ ९८ ॥

सप्तमं मत्सागरतीरोद्यानदशकम् ।

मत्सागरतीरोद्यानांतःसमुद्रपरिवादमुखे आहारम-
न्विष्याव प्रीत्या वर्तमाना रक्तपादमुग्धनारदास्तिरु-
मूलिकले वसतो मधुपूर्णसुन्दरतुलसीककीरीटस्यास्म-
त्कुम्भनर्तकस्य मम दूता भूत्वा युष्मत्पादौ मम शिरसि
योजयन् युष्मदीयैः । ९ । ७ । १ । युष्मदीयविश्लेष-

मप्राप्य यूयं युष्मत्पुरुषाश्च मन्थितप्रणवाः सारससं-
वाः सुन्दरमूलिकलवाग्निना मदीयानामपवादं प्राप्यात्र
किं स्वेन चापमानं प्राप्य स्वीयैः सह तत्र वर्तमानस्य
स्वस्योचिता न भवामः पृच्छत । ९ । ७ । २ ।
उचितान भवामः पृच्छत तटाकजलमुखे आहारं विचि-
न्वंतो वकसंवा सारससंवाः शीतलमूलिकले नित्यं
वसतो रक्तकमलकुसुमसदृशनयनशयपादस्य रक्तस्नि-
ग्धाधरस्य तत्कमलपत्रसदृशश्रीविग्रहस्य स्वामिनः ।
९ । ७ । ३ । श्रीविग्रहवतः स्वामिनः कुरपापाया मया
विसृष्टा दूता भूत्वा तिरुमूलिकलाभिवृद्धिमन्नगद्गारि
स्थिताः सुन्दरमेघाः श्रीविग्रहं तस्यानुगृहाणन्ति वदत
चेद्युष्माके स्वविग्रहकांतिं दूरीकृत्य विशदाकाशं
निराकुर्यात्किम् । ९ । ७ । ४ । विशदाकाशे श्रीग्रं
प्रधाव्याग्निचक्रसदृशविद्युद्भासमानकान्तिमन्मेघाम्बि-
रुमूलिकले नित्यं वसतः कांतिमत्तेजसो विशदा-
काशश्रीदेशवतः कुरपापाया मम मनसि नित्यं वसतो
मधुकणवर्षत्केशस्य महन्वाक्यं वदत । ९ । ७ । ५ ।
दूतवाक्यं वदत परिशुद्धशब्दमुखा भ्रमरसंवा पुष्पपुण्ड-
र्य मधुपानस्य योगोद्याने मूलिकले नित्यं वसतो नार्ग
स्वस्य वक्षसि निवेशितवतो मन्मुखवचनं दूतवाक्यं वदत
चेत्कांतिमद्गलयानि वदन् च । ९ । ७ । ६ । कांतिमद्-

लयानि वस्त्रं चादाय दुस्तरपापाया मम भुजौ त्यक्तवन्तं
व्यासकीर्तिं तिरुमूलिकले नित्यं वसन्तं पंकजाक्षं कां-
तिमत्प्रवालावरं दृष्ट्वैकस्मिन्दिवस एकां परिशुद्धवात्तां
विपुलोद्यानमुखर्कचसंधान्ममैकां संवदत । ९ । ७ । ७ ।
ममैकां वदत महोद्यानमुख आहारं विचित्य चित्ताह्लादं
संश्लिपन्तो भ्रमरसंवा भ्रमरविशेषा घनत्वशालिदृढप्रा-
कारेः परितो व्याप्ते तिरुमूलिकले नित्यं वसतः क्षेत्रशा-
ल्यतसीविग्रहस्य सुंदरतुलसीकिरीटस्य । ९ । ७ । ८ ।
सुंदरतुलसीकशिरसः स्वर्णचक्रहस्तस्य जलधृतबालसा-
रसतिरुमूलिकलस्वामिनो धृताभरणस्तनवैवर्ण्यं प्राप्य
ममोभवोः कुसुमनयनयोर्जले पूर्णं स्वयं स्वमादाय दूरी-
भवनं दया न भवतीति वदत । ९ । ७ । ९ । दया न
भवतीति वदत महाजलमुख आहारं विचित्यानंदोत्पा-
दाय संश्लिप्यन्तो मृदुगतयो हंसा अतीव शरीरे शैथिल्यं
प्राप्य वस्त्रसंसनमपि प्राप्ताहमन्तःस्वरूपनाशाभावाय
तिरुमूलिकले वसतः । ९ । ७ । १० । विच्छेदमन्तरा तिरु-
मूलिकले नित्यं वसदुज्ज्वलतेजोविच्छेदशून्यसुंदराव्य-
क्तोक्तिशुकालापायाः प्रलपितोक्तिरूपं च्युतिरहितसुंदर-
कुरुकापुगीशठकोपेन सादरमुक्ते च्युतिरहिते सहस्र एत-
दशकं व्याधिं चिच्छेत् । ९ । ७ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

स्वीयं वियोगिजनहन्तृनिजाभिरूप्यं

विस्मृत्य संश्रितजनैर्वसतस्सहैव ।

अर्चाद्वरः कचन तत्प्रतिबोधनाय

दृताचकार विहगानविसृतमं सः ॥ ८७ ॥

रम्पत्वाच्छ्रीतुलस्याश्रितजनसहितत्वेन पद्माक्षतायाः

स्वामिन्वात्सत्यरंघ्योतिरिति कचनतः श्रीधरत्वातिथीनयोः ।

पुण्यदयामत्त्वभूम्ना रयचरणमुखस्यायुधत्वादुदन्तः

शौरिर्धोमाच्छटारिष्वटकमुखसुविस्मंभणीयत्वमाह ॥ ९८ ॥

अष्टमं निवर्त्तकस्य पापाभिधानदशकम् ।

निवर्त्तकस्य पापाभिधानामन्तःकरणे तं स्थापयितुं
मनस्यध्यवसाययुक्तचित्तानां परिमलवच्छीनलकुसुमो-
द्यानपरिवृतस्य तिरुनावायस्थलस्योपसर्पणोपायोस्ति
किं पापिष्ठस्य मम । ९ । ८ । १ । लतासुंदरावल्लभको-
कनदांगनावल्लभस्य निशितकुनविशालनयनमुग्धनी-
लावल्लभस्य महतो नित्यवासस्थान उद्यानपरिवृतति-
रुनावायि दासस्य ममोपगमनप्राप्तिकालः को वा ।
९ । ८ । २ । को वोपगमनप्राप्तिकाल इति सर्वदा व्यापार्ग-
तरचिन्तां विना नयनजलानि स्नायामि अवचरहित-
श्रीनागयणवासस्थाने तिरुनावायि सभायां प्रवेशस्यैकं
दिवसं न जानामि । ९ । ८ । ३ । दिवसान्वा न जानामि
मम विद्यमानानहमपि विच्छेदरहितदास्यकर्म कर्तुं

प्राविशं दैर्घ्यपूर्णकुसुमोद्यानपरिवृते तिरुनावायि खड्ग-
सदृशविशालनयनमुग्धनीलावल्लभ । ९ । ८ । ४ । वल्ल-
भस्य कुसुमांगनाया भूभ्यंगनायाश्च निर्वाहकस्य लोके
प्राणिनां देवानां सर्वेषामपि व्योमनिर्वाहकस्य सादरनि-
त्यवासस्थानं तिरुतावायं नेत्राभ्यां परिपूर्णं हर्षितो भवि-
ष्याम्यत्र कदा वा दृष्ट्वैव १ । ८ । ५ । दृष्ट्वैव हृष्टे भविष्यतोऽत्र
कदा वा नयने भक्त एव तव भूत्वा निर्वृतोहमवद्यं विना
भ्रमरपूर्णपुष्पोद्यानैः परिवृते तिरुनावायि स्वीकृत्यैव
नित्यं सन्नस्मद्गोपनायक । ९ । ८ । ६ । नायकीभूता-
न्महावलेर्भूमिं गृहीतवन् देवासुरं संहतवन् लक्ष्मीवल्लभ
नावायि नित्यं वसन्मम नारायण पूर्ण हा हा दासोय-
मिति कृपां कुरु । ९ । ८ । ७ । कृपां मा कुरु वा कृपां
कृत्वा दासं मां पदार्थं कृत्वा त्वत्स्वर्णचरणयोरधः प्रवे-
शाय स्थापय वाऽज्ञानं विना तव मन्मनसि स्थापनाऽ-
नुगुणं वैशद्यमेव प्रयच्छ सुन्दरतिरुनावायि मदीयदेव ।
९ । ८ । ८ । देवानां मुनीनां सर्वदा दृष्टुमशक्यस्य
त्रयाणामादरेकत्रिलोकीनिर्वाहकस्य देवस्य सादरनित्य-
वासस्थानस्य तिरुनावायः के वोपगमनं प्राप्नुयुरितः
परं हंत । ९ । ८ । ९ । हंतोपगमनप्राप्तिकालः कदेति
सर्वदा चित्ते क्षुभितः श्रियःपते इत्याह्वयामि गुच्छपूर्ण-
कुसुमोद्यानैः परिवृते तिरुनावाय्यागत्यैव नित्यं वसन्म-

हामणिवर्ण । ९ । ८ । १० । वर्णवन्मणिगृहसमीचीन-
नावायि वासिनं दृढप्राकारसुन्दरकुरुकापुरीशटकोपस्य
गीतिपूर्णद्राविडसहस्र एतदशकमभ्यस्यंतो भूमिं परि-
पाल्य परिमलेन वासिता भवेयुर्मल्लिकायाः । ९ । ८ । ११ ।

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

ईशं समाजिगमिष्यत्यपि दूतवाक्यै-

स्तावद्विलम्बमसहन्मुनिरस्य भौमम् ।

देवीन्नुपः कमपि देशविशेषमारा-

ध्यायां कंदत्यवधिमार्यपट्टमेन ॥ ८८ ॥

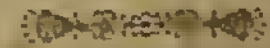
वल्लोमध्यत्वयोंगादपि च सुविदितश्रीवचोवाच्यभावा-

द्वुमायैर्भययोगादवतरणदशासाहनर्याच भर्तुः ।

संधातृत्वात्सुबोधप्रददुरितहरत्वात्समासन्नभावा-

लक्ष्म्याः श्रीशं शृङ्गारः प्रययाति च सुमज्जानिभावेन नाथम् १००

नवमं मल्लिकापरिमलितदशकम् ।

मल्लिकापरिमलितदक्षिणानिलो बाधते हा सुन्दरकु-
रुंजिस्वरो वेधयति हा गच्छत्किरणा संध्या मोहयति
हा रक्तवर्णसमीचीनमेघास्तक्षंति हा दलवत्सुन्दरतामरस-
नयनेन स्वामिना गोपपंभेण सिंहपंभेण मन्मायिना
संश्लिष्टाभ्यां स्तनाभ्यां भुजाभ्यां प्रवेशस्थानं न जा-
नीमोऽसहायाः । ९ । ९ । १ । प्रवेशस्थानं न जानीमो-
सहाया हा घोषं कुर्वाणा घंटा दक्षिणानिलो वेणुर्हा

दिवसवाधिका संध्या सुन्दरचंदनं हा पंचमो गृथिकाशी-
तलोत्तरानिलो हा विस्तीर्णा भूमिं सृष्टोद्धृत्य भुक्तोद्गीर्य
मित्रा सर्वत्र रक्षन् गोपो मायी युद्धभूमावसुराणां मृत्यु-
नागच्छत्यथ स्थित्वा मत्प्राणरक्षणस्योपायः को वा ।
९ । ९ । २ । अथ स्थित्वा मत्प्राणरक्षणस्योपायः को
वाभयोः कुचयोर्नग्रीभवतोः सूक्ष्ममध्ये भज्यमाने
दुःखमहासंगमं कृत्वा शरीरेऽवगाह्य त्यक्त्वा मां विसृज्य
विश्लेषी कृष्णः कपटोऽद्वितीयवालसिंहो मन्मायी
नागच्छति तामरसनयनो रक्ताधरश्च नीलशीतलमहाक-
चाश्चत्वारो भुजा पापिष्ठाया मम मनस्येव स्थित्वा
वाधते हा । ९ । ९ । ३ । पापिष्ठाया मम मनस्येव
स्थित्वा वाधतेऽहो उत्तरानिलः शीतलोत्तरानिल उष्णा-
निलो हा आद्रियमाणशीतलो विधुरुष्णविधुर्हा मृदुकु-
सुमशय्योष्णशय्या हा पक्षसुन्दरपक्षिमद्देवभृंगमर्दित-
मर्द्घीत्वं सुन्दरपुष्पमिदं हा प्राणस्य भरो न प्रकाराऽ-
स्माकं मनोपि सहायो न हा । ९ । ९ । ४ । अस्माकं
मनोपि सहायो न हा गोप्रवेशवत्संध्या च भवति हा-
स्माकं गोपस्य स्वहृदयं पाषाणो हा तस्य मधुरो वेणु-
वाधते हा अस्माकं सहाया इत्युच्यमानाः सख्यश्चास्म-
त्पुत्रं तस्य मुह्यन्ति अस्माकं पूर्णप्राणस्य रक्षणस्योपायः
कस्तस्य कृपालाभकालो दुर्लभ एव । ९ । ९ । ५ ।

तस्य कृपालाभकालो दुर्लभो हा तस्य कृपाया
व्यतिरिक्ताः कृपा न भवन्ति तत्कृपालाभपर्यन्तं प्राणो
न तिष्ठेत् वाधिका दिवसस्य संध्या च मनोपि न
पश्यामि शिवेन सह ब्रह्मणोदारश्रीदेव्या चाऽऽश्रितः
श्रीदेहो मत्प्राणं वाधते केतःपरं प्रवेशस्थानं किं
करिष्यामि कस्य किं वदामि मातरः । ९ । ९ । ६ । कस्य
किं वदामि मातरः पूर्णप्राणस्य परिमाणवात्र भवत्ययं
तीक्ष्णशीतलोत्तरानिलो मेघसमानविग्रहेणास्मत्कृष्णेन
कपटेनापहतं तदसहायं मनस्तत्स्थल एव श्रीमदगरु-
धूमो वीणातंत्री पंचमः शीतलार्द्रचंदनमात्रोड्य युद्धो-
न्मुखोत्तरानिलशीतलमल्लिकाकुसुमनर्वाणपरिमलं गृही-
त्वा वाति हा । ९ । ९ । ७ । नवीनपरिमलं गृहीत्वा
वाति हाऽभिवर्द्धमानवालोत्तरानिलोऽल्पो रक्ताकाशो
हा तथा संश्लिष्य गतस्याऽस्मत्कृष्णस्य कपटः कृष्णा-
त्कूर इतः परं तदुपरि मधुपरिमलमल्लिकाग्रथितमाला-
सुन्दरार्द्रांगरागस्तदुपरि पंचममंतर्भाव्य तथा संश्लिष्य
मधुरकृपावद्गोपीनामेव वाद्यमानतन्मधुरवेणोरेव नोजी-
वाम्यहम् । ९ । ९ । ८ । वाद्यमानतन्मधुरवेणोरेव
नोजीवाम्यहं तदुक्त्वा मध्ये मध्ये स्वयं कृतालंका-
त्यकृत्रेवाभ्यामेकमुक्त्वा परिशुद्धालापगीतिभिरेकमवलो-
क्योन्मादप्राप्तिं मुखे भासयित्वा क्लेशित्वा क्लेशित्वाऽ-

बलानां मनसि विश्लेषविनाशाय गीयमानं गानं य-
त्किञ्चिदपि न जानीमो मातर्मतः संध्याप्यागता मायी
नायाति । ९ । ९ । ९ । संध्याप्यागता मायी नायाति
महावंदासु ध्वनिं कुर्वतीषु प्रवलवृषभसंश्लिष्टाः सुंदरस-
मीचीनवालगावः संसंभ्रमं संचरन्ति हा घोरा वेणवोऽ-
व्यक्तं शब्दायन्ते हा अधिककांतिवृद्धिमतीषु यूथिकासु
जानीषु मल्लिकास्ववगाह्य भृंगाः शब्दायन्ते हा समुद्रोप्या-
काशे स्थित्वाऽऽक्रोशति हा किमुक्ता जीवाम्यत्र तं विहाय
९ । ९ । १० । तं विहाय दूरे भूत्वा प्राणं धर्तुमसमर्थानां
धृताभरणानां गोपीनां सन्ध्याकोशं तं विहाय विश्लेष-
स्यैव क्लेशं प्राप्य सुन्दरकुरुकापुरीशठकोपेन मारेणा-
वन्ति भुक्तोद्गीर्णवत उपर्युक्ते सहस्र एतदशकमादाया-
वन्ध्यामाकुश्ल्योत्थित्वा जीवत दासास्तेमुक्तं व्यामोह-
वंतमुपगम्याश्रित्य । ९ । ९ । ११ ॥

श्रीदिव्यमुरिचरणावेव शरणम् ।

स्वमानिकालमविभावयती निदेशे

कृष्णे गङ्गामचनधर्मिणि गोपिकानाम् ।

सायं सनागनविलम्बिनि योऽवसाद

अस्मात्स एव नवमे स्फुरितः शङ्करिः ॥ ८९ ॥

पद्माश्रयमिदं नमो जगद्वनतया भव्यनाथैश्च सार-

द्राहिन्ताडगुनादिहंषितजननया स्वाङ्गदानादजादेः ।

उपमयाद्रव्यचोरावत उत सगरसंभवेष्टत्वपूना

तः पदमंजरा मिदं नमो नमयतया नारायणायाम कृष्णम् २०१

दशमं व्यामोहवंतदशकम् ।

—>>><<<—

व्यामोहवंतमुपगम्याश्रित्योजीवत पापनाशाय दि-
वसे रात्रौ कमलकुसुमं समर्प्य यूयं सागगाहन्यमानप्राका-
रपरिवृतश्रीकृष्णपुरे वटस्योपरि शयितस्य चरणयुग-
लम् । ९ । १० । १ । मधुविकासवत्कुसुमानि समर्प्य यूयमा-
श्रयत कर्कटाश्रितकेदारपरिवृतपरिखासमीपे रजतनि-
र्मितप्राकारपरिवृतश्रीकृष्णपुरमनुसंधाय प्रतिदिनं प्रण-
म्य वर्द्धध्वं भक्ताः । ९ । १० । २ । भक्ता युष्माकं
दुःखनिवृत्तये यूयमेकीभूय विकस्वराम्लानकुसुमानि
समर्प्य यूयमाश्रयत भ्रमरगानयुक्तोद्यानपरिवृते श्रीकृ-
ष्णपुरेऽडनायकममरस्वामिर्नमेव । ९ । १० । ३ ।
मृगीशैथिल्यकृत्रयनमुग्धनीलानायकं मधुम्लानिशू-
न्यकुसुमानि समर्प्य यूयमाश्रयत आकाशागदप्राकार-
परिवृते श्रीकृष्णपुरे स्वयमादरवान्त्वामी शरणं भवेत् ।
९ । १० । ४ । शरणं भवेत्स्वचरणममाश्रितानां सर्वेषां
मरणं भवति चेद्वेकुण्डप्रद उपकाङ्क्षो रक्षापर्याप्तप्राकार-
परिवृतश्रीकृष्णपुरधरणीपतिः स्वस्मिन्ननुगतानायनगुणी
भवेत् । ९ । १० । ५ । अनुरक्तो भवेत्स्वचरणममा-
श्रितानां सर्वेषां शोणहंमदेहहिग्नयोदग्विदारः ममीची-
नस्वर्णनिर्मितप्रकाशपरिवृते श्रीकृष्णपुरे आदरानि

स्वस्य सत्यानां सत्यः । ९ । १० । ६ । सत्यो भवेदा-
द्वत्याश्रयतां सर्वेषां मिथ्या भवेद्बहिरेवाश्रयतां सर्वेषां
केदारे यत्र मत्स्यविशेषा उच्चलन्ति तत्र श्रीकृष्णपुरे
गुरुहृदये निवेशयतां सन्निहित एव । ९ । १० । ७ ।
सन्निहितो भवेत्स्वचरणसमाश्रितानां सर्वेषां व्याधिश्च
न स्पृशेन्नम्र निवर्त्य नियमयेन्मणिस्वर्णविरचितप्राका-
रणिवृतश्रीकृष्णपुरे प्रणमत प्रत्यहं परमेष्ठिपादम् । ९ ।
१० । ८ । पादे प्रत्यहं सेव्यमाने निवर्तेत दुःखम्
अवद्यं न स्पृशेन्मम त्वितः परं का न्यूनता वेदजिह्वाद्विय-
माणश्रीकृष्णपुर आदिमाश्रितानां दुःखं नास्ति । ९ ।
१० । ९ । नास्ति दुःखम्मम त्वितः परं का वा न्यूनता
कमलांगनासादरवासस्थानश्रीवक्षस्कस्य शिलाविनि-
र्मितप्राकारपरिवृतश्रीकृष्णपुरेऽभिहिते सर्वकालं दुःखं
पार्श्वं नाश्रयेत् । ९ । १० । १० । अस्वनिकटाश्रयणं
पापानां संगनिवृत्तिमपेक्षमाणा गृहदैर्घ्यवत्कुरुकापुरी-
शटकोपोक्ते गानरूपद्राविडसहस्र एतदशकं गीत्वा
नर्त्तित्वा प्रणमत तस्य चरणौ । ९ । १० । ११ ॥

श्रीदिव्यमुरिचरणावेव शरणम् ।

प्रातिप्रदानसमयोगमिति प्रकाश्य
स्वस्य मियं महति कृष्णपुरे वसन्तम् ।
ईशं यथाशक्तमाश्रयतेति हर्षा-
दन्योपदेशमकरादशमं मुनीन्द्रः ॥ ९० ॥

सर्वश्रेष्ठयास्वकीयेरपि च जगद्वनादण्डपण्डाधिपत्या-
न्नोलाया वाङ्मन्वादमृतवितरणाद्रक्तसुनिग्धभावात् ।
दासानां सत्यभावादतिमुज्ज्वलतयाथो जगत्कारणस्या-
च्छीमान्वेलाप्रतीक्षा भवभयहरणे चेत्यभार्णाच्छटारिः ॥ १०२ ॥
इत्थं सर्वैकवन्द्यं चिरकृतकरुणं शीलसिन्धुं पतित्वा-
त्सम्बन्धादक्षितारं स्वगुणगौरिमसंस्मारकं ग्राह कृष्णम् ।
विस्मर्तुं चाप्यशक्यं घटकमुखसुविस्मयणीयं स्मृत्या
लक्ष्म्याक्षिप्तं स्वसिन्धुमुखसमयमनेहः प्रतीक्षं सुमित्रम् ॥ १०३ ॥

इति श्रीमहस्रगीता नवमशतकं समाप्तम् ।

अथ दशमशतके

प्रथमं सनालतामरसदशकम् ।

सनालतामरसतटाकालंकारकेदारतिरुमोहूरि नित्य-
मादरं कृत्वा सम्यक्प्रीत्या वर्तमानासुरनिरासकभुजच-
तुष्टयवंतं वक्रकेशं कमलनयनं स्निग्धाधरं कालमेवं
विनाऽन्ययैकया शून्याः स्मो गत्या । १० । १ । १ ।
शून्याः स्मो गत्याऽन्ययैकया सर्वजन्मस्वपि मधुग्शी-
तलतुलस्यलंकारमालस्य सहस्रनामवतः स्वामिनः
सामीचीन्यशालिचतुर्वेदीवृद्धिस्थाने तिरुमोहूरि समी-
चीनचरणकटकस्य तस्य चरणञ्छायातटाकमनरेण
वयम् । १० । १ । २ । विना वयमेकशरणस्था न

शून्या इत्येवमाकुक्ष्य स्थित्वा चतुर्मुखहराभ्यां देवेष्व-
 न्वेषमाणेषु जित्वा ब्रह्मलोकान्स्थित्वा संचरतस्ति-
 रुमोहूरं सम्यग्वयमितः परमुपसर्पामोऽस्माकं दुःखना-
 शाय । १० । १ । ३ । दुःखनाशयाऽस्मानागत्य रक्षे-
 त्येवं स्तुत्वा प्रभाशालिज्योतिर्देवेषु मुनिषु चाऽनुवर्त्तमा-
 नेषु वैशाख्यशालिनागशयनशायिनस्तिरुमोहूरि दुःख-
 नाशाय चरणौ स्तुमो भक्ता आगच्छत । १० । १ । ४ ।
 भक्ता आगच्छतास्मत्प्रभावज्योतिष एकाद्वितीयकार-
 णस्यांडे त्रिलोकीं मितवत आभरणे तिरुमोहूरि अष्टासु
 दिशासु मधुरेक्षुभिः सह महानीवाराणां वृद्धये स्वीकृतं
 मंदिरं परिक्रम्यात्र करवाम नृत्यम् । १० । १ । ५ ।
 नर्त्तकस्य गोपालस्य भीमाचाराणां प्रवलासुराणां
 मृत्योः स्तुवतामस्माकममराणां मुनीनां च प्रियस्य
 समृद्धशीतलजलप्रदेशसमृद्धिकेदारपरिवृततिरुमोहूर्यात्त-
 स्य तामरसचरणौ विनाऽन्येन शून्याः स्म शरणेन ।
 १० । १ । ६ । अन्येन शून्याः स्मः शरणेन विपुलम-
 हाप्रकृत्येकप्रभृति परतो जलं सृष्ट्वा तन्मार्गेण प्राचीन-
 मुनिप्रभृतीन्सर्वान्देवैः सह लोकान् कुर्वतस्तिरुमोहूरं
 पणितोऽस्मासु प्रदक्षिणं कुर्वाणेष्वस्माकं दुःखं निवर्त्तत
 त्वरितम् । १० । १ । ७ । दुःखं निवर्त्तत त्वरितमुप-
 गम्यागत्य दासाः प्रणमतीव्रत्यशाल्युद्यानच्छविमत्त-
 टाकालंकारकांतिमत्तिरुमोहूरि नामसहस्रवत्प्रवलराक्ष-

सानां प्रविश्य मञ्जनस्थानं दशमशतकमरकतमणि-
 तटाकमेव । १० । १ । ८ । मणितटाकचरणस्य चिक-
 स्वरनयनस्य प्रवालरक्ताधरस्थालंकारशालिचतुर्दीर्घभु-
 जस्य देवस्यासुराणां सदा च्छेदने महासमर्थस्य नित्य-
 वासस्थानभूतोद्यानतिरुमोहूरं सन्निहितमस्माकं समी-
 चीनशरणं वयं प्राप्ताः स्मः । १० । १ । ९ । अस्मदा-
 थितं समीचीनं शरणमस्माकमिति समीचीनामराः क्ले-
 शदेभ्यः प्रवलासुरेभ्यो भीता गत्वाऽऽथयेयुश्चेत्कामरूपं
 गृहीत्वा वृद्धिं प्राप्य रक्षतस्तिरुमोहूरो नामैवाभ्यस्य
 चितयत स्तुतास्मदीयाः । १० । १ । १० । स्तुताऽ-
 स्मदीया इति स्वयं कुंभनर्त्तनं कुर्वतं नर्त्तकं कुरुकापुगी-
 शठकोपस्यांतरंगकैकयैष्वनुरूपसहस्र एतदुद्गारतिरुमो-
 हूरः समर्पितं दशकमिदं स्तोतुं शक्तानां दुःखं निवर्त्तत ।
 १० । १ । ११ । श्रीदिव्यसूरिचरणाविव शरणम् ।

आद्येऽतिमस्य शतकस्य मुनिस्त्वयात्रा

निश्चित्य वर्त्मनि सहायमपेक्षमाणः ।

आप्तं हितज्ञमहितच्छिदमवुजाक्षं

मोहूर्ध्वाशमुरवैरिणमाश्रयः ॥ ११ ॥

देव्यानां नाशकत्वादिधनतुल्यसिद्धिर्नाशकत्वाच्चित्वा-

स्पर्धाक्षे शयत्वातिरिचधिकपरज्येतिरुद्राभ्यभावात् ।

लोकानां सप्तभाषादशरथसुतनाश्रान्तिर्हाग्व्यस्ये-

राकारैः सद्गतिस्स्याज्जलदतनुमिच्छेति तेनाभ्यर्थाय ॥ १२ ॥

न्यकीर्तय एव । १० । २ । १० । अंतश्चून्यकीर्त्यनंतपुर-
नगरादिनो गुच्छविकस्वरोद्यानकुरुकापुरीमारेणोक्ते
हन्ते पंचभिः सह पंचसु सक्ता आश्लिष्येयुर्गत्वा अमरं-
लोके स्पृहणीयहस्ताभरणानामप्सरसां वंशसदृशभुज-
युगलम् । १० । २ । ११ ।

श्रीदिव्यमूरिचरणावेव शरणम् ।

वेकुण्डमेत्य करणीयमशेषदास्य-

मत्रैव केवलमनन्तपुरे विधित्सन् ।

प्राप्पत्वमस्य दुरितौघनिवर्तनं च

प्राचीशकचतुभृतां शठजिह्वितीये ॥ ८२ ॥

ऊचे श्रीकेशवत्याद्भुतचरितसगावीशकेतुत्वयोगा-

दासुत्रत्वात्पतित्वादमरपरिपदामादिभूतत्वभूम्ना ।

व्यापारिः सृष्टिमुख्यैरपि च भुजगशायित्वमुख्यैश्चरित्वै-

रत्नैर्गङ्गापहर्ता भवति च भगवानित्यन्यः शठारिः ॥ १०५ ॥

तृतीयं वंशसदृशभुजयुगलं दशकम् ।

वंशसदृशभुजयुगलं कुर्याति हा काश्यं ममासहा-
यतां न किमपि न पश्यति उद्यानसक्ताः कोकिलाश्च
कूजन्ति हा संवीभूता मयूगस्ने मिलित्वा भ्रमन्ति हा
गवां मन्निहितसमुदायसंवाधारयितुं त्वयि गते एको-
दिवसः सहस्रकल्पो हा तामग्मनयनाभ्यां बाधसे
हा दया नास्ति दयाशून्यस्त्वं कृष्ण । १० । ३ । १

दया नास्ति दयाशून्यस्त्वं कृष्ण विशालस्तनयोः
प्रति संश्लेषं संश्लेषस्यानंतर्भूतः सुखसागर आकाश-
मतीत्य ज्ञानं मज्जयित्वा व्याप्य स्वप्नसदृशो निवृत्त-
स्तत्रांतः प्राणस्य स्थाने सर्वत्रांतःप्रविष्टः प्राणस्य भरो
न भवत्यभिनिवेशो हंतोपर्युपरितः परं तव विश्लेषं
न प्राप्नुमो माभूत्तव गोसमूहचारणार्थं गमनम् । १० ।
३ । २ । मा भवेयं तव गोसमूहचारणार्थं गमनम् उष्ण-
निश्वासं कृत्वा मम प्राणो दह्यते हा बावंतोपि सहायान
भवन्त्यहं स्थित्वा तवांजनविग्रहनृत्यं न पश्यामि
गच्छेत्कंदैको दिवसस्त्वयि निर्गते पुण्यन्मत्स्यनयनयु-
गलजलं च न तिष्ठति मरणं स्यादेतद्रूपकुले गोप्यो
भूत्वोत्पन्नानामेतन्नैच्यवतीनामिदमसहायत्वमेव । १० ।
३ । ३ । सहायानामस्माकमसहायनैच्यवतीविशि-
ष्टानां दुःखमपि न स्मरसि गोविंद त्वद्गोष्ठांतर्गता गा
एवादृत्य विश्लिष्याऽस्मांस्त्यक्ता ताश्चारयितुं गच्छमि
परिपक्वममीचीनाऽमृतमप्रवाहः पापिष्टाया मम प्रति-
मनोवकाशमंतःप्रविश्य मज्जयति तव गच्छफलाधर-
पटनीचभाषणस्य प्रत्यनुसंधानं प्राणो दह्यते हा । १० ।
३ । ४ । नीचभाषणानुसंधानेषु सवेषु प्राणो दह्यते हा
दिवसे गोसमूहं चाग्नितुं गतवान् कृष्णो वंशविनि-
क्तमल्लिकोत्तंगानिलो वति ममामदमं व्याचाऽऽगता ग-

मण्यधिकवशसि युथिकामालया मम सुंदरकुचौ
परिमलितौ कृत्वा त्वद्भागमृतं दत्त्वा सौंदर्याधिकता-
मगमकरं हंत दासीनां मस्तकस्योपरि योजय । १० ।
३ । २ । दासीनां मस्तकस्योपरि त्वं योजय सागर-
सुंदरनयन तवालंकारपादम् अवलंब्य तं मध्ये तव सी-
मंतिन्यो बह्व्यस्तत्तिष्ठत्वस्मत्स्त्रीत्वं न सहामहे तीक्ष्ण-
दीर्घनयनयुगले जलमपि न विरमति मनोपि न तिष्ठ-
त्यस्माकं तस्माद्धेतोर्विदारणं तव गोसमूहचारणार्थगमनं
दह्यतेऽस्मत्प्राणोऽग्निसन्निहितमधूच्छिष्टसदृशः । १० ।
३ । ६ । दह्यतेऽस्मत्प्राणोऽग्निसन्निहितमधूच्छिष्टसदृशो
धवलवलयमेखलाश्च यथा विस्रस्ताः पतेयुः पवित्रकुसुम-
नयनयुगलान्मुक्ता यथा पतेयुः सदृशकुचौ विवर्णौ जातौ
मम भुजौ यथाम्लायेतां महामणिवर्णं त्वद्रक्तकमलवर्ण-
मृदुकुसुमचरणां यथा क्षिप्येतां त्वं गत्वा गोषु हृष्टः
प्रीत्या नाश्वासयसि तदा त्वयाऽसुरेषु युद्धोद्युक्तेषु किं वा
स्यात्तत्र । १० । ३ । ७ । असुरेषु युद्धोद्युक्तेषु किं
वा स्यात्तत्रेति मज्जति मम पूर्णप्राणो गवां पृष्ठतो मा
गच्छ प्रेम चाभिनिवेशश्चांतर्मिश्रसंश्लेषश्च बाधते मम
करं मा त्यज वशित्वकृत्तामरसनयने अधरं हस्तौ
पीतांबरं च प्रदर्श्य शैथिल्यावहमूक्षमावलग्नवालगोपी-
भिस्तव प्रियाभिः समीचीनाभिः सह संचर । १० । ३ ।
८ । तव प्रियाभिः समीचीनाभिः संचारकरणेन तव

श्रीहृदयदुःखनिवृत्तिसमयेषु सर्वदा वयमत्यन्तं प्राप्नु-
मोऽस्मदीयं स्त्रीत्वं न सहामहेऽस्मत्स्वामिन गाश्चाग्नितुं
मागच्छेति बह्वसुरा अभिमत रूपं स्वीकृत्य स्थित्वा
संचरेयुः कंसप्रेरिता आक्रान्ताश्चेत्तेषां तव च तत्रावद्या-
न्युत्पद्येरन्मम वचः स्वीकुरु हंत । १० । ३ । ९ ।
अवद्यान्युत्पद्येरन्मम वचः स्वीकुरु हंताऽसुराः प्रचल-
हस्ताः कंसप्रेरीतास्तपस्विनः क्षुभिताः संचरेयुरसहा-
यत्वं महत्तव रामेन प्रीतिमान्सह न संचरसीत्येव-
मंतरेव मत्प्राणो दह्यते दिवापि गोसमूहचारणं प्रीणामि
रक्तफलाधरास्मद्गोपदेव । १० । ३ । १० । रक्तफला-
धरस्यास्मद्गोपदेवस्य तत्स्वामिनः श्रीचण्डोरु-
परि ताम्रपर्णीशंखाश्रितवद्वेन सुंदरकुरुकापुण्ड्रदागशठ-
कोपेनाक्ते सहस्रे युवतिभिर्गोपीभिस्तुसंहिता मालानेन
सह विश्लेषाद्गीताया स्त्रिया तत्र तस्य गोसमू-
हाचारणं निवर्त्तयितुं युक्तमेतदपि दशकं नदवलं-
नम् । १० । ३ । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

गोपीनिवृत्तमपि गोचपलं विवृत्तं

दास्यन्तमप्यचिरमेव हरि निजं प्रम ।

स्वांपक्षकं तमतिशयस्य सतिः स तेन

विसम्भितां विपुलवृष्णनया कर्तापि ॥ ११ ॥

अम्भोजासत्पद्मीयां पद्मकुलजतया चात्मनः इयामलत्वा-
द्रोषिन्दत्वात्प्रियोद्यद्वचनपरतया चक्रराजायुधत्वात् ।
श्रीर्नालाश्रमभत्वादतिसुमगतया गोपनिर्वाहकत्वा-
दस्थानस्नेहशङ्कास्पदरस उदितः श्रीपतिः कारिजेन ॥ १०६ ॥

चतुर्थमवलंबनमेव दशकम् ।

अवलंबनमेव तपोमार्गस्य दामोदरस्य चरणौ
कालमेधवर्णस्य कमलनयनस्य जलाकाशभूम्यग्निवा-
यवो भूत्वा स्थितस्य चक्रिणो नामभिर्दिविपद्भिः प्रल-
प्यमानैर्वैभववतः । १० । ४ । १ । वैभववानाकाशोऽ-
निमिषाणामपि दर्शनस्याशक्यश्चित्ते आलिंगनमकुर्वतां
सदा लक्ष्म्या देहेऽधिष्ठितो रक्तनयनः स्वामी सर्वदा
द्विविधकर्माणि विनाश्यात्र मां नियमयति । १० ।
४ । २ । नियमयति चक्री केन वा न्यूनतावंतो वयं
निवृत्तिर्नास्ति जन्मदुःखमनाशयाम कांतिमन्मत्स्य-
सुंदरनयनाया सुगन्धनीलाया बल्लभस्य चरणाववलोक्य
मम शिरसि धृतवानस्मि । १० । ४ । ३ । शिरसि धृतवा-
नस्मि चरणौ वटस्य पत्रे शयितवतोऽनिमिषेषु प्रण-
मन्सु पर्वतोपरि स्वयं स्थित्वा मन्मनस्युपविष्टस्य स्थि-
तिनिवृत्तिदुःशकतां निश्चित्यातिष्ठम् । १० । ४ । ४ ।

निश्चित्यातिष्ठं मन्मनसस्त्यागाभावं करे चक्रधरः स्वामी
कपटेन महता युक्तोऽश्लाघनीयोऽन्यैस्सत्य इवासत्ये
समर्थोऽभिलषणीयोऽस्माकं नागशयनः । १० । ४ ।
५ । नागशयनस्य प्रतिदिनं ज्ञानेन हृदये संश्लि-
प्यतां कृपां कुर्वीणस्य स्वामिनो महाखस्थवालचंद्रा-
श्रितजटं भागे स्थापितवतः पादमाश्रितोस्मि । १० ।
४ । ६ । आश्रय चेतः प्रतिदिनं परमपरमपरं व्याधिः
कोपि न स्पृशेज्जन्म विनाश्य नियमयेन्मणिस्थिर-
ज्योतिर्मधुसूदनो मत्स्वामी आभरणरूपावस्थितरक्तस्व-
र्णहंसकचक्रवान् । १० । ४ । ७ । चक्रिणोऽगाधामराणां
परस्य प्रलयवतः कालं सृष्टवतो गोसमूहं चारितवतो
बलवता सुंदरेण भुजेन पर्वतमुद्धृतवतश्चरणौ मंगलं
मन्मनोऽविस्मृत्य वर्द्धस्व पश्य । १० । ४ । ८ । अपश्यं
कमलकुसुमपादं दर्शनसमय एव नशित्वैव निवृत्तानि
पापभूतानि सर्वाणि भक्तिमेव कृत्वा सर्वदा नत्वा मार्गेण
गमनार्थं पूर्वमेव परमेणोक्तोक्तिप्रकारेण । १० । ४ । ९ ।
प्रकारेण मनः स्थिरं कृत्वा माधवं प्रतिदिनं भूषेन
दीपेन नव्यकुसुमेन नीरेण प्रतिदिशममराणामागत्या-
श्रयणाय स्थितस्वभावस्य चरणौ दासानामेकमवलं-
बनम् । १० । ४ । १० । आश्रय इत्याश्रित्य परमपर-
मपरं मल्ले दृढभुजं व्यामोहवंतं बलुदिवलदेशवतो वास्यं

सन्दर्भेतादविकस्मिन् सहस्र एतदशकमभ्यस्तवतामे-
कावलंबनं भवेत्कृष्णस्य चरणयुगलम् । १०। ४। ११॥

श्रीदिव्यसूरिचरणवेव शरणम् ।

आसक्तिनिश्चययुतः स्वफलागमस्य

स्वार्थान्परार्थपरधीरनुकंपया सः ।

उज्जीवनाय जगतामुपदिष्टपूर्वा

भक्तिं हसौ फलयुतां निजगाद हयै ॥ ९४ ॥

श्रीमहामोदरत्वादमरपरिपदामप्यगम्यत्वभूम्ना

चक्रार्थशायुधत्वाददलशयनाज्ञागराजे शयत्वात् ।

पक्षस्पर्शोन्मुखत्वात्परपुरुषतामाधवत्वादियोगा-

दुष्प्राप्तोयं भजद्विः सुगम इति दृढं माधवं सोम्यधत्त ॥ १०७॥

पञ्चमं कृष्णस्य चरणयुगलस्यदशकम् ।

कृष्णस्य चरणयुगलस्योपागमनाऽनुकूलमनसोऽ-
नुसंधेयं श्रीनाम दृढं नारायण एव । १०। ५। १।
नारायणो मत्स्वामी भूमिदेवीवल्लभो वारणहंता कारणं
स्वयमेव । १०। ५। २। स्वयमेव लोकः सर्वः स्वयमे-
वोत्पाद्योद्धृत्य स्वयमेव भुक्तोद्गीर्य स्वयमेव नियमयति
। १०। ५। ३। नियंतुः सागरजले वल्लवदास्यवदुर-
गशयनस्य चरणमुखे पुष्पाणि समर्प्याऽहर्मुखे मृग-
यत । १०। ५। ४। मृगयत प्रतिदिनमम्लानकुसुमा-

न्यादाय गायत तस्य नाम पदलाभः स्यात् । १०
५। ५। सादरं वसति वेकटेऽतसीकुसुमवर्णः पिशाची-
पूर्णस्तनभुगास्यो माधवः । १०। ५। ६। माधव
इत्येवमुच्चारणे शक्ताश्चेदपि एकोपि नोपगच्छेद्-
वद्यं न स्पृशेत् । ५। १०। ७। न स्पृशेत्पुर्वव्यानि
जलपूर्णमेववर्णस्य नाम ये पटन्ति ये केचनामरा एव ।
१०। ५। ८। अमराणां दुर्लभं स्वीयानां सुलभं
सम्यक् प्रणमतां न तिष्ठेयुः पापानि । १०। ५। ९।
पापप्रबलतमांसीति मुख्यानि भीतानि गच्छेयुः सरो-
जसमीचीनकुसुमानि समर्प्यानुसंदधत महांतम् । १०।
५। १०। महतः कृपाधारणस्वभावस्य शट्कोपस्य
वाक्सहस्र एतदशकं दासानां कृपालाभ एव । १०। ५। ११।

श्रीदिव्यसूरिचरणवेव शरणम् ।

कृष्णस्य पादयुगलं प्रतिभावनीयं

जिज्ञासितं जगति भक्तिसमुत्सुकानाम् ।

माप्तां त्वरातिशयवान्मितमूर्तिजालै-

भक्तैः शरीरमपि पंचमतो जगाद ॥ ९५ ॥

नाम्नां संकीर्तनेन स्वपरिपृष्टतया भावनातानुबल-

सस्मृत्या पुष्पदानाद्यप्यनाविवर्चनैः स्तोत्रवृत्तादिकृत्यैः ।

धर्मैर्वर्णाश्रमाक्तैर्वदुविधभजनप्रक्रियां दीर्घवंशुः

श्रीमात्तारायणश्चेत्यकथयदखिलद्रामिडवद्दर्शो ॥ १०८ ॥

षष्ठं कृपापात्राणां दासानां दशकम् ।

कृपापात्राणां दासानां स्वदासस्य मम चक्री कृपां
दातुमुद्युक्तो जातस्तदस्माकं विधिप्रकारेण तमःप्रद-
महाभूम्यामितः परं जन्माहं न वाञ्छामि अज्ञानं
त्यज त्वं मुग्धमनो वाट्टारुस्वामिनश्चरणौ प्रणम । १० ।
६ । १ । वाट्टारुस्वामिनश्चरणौ प्रणम्य महाभूमौ जन्म
निराचिकीर्षोरशृणोर्मुग्धमनः केशवमस्मत्स्वामिनं
गीतिभूतानि बहूनि गीत्वा प्राचीनपापानि ससंबंधानि
च्छित्त्वा लौकिकैः सह सहवासं त्यक्त्वा नारायणं प्राप्ताः
स्मः । १० । ६ । २ । प्राप्ताः स्मः नारायणं नामानि
बहून्युक्त्वा भूलोके संपदधिकवाट्टारुस्वाम्याऽऽगत्या-
द्याऽऽकाशालोकं दास्यंस्त्वरते विधिप्रकारेण चितित-
प्रकारेण न भवेयुरेतानि कर्माणि मन्मनः । १० ।
६ । ३ । मन्मनस्यंतः स्थित्वात्र महाद्रविडशास्त्रमिद-
मुक्त्वा कठिनहृदयहिरण्यवक्षोभेदी वाट्टारुस्वामी
राजभयप्रदे भारते पांडुवार्थमायुधं स्पृष्टवान् समीची-
नमनोऽस्मत्स्वाम्यस्माकं कृपां स्वयं कुर्यात् । १० ।
६ । ४ । आकाशारोहणाय मार्गं दत्तवता वाट्टारुस्वा-
मिनोक्तप्रकारेणाहमारोहणं लभे नरकं हसतात्मनो
मध्वधिककुसुमतुलसीपरिमलितपादस्य सुंदरपक्षिणं

स्वयमारुह्य संचतश्चरणौ मम शिरस्येव । १० । ६ । ५ ।
शिरस्थचरणयुगलस्तामरसनयनो मत्स्वामी स्थितिं
न जहाति मन्मनसि सर्वदाऽस्मत्स्वामी गिरिगृहं उग-
शयनस्योपरि वाट्टारुस्वामिनो मदाधिकहिंसकगजस्य
दंतं भग्नवतः शब्दायमानचरणानुपगताः स्मः । १० ।
६ । ६ । शब्दायमानचरणानुपगताः स्मोऽस्मद्गोविंदो गृहं
स्वीकृतवान् भंगसंववत्सागरपरिवृतदक्षिणदेशतिलकम-
दशगिरिसंघमणिगेहवाट्टारुस्वामिनः कुसुमचरणयोरु-
परि परिमलसमूहवत्सुगंधितुलसीदेहे स्थित्वा परिमलय-
ति । १० । ६ । ७ । देहे स्थित्वा परिमलयंत्यास्तुलस्याः परि-
मलाधिकशिरसो हस्तस्थितचक्रस्याभिप्रेतस्थले युद्धं
कृत्वा जलधिनीलवदवस्थितपर्वतसदृशश्रीविग्रहयतो
वाट्टारुस्वामिनः किं समीचीनं कृतवानस्मीति मन्मन-
स्युज्ज्वलो भवति । १० । ६ । ८ । उज्ज्वलश्रीवत्सि
श्रीदेव्या सह प्रकाशमानश्रीवल्लभस्य नित्यवासस्थाने
शीतलवाट्टारि श्लाघ्यमानं पक्षिणं संचाय युद्धवद्राक्ष-
सानां कुलं नाशितवान् अनादरं विना मन्मनः सर्वदा
न जहाति । १० । ६ । ९ । विच्छेदमंतरा दास्यं कुर्विति जन्म
च्छित्त्वा दास्यमत्यंतं स्वीकृतवान्हरिर्भूत्वा निर्गुण
शरीरं विदारिवांस्तदा मद्गतां दास्यो धिक्त्वा पापं न
लभेतेति प्रकारं रेखाकांतिमन्सुखोरगशयनस्य

वाटारुस्वामी प्रादर्शयत् । १० । ६ । १० । प्रदर्श्य
स्वशब्दायमानचरणौ कठिननरकप्रवेशं निवर्तितवतं
वाटारुस्वामिनं सुंदरकुरुकापुरीशठकोपस्य गीतीभू-
तद्रविडमालासहस्र एतदशकं श्रुत्वा न तृप्येयुर्दिविषदः
श्रवणमधुरजुवाक्यमेव । १० । ६ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

वैकुण्ठधामनि विवेशयिषुं स्वमीशं
तत्र स्वकीयविधिनेव विधातुकामम् ।

पश्यन्मुनिः प्रसुदितोनुवभूव पष्ठे

वाञ्छादिकाः स्वविषयोपकृतिस्तदीयाः ॥ ९६ ॥

चक्रित्वात्केशवत्त्वादिभिरपि च तथा श्रीशनारायणत्वा-
त्स्नेहित्वात्पाण्डवानामभिमततुलसीपूजनीयत्वभावात् ।

अम्भोजाक्षत्वमोविन्दत उत सुयशश्चरितत्वादिभावैः

श्रीमांस्तोत्रोद्यमोयं स्वपदवितरणे चेति तेनाभ्यधायि ॥ १०९ ॥

सप्तममृजुवचसः कवयो दशकम् ।

ऋजुवचसः कवयः प्राणं रक्षंतो दास्यं कुरुत तिरु-
मालिरुजोलै वंचकश्चोरो महामायी मायाकाव्यवान्
भूत्वाऽऽगत्य मम मनसि प्राणे चातर्मिलित्वा स्थितैर-
विदितप्रकारं मन्मनः प्राणं च तद्गुक्ता स्वयमेव भूत्वा
पूर्णो जातः । १० । ७ । १ । स्वयमेव भूत्वा पूर्णः सन्
सर्वं लोकाः प्राणश्च स्वयमेव भूत्वा स्वयमेवाहमित्युच्य-

मानो भूत्वा स्वं स्वयमेव स्तुत्वा मम मध्येव क्षीरमेवेभु-
रस एवामृतमेव तिरुमालिरुजोलैस्वाम्येव भूत्वा स्थित्वा
निर्वृत्तो मां कात्स्न्येन प्राणं भुक्तेव । १० । ७ । २ । मां
कात्स्न्येन प्राणं भुक्त्वा मम मायाशरीरेऽन्तःप्रविष्टो
मम सर्वं स्वयमेव भूत्वा स्थितस्य मायिनः स्वामिनो
वासस्थानं दक्षिणदिशि समीचीनतिरुमालिरुजोलैर्दिशं
प्रत्यंजलिं बध्वोपगतोहमितः परमपि गच्छेयं किं कथं वा
स्यात्स्वामिः श्रीकृपा । १० । ७ । ३ । कथं वा स्यात्स्वा-
मिकृपा लोकाः प्राणाश्च स्वयमेव भूत्वा सम्यक् मम देहं
न त्यजति भूमिमध्ये चरित्वा पादं सयोज्य दक्षिणा-
भिमुख्यदिशं स्थितलकभूततया स्थितं तिरुमालिरुजोलै
अस्मत्पर्वतं न त्यजत्यनुपगतानामसुराणां नाशाय ।
१० । ७ । ४ । अनुपगतानामसुराणां नाशाय समी-
चीनामराणां वृद्धिलाभायाऽनुसंधातुमशक्याननुसं-
धतां समीचीनमुनीनामानंदनिर्भरत्वाय स्वरपूर्णगीति-
युक्तमधुरकाव्यान्यहं सन्स्वं स्वयं गीत्वा तेन इति वदति
मत्स्वामी तिरुमालिरुजोलैस्वामी । १० । ७ । ५ ।
तिरुमालिरुजोलैस्वामी भूत्वा सुंदरत्रिलोकीं स्वस्थैक-
महोदरे निधाय कल्पेकल्पे प्राधान्येन रक्षन् श्रियः
मतिर्मां निवमयन् व्यामोही शिवेन ब्रह्मणा चादृष्टो
दुर्लभं व्यामोहं प्राप्य चरणौ स्तोतुं कृपां दत्तवान्स्वामी
। १० । ७ । ६ । कृपां ददस्व मत्स्वामिनिनि विनय-

नस्वामी वेशद्यशाली ब्रह्मस्वामी देवनायको देवाश्च
तमांसि निवर्त्तयंतो मुनयश्च स्तुवंति यं स्वामी श्री-
पर्वतोऽज्ञानानां निवर्त्तकः सुन्दरपर्वतस्तिरुमालिरुंजो-
लैपर्वतः । १० । ७ । ७ । तिरुमालिरुंजोलैपर्वतं च
श्रीक्षीरसागरश्च मम शिरश्च श्रीलक्ष्मीव्यामोहवद्वैकुण्ठं च
शीतलश्रीवैकटं च मम शरीरं च दुस्तरमहामायं मम
प्राणं च मनश्च वचश्च कर्म चैकमहाशुद्धयेकदेशमपि न
जहाति मम कालादिरेकः । १० । ७ । ८ । कालादिरेक
एवेत्युक्त एको लोकं सर्वमपि प्रतिकल्पं स्वस्यांतः-
सृष्ट्वा रक्षित्वा संहृत्य संचरतः समुद्रवर्णस्य मत्स्वामिनः
सुंदरशीतलतिरुमालिरुंजोलै मंगलं मनो मा त्यज शरी-
रप्राणयोर्नाशमनुमन्यस्व । १० । ७ । ९ । नाशमनुमन्यस्व
तव महामायायास्तिरुमालिरुंजोलैवासिन्नस्मत्स्वामिन्न-
हमेव त्वं भूत्वा मां रक्षितवन् वर्द्धमानपंचविषयेन्द्रि-
यपंचकर्मैन्द्रियपञ्चभूतानामत्रैतत्प्राणासंसृष्टप्रकृतिमहदहं-
कारमनसाम् । १० । ७ । १० । महदहंकारमनोनाशाय
पञ्चानां प्रवलहस्तानां नाशाय स्वयमहंकारो भूत्वा
प्रविश्य स्वयं स्वयमेव भूत्वा स्थितं भ्रमराहंकारवदु-
द्यानकुलकापुरीशठकोपेनोक्तसहस्रे महदहंकार एतद-
शकं तिरुमालिरुंजोलैपर्वतस्य । १० । ७ । ११ ॥

श्रीदिव्यमूर्तिचरणादेव शरणम् ।

अस्मिन्नुपैम्यमूमिति स्वक्षरीरलोल-
तदोषमुग्धमपि तत्त्यजने स्वयश्च ।
सार्था चिच्छीर्षुरधिगम्य हरे तदीये
शाले मुनिः स खलु सप्तमतो ममज्ज ॥ १७ ॥
अत्पाश्चर्यस्वभावाद्दृढयगततया स्वस्तुती प्रेरकत्वा-
त्स्वामित्वात्सर्वभूतान्तरनुगततया स्वस्तुती कर्तृभावात् ।
आपद्गन्धुत्वयांगादद्भुविषयविषयानववेन देवः
श्रीमानत्यादरः स्यात्स्वजनपरिक्लेशित्ययो संजगाद ॥ १८ ॥

अष्टमं तिरुमालिरुंजोलै दशकम् ।

तिरुमालिरुंजोलै इत्यवदमिति श्रीपतिरागत्य मम
मनसि परिपूर्णः प्राविशद्गुरुमहामणिप्रसारिजलकादेरी
दक्षिणपार्श्वे श्रीवल्लभस्याऽऽगत्य शयानस्य स्थानं
सुन्दरतिरुप्पेरु । १० । ८ । १ । पेरी नित्यं वसत्स्वा-
म्यद्यागत्य नो तिष्ठामीति मम मनसि पूर्णः प्राविश-
न्मेवान् सप्त सागरान् सप्त पर्वतान्सप्त लोकान् भुक्ताप्य-
तृप्तोदरं परिपूर्णमवलंबितवानस्मि । १० । ८ । २ ।
अवलंबितवाञ्छन्यनाशयं दुःखं न भजामि न्ववर्त्तयं
गृहसुखे स्थितिं मायां ध्वजगोपुरगृहपरिवृततिरुप्पेरु-
मिचरणसमाश्रयणे मम सुलभीभवनप्रकारे । १० । ८ ।
३ । सुलभीभवनप्रकार इति मम नययोर्दृष्टयोर्देयावि-
चित्तः सन्नानंदवान् भवामि शुक्रविहारवदुद्यानरन्विन-

दीर्घपर्वततोरणानि निविडानि कृत्वा सर्वत्र प्रणेमुर्लोकाः
 १० । ९ । २ । प्रणेमुर्लोका धूपं समीचीनकुसुमवर्षमव-
 र्षन् भूमिं तदाऽऽक्रान्तवतो दासानामग्रे आगच्छतेत्युभ-
 योः पार्श्वयोरवदन्मुनयो मार्गोयं वैकुण्ठगामिनामित्या-
 गत्याऽभिमुखम् । १० । ९ । ३ । अग्रेऽग्रेऽनिमिषा
 वासस्थानमकल्पयन् भानुमंतस्ते ते करपंक्तिं प्रादर्श-
 यन् कंपजनको ध्वनिर्मुर्जानां तरंगवत्समुद्रघोषसदृ-
 शोभून्मधुविसारितुलसीशिरसो माधवस्य दासानाम् ।
 १० । ९ । ४ । माधवस्य दासा इति द्वारे दिविपत्स्वा-
 गच्छताऽस्मत्पदे प्रविशतेति वदत्सु गीतान्यगायन् किं
 नरा गरुडाश्च वेदसमीचीनमुखा यागफलं मनसा
 समर्प्य । १० । ९ । ५ । यागस्य मनसा समर्पणसमये
 परिमलप्रसारिसुगंधिधूमं काहलानि शंखाश्च संसृज्य
 सर्वत्र वोषितवंतो नियमयताऽऽकाशस्थलं चक्रिणो
 दासा इति कांतिमत्सुंदरनयना अंगना मंगलाशासन-
 मकुर्वन् प्रीता एव सत्यः । १० । ९ । ६ । अंगनासु
 मंगलाशासनं कुर्वाणासु मरुतो वसवश्चाऽनुसृत्य सर्वत्र
 स्तोत्रमवदन्नगाधसागरे शयितस्यास्मत्केशवस्य वर्द्धमा-
 नकांतिमणिकिरीटस्य कुंभघोणस्थ्यास्मद्गोपालस्य कुल-
 दासानाम् । १० । ९ । ७ । कुलदासा एते गोविंदस्येति
 किरीटवत्सु दिविपत्सु पर्यायेण पर्यायेणाभिमुखमाग-

च्छत्सु ध्वजालंकृतदीर्घप्राकारगोपुराणां सन्निहितेषु
 विग्रहवन्माधववैकुण्ठप्रवेशसमये । १० । ९ । ८ । वैकुण्ठ-
 प्रवेशसमये द्वारदेशे दिविपदो वैकुण्ठदासा अस्मदीया
 अस्मत्स्थानं प्रविशतेति वैकुण्ठामरा मुनयश्च विस्मिता
 अभवन् वैकुण्ठप्रवेशो भूमिस्थानां विधिः । १० । ९ । ९ ।
 विधिप्रकारेण प्राविशन्निति समीचीनवेदविदः स्थानेषु
 सोपचारं चरणौ प्रक्षालितवंतो निधिं समीचीनचूर्ण-
 पूर्णकुंभदीपांश्च चन्द्रमुखा मुख्यांगना धृतवत्य आगत्य
 । १० । ९ । १० । आगत्य तस्मिन् प्रत्युद्गच्छति महामणि-
 मण्डपेऽतश्चून्यमहानंददासैः सह स्थितिं गुच्छविकास्यु-
 ध्यानकुरुकापुरीशठकोपोक्ते च्छंदसां सहस्र एतदभ्यस्यंतो
 मुनयः । १० । ९ । ११ ।

श्रीदिव्यसुरिचरणवेव शरणम् ।

सत्कारमध्वनि सुरैरपि सन्निकुण्ठं

प्रत्युद्गतिं परमधाम्नि जनैस्तदीयैः ।

तत्र स्थितिं सुखमयीं च हरिमियाणा-

मासादितो मुनिरभून्नवमे शतारिः ॥ ९९ ॥

स्वामित्वाच्छ्रीशनारायण इति यशसा विक्रमाद्रिष्टात्मां

श्रीमत्त्वाच्चक्रवत्त्वान्नलनिधिशयनाद्यापि गोविन्दभावात् ।

वैकुण्ठस्वामिभावादपि च निजजनान्चिरात्कल्पयत्या

स्वं लोकं प्रापयेच्छ्रीपतिरिति कथयां श्रीशठारिर्वसू ॥ ११२ ॥

अष्टमं मुने चतुर्मुख त्रिनयन दशकम् ।

मुने चतुर्मुख त्रिनयन पितर्मदविद्धफलाधर ताम-
रसनयन नीलमाणिक्य मद्रंचकासहायस्य मम पूर्ण-
प्राण मन्मस्तकस्योपरि भूत्वाऽऽगत्येतः परमहं गमनं
न सम्मन्ये कामपि मायां मांकार्पोर्मम । १० । १० । ११ ।
मायां मांकार्पोर्मम तव श्रीवक्षोमालया पूर्णया वासना-
करसुन्दरकेशया श्रिया शापितोसि त्वया शापितोसि
पश्य मेहं कृत्वा त्वया सह मम प्राणभेदं विनैकतया
संकोचमकृत्वा स्वीकृतवानसि मामाहूय स्वीकुर्वागत्य
हेत । १० । १० । २ । आहूय स्वीकुर्वागत्य हेत ममाविद्ध-
नीलमाणिक्य प्राणस्यैकामवलंबनशाखां त्वां विना न
जानाम्यहमाहृत्य प्रणमतां ब्रह्मशिवेन्द्रादीनां सर्वेषां
नाभिकमलादिकंदोपरितनानां तथाविध । १० । १० ।
१० । ३ । उपरितनसुन्दरशीतलप्राचीनक्षेत्राहो तत्रो-
परितनस्त्वमेवाहो आकाशसमीचीनज्योतिस्तत्रांत-
र्वक्षा हरस्त्वमुपरितनान्यावंति च सृष्टवान्मुनिस्स त्वं
मम भरं साधयितुं प्रवृत्तो मां गमनाय त्यक्तवानसि ।
१० । १० । ४ । गमनाय विसृज्य मां त्वं वहिर्गतुमुद्यु-
क्तश्चेत्पश्चादहं कमवलंब्य किं हेत मदीयमिति वदामि
किमहमिति वदामि किं सम्यगग्रसा पीतजलमिव

मदीयपूर्णप्राणं सम्यक्पातुं ममावृतामृतमभूः । १० ।
१० । ५ । ममावृतामृतमभूर्मम शरीरं भोग्यप्राणं
मस्तृप्ति निविश्य भुक्तवानसीतः परं भुक्त्वा निर्वृतो भव
क्षेत्रातसीवर्ण पुण्डरीकनयन रक्तस्निग्धाधर त्वदनुरूप-
सुंदरकुसुमांगनायां प्रेमवन्मत्प्रेमाहो । १० । १० । ६ ।
सुंदरकुसुमांगनायां प्रेमवन्मत्प्रेमाहो नीलपर्वतो द्वे
चंद्रकले सुखेन गृहीत्वोत्स्थित इव सुंदरवराह एको
भूत्वा भूमिं दंष्ट्राग्रे धृतवन्मत्स्वामित्रीलसमुद्रमार्थिस्त्वां
लब्ध्वेतः परं त्यक्ष्यामि किम् । १० । १० । ७ । लब्ध्वेतः परं
त्यक्ष्यामि किं त्वां मदद्वितीयमहाप्राणं संसृष्टद्विविध-
कर्म भूत्वा प्राणो भूत्वा फलरूपाणि भूत्वा कृत्स्ने-
तत्रिलोकीमहावनगुहा भूत्वा वनगुहायां प्रविश्य सर्वत्र
सूक्ष्मीभूयांतर्हितोसि मत्प्रथमाद्वितीयबीजभूताहो ।
१० । १० । ८ । प्रथमाद्वितीयबीजभूताहो कृत्स्नवि-
लोक्यादीनां सर्वेषां प्रथमं द्वितीयं त्वां त्वां कदाऽऽगत्य
प्राप्त्याम्यहं प्रथमाद्वितीयं तत्रत्यात्रत्यकृत्स्नं व्याप्तं वर्द्ध-
नप्राचीनक्षेत्रभूत प्रथमाद्वितीयाभिव्याप्ताष्टदिग्व्याप्ता-
धोव्याप्तोर्ध्वव्याप्त नाशरहिताहो । १० । १० । ९ ।
अभिव्याप्ताष्टदिग्व्याप्ताधोव्याप्तोर्ध्वव्याप्त नाशरहित
महाप्राचीनक्षेत्राहो अभिव्याप्ततदधिकपरसमीचीनवि-
कस्वरज्योतिरहो अभिव्याप्ततदधिकोज्ज्वलानानंदाहो

अभिव्याप्ततदधिकमदभिनिवेशनिवृत्त्यंतर्भावितवानसि
 । १० । १० । १० । अभिनिवेशनिवृत्ती संश्लिष्यंतं
 हरिमजं हरमाकुश्याभिनिवेशनिवृत्तिं लब्ध्वा मोक्षं
 प्राप्तवता कुरुकापुरीशठकोपेनोक्तमभिनिवेशरूपांताद्ये-
 तत्सहस्रेतिमाभिनिवेशेनान्ताद्येतदशकं ज्ञातवंत उत्पन्ना
 उच्छ्रायवंत एव । १० । १० । ११ ॥

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

इति श्रीमहस्रगीतौ दशमशतकं समाप्तम् ।

यः श्रीशठाभिनिवेशनिवृत्तिं नणिप्रवालात्मतया प्रसिद्धान् ।
 गीर्तयमात्ततया चकार तं रंगसूरिं शरणं प्रपद्ये ॥ १ ॥

इति श्रीसहस्रगीतिः (तिरुवाय्मोडि) समाप्ता ।

तद्दर्शनं च मनसैव न चक्षुषेति

भक्त्या युतः परमया भगवाच्छठारिः ।

पद्माङ्गया भगवतः परिहृत्य मांयं

स्वाभीष्टमच्युतपदं दशमं प्रपद्ये ॥ १०० ॥

इति श्रीद्विजोपनिषत्तद्विः समाप्ता ।

ब्रह्मेशान्तःप्रवेशान्नलनिधिसुतया सन्निरोद्धव्यभावा-
 दिव्यश्रीविग्रहत्वादन्निलतनुतया तृतीययूपभावात् ।

पद्मावन्धुत्वभूषणकरणतः पुण्यपापेशितृत्वा-
 न्मुक्तदानानुभाव्या हरिगिरि शठजिदर्शयन्मुक्तिमाप ॥ ११३ ॥

एवं स्वानां गतिं व्यञ्जयदुरितहरास्थानार्शकार्हरागं

मुप्रापं भक्तिभाजा बहुविधभजनप्रक्रियं श्रीशठारिः ।

ताम्रोद्योगं न्यदानं स्वजनतनुकृतान्यादरं प्राह चान्ते

स्वेच्छानुष्टं सुखाचिमुग्यसरणिमुखं मोक्षदं मुक्तभोग्यम् ॥ ११४ ॥

इत्थं सन्ध्यं सुभोग्यं शुभसुभगननुं सर्वभोग्यप्रकृतं
 श्रेयस्तद्वदुभूतं प्रपदनमुत्तमं स्वाश्रितानिष्टजिष्णुम् ।
 भक्तच्छन्दानुरक्तं निरुपाधिसुहृदं सपदप्यां सदायं
 श्रोशं प्राप्य स्वसिद्धेः स्वयमिह करणं स्वप्रवन्द्ये शठारिः ॥ ११५ ॥

आये स्वीयप्रवन्द्ये शठजिदभिदये संसृतेदुःसहस्यं
 द्वितीयोक्तं स्वरूपाद्यस्त्रिलमयं हररन्ध्रभूतपृष्ठदृष्टम् ।

तार्तीयोक्तं स्वकीयां भगवदनुभवे स्फोरयामास तीमा-

माशां तुयं यथेष्टं भगवदनुभवादाप मुक्तिं शठारिः ॥ ११६ ॥

श्रीमान्सीमातिलंघिस्थिरतरकरुणस्त्वैवित्सर्वशक्तिः

स्वाभी सर्वस्य जन्तोस्स्वचरणयुगलस्वीकृतास्माकभारः ।

किं नः कृत्यं स्वदेताः किमिह न सुलभं का विपत्तिर्भविषी

कस्यान्यस्याद्यवर्ष्या वयमिति विदुषामाह तुष्टत्वमन्त्ये ॥ ११७ ॥

शास्त्रे देहातिरिक्तात्मनि तदधिपतौ तत्प्रसादाद्युपाये

तस्मात्रिःश्रेयसाप्तौ तदुपचरणतोऽनन्ततायाभिधाते ।

तद्भक्तानां प्रभावे तदुपसदनतस्त्वान्तकालुष्यशान्तौ

सारं वेद्यं स्ववेदे सकलमकथयन्मानुकम्पशठारिः ॥ ११८ ॥

इत्थं सत्सम्प्रदायकमसमधिगतांशपचर्णाद्वेदे

अद्वाशुद्धाशयानामध्वयदनयं कौतुकं वैकटेशः ।

सम्यक्ते तस्य साक्षाच्छठारिपुरुषया सर्वसाक्षी स माक्षी

सावद्यत्वेपि सांष्टुं प्रभवति भजताभप्रकम्पयन्मुग्धः ॥ ११९ ॥

शोकः श्लोकत्वमभ्यागत इति वदतः शुद्धोद्योग्यो-

न्नानाकलोलनायानुभवरसयोगीवाहतः आनन्दपदात् ।

वेशान्ताचार्यकः श्रीवदुमतबहुविदेकदेशोद्धतेयं

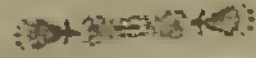
रम्या तात्पर्यरत्नावलिर्नयगुणा रत्ननी रंगभर्तुः ॥ १२० ॥

इति श्रीद्विजोपनिषत्तद्विः समाप्ता ।

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीगोदादेव्यै नमः ।

श्रीव्रतं-(तिरुप्पावै) ।

नीलातुंगस्तनगिरितटीसुतमुद्रोध्य कृष्णं
पाराथ्यं स्वं श्रुतिशतशिरस्सिद्धमध्यापयन्ती ।
स्वोच्छिष्टायां सजि निगलितं या बलात्कृत्य भुंक्ते
गोदा तस्यै नम इदमिदं भूय एवास्तु भूयः ॥ १ ॥

मार्गशीर्षो मासः चन्द्रपूर्णसमीचीनो दिवसस्ती-
र्थावगाहनायागच्छन्त्य आगच्छत समीचीनाभरणाः
श्रीसमृद्धगोपत्रजश्रीमद्भालास्तीक्ष्णकुतकूरकर्मनन्दगोप-
कुमारः सौन्दर्यपूर्णनयनयशोदावालसिंहः श्यामदेहो
रक्ताक्षः सूर्येण चन्द्रेण च समानमुखवान् नारायण
एवास्माकमेव परिकरं दद्याद्भौमा यथा श्लावेरन्सं-
गम्य भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ १ ॥ लोके वर्द्धमाना
अस्माभिरप्यस्मद्व्रतस्य कर्तव्याः क्रियाः शृणुत क्षीर-
समुद्रे निश्चलं निद्राणस्य परमस्य पदं गीत्वा घृतं नाञ्चो
दुग्धं नाञ्चो नित्यं प्रातरवमाद्यांजनमक्ता न लिखामः
पुष्पमादाय वयं केशं न वध्रीमो अनाचरितान्न कुर्मः
श्लोक्तिं गत्वा न वदामो धर्मं भिक्षां च यथाशक्ति हस्तेन

श्रीव्रतम् ।

तास्मच्छन्दः ॥ २ ॥ वदित्वा लोके कान्तवत् उत्त-
मस्य नाम गीत्वा वचसस्मद्व्रतस्योक्तावगाहामहे
चेदुभिर्भक्षं विना देशे सर्वत्र प्रतिमासं त्रिवर्षा भवेदुदात्त-
महानीवारान्तर्भत्स्या उच्चलेयुः सुन्दरकुवलयपुष्पे
रेखावद्भमरा निद्रां कुर्युर्विगतिं विना प्रविश्य स्थित्वा
पृथुलस्तनं गृहीत्वा विमोचने कलशं पूरयेयुरुदारमहा-
पशवोऽविनाशूतसंपत्समृद्धं भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ ३ ॥
समुद्रवर्षनेत्रैकं त्वं हस्तं मा गोपय समुद्रान्तः प्रविश्य
पूरयित्वा शब्दित्वाऽऽरुह्य कल्पादिपूतम्य विग्रहवदेह
श्यामतां प्राप्य महासुन्दरभुजस्य पद्मनाभस्य हस्ते
चक्रवद्विद्युतं प्रकाश्य दक्षिणावर्त्तशंखवत्स्थिरं नर्जयि-
त्वाऽविलम्बं शार्ङ्गविसृष्टशरवृष्टिवत्सुखाय लोके वृष्टिं
कुर्वस्माभिरपि मार्गशीर्षावगाहनाय सन्तुष्य भो जानी-
तास्मच्छन्दः ॥ ४ ॥ मायिनं स्थितेत्तरमधुगधिपं परिशु-
द्धमहाजलयमुनाघद्वन्तं गोपकुले प्रादुर्भूतं दर्शनीयदीपं
मातुदेहकान्तिं कृतवन्तं दामोदरं परिशुद्धा सृत्वामन्त्र
वयं परिशुद्धपुष्पाणि प्रक्षिप्य प्रणम्य मुनेन गीत्वा
मनसा चिन्तयामश्चेद्व्रतोऽपगवः प्रवेशाय स्थितश्चाजो
तूलं भवेत्कथय भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ ५ ॥
पक्षिणश्च कृजन्ति भो पक्षिवाहनमन्दिरं श्वेताम्बुज-
खमहारवं नाशृणोः किं बाले समुनिष्ठपिशार्च्यस्तननिदि

भुक्ता कुत्रिमशकटसन्निवन्धविनाशाय पादौ प्रसार्य
 प्रवाहे सपे निद्रां कुर्वन्तं बीजभूतं हृदये निधाय मुनि-
 रियोगिभिश्च मन्दमुत्थाय हरिरिति उच्यमानमहारवस्य
 हृदयप्रवेशने शीतलीभूतं करोति भो जानीतास्मच्छन्दः
 ॥ ६ ॥ कीशकीशिति सर्वत्र भरद्वाजानां मिलित्वोच्य-
 मानवचनत्वं नाशृणोः किं सुरधांगने मर्णो कूर्माभरणे
 च स्वनति हस्तं निष्कास्य सगन्धपरिमलितकेशगोपी-
 भिरमथानेन शब्दायितदधिरवं नाशृणोः किं नायिकांगने
 नागयगमूर्तेः केशवस्य गीतं श्रुत्वा शयितासि किं
 तेजस्विन्दुद्वादय भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ ७ ॥
 ग्रान्याकाशः श्वेतो महिषा हिमचासं चरितुं व्याता
 भोऽन्या वाला अपि गन्तुं गच्छन्तीर्गमनं विना
 प्रतिरुद्धं तवाद्धानायागत्य स्थितारस्म कौतूहलवति
 सालमन्त्रिके समुत्तिष्ठ गीत्वा परिकरमादाय तुरगास्यं
 विदारिणवन्तं मल्लान्संहतवन्तं देवाधिदेवं गत्वा वयं
 मेवामहं चेद्वाहेति विचार्यानुकम्पेन भो जानीतास्म-
 च्छन्दः ॥ ८ ॥ शुद्धमणिगृहे समन्तादीपे ज्वलति धूपे
 परिमलति निद्राशय्यायां निद्राणं मातुलपुत्रि मणि-
 कवादयन्त्रमुद्वादय मातुलानि तामुद्रोधयितुं न शक्नोषि
 न्वस्तुता सूक्ता किमुत वयिग किं परवशा किं निरोध-
 महानिद्रायै मंत्रिता किं महाभार्या माधवो वैकुण्ठ इत्येवं
 नामानि सर्वाण्यभ्यस्तानि भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ ९ ॥

अनुष्टाय स्वर्गप्रविशन्मातस्तनमपि न दधुः किं
 कवादमनुद्वादयन्त्यः सुरगंधिनुलसीककिरीटनागव-
 णेन अम्माभिः स्तुतेन परिकरन्ददानेन वार्मिकः
 पूर्वमेकस्मिन्दिने नृत्योर्मुखे पतितः कुंभकणां पि पञ्च-
 जयं प्राप्य तुभ्यमेव महानिद्रामयान्किमतीव व्यामोद-
 वति दुर्लभाभरणभूते वैशद्येतागत्योद्वादय भो जानीतास्म-
 च्छन्दः ॥ १० ॥ बालधेनुगणान्वहन्नुद्धवा शशृणां
 बलनाशाय गत्वा युद्धयन्तां दोषेण केनापि शून्यानां
 गोपालानां स्वर्णलने वल्मीकसर्पनिनेवे स्थलमयूर्या-
 गच्छ वन्धुभूतास्मस्यः सस्त्रागन्ध त्वदीयांगणे
 प्रविश्य मेववर्णस्य नाम गायन्ति परिस्पन्दं विना
 वार्ता च विना संपदंगने तव किं निद्राप्रयोजनं भो
 जानीतास्मच्छन्दः ॥ ११ ॥ लङ्घ्य बालवन्ममतिवी-
 चत्सेऽनुकम्प्य चिन्तयित्वा स्तनमार्गेण स्थित्व दुर्य
 यावयन्त्योद्रीकृत्य गृहं पंकीकरोति तमीचीनश्री-
 भगिनि वर्षे शिरसि पतति त्वद्वागस्तम्भमवष्टभ्य कोपेन
 दक्षिणलोकानाचकं संहतवतो मनसोर्भीष्टस्य गते प
 त्वं मुखं तोद्वादयसीत परं वोलिष्टायं को वा महाभार्यः
 सर्वगृहस्थायिर्जातो भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ १२ ॥
 पक्षिणो मुखं विदारिणवतो दुष्टगान्धमुद्रुतां
 वतः कीर्तिं गीत्वा गत्वा बालास्त्वर्वा वनखल
 शुक उदितो गुरुस्त्वमितः पक्षिणः कज्जति भो

महर्षिणं शृणु सुशान्तलमवगाह्य स्नानमकृत्वा शय्यायां
 शेषं किं सालभंजिके त्वं समीचीनकाले कृत्रिमं विद्वद्य
 मिलित्वा भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ १३ ॥ युष्माकं
 पाश्चात्प्रायानवाप्यां कलहारमुखं विकसितं कुमुदमुखं
 मुकुलितं भो इष्टकचूर्णवस्त्राः श्वेतदन्तं धावितवन्तः
 स्वेषां श्रीमन्मन्दिरशेखमर्पयितुं गच्छन्त्यस्मान्प्रथम-
 मुद्रोवयितुं मुख्योक्तिमत्पूर्ण उत्तिष्ठ लज्जाहीने जिह्वा-
 वति शंखेन चक्रं धरद्विशालभुजं पंकजनेत्रं गातुं भो
 जानीतास्मच्छन्दः ॥ १४ ॥ अहो बालशुकि
 इतः परमपि निद्रासि किं दुस्सहं माह्वयत पूर्णं
 निर्गच्छामि शक्रोपि चमत्कारोक्तौ पूर्वमेव त्वन्मुखं जा-
 नीमः शक्नुथ युयमेव अहमेव वा भवामि शीघ्रं निर्गच्छ
 तव किमन्यदाभरणं सर्वा आगताः किमागता आ-
 आगत्य गणय बलशालिहस्तितनं संहतवन्तं शत्रूणां
 शत्रुत्वनिरासकं मायिनं गातुं भो जानीतास्मच्छन्दः १५
 नायकतया स्थितनन्दगोपालमन्दिरपालक प्रकाशमान-
 ध्वजतोरणद्वारपालक मणिकवाटयन्त्रमुद्गाट्य गोपक-
 न्यानामस्माकमपेक्षापरिकरं मायी मणिवर्णः पूर्वद्वारेव
 उत्तिमदात्त परिशुद्धा भूत्वागताः स्मः शय्यात उत्था-
 नाय गातुं मुखेन प्रथमं प्रतिपेधं मा कुरु मातस्त्वं
 स्निग्धस्थितकवाटमुद्गाट्य भो जानीतास्मच्छन्दः ॥
 ॥ १६ ॥ अंगरस्यैव जलस्यैव अन्नस्यैव धर्मदानकृ-

दस्मत्स्वामिन्नन्दगोपालोनिष्ठ लनासदृशीनां पल्लव-
 भूते कुलदीपभूतेऽस्मत्स्वामिति यशोदं जानीहि अम्ब-
 रान्तगावकाशं विना वदित्वा लोकं कान्तबदुर्भागिनानां
 स्वामिन्निर्निद्रमुत्तिष्ठ रक्तस्वर्णकटकपादश्रीमन्मन्दिरवातु-
 जस्त्वं च मा स्वपतं भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ १७ ॥
 प्रवहन्मदजलगजा धावद्भुजबलयवन्नन्दगोपालस्वर्गाय
 नीले गन्धपरिमलितकेशे द्वाग्मुद्गाट्यान्त्रय गर्वत्र
 कुक्कुटाह्वयन्ति भो माधवीमण्डपे अनेकवारं कोकिल-
 गणाः कूजन्ति भो कन्तुकपूर्णागुप्ते त्वन्मानुल्यनाम
 गातुं रक्तताम्रसकरेण गुणपूर्णबलयेषु शब्दायमानेष्व-
 गत्य उद्गाट्य सन्तुष्य भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ १८ ॥
 स्तम्भदीपे ज्वलति दन्तपादखट्वायां मृदुनृलशयनोपरि
 आनन्द्य गुच्छविकस्वगुणपकेशनीलाभनसुषारि निवान्य
 शयितविकसद्वक्षस्थल मुखमुद्गाट्य अभ्रनविशालनेत्रं
 त्वन्नायकमरुपकालमपि शय्यात उत्थातुं स्फुट्य मा
 अल्पकालमपि विश्लेषुं न शयमि तत्तव न नगद्वयं
 भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ १९ ॥ त्रयस्त्रिंशद्भगतां
 प्रथमं गत्वा कंठं निवसयद्रक्षिष्ठ निद्रात उत्तिष्ठ अ-
 शक्तिमञ्जुशृणामौष्ण्यप्रद धिमल निद्रात उत्तिष्ठ
 शोपममृदुलस्तनरक्ताधरमुद्रमग्न्ये नीले पूर्णे प्राणागत
 उत्तिष्ठ व्यजनं दर्पणं च दत्त्वा त्वन्नायकस्मन्मन्दिर-
 स्माकमवगाहनं काव्य भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ २० ॥

अभिसुखीकृतकलशेषु संमुखं वर्द्धित्वोपरि वहन-
योग्यं विरतिं विना दुग्धस्राव्युदारमहागाः अधिकं
प्राप्तवतः पुत्र जागृहि दाढर्यवन्महन् लोके दृश्यमान-
तया स्थिततेजो निद्रात उत्तिष्ठ शत्रवस्तव बलहानि
प्राप्य त्वद्धारदेशे आर्त्यागत्य त्वच्चरणावाश्रयन्ते यथा-
शास्य वयमागताः स्मः स्तुत्वा भो जानीतास्मच्छन्दः
॥ २१ ॥ सुन्दरस्थानमहापृथ्वीराजानो अभिमानभङ्ग-
वन्तो भूत्वाऽऽगत्य तव शयनखट्वाया अधः संवशः
स्थिता इवागत्य प्रविष्टाः स्मः केसरमुखतामरसपुष्पव-
द्रक्ताक्षः स्तोकस्तोकमस्मदुपरि न कटाक्षयेत्किं चन्द्रा-
दित्यश्च उदित इव सुन्दरनयनाभ्यामुभाभ्यामस्माकमु-
परि कटाक्षयसि अस्माकमुपरि शापो यथा निवर्त्तते
भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ २२ ॥ वर्षाकाले शैलगुहायां
स्थिरं शयित्वा निद्राणः श्रीमर्तिसहः प्रबोधं प्राप्याग्नि-
दृष्टिं कृत्वा परिमलवद्रोमाञ्चस्सर्वपाश्वेषु सञ्चारं कृत्वा
विभूय आलस्यं निवर्त्य गर्जित्वा निर्गत्यागच्छन्निव
त्वमतसीकुसुमवर्णं त्वन्मन्दिरादत्रागत्याऽनुगृह्य विचि-
वसन्निवेशवच्छ्रीमर्तिसहासने स्थित्वाऽस्मदागमनकार्यं
विचार्यानुगृहाण भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ २३ ॥
तदेतल्लोकं क्रान्तवन्ध्वरणयोर्मंगलं गत्वा तत्र दक्षिण-
लंकां नाशितवञ्छत्तेर्मंगलं विनाशाय शकटं पादेन
ताडितवन् कीर्त्तेर्मंगलं वत्सं यष्टीकृत्य प्रक्षिप्तवन्

कटकयोर्मंगलं पर्वतं चञ्च्रीकृत्य उद्धृतवन्गुणमयं मंगलं
जित्वा विरोधं निवर्त्तितवन् त्वद्धस्तकुन्तस्य मंगल-
मित्येवं शौर्यमेवाशास्य परिकरमादातुम् अद्य वयमाग-
च्छामः कृपां कुरु भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ २४ ॥
एकस्याः पुत्रतयावतीयेकरात्रावेकस्याः पुत्रतया विलीय
वर्द्धमाने धर्तुमशक्यतया स्वयं द्वेषं चिन्तितवद्धृदयं
विनाश्य कंसस्योदरेऽग्रितया स्थितदीर्घव्यामोहव-
स्त्वामर्थित्वागताः स्मः परिकरं ददामि चेच्छ्रय अनु-
रूपसम्पदं शौर्यं च वयं गीत्वा क्लेशं च विहाय सन्तुष्य
व्रतं पूरयामो भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ २५ ॥ व्यामोह-
माणिवर्णं मार्गशीर्षावगाहनाय श्रेष्ठानां कृत्यान्वपेक्षि-
तानि शृणोषि चेद्भूमिं सर्वा कम्पयच्छब्दायमानदुग्धो-
पमवर्णं त्वत्पाञ्चजन्यसदृशं त्वान्महत्त्ववतोऽतीव महा-
पटहं मंगलं गायतस्सुन्दरदीपे ध्वजं वितानं वटदल-
शायिन्ननुगृहाण भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ २६ ॥ अस-
ङ्गताञ्जयद्रुण गोविन्द त्वदात्मानं गीत्वा परिकरमादा-
यास्माभिः प्राप्तव्यं सम्मानं लोकस्तूयमानप्रकारेण
समीचीनतया बलयमंगदं कर्णिकां कर्णकुसुमं वृष्टुमित्ये-
तादृशं सकलाभरणं वयं धरेम वस्त्रं परिदर्शय तदनन्तरं
क्षीरात्रमाच्छादयति धृतेऽर्पिते प्रकोष्ठमार्गेण प्रवहति
मिलित्वाऽवस्थाप्य शीतलीभूय भो जानीतास्मच्छन्दः ॥
॥ २७ ॥ धेनूनां पश्चाद्गत्वा वनं प्राप्य भुञ्जमहि ज्ञानेन

किञ्चिदपि हीनगोपकुले तव जन्म प्राप्त्यनुगुणपुण्येन
 वयं युक्ता न्यूनतया किञ्चिदपि विहीन गोविन्द त्वया
 सह सम्बन्धस्त्वस्माकमत्र निवर्त्तते न निवर्त्ततेऽज्ञाभिर्वा-
 लाभिस्समाभिः प्रीत्या तवाल्पनामाह्वानेऽपि कृते कोपं
 मा कुरु स्वामिस्त्वं देहि पारिकरं भो जानीतास्मच्छ-
 न्दः ॥ २८ ॥ अतीव प्रथमप्रभाते आगत्य त्वां सेवित्वा
 तव स्पृहणीयतामरसचरणयोरेवाशासनफलं शृणु गोस-
 मूहं चारयित्वा भुञ्जानकुले अवतीर्य त्वमंतरंगवृत्तिम-
 स्माकमस्वीकृत्य मा गमोऽमुं पारिकरमादातुं न भो
 गोविन्द सर्वत्र सतसतजन्मस्वपि तव बन्धवो भवेम
 तथैव वयं दास्यं कुर्मोऽन्यदस्मत्कामं निवर्त्तय भो
 जानीतास्मच्छन्दः ॥ २९ ॥ नाबुदधिं मथितवन्तं
 माधवं केशवं चन्द्रश्रीमुखोज्ज्वलाभरणानां गत्वा प्रसाद्य
 तत्र तत्पारिकरस्वीकारप्रकारे धन्विनव्याद्यधिसत्कमल-
 शीतलमालत्राक्षणोपकारकगोदीक्तं संघट्टाविडमालात्रिं-
 शदपि भ्रशं विनाऽथैवं प्रकारेणाऽभ्यस्यन्त उभय-
 द्विपदापर्वतभुजन्ताश्च श्रीमुखसम्पन्नश्रियःपत्न्या सर्वत्र
 श्रीकृपां प्राप्यानन्दनिर्भग भवेयुर्भो जानीतास्म-
 च्छन्दः ॥ ३० ॥

इति श्रीमोक्षदेवीकृतिषु श्रीव्रतं (तिरुप्पायै) गणानम् ।

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीरंगेशो व्याघ्रीशो वरदो यदुशैलराट् ।
प्राप्यः शिष्यो गुरुः पुत्रो यस्य तं गुरुमाश्रये

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीरामानुजनृत्तंदादितनयन् कारिकाः ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

प्राग्जन्माजितकर्मणोपहतये वंशाख्यसत्संततो
जानस्यामृतदेशिकस्य कनकश्रीमत्पदाब्जद्वयम् ।
सुश्रितं कृतवानहं मम शिष्यस्यार्थितं भूषणं
याम्यस्थाननिवासिनामृणमतः किंवा निवर्त्य मया ॥
सर्वात्मादरणीयकृत्स्नसुमहानंदा निरर्था इति ज्ञात्वा
स्वीयपदाश्रितेषु जयकृत्कीर्तयतिक्ष्माभूतः । भक्त्या
पादयुगे महागुणवता रंगानुतेनोदितां सदृतां पठितुं
रुचिं कुरु कलामंतादिरूपां मनः ॥ २ ॥ आदायोक्ति-
ततीस्त्वदीयचरणाम्भोजद्वये संततं सुस्निग्धैः कृतदास-
कर्मभिरतिस्तुत्यानि नामानि ते । जिह्वान्तर्मम लक्ष्मणा-
र्यकृपया सिक्तानि नक्तं दिवं कुर्याः पण्यतमं जन-
प्रभविता विज्ञप्तिरेषा मम ॥ ३ ॥ श्रीरंगानुतदेशि-
केन रचितां श्रीलक्ष्मणार्यस्तुतिं तत्कल्याणगुणाभि-
वर्द्धनलसद्गुणां श्रुतिं द्राविडीम् । तद्वाथागणनासमान-
गणनेश्शार्दूलविक्रीडितश्लोकैर्व्याकुरुते मुदे सुमनस-
श्रीश्रीनिवासः सुधीः ॥ ४ ॥

अन्त्रस्थाव्यवलाड्यहृदिगुणप्रोत्साहिगाथास्त-
 श्रीमत्कारितवृमवाहृद्विनिर्ति प्राप्यात्मसत्ताजुषः ।
 नानातन्त्रविदां मुनिश्चयकृते प्राप्तस्य योगीशितुः
 पादाब्जं ददवाप्य जीवितुमदो नामानि वक्ष्यामहे ॥ १ ॥
 मां श्रीपूर्णसमाभृतोपवनकथीरंगपृथ्वीपतेरब्जाग्रि हृदये
 दत्तामुमनुजान्दित्वा कलिध्वंसिनः । पादे निश्चल-
 भक्तिस्य यमिनां पत्युस्तुशीलादृते चित्तं मे न
 विहास्यन्त्यदिह नो जाने महत्कारणम् ॥ २ ॥ श्रीम-
 त्त्वां दद्यान्तः कुजनिमदुष्टैस्समं संगतिं संत्यज्यानुप-
 मानभोगनगुणे शास्त्रार्थसंवेदिनि । योगीन्द्रे सहजार्जवे
 कृतशुभमेमाभिधानार्थवत्सूरीणां शुभपादपद्मतलयो
 मंत्रापणेनेव मे ॥ ३ ॥ मेदिन्यामपदार्थभूतमपि
 मां कुनैकमर्थं भृशं प्राचीनान्यपि दुष्कृतान्यमतिजा-
 न्युत्सवस्य माप्यादिना । श्रीनेता जगतां निदानमिति
 मुख्यतः वदन्योगिगदपादौ मच्छिरसि न्यवाच परमो न
 न्युतना कापि मे ॥ ४ ॥ अस्मत्प्राप्तवनं यतीडिति न
 पनन्त्यात्मदोष्युता निन्देद्युर्मनुजा यदि स्तुतिरियं
 तन्मदुगमं हिनः । तन्नामप्रचुरास्मदीयकवितासंघस्य
 दीगान्वद्भृद्भृं भक्तिबलात्कृतस्तुतिरसौ जातेति नैव
 शमाः ॥ ५ ॥ शब्दार्थौ मिलितौ निवध्य कविभिः
 प्रेम्णा विमुग्धात्मभिः स्तुत्यं लक्ष्मणदेशिकं पद्मिन्दहा-

थास्वभक्तेन मे । पापिष्ठेन हृदा तदीयसुमहाकीर्ति प्रव-
 क्तुर्मम प्रज्ञाया रहितत्वतोऽहमधुना जानो महोन्माह
 वान् ॥ ६ ॥ वाचार्तीतमहागुणस्य मदकृद्भक्तव्यालं-
 चितः क्रूरशस्य पदाश्रयादनु महापार्षाधविध्वंसिनः ।
 श्रीरामानुजदेशिकस्य सुगुणानुक्ता कुमार्गानितः नय-
 स्संतरितुं न कोपि हि ममायासो दर्शयते ॥ ७ ॥ पी-
 डाकारिबहिर्गतार्थविषयाज्ञानान्वकाश्चिद्वा मत्कासा-
 रमुनीश्वरेण निगमान्तार्थान्सुमापागितः । एकी-
 कृत्य महाप्रवन्वकपटादीपं तदा दीपितं स्वस्यान्ते विद-
 वन्महाविभववात्रामानुजो मद्भक्तः ॥ ८ ॥ रामालोक-
 नहेतुमानसतमोनाशाय बुद्ध्याख्यसदीपं भूतमुनेः प्रका-
 शितवतः पादौ सदा मानसे । संभर्तुर्यतिनायकस्य
 सुगुणस्तोत्रोज्ज्वलाः साधवो वेदान्तान्परिरक्ष्य भुञ्ज-
 लमहोऽमीपां प्रतिष्ठापकाः ॥ ९ ॥ गाढाज्ञानमोहतां
 सह मया कृष्णस्थले बलवं दृष्ट्वा तद्रमिडप्रान्त्य-
 मुखतो कर्तुर्महायोगिनः । रम्यांश्चिस्तुतिवृद्धतिशिति-
 पतिप्रावण्यभूषाजुषां पादाम्भोजशितोविभूषणधृतिः श्री-
 काः स्थिरश्रीयुताः ॥ १० ॥ श्रीमद्वेदनतुष्ट्यार्थगति-
 तृश्रीद्राविडामायकृद्भूमिस्थान्तुमकीर्त्तिपाणमुनिप-
 त्रोल्लसन्मस्तकम् । श्रीरामानुजदेशिकं प्रणमतां ग्राम-
 दूरुणां क्रियामाहात्म्यं न मया समुद्रासनामध्यं

भाषितुम् ॥ ११ ॥ क्षोणीव्यातयशोजुपो वसुमती-
 सारंशितुस्संहतश्रीपादाब्जनिवासिद्वयतिपतेः श्रीरम्य-
 पादौ सदा । स्वाभाव्यानुगुणौ विचिन्त्य विनति-
 श्रीकान्मुनीन्द्रान्विता प्रेमाऽनाचरतां परं दृढधियां
 दासस्य भक्तेः क्रिया ॥ १२ ॥ मालां श्रीतुलसीकृतां
 द्रमिडवाग्वद्वागमाख्यस्रजं स्थेयस्सद्गुणरंगराजपदयो-
 र्दातुर्मुनिक्षमापतेः । पादाब्जादितरत्र भक्तिरहितस्वा-
 न्तस्य मत्स्यात्मनः श्रीरामानुजदेशिकस्य चरणौ प्राप्यौ
 विशिष्यैव मे ॥ १३ ॥ सन्त्वर्थाद्य फलाप्तये खरवना-
 गान्विष्वशेषेष्वपि काथोत्पादितपःक्रियाविरचनस्वा-
 भाव्यहीनोऽभवम् । यत्स्याच्छ्रीकुलशेखरोदितकला-
 गाने रत्नानां सतां पादस्तोत्रपरः परो यतिपतिस्त्यक्तुं
 न मां मन्यते ॥ १४ ॥ पूर्णप्रेमभरेण सर्वजगतीसंरक्षके
 श्रीपते रक्ष्यत्वं पण्डितस्य मंगलकृतोर्योगीशितुः
 पादयोः । संसक्तस्वमनो यतीन्द्रसुगुणास्त्यक्ता स्थिता-
 न्मातवान्सेवेनाहमितः परं प्रभविता का वा मम न्यून-
 ता ॥ १५ ॥ वेदान्दोपविनाकृतान्कुमतिमंक्षुब्धांस्तु कृत्वा
 कलां शायत्यात्मवलन भूमिमखिलामेत्याविता पश्यत ।
 श्रीगंगेशशिरोधृतेरनुगुणां धृत्वा ददन्त्या स्रजं गोदायाः
 कृपयधितः सहजया दाता यतीन्द्रो मुनिः ॥ १६ ॥
 निर्विण्णा न भवन्त्यहंप्रथमिकां प्राप्यागतेष्वप्येकेष्व-

वृषवृत्सु सुखेषु ह्यत्र विवशं कुर्वन्निशास्त्रस्तुते । भक्तोऽसौ
 मदहस्तिनि द्रमिडवाग्वद्दुः कलिध्वसिनो लोकेस्मिन्प्र-
 णयास्पदं यतिपतिं मन्नाथमेत्य श्रिताः ॥ १७ ॥ अध्येतुं
 कठिनाः श्रुतीर्देशशतं गाथाः सुभाषागिरः कर्तुं भुज्यव-
 तीर्षामात्महृदये भर्तुः शठद्वेषिणम् । माधुर्याञ्ज्वलवा-
 न्मुनेः शुभगुणा उज्जीवनार्थं वदन्मवेषां च शरीरिणां
 यतिपतिः श्लाघ्यः सहायो मम ॥ १८ ॥ बंधुः श्रीमहती
 पिता च जननी श्रेयान्गुरुः पञ्चजाकान्तः कारिसुतप्र-
 काशितगुणान्वक्ता क्रमाद्रामिडः । वेदः केवलमिन्यतः
 पृथुमहीभाजां प्रदातुं मतिं स्थाता लक्ष्मणदेशिको
 विजयते मद्रोग्यभूतो भृशम् ॥ १९ ॥ श्रीखण्डोपवनाभि-
 रामकुरकानाथामृतास्योद्भवश्रीमद्राविडवेदगानरसिक-
 प्रीत्या पदानां गुणात् । स्तुस्त्वोजीवनशीलमातमधिकं
 नार्थं हृदा संश्रयञ्छ्रीरामानुजदेशिको मम निधिः
 पूर्णोपि जेजीयते ॥ २० ॥ सृग्वाणां प्रतिहारभूमिमुपय-
 न्वर्पन्निधिर्वारिद त्वं गजन्निति संस्तुतिं विरचयन्नाहं
 चरेयं क्षिती । शुद्धाचारयतीन्द्रयासुनमुनेः सुष्ठिष्टया-
 दाभिधप्राप्यं लक्ष्मणदेशिकोऽधिगतवान्मामय रक्ष-
 त्यतः ॥ २१ ॥ पङ्कजे द्विरदानने हुतवहे व्यक्षेऽर्विकायां
 ज्वरे दिक्षु प्राप्तपलायनेषु भगवन्निर्लोक्यहंतो विभो ।
 त्रायस्वेति नुवत्सु वाणगचितं क्षन्ताग्मागो हरिं स्तोता
 श्रीयतिगद् समस्तविपदः संरक्षको मे निधिः ॥ २२ ॥

आदृशकमस्य धनमिति स्निग्धेर्भृशं सज्जनैर्निक्षिप्तं
हृदये मदा यतिपतिं भूमावसादश्यवान् । कर्माद्यस्य
हि वाचके मनसि निक्षिप्य त्रिसंध्यं स्तवं कुर्वेऽहं तदिदं
तदीयशतः श्लाघ्यस्य किं वा भवेत् ॥ २३ ॥ संप्राप्ताद-
तिघोष्कर्मनिवहादेहेष्वनेकेष्वपि स्थित्वास्मादवसान-
वान्समभवं कालानुनादीन्बहून् । अद्याऽऽलोक्ष्य समु-
व्रताऽनुततपःशंसन्मतस्यासते भूमावस्तमितत्वकार्य-
मलविज्ञानं यतीशाम्बुदम् ॥ २४ ॥ अम्भोदप्रतिमानु-
कंपयतिराडध्यंशुकाभ्यन्तरे को वा वेद भवत्कृपोन्न-
तिमहं दुःखस्य मुखयाश्रयः । मासागत्य भवाञ्छ्रुतोऽथ
भवतः श्रीमद्गुणा ह्यात्मनः सन्त्राणप्रवणा भजन्ति
नितरां मद्रोग्यतां सम्प्रति ॥ २५ ॥ आशाव्याप्तयश-
स्ततिं यतिपतिं मत्कर्मसंज्ञं स्थिरं दोषं प्रास्य विराजमा-
नमधिकोदारं श्रिताः साधवः । यदोषेण युताय दुर्भव-
जुषो यदवृत्तियुक्ताः स्थिताः तदोषोद्भववृत्तयः प्रियकरा
दास्ये नियुजन्ति नः ॥ २६ ॥ अक्षय्याद्ब्रह्मेऽपि
भासुस्तगदानेपि वृद्ध्याश्रयादौदार्यात्तव मानसं मम
भवान्संप्राप्तवान्पापिनः । शुद्धप्रोज्ज्वलतावकीनयशसो
दोषं विदद्यादिदं मत्त्वेवं हि विमुह्यति प्रशिथिलं योगि-
न्मयेकं मनः ॥ २७ ॥ चित्ते दोषजुषं विनाशितवतः
कंसं विशुद्धात्मनो मन्नायस्य मनोज्ञमार्जवलसच्छ्रीपा-

दनीलापतेः । पादत्याग्यमतां सुदुर्लभयतिदमाग्नु-
णोच्चान्विना मद्राक्स्तोति न शुभमद्य कुशलं किन्नाप-
यातं मम ॥ २८ ॥ सन्धास्यत्कृष्णाय किम्भु भविता
रम्याकृतिश्रीपुरीनेतुर्गीतिमयश्रुतिद्रमिडवाग्जातं ग्व-
भक्तां गृहं । निक्षेप्तुर्यतिनायकस्य सुगुणान्मम्यन्वि-
दां संहतीरास्माकीनविलोचनान्यविकलं दृष्ट्वापिगंतुं
सुखम् ॥ २९ ॥ प्राप्तानन्ददमुक्तिभिः किमुदितैर्निस्सं-
ख्यदुःखप्रदेनैर्केवा नरैकैः किमस्ति भुवने नित्यं प्रवाहा-
त्मना । स्थेयोनेकचिदीश्वरो हरिरिति स्निग्धो वृषत्रि-
मूलः श्रीरामावरजः स्वदास्यकरणे सत्ताशयं मां
व्यधात् ॥ ३० ॥ कालान्वत्सरमासवस्रविधया जाता-
न्बहून्हे मनः संवीधुतबहुप्रकारजनिषु प्राप्तप्रवेशा वय-
म् । अद्यात्किंतमेव दृश्यभुजवन्नाथस्य हस्तीशितुः
पादद्रन्दतले निविष्टहृदयं गयानुजं संश्रिताः ॥ ३१ ॥
योग्योत्कर्षशुभक्षमावलयशःसिद्धिश्रियः प्राप्त्युदृष्टशु-
द्रकलिप्रपीडितमहीमागत्य कारुण्यतः । उद्धृत्यावनका-
रिणं परतपोयुक्तं मदिष्टप्रदं श्रीरामानुजदेशिकं श्रिनवतो
भट्टार्यसूक्तिक्रमात् ॥ ३२ ॥ पत्रालंकृतपंकजाततनया-
नाथस्य हस्ताश्रितश्रीचकायुधहंतिनंदकगदाश्रीशाङ्गशं-
खोत्तमाः । एतत्क्षोणितलावनाय धरणीभागे जगद्रक्षक-
श्रीरामानुजदेशिकेन्द्रविधयाऽजायन्त धन्यात्मकाः ३३ ॥

क्षोणीं संपरिभाष्य हिंसनकरं नीचं कलिं दुर्वलीकृत्या-
 पुज्ज्वलितं न याति यमुनाभ्रातुः पुरे स्थापितम् ।
 मत्पापौघविलेखपुस्तकभरं संदद्य पश्चाद्भृशं तेजि-
 ष्मत्त्वमवाप लक्ष्मणमुनेः श्लाघ्या गुणानां
 ततिः ॥ ३४ ॥ नान्यं देवमहंभजे न च नरानन्दोपम-
 त्वोक्तिः स्तोम्युर्व्यां स्पृहणीयरंगनगरीत्युक्तौ विमुग्धा
 त्मनः ॥ श्रीरामावरजस्य पद्मचरणौ नो विस्मराम्यंचितौ
 कूरं पापमतोय पीडयतु मां केन प्रकारेण वा ॥ ३५ ॥
 सामर्थ्याजितचक्रशोभितकरे सर्वात्मनाथे तदा वेदा-
 म्भोनिविमग्रमर्थमतुलं दृष्ट्वोपदेष्टर्यपि । भूमिष्ठान्भव-
 दुःखसिन्धुपतितान्कृष्णोदितार्थैः स्वयं संबोध्यानुसर-
 द्गणस्य यमिनां पत्युः स्वभावो ह्ययम् ॥ ३६ ॥ क्षो-
 णीन्यान्तयशःप्रकाशभगवद्दामायणाख्यातवत्प्रेमाम्भो-
 निविवासधूमियतिराट्कीर्तिं स्तुतिं कुर्वताम् । सिग्धानां
 शुभगन्धपद्मपदयोः सक्ताशयाः साधवो मच्छेपत्ववि-
 लोकनोदितमुदो मां तस्य दासं व्यधुः ॥ ३७ ॥ त्वद्दास्यं
 विरचय्य तावकजनासक्तं त्वमद्याकृथा मां व्यर्थं विप-
 यातिसक्तमनसं पूर्वं किमर्थं व्यधाः । भाग्योत्कृष्टवचः
 सदेहयतिराट्कारुण्यरीतिर्हि ते दुर्ज्ञेयैव विलोकने
 वदन्तु मे सूक्ष्मार्थमेतं भवान् ॥ ३८ ॥ संपत्पुत्रमहीक-
 लत्रविषयव्यामोहसन्नात्मनामस्माकं हृदयान्यपूरुषकृता

रक्षा तु कुर्यात्किमु । अज्ञानान्विततीव्रदुःखनिचयं
 प्रास्य स्वकीयध्रुवश्रीमत्कीर्तिमतिं प्रदाय विहिता ग्ना
 यन्निष्माभृता ॥ ३९ ॥ क्षेमोभ्यर्हितमुक्तिर्यनिवद्भो
 धर्मः स्वतः सुन्दरः कामश्चेत्यमुकान्गुणान्ति चतुस्त्न-
 वापि कामो हरो । श्रेष्ठस्तस्य हि वृद्धिहेतव इमे धर्मार्थ-
 मोक्षा इति प्रावोचद्वलिवेरिशीलयतिराटस्मिन्नगत्या-
 स्तले ॥ ४० ॥ मेदिन्यां प्रतियोनि जन्मबहुल प्राप्या-
 स्मदीये प्रभौ श्रीनेतर्यपि चक्षुषो विषयतां प्राप्ते अस्मा
 नेक्षितुम् । लोकस्थाः सफला धवे यतिपतावागत्य
 जाते क्षितौ दुष्प्रापां विषणामवाप्य भगवद्दासान्तदेवा-
 भवन् ॥ ४१ ॥ अर्हद्रूपणसुन्दरीस्तनगलत्प्रेमप्रकर्णो-
 ल्लुठन्नश्यन्मामकजीवमेत्य धृतवानद्यान्विकन्द्यापतिः ।
 सर्वात्माधिपतिर्हि रंगनगरीनेतेति जल्पन्सुर्वानिर्दुष्टो
 यतिराट्प्रभावकृपया सम्पूर्णया संयुतः ॥ ४२ ॥ स्यातां
 भूतिमतीवचोविरचनोद्योगे सुधासम्भवंद्वाचायामविल-
 म्ब्य पापनिवद्भो धावेत्समलक्षयन । भूस्था वः प्रवदा-
 म्यहं वृषरिपुस्त्येयः कलिध्वंसकश्रीमाहान्म्यलमेधितो
 यतिकुलवातेति सञ्जल्पतः ॥ ४३ ॥ सूक्तयागुणविल-
 क्षणत्रिविधतारम्यं वचो द्वाविडं वेदानाञ्च चतुष्टयं
 निरवधीन्धर्मस्य मार्गानपि । नर्वाञ्ज्ञातवतोऽप्यसंख्य-
 गुणवत्संकीर्त्य योगीशितुर्नामान्वाङ्मनो वदन्ति न कुणा
 इच्छन्ति कोऽर्थस्त्विति ॥ ४४ ॥ न प्राप्यं किंनि

त्वदीयचरणादन्यत्र तत्प्रापणे किञ्चित्साधनमन्यदस्ति
 चरणात्तस्माद्वैत्येऽर्थं त्विमम् । इत्थं ज्ञातवतां ममापि च
 भवदानप्रयुक्तार्जवं नो वाचा विदितुं क्षमं यतिपते तत्त्वे
 निरूप्ये सति ॥ ४५ ॥ उत्तयेकार्थकपन्मतप्रमथनायो-
 र्वीतले सूनुना कारेर्द्रामिडभापया विरचितां प्रत्यक्षयन्तं
 श्रुतिम् । अज्ञस्यापि ममार्थनिर्णयकृते प्राप्तं मनो मामकं
 सर्वाशाप्रविष्टत्वरामितगुणं प्राप्ता यतीशं वयम् ॥ ४६ ॥
 संप्राप्यः परमः पतिस्त्रिजगतां श्रीरंगपृथ्वीडिति क्षोण्यां
 धर्ममुदीरयन्परिवृढो रामानुजो भक्तकृतिम् । पापौघं
 विनिवार्य रात्रिदिवसाभेदेन मन्मानसे पूर्णो निष्प्रतिमां
 स्थितिं समकरोन्नातः समः कोपि मे ॥ ४७ ॥ नीचत्व-
 स्य ममोपमाविग्रहिणस्त्वत्कानुकंपां विना नान्यद्रक्षक-
 मस्ति तावककृपापात्रं तदेवाभवत् । निर्दोषस्तवनी-
 यवैभवयतिक्षोणीश्वरेतः परं व्यर्थं नो विरहे निदान-
 मिह किं सिद्धे फलेऽपि द्वयोः ॥ ४८ ॥ ऋज्वी
 धर्मसृतिर्विभूव वितथा पङ्दर्शनीनाशगा नष्टो दुष्टक-
 लिर्मनोज्ज्वलरुणमाध्वापगाञ्चद्रुवः । श्रीरंगस्य विभोः
 पदे स्वशिरसि न्यस्य स्वयं तद्धृते श्रीमत्संयमिसार्व-
 भौम इह भूभागेऽवतीर्णे सति ॥ ४९ ॥ भासेते महतां
 मनस्सु विमलस्वान्तेषु भित्त्यास्पदं सञ्चारं कुरुतः

समृद्धवलवदोपादयमहुर्निगम । छन्दःनन्ततिमान्म-
 भूषणतया संदद्भुतव्यापकप्राचीनाद्यगुणस्य लक्ष्म-
 णमुनेः पादो यतिक्षमाभूतः ॥ ५० ॥ पादा
 लम्बनमत्तपाण्डवकृते युद्धं कुरुणां तदा शत्रुणे-
 दकृते रथं हययुतं दीर्घं नयन्तं पतिम् । नयं ज्ञातवतां
 तमाश्रितवतां भोग्यस्य योगीशतुर्भूमावेत्य जनिर्ममा-
 वनकृते नान्यार्थमालोचने ॥ ५१ ॥ अद्रार्क्षान्ममवा-
 न्पडाहितभयास्तेस्युर्यथा गामिमां सर्वाञ्छादितवान्स्व-
 कीययशसा मय्येत्य दुष्टे स्वयम् ॥ दुष्टप्रापान्यकर्षाणि
 हृत्य विलसत्पादद्वयेनेशितुः श्रीरङ्गस्य नमायुजयतिप-
 तेश्वर्या विचित्रा इमाः ॥ ५२ ॥ आश्चर्यापदमार्जवेक-
 निलयो रामानुजायों मम प्राणायाऽऽगतकस्वकां सुव-
 ज्जनेः काम्यस्य शीलोज्ज्वलः । दुर्ज्ञेयमितचनना बहु-
 विधा लोकाः समस्ता हरेः शेषा इत्यभिषेपवर्धभिह
 भुव्यागत्य चास्थापयत् ॥ ५३ ॥ युक्तिस्थापितदुर्मनानि
 विलयं यातानि सर्वेश्वरं सर्वत्र प्रतिपादयन्प्रतिकुलं
 संप्राप गर्वं भृशम् । रम्यश्रीकुरुकावदान्यमुद्वेगप्रद-
 द्रामिडवैद्यापश्रियमाप्तशीलयतिगणमाह्वान्यमाश्रयाव-
 नो ॥ ५४ ॥ पश्यच्चित्तदातमोर्भवनश्रीगम्यः शि-
 तुर्भक्तश्लावनभाजनं यतिपतिं निम्नं न्यतार्णायुषाम् ।
 वेदानां स्वरशालिनां भुवि सुखायामप्रदाम्भावरं पीन्या

पूजनकृतकुलं भवति नः स्वामित्वशीलं कुलम् ॥ ५५ ॥
 प्रातश्चक्रकुलान्नुपान्परशुना त्रिःसप्तकृत्वो भृशं घृतं
 तीक्ष्णतरणं गममनिशं स्तोतुर्विशुद्धात्मनः । क्षोणी-
 व्याप्तयशस्तनेर्यतिपतेः पादाश्रयानन्तरं वाचा मे
 न परं वदेन्मम मनो नेतश्च किञ्चित्स्मरेत् ॥ ५६ ॥
 अन्यत्प्राप्यमुपेक्ष्य रंगकमितुर्भोग्यां त्रिदास्ये रता-
 न्वन्धूनात्मन आचरन्तमखिलश्रेष्ठं प्रपन्नेडितम् ।
 श्रीमल्लक्ष्मणयोगिवर्यमिह भूगारे प्रपन्नोऽस्म्यहं तत्प्राप्ते-
 रनु नान्यदेशिकमपि चाज्ञानं समालोकये ॥ ५७ ॥
 अज्ञैर्वेदशिरोर्य एष इति हि ज्ञात्वा परं ब्रह्म तद्व्या-
 वृत्तं निखिलादिति श्रुतिगिरा चोक्त्वा तदन्ये चितः ।
 तद्वत्तेति विहाय कायमथ ते संप्राप्नुवन्त्येकतां तेनैवेति
 तदुक्तमर्थमजयद्रादे यतीद सत्यधीः ॥ ५८ ॥ अविद्य-
 व्याप्तदिशाष्टकं कलितमस्यावृत्त्य संजृम्भिते काले
 लक्ष्मणसूरिरुत्तमचतुर्वेदतिवपा तत्तमः । न प्राप्स्येद्यदि
 सर्वचेतनपतिर्नारायणः स्यादिति ज्ञातुं नैव हि शक्नु-
 वन्ति मनुजा ध्यात्वा प्रकारित्वतः ॥ ५९ ॥ ज्ञात-
 व्यार्थयथार्थधीकनिवहेः सर्वत्र कार्यात्मजप्रोक्तद्रामिड-
 वेदगंधिवुखकृद्गीताढ्ययामस्वपि । पद्माश्लिष्टसुहृद्भरि-
 श्रितगृहं विप्रया प्रविश्य स्थितो दाता दिव्यगुणो-
 ज्ज्वलो यतिपतिर्मद्रंशस्तपल्लवः ॥ ६० ॥ संवृद्धोदति-

विस्मृतैः खरदंढैर्दुष्कर्मभिः संस्कृतौ दुर्गत्या विनि-
 मग्नमेत्य कृपया दामं विवायापि माम् । कुच्छ्रप्राप्यमु-
 नीन्द्रमेव्यसुनपोमत्स्वामियोगीशितुः संदीप्ताः सुगुणा-
 स्ततश्च वितता भूः प्राप चित्रं शुभम् ॥ ६१ ॥ आसे
 दुष्कृतपुण्यरूपमुभयं पाशं विमुच्याधुना दुःखं नाल्प-
 मपि ब्रजाम्यहमितो मत्स्वामियोगीशितुः । सुश्रिष्टा-
 खिलपूज्यभोग्यचरणायोगस्वभावाऽमतां अल्पनाप्य-
 तुकूलताविधुरसत्स्तोत्रार्थपादाश्रयात् ॥ ६२ ॥
 दन्तीन्द्रोऽनुसरेद्भृशं प्रणयतो यद्वत्तथा तावत्कथं सप्त-
 द्रुणपादयोरनुमृतिं कुर्या यथाहं तथा । संमिष्टि दिश
 बाह्यपणमतवनानुस्यूतदुर्बुद्धयो भग्ना यान्ति यथा तथैव
 वशयद्भूस्थान्यतीह धीनिधिः ॥ ६३ ॥ नानोद्गायिश-
 ठारिरम्यफणिते गानोत्थितानन्दयोः प्रच्योतन्मधुर-
 पतः प्रविशते मद्योगिराजद्विपः । सन्योदश्चिन्तमान्यवन्द-
 सुमहादण्डं प्रगृह्य क्षितावभ्येत्य प्रहणोन्मुच्यः कुरुयका
 जाता भवच्छ्रीर्गता ॥ ६४ ॥ श्रीनृणादिकुवदिनां
 श्रुतिविदां दैन्यं गतं सर्वथा भूः प्रापानिशयं गतश्च विश-
 यस्तत्त्वार्थशास्त्रावलेः । दोषा दुर्गुणिनां गताश्च विनश्यं
 सर्वे मम स्वामिना श्रीरामानुजदेविकेन मुधिया कारु-
 ण्यतां दत्तया ॥ ६५ ॥ प्राप्य ज्ञानविपाकपदपदप्रेमा-
 नुवस्रं त्वरां संप्राप्य समुपेयुषां भगवतां मोक्षमयं नि-

श्राणनम् । कूराहः पदमन्मनोदुरितहृद्रामानुजार्यस्य त-
 दानं स्वं भजतां स्वकीयकरुणां दत्त्वा परं साधनम् ॥
 ॥ ६६ ॥ पादैकाग्र्यधर्मनन्दनकृते पूर्वं शतं कौरवा-
 न्नाशं प्रापितवान्हारिः समसृजत्स्वात्मानमासेवितुम् ।
 खानीमानि न सौख्यदानि व इति व्याहृत्य योगी
 तदा रक्षां करिष्येति चेत्तनुभृतां कोऽन्यो भवेद्रक्षकः ॥
 ॥ ६७ ॥ को वा मे सदृशोऽधुना निगदने पार्थस्य दिव्ये
 रथे गीतायां स्वरसं शुभार्थमुदितं कृष्णेन तर्हि स्फुटम् ।
 भूमौ भाषितवन्तमानतवतां रामानुजार्यं सतां ध्यात्वा
 सद्गुणसन्ततां प्रवणतां यातं ममात्मा च हृत् ॥ ६८ ॥
 प्राक्स्वान्तेन सहाखिलानि करणान्याह्वा विशीर्णात्मता
 नारां प्राप्य विलीनतामुपययुर्मूलप्रकृत्यां तदा । दृष्ट्वा
 तानि ददौ तु मे न कृपया रंगी ददौ स्वं पदे तदत्त्वा
 स्वयमेत्य मजनयिता योगीन्द्र दधाराद्य माम् ॥ ६९ ॥
 मां हीनं समवेक्ष्य वृत्तमपि मे दृष्ट्वाप्यसंख्यैर्गुणैर्जुर् त्वां
 च निरीक्षसे यदि कृपासन्धानमेवोचितम् । नो चेन्म-
 व्यवलोकयते यदि पुनः कश्चिद्गुणः संभवेत्पश्येयुः
 किमिति त्वद्बुद्धकरुणां योगीन्द्र तेऽग्राश्रिताः ॥ ७० ॥
 चित्तं लग्नमभूत्त्वदीयपदयोः सुल्लिष्टयोर्मामिकं तत्पं-
 केरुहपादयोः समधिका प्रीतिस्त्वभून्मामिका । वृत्ति-
 स्त्वद्गुणमात्रपर्यवसिता पूर्वं कृतं दुष्कृतं त्वत्कार्येण
 विनाशितं यतिपते मन्नाथ दातर्महन् ॥ ७१ ॥

प्रास्यत्रीचमनस्थितान्कलहिनः शुद्धां श्रुतेर्वर्तिनीं भूमौ
 स्थापितवानिति स्वहृदये ध्यात्वा कृतप्रेमिभिः । प्रेम्णा
 साकसुरुस्तवैर्बहुगुणैः सार्थं सुगुण्यं व्यवान्मां रामानुज-
 देशिको निरवविस्वोदारतां स्थापयन् ॥ ७२ ॥ आदा-
 र्यात्स्वमहाकृपाविभवतः शैत्यात्सुधांशोः समादेनद्रू-
 तलवासिनां शरणतां प्राप्तस्य दातुः स्वयम् । सत्त्वक्षे-
 मधियो यतिक्षितिपतेऽर्च्यानृत्वदाढ्यं विना भिन्ना न
 स्थितिरस्ति काचिदपि मे सम्यग्विचारे सति ॥ ७३ ॥
 नो जानन्ति यथार्थनैगमवचोरीति त्विति श्रीपतिस्ती-
 क्षणाग्रेण सुदर्शनेन कुरुते छेदं सुदुष्प्राप्तनाम् ।
 जीसूतोपमदातृभावमहितो राजद्रुणो मत्पतियोगीद्
 तच्छुभवेदरीतिगलितान्वृत्ते तदैकोक्तिः ॥ ७४ ॥
 यत्केदास्तटीषु शंखनिवहाः सूते समुक्ताफलं तच्छ्रीगंग-
 पतौ करेऽरिजलजौ धृत्वा समक्षं मम । सत्यं त्वां न
 परित्यजाम्यहमिति स्थानर्यपि त्वद्गुणा व्याकर्षन्ति परं
 समेत्य यतिराडावृत्त्य माञ्च स्थिताः ॥ ७५ ॥ म्थास्तु
 प्रोज्ज्वलकीर्तिदीर्घसरसीयुग्मेऽङ्कटश्रीगिरिवैकुण्ठाभिध-
 लोकरादस्तुतपयःपाथोनिविश्वापि ते । आनन्दं हि कि-
 यन्तमावहति ते सुल्लिष्टभोग्ये पदे तन्मे दत्ता इमे ददन्व
 यमिनां नेतः पुमर्थोत्तमे ॥ ७६ ॥ प्रागाश्रयितसन्त-

पामवितरच्छ्रुत्याविरुद्धं मतं निःसंख्यं बहुभिस्तदागमभ-
वेत्येतिरस्यन्महीम् । व्याप्नोद्यः सकलामिमां स्वयशसा
पापानि मे मूलतः प्रास्यत्तस्य वदान्यलक्ष्मणमुनेः किं
वा हृदि स्यादितः ॥ ७७ ॥ स्वान्ते मे प्रसभं प्रविश्य
विलयं नीत्वा तदन्तस्थमप्यात्मस्तेयममेययत्ननिच-
येर्मा वञ्चयित्वा भृशम् । त्वय्यस्यामवनीं विनीय
कृतवत्यञ्जापतेः किङ्करं चित्ते मे न लगन्ति केचन
यतीडन्ये मृपार्थास्ततः ॥ ७८ ॥ मिथ्यावादिकुट्टपि-
वाद्यगदितानर्थान्निरस्य क्षितावस्यां सत्यसुरक्षके यति-
पतो रक्षाप्रतीक्षे स्थिते । अस्मद्रक्षणशक्तमन्यदिह किं
दैवं भवेदित्यतिक्रान्ताः सत्यमतिं विहाय हि वृथा
संशेरते भूमिगाः ॥ ७९ ॥ सत्संस्तुत्य यतीन्द्रदीव्यद-
भिर्वा स्वपासुपायत्वतो रीतिं प्रत्ययशालिनामविरतं
ध्यायन्ति ये साधवः । तेषामेव समस्तदेशसमथाव-
स्थासु दास्यक्रियां वाक्चित्तावयवैः करोमि निखिलां
विश्लेषगन्धं विना ॥ ८० ॥ अन्यार्थाभिरुचिं विना
तव पदद्वन्द्वैकभक्त्याश्रयप्रावण्येन विना स्थितस्य मम
च श्रीरंगपृथ्वीपतेः । विच्छेदेन विनाऽरुणां त्रियुगलं
संदत्तवान्संप्रति श्रीयोगीन्द्रे विचारणेन हि ततो श्रीम-
दयायाः सहक ॥ ८१ ॥ विज्ञानं सदसद्विवेचनचणं न

प्राप्य दुष्कर्मभिः सत्ताशून्यमतिं प्रपद्य विषयं संभ्रा-
म्यमाणं सदा । मामेकक्षण एव संविच्यन्दष्टान्तदीन-
श्रुतिं स्थाता कीदृशपुण्यवान्स्फुटयशा रामानुजन्तव
बुधः ॥ ८२ ॥ शान्त्यादीन्सुगुणानवाप्य परमं यमं
प्रपत्त्याद्वयं कृत्वा मोक्षमियाम मुख्यमिति भूव्याप्तप्र-
थाशालिनाम् । गोष्ठीस्थो न भवामि तैत्रियुगमन्मुक्तिं
भजेयं सुखादेपाब्दाधिकदातता तव यतीदेतद्रवान्प-
श्यतु ॥ ८३ ॥ अद्राक्षं मम शेषिणं यतिपतिं दृष्टे च
तदासतां प्राप्तानां स्पृणीयपादयुगलं दासत्वमापं मम ।
प्रास्यं प्रत्नकटोरपापमपिवं तत्सद्गुणोपांशुभिः प्रीत्यनो-
न्यपुमर्थलाभकथने शीमा न संदृश्यते ॥ ८४ ॥ स्वा-
धीनश्रुतिहृदतार्थमधिकज्योतिस्तदग्रे स्थितं स्वामीति
प्रतिपत्तुमक्षमतया संभ्राम्यमाणात्मनाम् । अज्ञानक्षति-
कृद्यतिक्षितिपतेः संसेवकानां सतां पादान्वन्मम रक्षकं
न हि भवेद्यत्किञ्चिदप्यात्मनः ॥ ८५ ॥ प्राप्य क्षुद्रत-
रांस्तदाप्तिमजहंस्तानेव बन्धुन्स्मरन्भ्रामं भ्राममपि
प्रधाव्य शिथिले न स्यामितोनन्तरम् । सर्वार्थप्रतिपा-
दिशास्त्रनिपुणैः स्तुत्यं यतिक्षमापतिं ध्यायत्स्वान्तजुषो
हि येऽपि सततं नः शेषिणस्ते बुधाः ॥ ८६ ॥ विज्ञेऽज्ञे
स्तुवतोर्द्वयोरपि गुणौचित्यान्तिजश्रीगुणस्तोमावेदक-
शब्दवाननिशमित्युत्कृष्टधीभिः सदा । विज्ञेयो उज्ज-

लकीर्णियोगिपतिना वेदान्वित्वाऽवर्णा दत्तां श्लाघ्य-
पतिं नरानभजतः कामं कलिर्वाधते ॥ ८७ ॥ सारा-
धिक्यसुशालिवर्धकमहाक्षेत्रोल्लसच्छ्रीपुरीनेतुः शास्त्रकृ-
तोऽनुभूय च कलेर्द्धन्याढ्यगाथारिपोः । संपूर्णस्व-
मनास्ततोऽधिकबलः सिंहो यतीद्वेदवित्कुज्ञान्याख्य-
तरश्चवस्तिवह भुवीत्यद्वा यदैतत्स्तुवे ॥ ८८ ॥
स्तोतुं दुःशकशील लक्ष्मणमुने ज्ञात्वा त्वदीयान्गुणा-
न्स्तोता स्यां यदि दोषकृत्तदकृतौ त्वत्सद्गुणानां
महान् । उत्कृष्टो भवितेति मय्यतितरां तूष्णीं स्थिते
मन्मतः स्तुत्या हीनमसद्भवेत्त्वमिह किं स्मर्तेति भीतोऽ-
स्म्यहम् ॥ ८९ ॥ न ध्यायन्ति भवापहं पतिमिह
क्षोणीतले किकरं मां कर्तुं स्वयमागतं यतिपतिं
तस्मिन्न वध्नन्त्यपि । काव्यं तत्प्रवितन्वतां चरणयोः
कुर्वन्ति नो मालिकां पौष्पीमज्ञतरां निमज्ज्य मनुजाः
क्लिश्यन्त्यहो जन्मसु ॥ ९० ॥ अज्ञानाधिकशैवतन्त्र-
कथकप्रोक्ता सदर्थभिधध्वान्ताधिक्यकृतावसानजगती-
मोहान्वकारक्षतेः । स्वीयोद्भासिकृपां प्रदाय सकल-
क्षेत्रज्ञराङ्गराडित्येवं विधमर्थमप्यकथययोगी महा-
पुण्यवान् ॥ ९१ ॥ पुण्यं न व्रतमाचरं तव पदप्राप्तै-
कहेतुं भृशं दुष्प्रापं श्रवणं चः नावदमृजुश्रौतप्रबन्धव्रजैः ।
दुर्विज्ञेयसुकीर्तिमन्यतिपते त्वं मेऽद्य चक्षुर्हृदोरन्तः

प्राप्य सुगोचरः स्थित इह वृथाद्रवान्काणम् ॥ ९२ ॥
कष्टार्थान्निगमार्थ इत्यभिदधुष्टैः कृतं भ्रामकं वाक्यं
प्रास्य महोपकृत्तिकल महापापं समुलं मम । दृष्ट्वेत्य
स्वकृपाख्यतैक्ष्ण्यवदसि कृत्वा विकोशं भृशं च्छिन्वो-
त्पादितवान्यथार्थसुतपा रामानुजार्याद्वयः ॥ ९३ ॥
दत्ते न्यास्तपोनुयच्छति परां प्राप्योचितां संपदं
भक्त्याख्यामविनाश्य जन्मभवदक्रूराधमप्यस्यति ।
स्वीयानामनघो ददाति च परं धामेति योगीह दिवं
किञ्चित्तद्गुणभिन्नमादतिद्युतः प्रेम्णा न भोक्ष्याम्यहम्
॥ ९४ ॥ स्थित्वान्तः सकलात्मनामपि कृपीरुजीव-
नार्थाः परं कृत्वोत्कृष्टगतिं भृशं प्रविदधत्तेषां च सर्व-
ेश्वरः । निःस्नेहो हि भवेद्यथाऽखिलचितां मुक्तिं प्रदा-
स्यंस्तथा व्योम्नो भुव्यवतीर्य मे यतिपतिस्तेने चनन्नः
श्रुतीः ॥ ९५ ॥ प्रोद्यद्दुःखगतप्रदुष्कृतवशादप्राप्य
धर्मेप्रिये विश्वासं प्रबलं कुगन्धपिशितप्रायस्य देहस्य
हि । आशैथिल्यगते भवेषु च रतो भूत्वा निपत्यापि मे
सन्त्येकस्य सुरक्षका यतिपतिं मत्स्वामिनं संश्रिताः ९६ ॥
मत्प्राप्यांस्तु विना मदाश्रितगुणस्तोत्रस्वभावा न हि
ज्ञात्वेति स्वमवाप्य दास्यकरणे सक्तस्वभावात्मनाम् ।
सुस्थिष्टाब्जपदानवाप्य सततं दास्यं विधातुं न्यधाच्छ्रीः

मैल्लक्ष्मणदेशिकः स्वकृपया मामद्य सत्ताश्रयम् ॥ ९७ ॥
 मद्रामानुजदेशिकः शरणमित्युक्तो शुभायां दिवि न्य-
 स्वेन्द्रा स्वपदे स्थितेपि निरये निक्षिप्य वा तापयेत् । ते
 चोभेप्यनुगच्छदादिरहितभ्राम्यजनौ स्थापयेन्नो चेत-
 स्ववशे त्यजेन्न शिथिलीभूया मनो मद्रतेः ॥ ९८ ॥
 तर्कस्थापितदुर्मताः क्षणका बुद्धाः पिशाचोपमाः शैवा
 दीर्घजटेशमुक्तिनिपुणाः शून्यार्थवादास्तथा । अंगीः
 कृत्य चतुःश्रुतीः कुमतयो नीचाश्च नाशं गताः संप्राप्ते
 सति रम्यकल्पकतरो रामानुजे भूतलम् ॥ ९९ ॥
 प्राप्ते मद्भूदयस्वरम्यमधुपस्त्वत्पादपंकेरुहप्रोद्यत्सद्गु-
 णशुद्धमाक्षिकरसं पीत्वेव वस्तुं त्वयि । दातव्यं हि
 तदेव लक्ष्मणमुने नैतद्विनान्यत्क्षमं भोक्तुं किञ्चिदतः
 परं तदितरत्संदर्श्य नो मोहयेः ॥ १०० ॥ व्यामोहा-
 वहपुण्यपापकपटैः पाशैः पिनद्धं ततो मामज्ञं परिमोह-
 यजनिगतं दुःखं व्यपोह्यावितुम् । कुर्वन्प्रेम यतीश्वरेति
 वचनं निद्वयाय तं भोग्यतां शैथिल्यं भजतां वदन्ति
 मुजना दोषं सदा मिह्यताम् ॥ १०१ ॥ ध्यात्वा ते
 सुगुणान्मनः शिथिलतां धत्ते रसज्ञा च मे मत्स्वामिन्य-
 तिशेखरेति सततं वक्तव्यकताना सती । कुराद्यस्य करो
 मम प्रणमतो द्रष्टुं दृशो वाञ्छतो वाढ्यन्तावृतभूतले
 मयि तवोदार्यं कथं बुन्धिन्मम् ॥ १०२ ॥ भूत्वा

प्राद्वकठोररुद्धिसदृशः सिंहः सुगरेस्तदा सासर्वद-
 सुवर्णभामुरतनुच्छेतुर्यशश्शालयः । यस्यैधन्त फलो-
 न्मुखा हृदि यतीदृच्छरीरकर्मोद्भवं दुःखं मे स निवर्त्य
 हस्तफलवत्प्रज्ञां दयालुर्दधौ ॥ १०३ ॥ पाणिस्था-
 मलकोपमं मधुरिपो संदर्शितेपि त्वया सौन्दर्या-
 दिगुणानहं तव तनौ दीतान्विना नार्थये । संमारा-
 ह्वयकर्दमेस्तु वसतिज्योतिर्मये खे गतिः कुर्याश्चेत्व-
 मिमां कृपां धृतिमिमां योगिन्मदिष्टार्थद ॥ १०४ ॥
 श्लाघ्योर्मावमृतोदधौ मधुरिपोर्निद्रावतः पादयोः प्रह्वेर्मा-
 नसमानितातिविमलज्ञानं सुवेदोज्ज्वलैः । सेव्याग्निं
 यतिराजमाश्रितवतां हृष्टाशयानां सतामाप्लुत्योत्कट-
 घोपनर्तनपदं दासस्य मे वासभूः ॥ १०५ ॥ वैकुण्ठं वृष-
 भाचलं वनगिरिं वानक्षितिं मायिनः श्रीकान्तस्य बुधा
 वदन्ति सह तैरेकित्य वानस्थलम् । तस्य श्रीयतिराजचे-
 तसि मम स्वान्तान्तरं वासभूस्तस्य स्वस्य महाप्रमोद-
 भरितः संप्रत्युपेत्यादरात् ॥ १०६ ॥ प्रेमप्रापिसुशील-
 लक्ष्मणमुने विज्ञप्तिरेकास्ति मे कुल्यव्यापिरुजाट्यदं-
 हनिवहे जन्मव्यथाद्यैर्मयि । संपीडयेप्यमितेर्व्ययाम-
 मुदयेः सर्वत्र मां सर्वदा त्वदासेषु विधाय मत्कमनमं
 तदासमेवं तनु ॥ १०७ ॥ पुञ्जीभूतसमस्तभक्तिमदयि

वान्ताभिसंवृद्धया भक्त्या व्यातयशस्कलक्ष्मणमुनेः
 पादाम्बुजे सन्ततम् । अस्मन्मूर्धनि धर्तुमुज्ज्वलक्षप-
 भ्रस्पंदकेदारवद्रङ्गमाधिपबाहुमध्यललितां पद्मालयां
 संश्रये ॥ १०८ ॥

इति श्रीहरितकुलतिलकश्रीरंगगुरुचरणतनूभवेन श्रीनिवास-
 दासेन विरचिता भगवद्रामानुजमुनिविषयश्रीरंगा-

मृतकविविचितद्राविडप्रबन्धसंस्कृतप्रति-

पदव्याख्या श्लोकरूपा "श्रीरामा-

नुजनृतंदादिकारिका"

॥ समाप्ता ॥

॥ एवेरुमानार् तिरुवडिहळे शरणम् ॥

पुस्तक मिलनेका ठिकाना-

स्वैमराज श्रीवृष्णदास,

"श्रीवेङ्कटेश्वर" स्त्रीम् प्रेस-बम्बई.